

9277/5

LUDOVINÁS LEVENTE.

1936

379

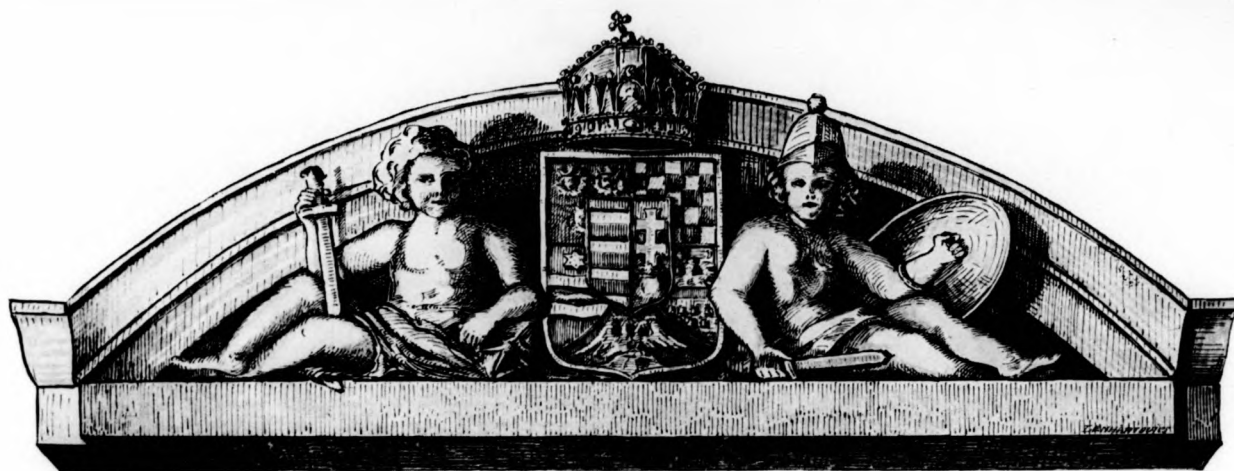
9277/5

MI SZEK EGY ISTENBEN •
MI SZEK EGY HAZÁBAN •
MI SZEK EGY ISTENI ÖRÖK JGAZSÁGBAN •
MI SZEK MAGYARORSZÁG FELTÁMADÁSÁBAN •
• AMEN •

*Leventekörünk és a „Ludovikás Levente” nagy pártfogójának
EMLÉKÉRE.*

LUDOVIKÁS LEVENTE

A M. KIR. HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA LEVENTE-KÖREINEK ÉVKÖNYVE

XV. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1937 JANUÁR

EMLÉKEZÉS

VITÉZ JÁNY GUSZTÁV TÁBORNOKRÓL,
A LUDOVIKA AKADÉMIA I. FŐCSOPORT VOLT PARANCSNOKÁRÓL.

*Irta: vitéz SZOMBATHELYI FERENC ezredes,
a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia I. főcsoport parancsnoka.*

Valahányszor Jány tábornokra gondolok, lelki szemeim előtt a harctér elevenedik meg. Rajvonalakat látok, melyek széles kiterjedésben egymás mögött több vonalban nyomulnak előre egy erdő felé. Az erdő szegélyét, ahonnét gyér tüzelés is hallatszik, az ellenség tartja megszállva. Az előretolt harcjárőreinkre tüzelnek, akik a tüzelést viszonozzák. Az első vonalakon észre lehet venni, hogy már tűzben mozognak. Időnként, de mind gyakrabban srappellfelhők jelennek meg a rajvonalak felett a tiszta kék nyári égbolton.

Mert 1915 nyarát írjuk. Az orosz gőzhengert nyomjuk vissza. A Tanev folyó mocsaras, nagy erdőségekkel fedett, homokos medencéjén át, most vagyunk kibontakozóban Lublin felé. Előttünk a 41. honvéd hadosztály csapatai, tőlünk jobbra németek nyomulnak előre. Üldözik az ellenséget, mely az erdőparcellákat kihasználva, újra meg újra állást foglalt. Az elől lévő vonalakban már mindenki lóról szállt. A század-, a zászlóaljparancsnokok, sőt már az ezredparancsnokok is gyalogmenetben követik a rajvonalat . . .

Csak egy lovas van még nyeregben. és bár a tüzelés egyre fokozódik, mégsem száll le a lóról. Sőt, mintha az erősödő tűz nagyobb tevékenységre serkentené. Fokozott ütemben lovagol

az első vonalak között, egyik parancsnokságtól a másikig, amelyeknél irányt mutatva megáll. Régi csataképek elevenednek meg emlékezetemben, amidőn a parancsnokok vagy segédtsíztjeik nyeregből vezették és irányították a csapatokat. De ki az a vakmerő lovas? – kérdezzük egymástól, mi, akik aznap harcolunk először a 41. hadosztály kötelékében és még nem ismerjük a vezértőket, sem segédközegeiket. Csakhamar megtudjuk, hogy Jány vezérkari százados, a 82. dandár vezérkari tisztje az, aki előrelovagolt a rajvonalakhoz, hogy a helytelen irányt vett századokat megfelelő irányba terelje, mert különben a német csapatokkal megszakadt volna az összeköttetés. Persze, ő az, karcsú alakjáról most én is megismertem és bizonyára már előbb is felismertem volna, hogyha nem lett volna oly messze elől.

A tűz egyre fokozódik s Jány százados még mindig nem száll le a lóról. Kezdünk aggódni. Féltjük őt, hogy baja történik. A 41. hadosztálybeliek, akik Jányt jól ismerik, nem izgulnak. Nekik megszokott dolog az, hogy Jány százados mindig a harcoló csapatoknál van és sohasem történik baja. Különösen most, az üldözés közben van mindig elől, mert a csapatokkal másként nem is lehet megbízható összeköttetést fenntartani. A telefonisták nem bírják a gyors iramban üldöző csapatokat vezetékekkel követni. Minthogy Jány százados elől van, jelentései különösen megbízhatóak és értékesek. A vezetés nyugodtan építhet rájuk. Van is nagy tekintélye úgy a magasabb parancsnokoknál, mint a csapatoknál. Bátor magatartása általános tiszteletet keltett. Dandárparancsnoka fiaként szerette őt.

De nemcsak az említett alakulatoknál, hanem mindenütt, ahol szolgált, tisztelték és szerették őt bátorságáért és rendületlen köteleességteljesítéséért. Utóbbi tekintetében a vezérkari tiszt mintaképe volt. De úgy érzem, hogy mulasztást követnék el, ha még külön ki nem emelném a székely hadosztálybeli szereplését, ahol Jány tábornok különös megbecsülésnek, mondhatnám népszerűségnek örvendett. Mint a hadosztály vezérkari főnöke, valódi elemében volt. Bátorságán kívül hazaszeretete is teljes mértékben kibontakozhatott, ezzel pedig a hazafias érzéstől fűtött, nagyrészt székely származású alárendeltjeit teljesen megnyerte magának. És így abban az eredményben, hogy ez az összeomlás után keletkezett alakulat a forradalomtól meglazult fegyelem korszakában a hazafias érzés és a katonai fegyelem mellett kitarzott, a hadosztály kitérő parancsnokán kívül a hadosztály vezérkari főnökének igen nagy része volt.

*

Osztatlan tisztelettől és szeretettől övezve távozott el Jány tábornok 1936 augusztus 21-én a Ludovika Akadémia éléről, amelynek parancsnokságát 1931-ben vette át. Öt évig működött mint intézetünk parancsnoka, amelynek kötelékéből először 31 évvel ezelőtt, 1905 augusztus hó 18-án lépett ki, mint fiatal hadnagy az életbe.

Katonai szolgálatát a volt lugosi 8. honvéd gyalogezrednél kezdte meg. Innét ment magasabb kiképzésre törekedve, a volt budapesti honvéd felsőbb tiszti tantolyamba, amelynek sikeres elvégzése után a volt császári és királyi hadiiskolába, Bécsbe került. A hadiiskola elvégzése és rövid csapatszolgálat után, 1913-ban mint vezérkari tisztet a 82. honvéd gyalogdandárhoz osztották be. Ezzel a dandárral vonult ki 1914-ben a harctérre. A háborút főképpen vezérkari alkalmazásban küzdötte végig.

A háború végével, a forradalom piszkos hullámaiból kiemelkedő székely hadosztály vezérkari főnöke lett és mint ilyen került 1919-ben oláh fogságba, ahol közel 1½ évig synylódott, ismételten és huzamosabb időn át súlyosan bebörtönözve. Az új honvédségben szintén, főként vezérkari szolgálatot teljesített. Mint alezredes és ezredes tanár is volt. Később Székesfehérvárra került, ahol a vegyesdandár vezérkari főnöke volt. Innét rendelték be 1931-ben a Ludovika

Akadémiára, ahol az I. főcsoport parancsnokságát október havában átvette. Tábournokká 1934. novemberében lépett elő.

*

A legfelsőbb szolgálat most az akadémia éléről más és magasabb beosztásba szólította el. Ő elment, de itt marad közöttünk a szelleme és itt maradnak alkotásai, amelyek eltörölhetetlenül élnek Alma Materünk történelmében.

Nemsokára rá, hogy az intézet parancsnokságát átvette, új tanterv lépett életbe, amelyet ő tetőzött be. Hogy ez mit jelent, azt csak az tudja értékelni, aki ezt a nagy, szerteágazó és sokféle érdek szolgálatára hivatott alkotást ismeri. Új tanterv új korszakot jelent az intézet életében. S ha nehéz ilyen tantervet papíron megalkotni, de nem kevésbé nehéz a gyakorlati életbe átültetni. Mennyi nehézséget, surlódást kell leküzdeni, amíg az ilyen tanterv gyakorlatilag is életképesé válik! Állandó munkálkodás, türelem, egy pillanatra sem szünetelő gondosság tud csak mindent úgy intézni, hogy a papírműből valóság legyen. Jány tábornok teljes mértékben megfelelt a gyakorlatba való átültetés nehéz feladatának is. Amíg ezzel a munkájával az akadémia egyik legsajátosabb ügyét, a tanulmányügyet fejlesztette, addig a következő nagy alkotása a vallásos nevelés szolgálatában állott.

Mély vallásos érzülettől vezetett, felsőbb helyen kieszközölte, hogy az intézet, amelynek eddig csak egy katolikus kápolnája volt, egy protestáns oratóriumot is kapjon. Így az intézet reformált híveinek vallási kultusza is állandó helyiséget nyert. Nem kellett már istentisztelet megtartása céljából hol tanterembe, hol a díszterembe, szóval helyiségről-helyiségre vándorolni. Ez az oratórium nagyon szépen sikerült. A protestáns istentiszteletek valóban méltó keretet kaptak a nemes egyszerűséggel kialakított imateremben. Neki ebben az alkotásban, mint buzgó protestánsnak, nagy öröme telhetett, de épp oly örömmel és készséggel mozdította elő a római katolikus kápolna továbbfejlesztését és szépítését is.

Jány tábornok ugyanis teljesen tudatában volt annak, hogy mily nagy szerepe van a katonai hivatástudat kialakításában a vallásosságnak. Ezért mindent megtett a vallásos élet fellendítésére és bensőségessé tételére. Soha nem szűnő gondossággal őrködött az akadémikusok vallásos nevelésén.

Ugyszintén mindent elkövetett a hazafias szellemben való nevelés terén is. Ő maga igaz és mély hazafias érzülettől volt áthatva. Igyekezett ezt minden eszközzel az akadémikusok lelkébe is átültetni. Hogy Hazánk csonkítottságát egy percre se tévesszék szem elől, berendezte az „Irredenta folyosó“-t, ahol a megcsonkítottságunkra vonatkozó ábraszzerű adatokat és emlékeket gyűjtette össze. Ez a gyűjtemény hirdeti régi dicsőségünket és nagyságunkat, elibénk tárja mai szomorú helyzetünket, de egyben záloga a nagy és dicső jövőnek is, amely áldozatos hazaszeretetre hív és lelkesít.

Az áldozatos hazaszeretet kultuszának emelt emléket a hősök folyosójának rendezésével is. Gyönyörű elrendezésben a katolikus kápolna bejáratától jobbra és balra oltárszerű emelvényen, márványablákra vésett aranybetűk örökítik meg az akadémia hősi halottainak neveit. A templom imádságos áhítata lengi be az egész folyosót és ad emelkedett légkört elesett hőseink emlékének.

Ha ezen alkotások során végig tekintünk, azt látjuk, hogy mindmégannyi a vallásos és a hazafias nevelés jegyében született.

Jány tábornok nagy nevelő volt. Elsősorban tettekben, de szavakban is. Minden beszéde a nevelés ügyét szolgálta. Nevelési tevékenységében látta parancsnoki működésének súlyát, de ezt szolgálta egész egyénisége. Puritán jelleme, katonás megjelenése példaadó és sugalmazó

erejű. A maga fiatalos karcsúságában úgy állt az ifjabb nemzedék között, mint fiatal, zöld lomb=erdőben a fenyő: sudarasan és komolyan. Arcán szigor, szemében melegség ült. A parancsnok szigorának és az atya jóságának csodálatos harmóniája volt meg benne. Szerette ezt az ifjúságot, mint atya szereti gyermekét. Minden lépését és mozdulatát, amelyet az „Alma Mater” oltalmán kívül a nagyváros sikamlós aszfaltján tett, féltő és aggódó tekintettel kísérte. Féltette bennük a fiatal magyar életet, az elhivatottságot, a jövőt. Sajnálta is, ha ítélkeznie kellett. Csak nehéz lelki tusa és belső küzdelem után sujtott. Emlékszem egy súlyos esetre, amidőn a renden ejtett sérelmet legszigorúbban kellett megtorolnia. Napokon át fizikai szenvedést láttam arcvonásain. Az aks=ok életét minden vonatkozásban a legnagyobb figyelemmel kísérte, a tanulmányi és fegyelmi eredményeket mindenkor mélyrehatóan vizsgálta, mérlegelte és a nevelés irányában érvényesítette. Dicséretet és fenyítést jól kiegyensúlyozott alkalmazásával tartotta fenn és gyarapította az akadémia színvonalát. Persze ez a munkásság sok=sok fáradságot igényelt.

Végül meg kell még emlékezni viszonyáról a „Leventekör”=höz. Ez neki szívügye volt. Amidőn távozóban az akadémia parancsnokságról, engem az egyes intézményekről tájékoztatott, akkor a „Leventekör”=t különösen a lelkekre kötötte, különös figyelmembe és szeretetembe ajánlotta. Ebben az intézményben látta a fiatal lélek kibontakozásának a lehetőségét a napi egyhangú munka közben az önképző munka és elfoglaltság sokfélesége által. A „Leventekör”=ben látta azt a televényt, amelyben az aks=i lélek gyökereit lebecsátva, gazdagabb, mélyebb lesz és ennek következtében szakszerűsége tudatosabbá, biztosabbá és termékenyebbé válik. Ezért a „Leventekör” tevékenységét minden eszközzel elősegítette.

Hogy a „Leventekör” az ő gondos szeretetének mit köszönhet, azt a kör tagjai, akik alatta működtek, jobban tudják, mint én. Ezt a jóságot és szeretetet, amelyet a körrel szemben tanúsított, leginkább lelkes és szívós munkával hálálhatjuk meg. Annak fog ő valóban örülni, ha távozása után is színvonalas alkotásokkal telt „Ludovikás Levente” jut el a kezeihez. És ez lesz a legszebb hála számára, kit a „Leventekör” és az „Alma Mater” örökre emlékébe zárt.

Örökké emlékébe zárta azt, aki minden gondolatában és tettében, **L u d o v i k á s** volt. Ő a mi nagy Ludovikásunk, ki megfürödve az ősi „Alma Mater” üdítő és friss szellemében, másodszor hagyja azt el. Üdén és acélosan vonul ki új tettekre, új küzdelmekre és új hódításokra. Mert tudjuk, hogy kiváló egyénisége ott is, ahová megy, hódolatot és szeretetet fog aratni.

E sorok szolgáljanak futólagos kiegészítésül annak a művészi képnek, amelyet **N é m a y** festőművész mesterien megfestett és amelyet az akadémia tiszti és tanári kara november havában helyezett el a parancsnokok arcképcsarnokában, mély tisztelettel, emlékül az utókor számára.

*vitéz JÁNY GUSZTÁV tábornok,
a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia I. főcsoport volt parancsnoka.
NÉMAY FERENC ny. alezredes, festőművész olajfestménye.*

EMLÉKEZÉS

SZENTGYÖRGYVÁRI STIRLING LÁSZLÓ EZREDESÉRŐL,
A LUDOVIKA AKADÉMIA II. FŐCSOPORT VOLT PARANCSNOKÁRÓL.

*Írta: SCHINDLER SZILÁRD m. kir. ezredes,
a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia II. főcsoport parancsnoka.*

Az akadémiai élet egyik szép hagyománya, hogy parancsnok=változáskor az utód a Ludovikás Levente hasábjain is megemlékezik az elődjéről. Ennek a kötelezettségnek most annál szívesebben teszek eleget, mert elődöm, Stirling ezredes nemcsak Honvédségünk egyik kiváló tisztje, hanem személyes jó barátom is, kivel már évtizedekkel ezelőtt megismerkedtem a volt mödlingi cs. és kir. műszaki akadémián

Szentgyörgyvári Stirling László ezredes 1934. február 3-tól több mint 2 $\frac{1}{2}$ éven át volt a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia II. főcsoportjának parancsnoka, f. évi augusztus hó 21-én pedig visszatérve eredeti fegyverneméhez, a tüzérséghez, a m. kir. miskolci 7. honvéd vegyesdandár tüzérségi parancsnoka lett.

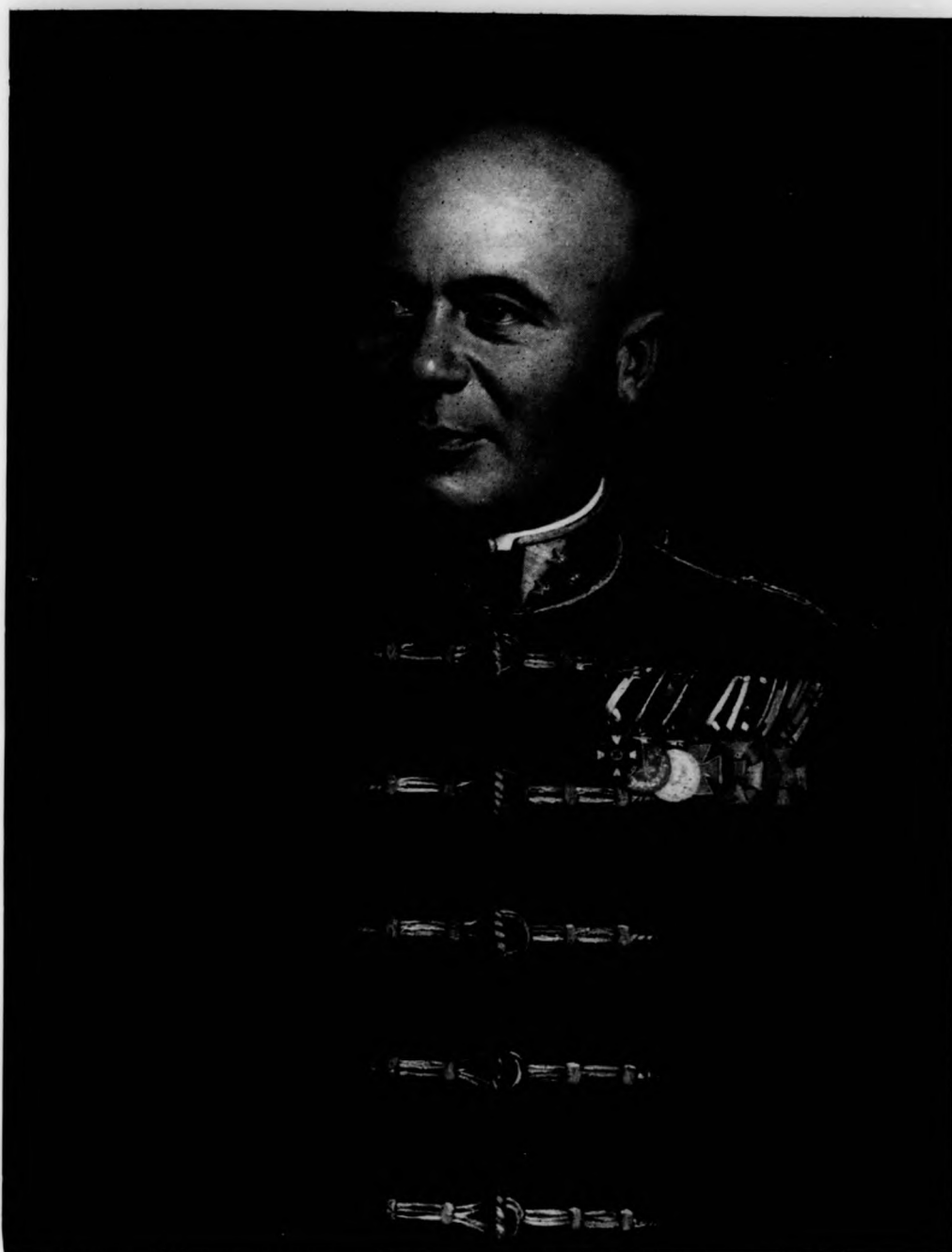
Stirling ezredes az akadémia fiatal II. főcsoportjának második parancsnoka volt. Midőn e kitüntető beosztást átvette, az intézet mindössze 2 $\frac{1}{2}$ éves multra tekintett vissza. Ez a magyarázata annak, hogy bár az első, az alapító=parancsnok, Zelenka Zoltán altábornagy úr a főcsoport fejlődéséhez és kiépítéséhez szükséges helyes irányt megjelölte s a biztos alapokat szilárdan lerakta, mégis sok fontos és ugyancsak alapvető feladat megoldása hárult utódjára. Ezek közé tartozott elsősorban az egyes tantárgyakból előírt tananyagok kérdőívek segítségével történő biztos körvonalazása és „szükséges”=re és „kívánatos”=ra való tagolása. Ezzel az volt a célja, hogy megkönnyítse a gyengébb képességű akadémikusok munkáját, akik így biztosan tudták, mi az a minimum, ami nélkül továbbhaladásuk lehetetlen s energiájukat ennek elsajátítására összpontosítva, nem törekedtek számukra amúgy is elérhetetlen célokra. Ugyancsak a tanulmányi eredmény előmozdítását célozta akkor is, amidőn elrendelte, hogy mindazokhoz a tantárgyakhoz, a melyekhez szabályzatok vagy rendszeresített tankönyvek nincsenek, a tanárok írjanak tansegédleteket.

Mindezek az intézkedések Stirling ezredes azon elvének voltak a megvalósításai, amely szerint az akadémikustól szigorúan meg kell követelni a jövő élethivatásához szükséges biztos tudást, de ennek elsajátítását számára minden rendelkezésre álló eszközzel meg kell könnyíteni.

De gondolt az akadémikusok általános műveltségének a fejlesztésére is. Ezért felkért több neves tudóst és kiváló közéleti személyt, hogy ifjúságunk számára az időszerű tudományos és társadalmi kérdésekről előadásokat tartsanak.

Stirling ezredes az összes ráháruló feladatokat — bár a II. főcsoportnál kiképzett fegyvernemek egyikéhez sem tartozott, — mégis egészen kimagasló szaktudással és finom pedagógiai érzékkel, kitartó, szilárd és helyes meggyőződésen alapuló lelkes munkával a legteljesebben megoldotta. Amikor tehát ez év augusztusában a főcsoport parancsnokságát átvettem, őszintén kijelenthettem, hogy programom a megkezdett és jól bevált utakon való tovább haladás.

Stirling ezredes itt ismertetett, főleg pedagógiai tevékenységén kívül igen megkapó volt számomra az a teljes összhang, mondhatnám együttérzés, amelyet itt az alárendeltek és a parancsnok között tapasztaltam. E helyzet kialakulása csak egészen kiforrott, tökéletes jellemű

*Szentgyörgyvári STIRLING LÁSZLÓ,
a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia II. főcsoport volt parancsnoka.
HÉSYA GÉZA festőművész olajfestménye.*

parancsnokok vezetése alatt lehetséges, akik mind a szolgálat, mind pedig a magánélet minden vonatkozásában vezetésre és nevelésre hívatottak. Elődöm típusa az ilyen parancsnoknak, ezért meg vagyok győződve, hogy új szolgálati állásában is az ittenihez hasonló szép eredményeket fog elérni. Ezt őszintén kívánom nemcsak Neki, hanem a m. kir. Honvédségnek s ezen keresztül Hazánknak is.

HALOTTAINK.

SÓLYOM FEKETE GELLÉRT ny. áll. tábornok

† 1936. január 21-én Budapesten, életének 56. évében. A farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra. Az engesztelő szentmise-áldozatot január 25-én mutatták be lelkiüdvéért a krisztinavárosi plébániatemplomban. — Az 1924—27. években mint tanulmánycsoport-vezető teljesített a Ludovika Akadémián szolgálatot, ezredesi rendfokozatban.

KEPP JÓZSEF ny. főhadnagy, légügyi főellenőr

† 1936. január 21-én Székesfehérváron, kötelességteljesítése közben, életének 28. évében. A székesfehérvári honvéd kórházban történt beszterlése után január 23-án a rákoskeresztúri hősök temetőjében helyezték örök nyugalomra. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmise-áldozatot a Ludovika Akadémia r. kat. kápolnájában mutatták be. — A Ludovika Akadémiát az 1930. évben végezte.

DEMÉNY FERENC hadnagy

† 1936. február 14-én Budapesten, 24 éves korában. A kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomra. A Ludovika Akadémiát az 1934. évben végezte, a Bercsényi Miklós 1. honvéd tüzérosztálynál teljesített szolgálatot.

vitéz Livnói Hadfy Imre tábornoki képe.

VARSÁNYI FERENC gazdasági őrnagy

† 1936. február 15-én Budapesten, életének 53. évében. Az 1. számú honvéd és közrendészeti helyőrségi kórházban történt beszterlése után a rákoskeresztúri katonai temetőben helyezték örök nyugalomra. Temetésén résztvett a Ludovika Akadémia tiszti és akadémikusi küldöttsége. Lelkiüdvéért az engesztelő szent misét február 19-én a Ludovika Akadémia r. kat. kápolnájában mutatták be. — Az akadémia I. főcsoportjánál az 1928—36. években a gazdasági hivatal főnöke volt. Hűsége, odaadó kötelességteljesítéséért mindenkor megnyerte előljáróinak bizalmát és elismerését, nemes bajtársi lelkületével pedig tisztársainak igaz szeretetét. Még betegeskedése idején is önfeláldozó buzgalommal végezte munkáját. Halála mélységes fájdalmat és nagy veszteséget jelentett az akadémiára.

vitéz Livnói HADFY IMRE v. b. t. t., ny. gyalogsági tábornok

† 1936. március 29-én Kiszomborban, életének 83. évében. A kiszombori temetőben levő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Az engesztelő szent miseáldozatot április 1-én mutatták be lelkiüdvéért a kiszombori r. kath. templomban. — A megboldogult az 1891/97. években, mint tanár, évfolyamparancsnok működött a Ludovika Akadémián. A világháborúban a kassai 39. honvéd hadosztálynak, majd több cs. és kir. hadtestnek volt a parancsnoka, a limanovai csatában, a gorlicci áttöréstől Brest-Litowsk elfoglalásáig tartó diadalmos előnyomulásban tevékeny és győztes alvezérként szerepelt és az I. oszt. Lipótrendtől lefelé a kitiüntettek egész sorát nyerte el.

KERESZTFALVY (SZUTÓRISZ) JENŐ százados

† 1936. április 22-én Nyírbátorban, 36 éves korában. A nyírbátori „Báthory István” laktanyából helyezték örök nyugalomra a pócsi-utcai temetőben. — A Ludovika Akadémiát az 1920. évben végezte.

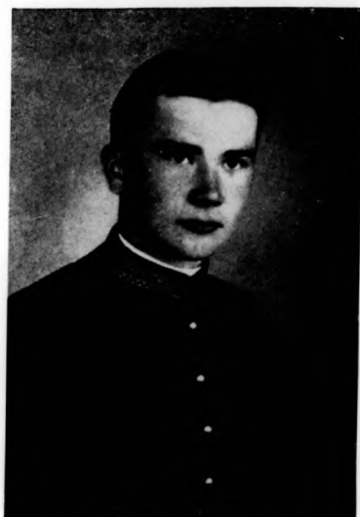
Bártfai SZABÓ ISTVÁN főhadnagy

† 1936. május 7-én Budapesten, 36. éves korában. A gyáli-uti honvéd kórház halottasházából a rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra. — A Ludovika Akadémiát az 1920. évben végezte, legutóbb az Állami Térképészeti Intézetnél teljesített szolgálatot.

Vágszerdahelyi PREPELICZAY ISTVÁN főhadnagy

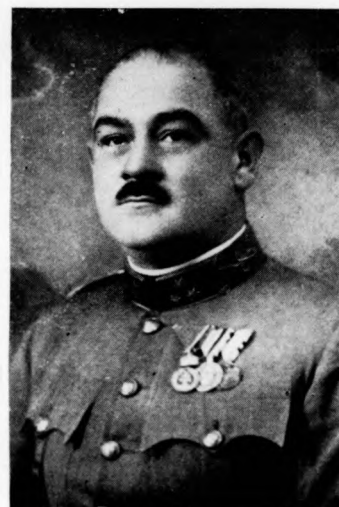
† 1936. május 29-én, 31 éves korában, kötelességteljesítés közben Miskolcon. Ugyanott temették el a hősök temetőjében. — A Ludovika Akadémiát az 1928. évben végezte; a „Görgey Artur” 13. honvéd gyalogezredben teljesített szolgálatot.

*Seydl Pál akadémikus
† 1935. február 24.*

Varsányi Terenc g. őrnagy.

Keresztfalvy Jenő százados.

Szemlaki KERNER PÁL ny. áll. ezredes

† 1936. június 1-én, életének 91. évében, Szegeden. Ugyanott temették el a belvárosi temetőben. Az engesztelő szent miseáldozatot június 3-án mutatták be lelkiüdvéért a móravárosi plébánia templomban. — Az 1876—77. években tanár volt a Ludovika Akadémián.

Tetőtleni MOLNÁR ALBIN hadnagy

† 1936. július 2-án, hivatásának teljesítése közben szerzett sérülése következtében, Cegléden. Budapesten a gyáli-úti honvéd kórház halottasházából a rákoskeresztúri katonai temetőben helyezték örök nyugalomra. Az engesztelő szent miseáldozatot július 8-án mutatták be lelkiüdvéért a ferencendiek templomában. — A Ludovika Akadémiát az 1933. évben végezte; az „Árpád fejedelem“ 2. honvéd huszárezrednél teljesített szolgálatot.

Ifj. Alvinczi MÁRY GYULA akadémikusjelölt

† 1936. június 1-én, 22. életévében, Sopronban. A budapesti farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra, az engesztelő szent miseáldozatot Fűzfőgyártelepen mutatták be lelkiüdvéért.

MAÁR GYULA ny. százados

† 1936. július 3-án Budapesten, életének 45. évében. A gyáli-úti helyőrségi kórházból a rákoskeresztúri hősök temetőjében helyezték örök nyugalomra. Lelkiüdvéért az engesztelő szent miseáldozatot július 8-án mutatták be az óbudai plébániatemplomban. — Az 1926—34. években a Ludovika Akadémián, mint a felsőbbmenyiség tanára és tüzérsoport segéd-tiszt teljesített értékes szolgálatot.

Pécsujfalusi PÉCHY ISTVÁN főhadnagy

† 1936. július 9-én, életének 26. évében Hajmáskéren. A budapesti 1. számú honvéd és közrendészeti helyőrségi kórház halottasházából temették el július 11-én. — A Ludovika Akadémiát az 1932. évben végezte; a „Gábor Áron“ 6. honvéd tüzérosztályánál teljesített szolgálatot.

VISKY SÁNDOR hadnagy

† 1936. augusztus 2-án, életének 24. évében, Debrecenben. Ugyanott helyezték örök nyugalomra a köztemetőben. — A Ludovika Akadémiát az 1934. évben végezte; a 6. honvéd vonatosztályánál teljesített szolgálatot.

BÖLÖNY ZOLTÁN ny. áll. százados, légügyi felügyelő

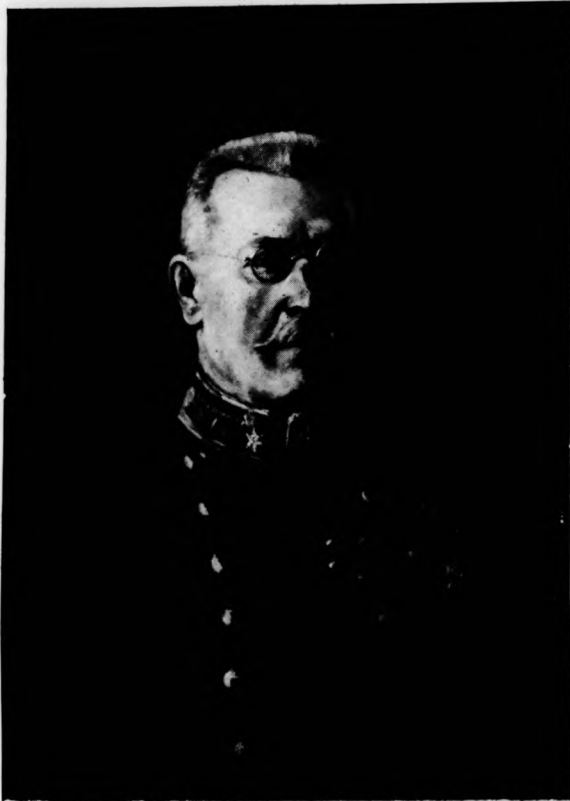
† 1936. december 17-én Pécsen, repülőhalált halt. Ugyanott temették el a központi temetőben. — A Ludovika Akadémiát az 1925. évben végezte.

ZAGONYI TIBOR hadnagy

† 1936. december 21-én Komáromban. Ugyanott temették el, lelkiüdvéért az engesztelő szentmiseáldozatot a monostori várerőd kápolnájában december 23-án mutatták be. — A Ludovika Akadémiát az 1934. évben végezte; legutóbb a 2. határőrezredben teljesített szolgálatot.

KOVÁCS JENŐ vkszt. őrnagy

† 1937. január 1-én életének 38. évében. Kaposvárott helyezték örök nyugalomra, ugyanott mutatták be lelkiüdvéért január 5-én az engesztelő szentmiseáldozatot. — A Ludovika Akadémiát az 1916. évben végezte.

vitéz Galánthay-Glock Tivadar ny. tők. olajfestménye.

KOSCHOVITZ GYULA NY. ALEZREDES.

† 1936. október 11-én Budapesten, 80. életében. A Gyáli-úti honvédkórház ravatalozójából a rákoskereszturi köztemetőben helyezték örök nyugalomra. Temetésén a Ludovika Akadémia küldöttséggel vett részt és koszorút helyezett el ravatalára. A megboldogult hosszú éveken át tanára volt az akadémiának, majd nyugalomba vonulása után a tiszti kaszinó elnöki, díszelnöki tisztségét töltötte be. Amidőn e tisztségétől megvált, az akadémia az alábbi szövegű díszoklevélben búcsúzott el tőle:

Nagyságos Alezredes Úr!

Mélyen tisztelt kedves Elnök Urunk! Engedje meg, hogy a Ludovika Akadémia tiszti kaszinójának és étkezdéjének tiszteletbeli elnökségéről egészségi állapotának gyengülése következtében történt lemondása s ezzel együtt az Alma Mater-től való külső megválása alkalmából érzéseinket az alábbiakban tolmácsolhassuk:

Az elismerés, a hála és a hűséges ragaszkodás érzései ezek, amelyek egy közel félévszázados katonai, tanári és bajtársi munkásság méltánylásából fakadnak.

Alezredes Úr nemcsak az 1888—1907. években folytatott tanári működésével kapcsolta magához a tanítványi szeretet szálaival a „ludovikás” nemzedékek egész sorát, hanem a tényleges szolgálattól

történt megválása után mint a Ludovika Akadémia tiszti kaszinójának gondnoka, elnöke, majd tiszteletbeli elnöke, hosszú évtizedeken át lelkes gondozója volt a bajtársi együttérzésnek.

Ezenkívül a „ludovikás” hagyományok hűséges ápolása, a történelmi adatok és muzeális emlékek, köztük főként a tisztiakar fényképeinek gondos gyűjtése és feldolgozása terén is olyan odaadó és önzetlen tevékenységet fejtett ki, amellyel magát az akadémiát is mély hálára kötelezte.

Ezeknek a hangsúlyozásával kérjük, fogadja tiszteletteljes búcsúüdvözlésünket azzal az őszinte jókívánsággal, hogy áldásos életét a mi örömünkre, Akadémiánk és magyar Hazánk javára a Mindentható még sokáig tartsa meg.

Budapest, 1936. május hó 30-án.

vitéz Jány Gusztáv tábornok.

(A tiszti és tanári kar tagjainak s. k. aláírása.)

EMLÉKEZÉS FODOR ZOLTÁN II. ÉVES AKADÉMIKUSRÓL.

1936 február 17-én bensőséges részvét mellett temettük el Fodor Zoltánt, a II. főcsoport II. éves akadémiкусát, mindnyájunk által forrón szeretett bajtársunkat, aki kötelességének odaadó teljesítése közben február 12-én Tauplitzban, Ausztriában tragikus körülmények között 19 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének.

Bajtársunk mintaképe volt a kötelességteljesítésnek, ragyogó példája a vallásossággal párosult hazaszeretetnek s eszményképe a bajtársiasságnak. Helye üresen maradt itt közöttünk, az Égben azonban több lett általa az érettünk imádkozók száma. Vesztés az elvesztése, de megnyugtató, mert Isten akarta így.

Legyen emléked áldott, Kedves Bajtársunk! Szép életed erőforrásunk lesz a Magyar Jövőért megvívandó küzdelmünkben. Pihenésed legyen csendes, feltámadásod pedig a Magyar Haza feltámadása.

Dr. Mészáros János m. kir. alesperes.

Fodor Zoltán aks. temetése.

AZ „ELNÖK ÚR!”

A régi „fekete-lábú” (fekete pantallós) és a „kék-lábú” (kék nadrágos) ludovikások — ha e szót hallják — menten tudják, hogy nem valamelyik köztársaság elnökére, se nagy pénzintézetek, gazdasági s kereskedelmi vállalatok mindenható elnök-igazgatóira kell gondolniok, hanem az ősi Ludovika Akadémia Elnök Urára, a tisztességben, becsületben, önzetlen munkálkodásban megőregedett Koschowitz Gyula ny. alezredesre, akit alig pár hónapja kísértek utolsó útjára hálás és hűséges tanítványai...

Mi, régi ludovikások, az ősi Anyaintézetet és Koschowitz Gyula kedves bátyánkat gondolatinkban már teljesen azonosítottuk, nemesebb érzéseink tüzeiben szétválaszthatatlanul egyforrasztottuk... Nem is tudjuk elképzelni a Ludovikát nélküle!... Hiszen már ott találtuk Öt, amikor először léptük át az Intézet küszöbét; de ott láttuk még évtizedek multával is, amikor megilletődött érzelmekkel már mi léphettünk — mint tanárok — arra a katedrara, amelyről növendék korunkban Koschowitz százados úr, kedves nevelőnk és szeretett tanárunk hirdette azokat az örökéletű szent eszméket, amelyeknek szolgálatában a ludovikások százai-ezrei nevelődnek, neveltek, éltek és haltak...

Tudjuk, hogy senki és semmi sem nélkülözhetetlen... és mégse bírjuk a ludovikát elképzelni a mi jó öreg Gyula bátyánk nélkül... Nemcsak az ő hangyaszorgalmú, értékes munkásságát kell a jövőben nélkülöznie az Intézetnek, de mindannyiunknak hiányozni fog kedves, jóságos egyénisége. Az öreg épület folyosóján menve, szinte minden pillanatban várni fogjuk, hogy az előttünk lévő kanyarulatnál majd feltűnik, felénk fog jönni az „Elnök Úr”, lassú, óvatos lépéseivel, botjára támaszkodva, rövidlátó szemein csillogó okuláré s arcán a tiszta lélek derűje, egész lényén a tiszta élet nyugalma...

S valójában Koschowitz Gyula nem vált meg a Ludovikától és nem halt meg a Ludovika számára!... Porhüvelyét kivihették, eltemethették a már pihenő bajtársak nyugvóhelye mellé, de szelleme, tanításai, munkás életének maradandó becsü eredményei, kötelességtudó s kötelességteljesítő szolgálatának, katonai s emberi erényeinek felemelő példaadása tovább fog élni s hatni az ősi falak között és így továbbra is erős tartoszlopa maradt a katonai ideálok templomának — a Ludovikának!

Mikor is láttam először elköltözött öreg Bajtársunkat?!... Évtizedekkel ezelőtt, amikor mint „frekvencians”, az írásbeli felvételi vizsgán, az akadémia egyik tantermében erős drukkok közepette, tollszárat rágva törtem gimnazista-fejemet a matematikai feladat sikeres megoldásán... A felügye-

* A „NyUKOSz” 1936 nov. 5-i számából. — Meleghangú megemlékezést írt a megboldogultról ugyanennek a lapnak 1936 okt. 25-i számában Sonneckér Sándor ny. ezredes, a Ludovika Akadémia volt tanára.

letet egy jóságos arcú, de mégis respektust keltő honvéd gyalogsági százados látta el. Izmos, erős testalkata, felfelé fésült sűrű haj, sasorrán pápaszem, hatalmas nyak, derekán arany-sárga szolgálati-öv... Ide-oda sétál a padok között... felém közeledik... („Isten látja, nem svindliztem!” — mondom magamban önkéntelenül...) Most megáll előttem, belenez dolgozatomba; rögtön rájön, hogy hol tértem el a helyes útról... halk szóval útbaigazít; pár percen át figyelni munkámat, azután továbbmegy... (Ezért csak az ő megértő jó szívének segítségével kaphattam dolgozatom „jó” osztályzator holott őszintén szólva, legjobb esetben „minusz elégséges”-t érdemeltem volna...)

Utoljára a Ludovika tisztai étkezőjének ebédlőjében láttam, immár „örökös díszelnöki” minőségében. A déli közös étkezésnél az asztalfőn elnökölt... Az ebéd végeztével maga elé tette a kis ezüst gongot, körülnézett, hogy mindenki elkészült-e... azután bal kezével lefogta a gong állványát, jobbában párszor meghimbálta az ütőt, a gonghoz közelhajolt, majd rövid latolgatás-fontolgatás után — mérnöki pontossággal megállapítva az ütés helyét, a hang szükséges erősségét — szabályszerű időközökben háromszor egymásután könnyyedén ráütött a kis gongra — „Pim-pim-pim!” (Ez azt jelentette: rá lehet gyujtani, el lehet távozni!) Közben hamiskásan mosolygott lefelé konyuló szürke bajusza alatt... Mi pedig szintén mosolyogva, csendben figyeltük az Öreg Urat, szemünk szerető pillantásával simogatva... (Néha jókedvünkben ilyenkor meg is éljeneztük.)

Nem tudom, a kis gongot (amit a ludovikás humor „pim-pim”-nek nevezett el!) vajjon koporsójába helyezték-e, avagy az akadémia múzeumában lelt méltó helyére?

En valahogy úgy képezem el, hogy amikor az „Elnök Úr” nemes lelke kiröppent földi porhüvelyéből, — szellem-szárnya megérintette a kis gongot és annak ezüstös hangja megelőzte lelkének röptét... szállt-szállt előtte, fel a magasba, a mennyeknek országa felé... Odafent pedig, a nagy égi kaszárnyában az ügyeletes meghallotta az ezüstös hangot — „Pim... Pim...” — riadót fuvatott... Végig száguldott a jelzés: „Jön az Elnök Úr!”... És a nagy ármádia — csupa ludovikás! — glédába állott... és amikor az „Elnök Úr” belépett az örökkévalóság kapuján, a legkorosabb elhalt ludovikás — mert odafent az a rangban legidősebb! — tiszteletadást vezényelt, elébe ment és szólott ekként: „Elnök Úr, alázatosan jelentem, régi tanítványai együtt vannak és szeretettel köszöntik!”... Az „Elnök Úr” jóságos rövidlátó szemeit pedig előntik a könnyek és szinte önmagának rebegi: „Most már boldog vagyok, itt is otthon vagyok, szeretteim, kedves növendékeim körében...”

Szilágyi István
ny. tbk.

BORATYN

1916. június hó 10-én.

(Vitéz Kulistei Tabajdy Kálmán ny. gytk. fegyverténye.)

A Luck körüli igen veszteségteljes nagy csat napok után a 37. honvéd gyaloghadosztály — Tabajdy tábornok parancsnoksága alatt — 1916. június 10-én a Siernától már csak 1500 puskalétszámmal vonulhatott vissza Boratynra, ahol este 8—11 óra között beérkezve az Ulanikiról vezető országút két oldalán — a helységtől keletre — részben koromsötétségben foglalt védőállást.

A védővonalat a 13., 15., 18. és 14. honvéd gyalogezredek maradványai — összesen 890 ember és 2 géppuska — 3500 lépés kiterjedésben csak igen hézagosan tudták megszállani. A tartalékot a legkésőbb beérkezett 14. és 15. honvéd gyalogezred részeiből alakult 2 század — 450 fő — képezte, amely 1800 lépésnyire a közép mögött, az országútnál állott fel. A hadosztályparancsnokság álláspontját a védőállástól 1500 lépésnyire az országúttól délre foglalta el, ahová az ugyancsak tartalékul kijelölt 4./5. árkász század — 150 puska — jutott. A 4/1. ágyús üteg 2300 lépésnyire a védővonal bal szárnya mögött helyezkedett el.

A hadosztályparancsnok a hadosztálytüzérséget, mivel a gyalogság arcvonala által biztosítva nem volt, Zaturczyra küldötte vissza, a nélkülözhető személyzetet pedig — a dandárparancsnokokat is — a hadtestparancsnok rendelkezésére bocsátotta.

A hadosztály északi szárnya, ahol csupán némi lovasság derített fel, szabadon állott. A déli oldalon, a bal szárnyával még a Siernánál maradt 13. Landwehr hadosztállyal csak igen laza összeköttetés volt fenntartható.

A védőállásban a felállítás, a parancsnoksági viszonyok rendezése június 10-én reggeli 1 óra 30 percig tartott.

A hadosztályparancsnok a június 4-étől folytonosan harcban állott és kimerült hadosztálya maradványainak ütőképességét nagy körültekintéssel, törhetetlen eréllyel, éber figyelemmel fenntartotta. Saját személyére a hatásos puskatűz körletében maradt és minden lehető megtett, hogy hadosztálya, amely a nagy veszteségeket leginkább a szomszéd hadosztályok gyors visszavonulásával keletkezett nehéz harc helyzetekben szenvedte, — támadás esetén az elcsigázott emberekkel is a végső erőfeszítésig helytállhasson. A biztosító, felderítő és összekötő ténykedések folytonosságát szakadatlanul ellenőrizte. A beérkezett jelentésekre reggel 2 óra körül az ezred- és a tartalékparancsnokokat magához rendelte. Tudomásukra adta, hogy még június 9-én 1—2 orosz lovas század a Siernát Szepielnél már átlépte és így a délre álló, június 8-án a Styrt is harc nélkül feladó 13. Landwehr hadosztály helyzete bizonytalanná vált. (Mint később kitűnt, a 13. Landwehr hadosztály június 9-én este 8 órakor tény-

leg megkezdte a visszavonulást a Boratyn magasságától hátrább fekvő Torczyn és Bujany közti területre.) Így a csapatoknak a több irányból várható lovas támadások eshetőségére el kell készülniök. A tájékoztatás perceiben egy orosz lovas csoport még teljes sötétségben a hadosztály állásának közepén át az országúton nagy üvöltéssel Huj! Huj! kiáltással nyugat felé átvágtatott. Ennek hatása alatt az országúton előretolt saját lovas figyelők visszafutottak. Az igen kifáradt és részben félálomba merült emberek a közöttük elrohanó lovasok éktelen zajára felriadtak. Egyes helyeken pánikszerű zavar keletkezett.

A tartalék parancsnoka a 14-es, elől álló tartalékszázadot a hadosztályparancsnok álláspontjáig gyorsan előre vonta és harchoz fejlődött. A tisztek igen bátor fellépésére és a legkíméletlenebb szigorra volt szükség, hogy az emberek a helyeiken maradjanak. A tartalékszázad kifejlődése, különösen pedig a hadosztályparancsnok megjelenése, határozott fellépése és biztos intézkedései nyugalmat és biztonságot hoztak az emberekbe. A 4./5. árkász század ugyancsak harchoz fejlődött.

A hátrább álló 15-ös tartalékszázad a mellette elvágtató lovasok zajára feljélt és hátra felé áramlott. De a századparancsnok igen nagy eréllyel megállítja az embereket, rendezi, előreviszi. Majd a kifejlődött tartalék jobbszárnyán harchoz fejlődte őket.

A felfejlődött tartalékok most már biztos támpontot nyújtottak és az esetleg visszafutó részeket is felfoghatták. A védelem céltudatos megszervezésénél a törzsek személyzete és a csapatok tisztjei a hadosztályparancsnokot öntevékenyen és készségesen támogatták.

Az ellenség reggel 3 óra tájban az országútnál a védőállástól 2600 lépésre keletre fekvő Kol. Julianowról a védővonalnak az országútnál és a tőle délre fekvő részét géppuska- és puskatűz alá vette. Az előterepen orosz lovasjárőrök tüntek fel. Majd megindult az első lovasroham — kb. 1 lovas századdal — az országút mentén az állás közepe, továbbá északi szárnya ellen.

A rohamra az országútnál a tűzvonal a 100 lépésre hátrább álló tartalékig ment vissza, ahol a roham megakadt. Az úton felállított 2 géppuska — már megsebesült tisztjeivel és legénységével — az oroszok kezébe került.

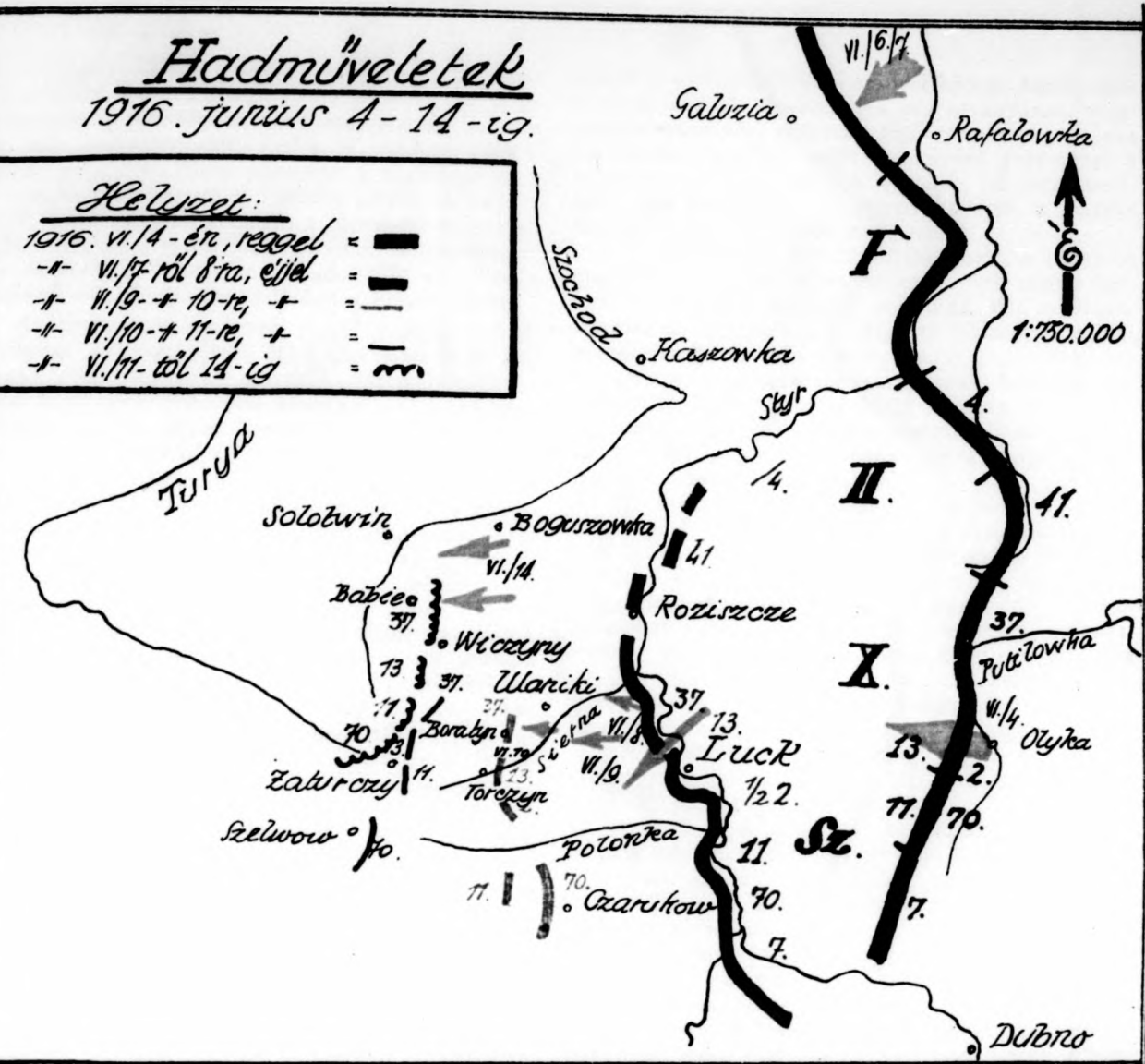
Az északi szárnyon az orosz lovasság a még sötétes homályban a gyér tűzvonalunkon átvágtatott. Itt némi zavart idézett elő. A védővonalon áttört lovasság a hátrább álló 4/1. ágyús üteget elfogta és már zsákmányul elszállítja. De útközben az üteg a parancsnok jelére a kísérő 12—16 oroszból kettőt

Hadműveletek

1916. június 4-14-ig.

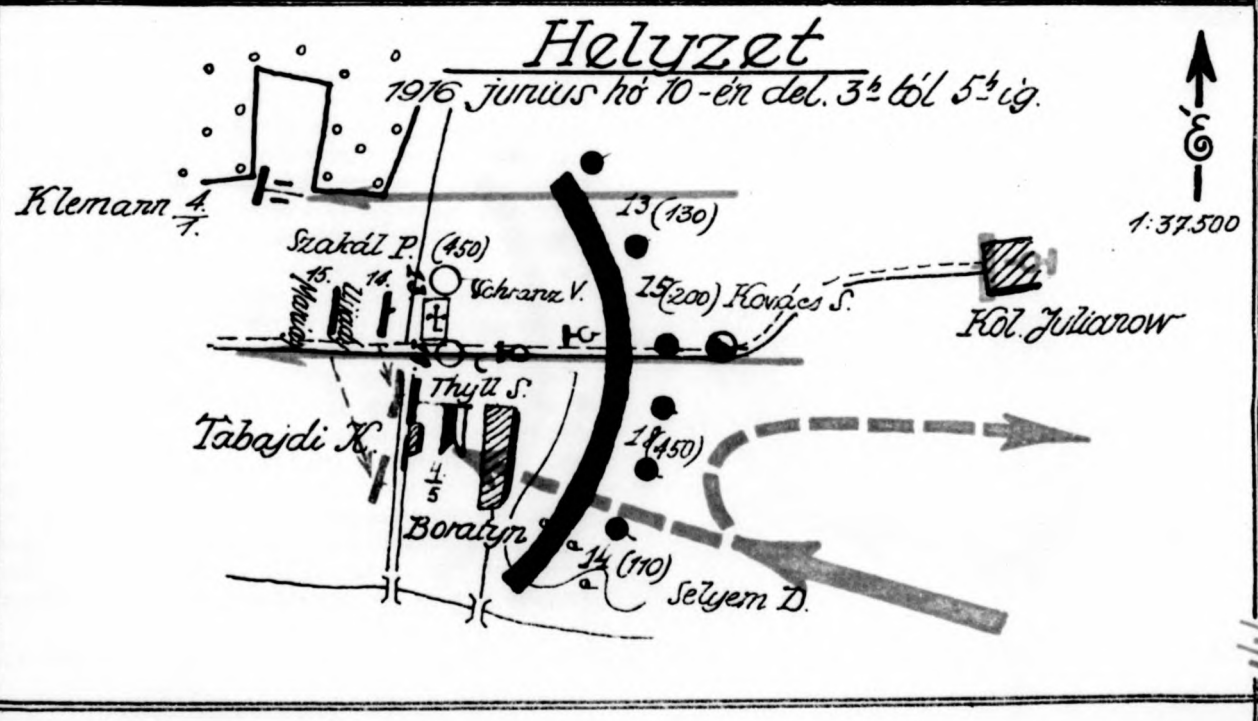
Helvzet:

1916. VI. 14-én, reggel	=	—
-"- VI. 17-től 8-ra, éjjel	=	—
-"- VI. 19-+ 10-re, -"	=	—
-"- VI. 10-+ 11-re, +	=	—
-"- VI. 11-től 14-ig	=	—

Helvzet

1916 június hó 10-én del. 3^h től 5^h ig.

lelő, a többit elüzi és vágóban a Zaturczy felé menetelő hadosztály tüzéséghez csatlakozik. Az ütegparancsnok a sötétségben azt hitte, hogy a hadosztály már megsemmisült. Ezt a X. hadtestparancsnoknak jelentette. (Ezen jelentésre a tüzéséget és a 13. Landwehr hadosztályt hátrább vették vissza.)

A hadosztálynál azonban a rohamtól visszajövő kisebb részeket a tartalékok felfogták. A parancsnok erős akaratától vezetett a hadosztály az ellenség ütéseinek visszacsapására szilárdan a helyén állott.

Az orosz lovasság most reggel 5 óráig a hadosztálynak az országúttól délre álló közepe és déli szárnya ellen délkeleti irányból (Szepiel felől) — lovasszázad erejű rohamhullámokkal — 5 rohamot intézett, közben egyes lovasosztagok a hadosztály déli szárnyát oldalból és hátból is megtámadták.

Reggel 3 óra 45 perckor az oroszok a hadosztály jobb szárnyára, majd a közepére erős puska- és géppuskatüzet adtak. Erre nagyszámú orosz lovas vágóban közeledik a hadosztály állásának közepe és déli része felé. A saját táborörsök a védővonalra jönnek vissza. Itt az emberek igen gyors tüzelést fejtenek ki, melynek hatására a roham az állások előtt 100 lépésre összeomlik. A megmaradt lovasok északkeletnek visszakanyarodnak és tüzükben egyenként hullanak el. Egyes lovasok, sőt csoportok is a hézagos első vonalunkon keresztül továbbvágattak. Ezeket a már felfejlődött tartalékok (14-es és 15-ös századok, a 4./5. árkász század) semmisítették meg, melyek — állóhelyzetben — már az első vonalon át tüzeltek a rohamozókra. A közelharcba jutott hadosztályparancsnokság körül, a roham után, 10—20 lövéstől talált ló és lovas feküdt.

Az oldalból és hátból jövő támadásokat a tartalékoknak gyorsan szembevetett részei öntevékenyen verték vissza.

Ebben az igen válságos helyzetben, a közelben állóknak örökre az emlékébe vésődött a hadosztály kiválóan vitéz parancsnokának, a világháború egyik legkitűnőbb magyar tábornokának, az 1887-ben felavatott legelső *ludovikás növendéknek*, a fiatal honvédtiszti nemzedék ideáljának, *vitéz Kulistei TABAJDY KÁLMÁN* gyalogsági tábornoknak a személyes példaadása, aki a hadosztályt 1915 március óta diadalról-diadalra vezette és az összes alárendeltek feltétlen bizalmát és ragaszkodását bírta.

Midőn a helyzetet idejekorán fel nem ismerő magasabb parancsnokságok célszerűtlen rendelkezései következtében a hadosztály a legkedvezőtlenebb helyzetekbe sodródott, ott látjuk őt mindig a legnagyobb veszély helyén: június 6-án a Luck-i műúton, június 7-én a Luck-i hídfőben, június 9-én a Siernánál az első vonal csapatainál, a legnagyobb tűzben. Hadosztályát a rohanó harcesemények közepette a balsorsban is nemcsak higgadt megfontolással és céltudatosan vezeti, de nyugodt magatartásával, határozott parancsaival, a sikerbe vetett törhetetlen bizalmával, kiválóan bátor személyes magatartásával a csapat lelkiületére — még a csügge-

dőkre is — felemelő varázserővel hatott. Most, amidőn az ellenség hadosztálya maradványának megsemmisítésére tör, a harcba lépő tartalékokat hősiességgel buzdítja, saját személyére, fegyverrel a kezében, a küzdők soraiba lép. Még ha megsemmisülne is a hadosztály, a fegyverbecsületen, a magyar honvéd hírnevén csorba nem eshet!

A lövőfegyver biztos hatása, mely a rohamot megtörte, az emberekben fokozott önbizalmat kellett. A visszajövő emberek megálltak. Bár mindenki átérezte az élet-halálharc idegesítő pillanatát, a csapatnál nyugalom következett be.

Az orosz seregek parancsnokának, Brussilownak kíméletlen erélyével előre űzött lovasság elszánt parancsnoka, az igen nagy veszteségek ellenére is, teljes erejével még négy rohamot intéz, hogy a hadosztályt teljesen megbéníthassa.

A második lovasrohamot a soproni, nyitrai, pozsonyi és a trencsényi honvédek nyugodt, célzott tüze könnyedén visszaverte. A következő rohamok hullámai is, az első vonalunk előtt, a tüzükben megtörték. A védővonalon túl átszáguldó lándzsás lovasokat a hadosztálytartalék, a hadosztályparancsnokság mellett lelőtte, leszúrta, vagy elfogta. (Az egyik rohamnál a hadosztályparancsnokság előtt lovaról leesett orosz tiszt bementése szerint 1 lovas dandár 2 löveggel állott szemben.)

A rohamok meghiusításával reggel 5 óráig az ellenség támadó ereje megtört. A harctér a birtokunkban maradt.

A győzelem után a hadosztály az általános helyzet következtében nyugat felé, Kol. Matyldowra a visszavonulását — az ellenség zavarása nélkül — megkezdte és a már visszavonult saját csapatokkal összekötetésbe jutott.

A 37. honvéd gyaloghadosztálynak Boratynnáll vívott győzelme nemcsak a gyors nagyobb területvesztésünket akadályozta meg, de talán igen hátrányos hadászati helyzet kialakulását is sikeresen elhárította, pedig már június 7-én este, amint a hadsereg vezérkari főnök jelentette, a hadosztálynak csak a roncsai voltak meg.

*Egy volt ludovikás.
(Szőke Pál ny. ezds.)*

SPANYOL ÚTIKÉPEK 1935=BŐL.

Irta: Dezséri Bachó László, a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia tanára.

SEVILLA.

Sevilla székesegyháza világhírű tornyának, a Giraldának legfelső ablakából nézem ezt az örökké mosolygó, mesés képű várost, amely már harmadfélezer éve heverészik kacéran a Guadalquivir partján, kertek és pálmaligetek árnyékában. Alulról a régi, poétikus kert, a Patio de los Naranjos, hasonló többi testvéreihez, amelyek az áthatolhatatlan csend leplébe burkolják a komor spanyol katedrálisokat, küldi fel hozzám narancsfáinak üde illatát. Lent kígyózik a Calle de Sierpes főutca, ide is érzem az elegáns úrfiak és mantillás leányok tömegéből kiáradó édeskés parfömlöket. Lent kanyarognak a csendes, szűk utcák örökös árnyékában, kissé távolabb trónol a hatalmas aréna, a Plaza de Toros és a regényesen hangzó nevű, de a mi Dunánkhoz képest szerény pataknak látszó Guadalquivir partján az ódon Aranytorony, ahol az Újvilág kincseit halmozták garmadába abban a korban, amikor ez a most koldus ország még világrészekben gondolkozhatott... Patinás tornyok légiója támaszkodik a házaknak az időtől zöldes-fekete cseréptetőire, a mór tündérpalota, az Alcázar viharvert falai sötétlen merednek a székesegyház csipkés gót diszitményei és a kecsesen az égnek lendülő Giralda felé. A zord, színehagyott épületek, a csendes, alig lélegző városrészek múmiára emlékeztetnek, amely drágakövekkel és virágokkal ékes sírboltban fekszik és várja az utolsó órát, ami számára sohasem érkezik el, mert ott a másik oldalon, a mozgalmas, nyugtalan folyó hajóin, a belső városrészek utcáin zsong, diadalmasan zsvajog az élet. A virulás és az elmúlás keveréke ez, amit innen látok: élet, amely hervadni, fogyni látszik, de egy nagy multnak büszke történetéből, legendás hagyományoknak bájos meséiből táplálkozva, mégis örökké ifjú marad.

Kár lejönni ebből a szép toronyból az utcára, ahol az ember, a környezet minden szépsége ellenére, csakhamar rádöbben a mai, nagyon keserves spanyol élet valóságaira: ahogy elnézem a templomba igyekvő fekete ruhás, fekete csipkekendő asszonyokat és a modern bubifrizurát ügyesen a mantilla alá rejtő, karcsú és finom, szinte törékeny leányokat, akik annyira hasonlítanak egymáshoz, mintha valamennyien nővérek volnának, — koldusok rángatják a kabátom szárnyát. Akárcsak Egyiptomban, örökös zavarja valaki az embert, majd a cipőtisztító, majd a tenyérjós cigányasszony, majd pedig a lutricédulát áruló utcagyerek vagy a spanyol utca egyik legtipikusabb alakja, az utcai madárkereskedő. Éppen azért, mert a városképekben sok a szépség és a harmónia, hamar észreveszi az idegen a diszharmóniát: a sajátosan spanyol különlegesség, a madaras boltok csicsérgéstől hangos kalickái mellett egy rikító falragaszon, egy részvénytársaság hirdeti óriási betűkkel, hogy olcsón biztosít mindenkit felkelésekből és zavargásokból származható károk ellen...

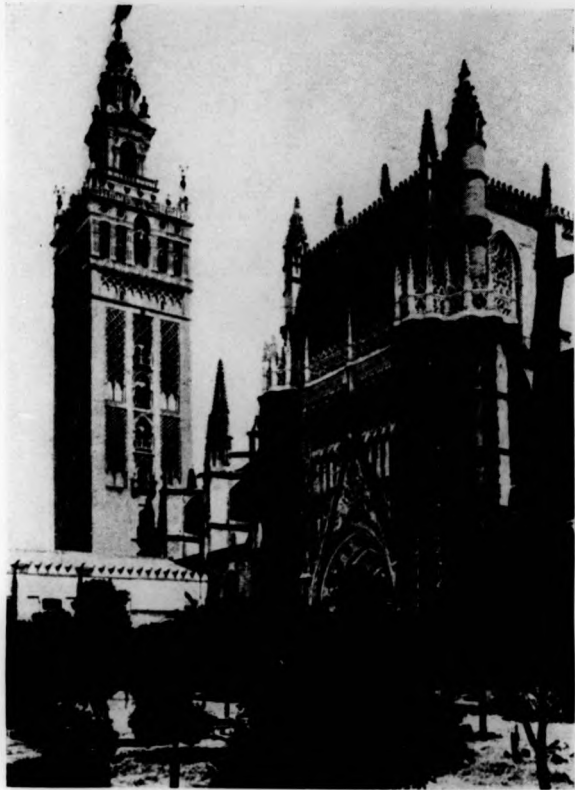
Valaki ismét megfogja a kabátomat. Megfordulok: kis fiú áll előttem, II. Fülöp korabeli lovagruhába öltözve, korbáccsal a kezében. Az egész úttest tele van ilyen korbácsos apródokkal, akik nemcsak a járőkelőket, hanem még az autokat is megállítják és utasaikat szeliden ütlegelik. Megkérdem a furcsa esemény okát és megtudom, hogy nagy szerencsém van, mert éppen akkor tartózkodom Sevillában, amikor régi szokás szerint ártatlan fiúcskák járnak be az utcákat és meg-

korbácsolják a bűnös járőkelőket, akik ezáltal elnyerik bűneik bocsánatát. Az engem is minden bűnöm letörléséhez juttató drága csöppség közli velem, hogy jó volna benézni a katedrálisba is, ahol oly szertartást fogok látni, amely Spanyolországban is csak évente háromszor látható.

A hatalmas katedrálisban ember ember hátán tolong. Végeérhetetlen litánia után vonós zenekar vonul fel az oltár előtt, az imádkozó kanonok lejön az oltártól és beül a helyére. Egy másik pap körül 30—40 lovagruhás fiúcska csoportosul; a pap felemeli a karját és megkezdődik a zenekartól kísért ének. Finom és naiv hangok szállanak fel a magas gót ívek felé, amelyek a világ leghatalmasabb orgonájának felséges bűgéséhez vannak szokva, majd hirtelen előkerülnek a kasztanyettek és mint valami középkori színdarab figurái, kecses táncleányok menüettet lejtenek a 8—10 éves apró lovagok. Színpadi jelenetnek is nagyon szép lett volna, ahogyan a regényes kasztanyettkébe öltözött kisfiúk táncolva, énekelve a kasztanyettet pattogtatva, libegtek az őket kedélyesen néző főpap előtt; álomszerű középkori kép, amelyhez a komoly félhomályban úszó katedrális ívei és oszlopoi szolgáltatták a méltó keretet. Hirtelen a világhírű orgona nehéz bűgésába veszett bele a zenekar lágy muzsikája és az apródok finom kara, a közönség pedig, mint valami operafelvonás után, a megelégedés morájával kelt fel és a csipkemantillás, villogószemű spanyol nők hosszú sora megindult a kijárat felé, a férfínép sorfala között.

Egyedül maradok a magasbatörő gót ívek misztikus félhomályában és rámnehezedik a sevillai katedrális lelket lenyűgöző hangulata. Ez már több, mint katedrális, több, mint régi és többemeletnyi magas, fa-faragványos kórusokat, tizenkét méteres oltárképeket és színezüstről készült oltárokat magábanrejtő, felséges szentegyház. Múzeum ez, kincseskamra, felbecsülhetetlen értékű képek pazar tárlata, kriptá és temető, tele egy gigászi multnak világrészek szédítő távlatában elvesző, bánatos emlékeivel. A királyi kápolna kincsei között, egy drágakövekkel elborított, életnagyságú Madonna-szobor előtt pihen Szt. Ferdinánd király, a kápolna két oldalán pedig, királyi jelvényekkel díszített bitorleppellel letakarva, fekszenek a nagy spanyol királyok, apa és fiú egymás mellett. Egy másik kápolna a kincstár, tele aranyból és ezüstről való templomi kincsekkel, lámpaoszlop nagyságú ezüst gyertyatartókkal és szentségmutatókkal, amelyeken az ostya helyét csak létra tejjéről éri el a pap.

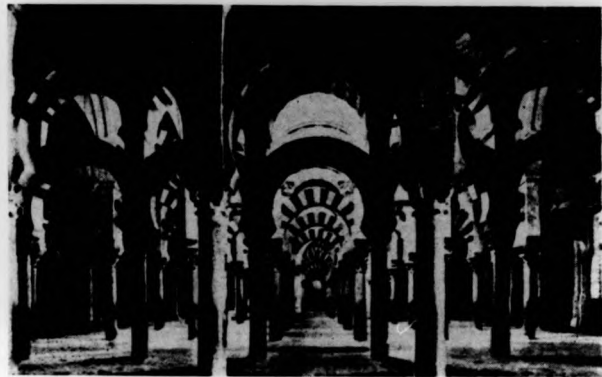
Igy megy ez kápolnák, fülkék, sekrestyék, kórusok végtelen során keresztül, míg az egyik templomajtó közelében lélekbemarkoló drámaisággal ható szoborcsoportozat állít meg. Egy piederasztalon, melynek felirata a naplementét nem ismerő spanyol világbirodalom utolsó foszlányának, Cuba szigetének elvesztését siratja: négy koronás alak, Castilia, León, Aragón és Navarra tartják vállaikon a poraiban is sokat vándorolt Columbusnak a koporsóját. A nagy utazó évszázadokig pihent Havanna katedrálisában s amikor Cuba is lemállott a züllő spanyol birodalom testéről, sokat hányódott nagy fiát a gramataitól megtagadott anya, Hispánia ölelte keblére és a négy királyi alak vállaira rakva, adta át az örökkévalóságnak. Kevés tragikusabban ható hely van a lelket megrázó motívumokban oly gazdag spanyol félszigeten.

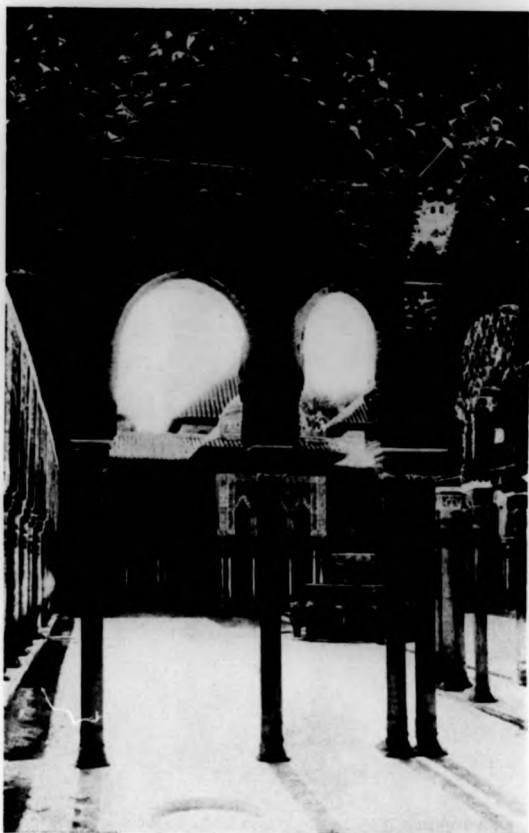
Sevilla. - Székesegyház.

Cordova. - Narancsfa-udvar.

Cordova. - A Mezquita belseje.

Granada. - Oroszlánudvar az Albambrában.

Granada. - Részlet az Albambrából.

Folyondárok indái simogatják az Alcázar tornyait és csipkézett párkányait. Az előudvar narancsfái alatt ragyogó autók és teherrel megrakott öszvérek táboroznak. A XVI. századbeli falak és a vastag, kétszázéves pálmák csodásan simulnak hozzá a kastély mór részeihez. Először a nemrég még használt királyi lakosztályon megyek át, megbámulom a kissé sötét, középkori pompájú termeket és folyosókat, ahol a falakról rég halott királyok képei néznek le a nehéz aranykeretekből és meglepődve állok meg az utolsó király, XIII. Alfonz magánlakosztályának puritán, szinte kolostoriasan egyszerű berendezése előtt: dolgozószobájának egyetlen díszé egy feszület az íróasztalon, hálójában pedig édesanyja portréja és az éjjeliszekrényen gyermekeinek csoportképe.

Lenyűgözve az Alcázar mór termeinek buja pompájától, némán bámulom a szinte légies márványoszlopok felett libegő arab íveket, az arannyal és pirossal, zölddel és sárgával átszótt csipkéhez hasonlító falakat, a Kórán-idézeteket és a Követek Termének, a Szűzek Udvarának káprázatosan dekoratív hatású díszítményei közül kikerülve, az álomszerű park arabeszk pásztjait, virágágyait, a hibiszkusz- és magnóliafákat. Ez a kert a halkszavú szökőkutakkal, aranyhalas medencékkel olyan, mint egy illusztráció az Ezeregyéjszakának csak királyok számára készült díszkiadásából... A világ egyik legszebb kertjében, királypálma-allék, feketébejárású cipruscsoportok, rózsafák és babérbokrok, mesés pergolák között, ahol az érzékekre ül a szubtrópusi növényzet és a levendulasövények mámorító illata, szinte fájó a csend. Csak V. Károly pavilonja körül, ahol a hatszázéves narancsfa kínálja a kövér levelek közül kiaranyuló gyümölcseit, sétálnak fehér galambok, turbékolva a mohos kőpadokon és kerítéseken; szárnyukat is alig rebbentik meg, amint megfogom és megcírógatom őket. Csak akkor repülnek fel, amikor kiabáló turistacsoport érkezik. Ezeknél költőibb lelkek bizonyára méltányolnák azt a szemrehányást, amely ezekből a finom poézist lehellő, csendes kertekből árad, ha nagytorokú idegenek verik fel idilli, méléző csendjüket.

CORDOVA.

Rozsdabarna, csupasz hegylanc, a Sierra Morena alján ezüstös csíkokban kanyarog a Guadalquivir, a hegy lábánál mórstíli villák bujnak meg ott, ahol hajdan római patriciusok nyaralói állottak; a lassan hömpölygő folyamat tökéletes római híd íveli át s amikor ennek tömzsi tornyai között átsuhan az autó s megáll Cordova küszöbén, a szem kábultan révedezik három nagy korszak, a római, az arab és a keresztény idők évezredes emlékein. Ez a híd kétezer éve dacol a Sierra sivító szeleivel és vizei áradásával, de nehéz pillérei mégis átrágták magukat az időrengetegen; mór felépítményei látták az afrikai mórokat, látták Ferdinánd bevonulását, aki bizonyára meghatottan szemlélte azt a sok gyönyörűséget, ami utánuk ittmaradt.

Cordova tökéletesen andalúziai: festői és melankólikus. Minden kőnek megvan a maga története, minden szögletnek a maga legendája és minden utcának a maga hagyománya. Cordova a fehér, szűk és görbe utcák gyönyörű útvesztője, a régi római falak és a sok századot látott utcácskák, akárcsak Sztambul vagy Damaszkusz roskatag sikátorai, kincsesbányái a festői motívumoknak, szabálytalanabbak és kanyargósabbak, mint Marokkó legrégebb városainak girbe-görbe zugai. Azt is mondják, hogy a siralmas, macskaköves utcaburkolat sok helyen még a mórok idejéből való...

Mint a mórok házainak az utcára néző falain, az itteni házakon is kevés, rácszott ablak van. Itt még van elég, a mór időkben ittfelejtett épület s nehezen terjedt el az a spanyol divat, hogy az utcai oldalon nagyobb és több ablakot alkalmazzanak. Olyan titokzatosak ezek a régi andalúziai házak, mint a háremtitkokat féltő arabok házai. A magasan elhelyezett, rácsos ablakok mögött nem látni senkit, a család csak estefelé mutatkozik az erkélyen vagy a **mirador**-on, ahogyan a cseréppel fedett tetőkből kiemelkedő lapos, mellvéddel ellátott, toronyszerű valamit hívják. Az élet Cordovában a 2-3 új sugárútra szorítkozik, a régi paloták és lakóiktól elhagyott kolostorok között szunyókáló tereken teljes a csend, csak néha suhan el mellettem egy széleskalapú férfi, egy csodálatosan feketehajú nőalak s nagyritkán látok be, a nyitvafelejtett kapun át, az udvar árkdáaira, a fák és virágok közt halkán csobogó szökőkútra, amelynek egyhangú muzsikálásába a láthatatlan háttérből kiszűrődő, méla andalúz dalok sóvárgó akkordjai vesznek bele.

Hatalmas, rőt épület előtt állok meg, külseje után színháznak, kaszárnyának, magtárnak vagy börtönnek nézhetnem, hiszen odaát Marokkóban sokszor láttam ilyen szép, patkóalakú kapukkal díszelt laktanyákat és mozaikkal kirakott falú börtönöket. Ez a Mezquita, a világhírű mecset, amelynek építését Jánus temploma helyén az arabok 785-ben kezdték meg. Udvarán a rituális mosakodások céljaira szolgáló arab kútra gyönyörű campanile veti árnyékát. Amikor belépek a mecsetbe, valami csalódásfélélet érzek: nem találom a spanyol katedrálisok rengeteg boltozatait, égnek lendülő oszlopait és íveit, hatalmas, lenyűgöző térvizsionyait. Ez a látvány mégis összenyom, a földresujt. Valóságos palmaerdő van előttem — kőből! Különös nyelv ez, amit ez az oszloperdő beszél és ez a harminchat, északról délnek és a tizenkilenc, keletről nyugatnak haladó, a szinte beláthatatlan templom megannyi hajóra osztó oszlopsor. A patkóalakú boltozatok és ívek széldületes garmadája beleszédül a fej. Csak percek múlva térek magamhoz s kezdem élvezni ennek az ittfelejtett arab mennyországnak a barbár szépségét, azt a felséges poézist, ami ennek az ősrégi afrikai építménynek minden részéből az Ezeregyéjszaka andalító nyelvén beszél a látogatóhoz. A régi, kovácsolt vasból és rézből remekbe készült lámpák, a sötét imafülkék mélyén a hajlongva imádkozó mozlimek helyett a tovasuhanó barátok fantomszerű alakjait látom, amint a mecset közepébe beépített katolikus katedrális oltárai felé igyekeznek.

Elnézegetem az oszlopok százait: nincs kettő egyforma, bár a legtöbb római eredetű. Sokat Cordova környékén szedtek össze, sokat Carthágóból hoztak, százegetvenet a bizánci Leó császár ajándékozott a kalifának. Ezért különféle méretűek, stílusúak s más-más kőből valók az oszlopok és mégis tündéri harmóniában egyesülve bűvölnek el mindenkit, akit jó sorsa idehozott. És a díszítmények! Csodálatosak, bár inkább az ornamentika részletességével, finom kidolgozásával, mint a művész fantáziájának nagy gondolataival hatnak. A mozaikkészítő és a szőnyegszövő parányi részleteket is kidolgozó aprólékossága nem tűr két egyforma vonalat, két egyforma mintát; a finom rajz minduntalan változik s amint szememmel követem a fantasztikus cirádákat, ezeknek végtelen vonalai, mint valami bűvös fonál, az arab mesék valószínűtlen világába vezetnek el. Talán azt akarták az arab művészek is, akik ezt a csodát készítették, hogy a mecset látogatóit elvonják a valóságtól és elszongassák érzékeiket, a tülvilág álmaiba ringassák bele.

Sajnos, a félholdon diadalmaskodó Egyház akkori képviselői ezt az arab világsodát felesleges módon megbolygatták azzal, hogy a középebe templomot, kórust, oldalaiba kápolnákat építettek, eltüntették a falak mozaikdíszzeit vagy bemeszték, hogy szentképeket akasszanak rájuk. De mégis az Egyház érdeme, hogy ez a mesés épület, amely a porfir-, jáspis- és márványoszlopok felett kecsesen libegő ezer és ezer mór ívvel valami csodabarlanghoz hasonlít, egyáltalán fennmaradt.

Ismét kint vagyok az utcán és megállok egy régi templom furcsa tornya előtt: tökéletes török minaré, csak a hegyes csúcsát bontották le és raktak helyébe haranglábat . . . Odébb a régi történetek súlya alatt rogyadozó várfal, a Castillo de Calahorra sújja felém a végtelenbevesző századok legendáit; a már elpusztult mór királyi palota, az Alcázar egy-két még álló tornya mesél a kalifákról, akiknek szavát innen, a Nyugat Mekkájból még a Kaukázusban és Indiában is meghallották; repkényes falú kolostor, melynek lakói a világ minden tája felé szétszóródtak, sötéten és magányosan hívja tetemre a közelmúlt forradalmának véreskező gyilkosait.

Aztán a régi Cordova, mint a színekben és fényben tündöklő lepke, összecusukja ragyogó szárnyait és amint egyedül rovom az utcákat s elhaladok az egyemeletes házak üres erkélyei és a csaknem földigérő, rácsos ablakok előtt, minden fordulónál megállva búcsúzom Cordovától. Az utcán nem látok egy lelket sem, léptek koppanását sem hallom. Mindenütt zárt ablakok, esend és magány; a következő utca szűk, két ember is alig mehet el benne egymás mellett, és ugyanazok a zárt ablakok, ugyanazok a hófehér házak, amelyek szinte megvakítanak. Térre érek azután, ahol minden kapu és ablak csukva van és ez a már-már fájdalmas esend valami kínzó elhagyatottság sajgó szorongását lopja belém. Még egy forduló: tetők felett pálmák bólogatnak egymásnak és mintha suttogást hallanék kiszűrődni egy sötét ablak zsugátereit mögül. Egy fekete fej, piros virággal a hajában, mint egy rövid látomás, csak egy pillanatra villan elő a kíváncsian félrelibbenő függöny mögött. Kanyargós utcák után, ahol minden olyan szűk, de bájos és titokzatos, jön egy elhagyott tér. Utána egy konokul hallgató síkator következik és csak a kapuk formái változnak, az egyiké oszlopos, a másiké mór-íves, Mária-szoborral az arab ív közepén . . . Régi kutak, égő örökmécsek viharvert kőszentek lábainál az utcasarkokon, díszkréten magas kertfalak mögül kizöldelő gránátalmafák és pálmák marasztalnak ebben a finom, panasztalan hallgatással haldokló városban, hol a nyugati Mekka, a mór főváros diadalmos fényéből és zajából csak a Mezquita málló pompája, a karsú pálmák, illatos narancsfák zizegése és a rácsos ablakok mélyén rejtőző asszonyok halk suttogása maradt meg az egyedülállónak és bánatnak, az elmúlásnak minden teret és zugot beborító hangulatában.

GRANADA.

Egyik útleírás a másik után terjeszti azt a tévhitet, hogy az egész Andalúzia csupa gesztenyefa-erdő és pálmaliget, szóval paradicsom, pedig sok helyen a Szaharához hasonlít, hegyes vidékei pedig Hercegovina dísztelen hegyláncaira, néhol Palesztina zord és búbanatos tájképeire emlékeztetnek. A Szentföld kietlen hegyeit és völgyeit éppen oly túlzás volt elnevezni az Igéret földjének, mint azt mondani Délspanyolországról, hogy ez a paradicsom. Cordovától Jaén városáig

például félnapig is el lehet gyalogolni, míg művelt földet és lakott helyet talál az ember és a Granada felé vezető út sívár és gyéren lakott, köves pusztaságokon vezet át, amelyekre valami szívfacsaró búskomorság borul.

De hirtelen eltűnnek a palesztinai és szaharai kulisszak és előttem van egy darab andalúziai paradicsom: a ragyogó zöld bársonyszőnyeghez hasonlító völgy, a **Vega de Granada**. Erre a lapályra még a mórok vezették le az örök hóval borított Sierra Nevada csúcsairól a vizet, az ő csatornarendszerük maradványai, azután a Darro és Xenil folyók vizei varázsolják ide ezeket a buján díszlő kerteket, a sűrű ligetek és erdőparcellák lombárait, amelyeken a spanyol nap sugarai is alig tudnak átlopakodni.

Kevés olyan lenyűgöző van a gyönyörű spanyol városképek között, mint Granadáé. Az Alhambra vörösszürke falai és patinás tornyai egy meredeken leeső domb tetejéről néznek le a szakadék fenekén folyó Darro másik partjára, ahol a balkonos házak úgy lógnak a sziklák oldalán, mintha minden pillanatban a folyóba készülnének zuhanni. A város minden utcája, minden zuga tipikusan andalúziai és minden kövén ott ül az a mély hangulatokat ébresztő történelmiség, amelyet Granadából a forradalmi idők viharai sem fújhattak el. Ahogyan egymás után rovom a soha meg nem únható délspanyol utcákat, szinte sziporkázva pattognak elő minden zugból a történelmi emlékek; a zárkózottan hallgató s csak befelé élő, sötét barokk-paloták csukott ablakai és üres erkélyei, rokokó ablakcsipkék alá bújó mohos kőszentek, a közép- és újkor összes ízlései szerint épült, ódon templomok pillérei és tornyai, a hideg zöld és kék fényekben csillogó fayence-lapokkal és azulejos-mozaikokkal kirakott toronysisakok, a gránátalmabokrokkal ölelkező datolyapálmák, a mozlím minarékből harangtornyokká átvarázolt épületsodák, a hallgatag, görbe utcácskák, valamennyien annyira beszédesen történelmieket, hogy az ebben a ritkaság keretben élő granadai nép még a forradalom legádázabb napjaiban sem ragadtatta el magát az ebben a szomorú országban már négy év óta napirenden levő, vad és aljas tettek, rombolásokra.

Az Alhambrához vezető parksétány szélére telepített szálloda külsejével és arisztokratikus csendjével igyekszik alkalmazkodni előkelő szomszédjához, az arab tündérpalotához, mert rőt falaival, őrtornyaival, patkóalakú kapuival maga is olyan, mint valami középkori arab várkastély. Belseje káprázatos: csupa azulejos, csupa faragott faburkolat, mint a régi kolostorokban, csak hogy itt a faragványok nem szentek képmásai, hanem cikornyás betűkkel írt arab mondások a Koránból. Szinte elcsodálkozom, hogy nem piros szattyánpucsban és burnuszban járó arab szolgák, hanem frakkos pincérek hordják körül a villásreggelit.

Mintha még ezt is a mórok csinálták és azóta nem is javították volna ki, oly keserves gyalogút vezet le innen a városba. Amint a kegyetlen macskafejeket bukácsolok, kőszákomondorok csatlakoznak hozzám, barátságosan dörgölődve. Kora reggel van, feketemantillás asszonyok sietnek a templomba, a piac is későn kezdődik, mert a kofák és a cselédlányok először misét hallgatnak. A piac itt különben sem nagyon fontos, hiszen öszvéreken és szamarakon kétoldalt átvettett kosarakban a házhoz szállítják a tejet, kenyeret és más élelmiszert. De az egyik terecskén már mozog néhány kofa, az egyik a lacikonyha furcsa illatokat árasztó kincseit süti, olajos halat és fokhagymás lében a rákot, a másik a tortillákat. Egy remek, öreg kőkútnál hollóhajú lány mos, csen-

desen dudorászva; kakasok kukorékolnak, galambok turbékolnak a csipkés párkányokon, öszvérek nyeritenek, a tornyokból a harangok hívogató szava kong, a szűk utcákon siető papok fekete árnyai suhannak át és az egész város megtelik valami különös, minden más országétól teljesen elütő, tömjén- és levendulaszagú spanyol hangulattal.

Századok súlyától feketezöldes tető alatt roskadozó úriház kapuja előtt állok meg és amint a közeli katedrálisból, ahol arabverő spanyol királyok tetemei pihennek, a kórus fenséges magasságából, mintha a történelemtől elbúcsúzni készülő keresztény Spanyolország búcsúszava volna, orgonaszó sóhajtása szűrődik hozzám, megilletődve olvasom a kapu felett álló jelmondatot: „La Providencia y tu fé tienen esa casa en pié“ . . . „A Gondviselés és a te hited tartják meg ezt a házat a lábain“. Ilyen feliratokat látok a városban mindenütt, a belváros palotáin éppen úgy, mint a külső negyedek viskóin és az Albaicin városrész cigányoktól lakott barlanglakásain.

Amint feljegyzem ezt a jelmondatot, fogatlan öregúr elegyedik velem szóba és elselypíti, amit én már úgyszólván tudok, hiszen nem hiába fordulok meg hébehóba ebben a gyönyörű országban: noha már öt éve tart itt a tragikus forrongás, itt hiába számúzik az iskolából a vallásoktatást, hiába kémlelik detektívek a papok prédikációit és hiába vonszolják őket bíróság elé mindenféle hamis ürügy alatt, hiába pirosznak fel időnként a lángok egy-egy kolostor vagy templom felett, hiába gurul a szovjetrubel, a katolicizmus gyökerei itt oly erősek és a vallásosság oly mély, hogy szinte tudatalatti, ösztönös, kiirthatatlan. Akármilyen történet is, Spanyolországban a vallásos érzést a pokol minden hatalma sem döntheti meg. A republikánusok műveltebb elemei már lemondottak arról, hogy a radikális köztársaságot, francia mintára, spanyol földön meg lehessen valósítani, a bolsevizmustól pedig, a csöcseléken kívül, mindenki irtózik. Itt legfeljebb valami katolikus szinezetű, jobboldali köztársaságról lehetne szó. A nők megméltározása még a nagyobb városokban sem sikerült; ezt bizonyítja az a nagyon jellemző újsághír, amelyet a minap olvastam: egy a nők felszabadításáért hevülő fiatal lány azért lett öngyilkos, mert — így írta búcsúlevelében — ebben a retrográd országban, ahol a nő szépsége nem érvényesülhet, nem is érdemes élni . . .

Aki manapság Granadában nemzeti táncot keres, az vagy nagyon mélyen nyúljon bele a tárcájába, vagy pedig toborozzon össze társakat, mert az Albaicin cigánycsoportjai 250 pesétán alul ugyan nem mutatják be művészetüket senki fiának. Hiába cserkésznek a mulatókban spanyol táncok után, a bárban a Tannhäuserből kapok részleteket, azután jazz-zenét, néha be-tétnek gitárkísérte táncokat, de ezek spanyolsághoz is sok szó fér. Egy amerikai társasághoz csatlakozom tehát, elhozatjuk az Albaicinból a cigányokat. Ez a különben igen festői csoport nagyon modern kiadású volt, még a sihederek is kifestették és kirúszolták magukat . . .

Csak a bűbajos arab palota, minden spanyolországi utazónak örök álma és emléke, az Alhambra maradt a régi. Gyalog vágok neki a felvezető sétánynak, a park százados fái alatt. Először egy, a hegynek támasztott, széles kőpalánk állít meg, V. Károly császár kútja. Kődelfinek szájain ömlik belőle a víz és egy kővályuban gyülemlik össze. Nemsokára ismét a nagy császárnak egy másik, befejezetlenül maradt művét látom, a csupasz falakból álló, tetőnélküli palotát, amelynek kedvéért a mór tündérlak tekintélyes részét lerombolták.

Amint körüljárók az illatos díszfák, bokrok és sövények,

a vízeselek és halkzenéjű szökőkutak, a végtelen csendbe burkolódzó termek, fürkék, kilátók és kertek csodalabirintjában, Miksa császár mondása jut az eszembe: ebben a tündérlakban csak álmodozni lehet, és nem kormányozni . . . Talán éppen ebbe az érzékeket elzsongató álmodozásba, amely alól az Alhambának még a legszeptikusabb látogatója sem tud szabadulni, satnyultak bele a granadai kalifák és bukott bele az arabok andalúziai birodalma.

Elhaladok Washington Irving szobája mellett, ahol ez a poétalelkű diplomata hónapszámra merengett el és gyűjtötte esokorba az alabástromszlopok alatt örökké élő Ezeregyéjszaka legendáit, az Alhambra köré fonódó mondákat; megállok — nem is tudom hányadszor — a mirtusudvar smaragdszínű medencéje előtt, ahol a kristálytisza vízben aranyhalak kergetik egymást. Mellette egy másik udvar, amelynek mohos kőkút áll a közepén, ezt pedig hatalmas, merev és ünnepélyesen hallgató ciprusok állják körül, majd egy másik álomszerű udvar, ahol a falakról szinte ömlik, csurog és zuhog lefelé a sok inda virága, csobognak a kutak, csodálatos és évszázadok óta változatlan muzsikával, az örökzöld növények felső bimbói között rovarok döngenek bele a ciprusok titokzatos hallgatásába és halk zümmögéssel kísérik a permetező vizek halk zenéjét.

Az Oroszlánudvar, a Háremek csarnoka, a Követek terme és mindaz a sok, stukkóba kövesedett mór álom, a szögletes koronák, gipszcsokrok, stukkóbojtok, aranyozott kupolák, kőbemeredt csipkehálók és fátyolok, amelyek elmúlt kalifák, szerelmes szultánák és véreskezű zsarnokok nagy szenvedélyeinek voltak tanúi, dermedt csendjükkal hallgatják agyon az Alhambra gyászos történeteit: az egyik, álomnak is túlságosan szép teremben a féltékeny kalifa harminc daliát gyilkoltatott le, azt remélve, hogy közöttük van szultánája csábitója is; egy aranyozott stalaktitbarlanghoz hasonló kupola alatt vette át Jussuf kalifa Fez királyának ajándékát, a megmérgezett díszköntöst, amely kínos halálát okozta . . . Egy mesés szép fekvésű, szédítő magasságban a Darro szakadéka felett libegő erkélyszoba, a „szultána budoárja“ padlóján egy lyukas kőlap beszél arról, hogy a kő alatt érzékkábító illatszereket füstöltögtettek el, hogy az úrnő még öltözködés közben is folytathassa édes álmait.

Üdén és hűvösen lehell rám az Alhambra legbájosabb zugának, a Lindaraja-udvarnak a kristályos vízzel telt alabástrommedencére boruló, illatos lombsátóra. Ahogy a cseppfolyós aranyhoz hasonló spanyol napfény átfúrja magát rajta, a szívárvány színeiben ragyognak a szökőkút vízsugara. Az udvar folyosóit tartó oszlopok fehérek és finomak, alakjuk nyúlánk és karcú, még az árnyékuk is szinte légies és finom. Erről a szívemarkolóan költői helyről mondotta egyszer az Alhambra egyik, már rég elporladt lakója, hogy a boldogság kertje ez, összetéve minden szépségből, díszből és kellemből, bájjával pedig minden más helyet megszegyenít, mert a csöndes kedély sehohsem talál jólesőbb, enyhítőbb árnyat, mint itt . . . S mialatt ennek a helynek, a világ legbájosabb helyének minden sarkából, minden bokrából kiszűrődő és mindent beborító, halk és finom romantikája teljesen megejt és az Alhambra örök szerelmesévé tesz, fekete árnyékként suhan át elmémen a gondolat, hogy az ebben, a boldogtalan országban már öt éve tartó forradalom hullámai ide is felcsaphatnak s akkor nekem talán utoljára van alkalmam megfürösztetni lelkemet az Alhambra költészetében és virrasztani az elmúlt mór Ezeregyéjszaka árnyai és emlékei felett.

Granada, 1935 júliusában.

Dr. HÁSZ ISTVÁN r. kat. tábori püspök.

*† MANNÓ MILTIADES szék. százados, festő-
művész, a Ludovika Akadémia II. volt tanára.*

*vitéz SOMOGYI ENDRE vszkt. ezredes,
a Ludovika Akadémia volt tanára.*

SZENTNEMÉNYI BÉLA főhadnagy olajfestményei.

A MAGYAR MŰSZAKI KATONA

(VILÁGHÁBORÚS EMLÉKEZÉS)

Fölcsillan a szeme minden magyar műszaki katonának, ha a nagy háború műszaki teljesítményeiről hall. Hej, az volt ám csak a derekas munka! Verekedni, dolgozni ezer veszély közt, rombolni, építeni utat, hidat, vasutat, kavernát, akadályt, sietve lázasan, sokszor ellenséges tűzben!

Ti magyar műszaki katonák, kik most a világ négy tája felé szétszórva békés polgári foglalkozást űztök, emlékeztek-e a nagy fegyvertényeket előkészítő vagy befejező műszaki teljesítményekre és azok hőseire, akik testvéri szeretetnél nagyobb önfeláldozással végezték névtelenül kötelességüket és saját életük árán mentették meg bajtársaikat?

A Belgrád, Orsova, Dunajec, Ivangorod, a piavei folyamátkelések, a Kárpátok, a Dolomitok, a Lovcsen sziklába vágott útjai, Wolhynia mocsarain át fektetett dorongutak; a Doberdó, a Grappa kavernái; a Col di Lana, a Cimone aknamezői; a Szan, Dnyeszter, Bug, Kolubára, Cacak, Isonzó vert hidjai; a Sette Comuni és a Magyarostető drótkötelpályái; Uzsok, Vöröstorony vasútjai, s a harcateret behálózó hadivasutak, híd- és akadályrobbantások, aknaharcok, gáztámadások, fény- és lángszórók, páncélvonatok, kőfúrók, bűvárszolgálat, kompépítés, folyamhajózás: mind-mind hervadhatatlan babért font a magyar műszaki csapatok páratlan teljesítményei fölé. Legendák roppeenek szárnyra; fényes palotákban, verejtékterhes műhelyekben, szellős pusztai karámban mindenütt mesélik, ahol és amíg magyar él, testvérek, apák, unokák a magyar műszaki katona vérrel szerzett örök dicsőségét!

Emlékezzünk!

Emlékeimből felkutatok egyet, amire alig hiszem, hogy volna rá még egy példa a világháborúból!

„Latyakot“ robbantottunk. Azt pedig biztosan tudom, hogy erre nincs utasítás a volt k. u. k. csapatok bibliájában: a Technischer Unterricht-ben. Kátyút robbantani — hisz ezzel kinevettek volna bennünket békében a „Landdienstübungsplatz“-on!

A háború azonban — mivel nem alkalmazkodik a szolgálati előírásokhoz — erre is megtanított minket. Izgató a helyzet: hajszoltak, sürgettek minden oldalról. Embereink kidőltek már a fáradtságtól, félteni kezdtük a túlsó partra átkelt csapatokat. Ásó, csákány, fejsze, fűrész s az inaszakadásig fokozott emberi erőlködés mind hiábavalónak bizonyult a természet szeszélyével szemben. Ekkor támadt a mentőgondolat: robbantsuk a latyakot!

Szerbiai offenzívánk diadalmasan haladt előre, a Drina-Limszögletben azonban az ellenség erősen befészkelte magát. Innét kellett „kipiszkálni“. Keservesen hideg, novemberi éjszaka volt 1915-ben, amikor századunk: csupa szegedkörnyéki derék magyar legény, éjnek idején, 4 zászlóaljnyi gyalogság kötelékében, teljes csendben megszállta a Drina partját Medjedjánál, ott, ahol a sebesvízű Lim folyik belé Bosznia keleti határvidékén. Még a lovak patkóit is

bekötöttük, hogy a dobogásukat meg ne hallja az ellenség a túlsó parton. Gyenge partvédő osztagaink, amelyek az innenső parton teljesítettek megfigyelő- és járőrszolgálatot, természetesen nem vethették ki az ellenséget parti megerősített állásaiból, hisz a vasúti hidat is felrobbantották egy évvel előbb. Roncsait a rohanó ár hullámai nyaldosták. Csak rendszeres, tervszerű, előkészített vállalkozással — amelyben a műszaki csapatoknak az áthajózás, a hídverés és a megerősítés körül jelentős szerepe jutott — lehetett az ellenség erejét megtörni és az átkelést kiérősíteni. Erre a célra vagy 4000 embert összpontosítottak a medjedjai vasútállomás közelében — közvetlen a folyóparton. Hajnal előtt 6 óraker kezdtek az ágyúink dolgozni: lőtték a montenegrói erődítéseket. A pokoli zenebona, az irtó ágyú- és gépfegyvertűz virradatkor érte el a tetőpontját. Az ellenség élénk összűzzel válaszolt. Sívított, sziszegett körülöttünk a levegő, pattogott a kő a „gellerek“-től, recsegetek a gránátok. A puskák ropogását és a tarackok mennydörgését százszorosán visszhangozták a környező hegyek. Tüzérségünk védelme alatt azután megkezdődött pontonokban a gyalogság áthajózása. 9 óra felé már ütegeink is elhallgattak, a csernagorcok ellenállása megtört s rendetlen futásban kerestek menedéket. Délre odaát volt 3000 emberünk, de az utánpótlás még nem volt biztosítva. Nemcsak a folyó volt ennek akadálya, hanem a lattyakos hordalék is. A vasútvonal — amely Regaticából vezet Visegrád felé — ugyanis itt, a medjedjai állomás közelében, néhány kilométeren át, közvetlenül a Drina partján húzódik tova, olyan helyen, amely egy évnél régebben ellenséges megszállás, vagy a túlsó partról ellenséges tűzhatás alatt állott. A vasútvonal említett szakaszán természetesen már álló esztendeje nem járt sem vonat, sem pályáőr. S egy helyen, ahol a vágányok mély völgyben haladnak, időközben a bevágás falában, oldalt, jó magasan, új forrás fakadt ki, amelynek bő vize a meredekről a pályatestre csurgott alá. A víz hamarosan meglazította a hegyoldal talaját is, ahonnét lágy, csatakos keverékben föld, kő, kavics, szikla, faág, bokor és gyökér roppant tömegben csúszott le hónapokon át a sínekre. Ezt a zagyva latyakhegyet kellett utközet után nekünk eltávolítani a pályáról, úgyhogy már másnap reggel 7 órától Szarajevóból a lőszer-, élelem- és anyagszállító vonatok befuthassanak — az újonnan építendő híd anyagával együtt — Medjedja állomásra.

Neki hát az egész század ásóval, csákánnyal, lapáttal, rekvirált kapával a sáromladéknak! Amint az ellenséges tűzhatástól ott szabadon dolgozni lehetett, embereim nekiláttak a munkának, ahogy csak magyar kubikosok tudnak dolgozni: lapátoltak, ástak, csákányoztak, talicskázta szakadatlanul egész délelőtt, délután, este, éjjel még fáklyafényenél is, de — hiába. Munkájuknak alig volt lát-

szatja. A gyökeres, köves zagyvalékot ásó nem fogta, csakány alig bontotta. Ha pedig mégis sikerült belőle valamit elhordaniok, oldalhányniok, két annyi zuhant le helyébe a felázott hegyoldalról, ahol a forrás szétcsurgó vize mindent csatakossá, csuszamlóssá tett. Hiába volt minden erőfeszítés: a természet kifogott rajtunk s másnap hajnalfelé talán még több kátyú borította a pályát, mint munkánk kezdetén. Egészen kétségbe estem már. Mi lesz, ha reggel 7-kor jön a vonat? Már pedig ezt addig emberi erővel eltávolítani lehetetlen. S ha élelem és lőszer hiányában az átkelt csapatokat visszaverik, az az én lelkemen szárad. Mit tegyek? Az idő sürget, a munka nem halad, pedig jött egyik sürgető staféta és telefonüzenet a másik után. Roppant izgalom fogott el, reggel 5 órára rekedtre ordítottam magamat. Ekkor jelentette B. szakaszvezetőm, hogy a Drinából csónakkal nemrég dinamitos úszóaknákat halászott ki, amiket a csernagorcok helyeztek el a folyóban. Dinamit? Hurrá!

— Hozza el sebtibe B., egyik lába itt, másik amott. Hozzon gyújtószinórt is a szerelékből. De, halló, adja ide a Technischer Unterricht-jét.

(Ez a szakaszvezetőm aznap reggel kapott szemlemláttára egy mellővést, de a golyót a zubbonyzsebében levő vastag műszaki utasítás felfogta.)

A pitymallat derengő fényénél hirtelenében átlapoztam az életmentő rongyos műszaki utasítást, hogy szabályszerűen csináljam a műveletet. Volt is benne szó mindenről: hogyan kell hidat, falat, utat, jeget, ágyucsövet, épületet, tárnát, fatönköt, cölöpöt,

bolthajtást, alagutat, síneket, vasúti váltót, keresztelést, követ, miegymást robbantani, csak latyakvagy hordalékrobbantásról nem beszélt sehol. Csináltunk hát saját fejünk szerint. És ment. Nemsokára rá már B. dugdosta a nekünk szánt dinamitpatronokat a latyakos hordalékhegybe. Csákánnyal lyukakat vágott belé s ő gyújtotta meg a gyújtószinórok kiálló végeit is. Durr-durr-durr... robbantak fel egymásután a dinamittöltények s vágták, fecskendezték millió felé a lezuhant csatakos görgeteget. Másfélórai sorozatos robbantásokkal eltávolítottuk a sínekről a latyaklavinát s a hegyoldal lueskos málladékát, amit emberi erővel napok alatt sem sikerült volna elérni. De tízperces késéssel 7 óra után, az első páncélmozdony, harsány éljencinktől kísérve, áthaladt a veszedelmes helyen.

Nekem nem kellett ugyan a Technischer Unterricht, de annál inkább áldotta azt a szakaszvezetőm, mert ennek köszönhette az életét. S bár ez a roppant fontos „Műszaki Utasítás“ nem tartalmazott semmiféle útbaigazítást a sárrobbantásra vonatkozólag, mégis olyan nevelő és oktató hatással volt, hogy még az ilyen rendkívüli előre nem látható feladatok helyes megoldására is rávezetett. Minden szabályzat és utasítás betölti a hivatását, ha a szellemet ilyen értelemben iskolázza.

Utászok, ne feledjétek otthon a műszaki utasítást!

*Dr. vitéz Horváth Béla
emléklapos utászszázados.*

A Ludovika Akadémia I. főcsop. zászlóaljának díszmenete az 1936. évi vitézavatáson.

Szántó F. felvétele.

„A magyar tiszt legyen a nemzeti kultúra apostola.”

(MÉSZÁROS LÁZÁR.)

„Honvédségünk a nemzet önfenntartási akaratának a kifejezője.”

(KORNIS GYULA.)

A LEVENTEKÖR 1936. ÉVI MEGNYITÓJÁRA.

(A főcsoportparancsnok úr beszéde az alakuló közgyűlésen.)

Üdvözlöm a Leventekör vezetőit és tagjait és egyben Isten áldását kérem a munkájukra. A Leventekör ezévi működését az eszményi magyar katona jegyében nyitom meg, jelezni akarván ezzel, hogy önképző munkánk célja az, hogy az eszményi magyar katona típusát magunkban kialakítsuk.

A Leventekör tevékenysége tehát nem öncél, hanem csak egyik eszköze ezen cél megvalósításának. Csak akkor járunk helyes úton, ha a Leventekör munkáját így fogjuk fel. Nem akarunk művészeket, sem irodalmárokat, sem szép szellemeket nevelni. Az eszményi magyar katona-típus kialakítását akarjuk a Leventekör munkája által elősegíteni. Különleges műveltségünket, tehetségünket és hajlaminukat mindenkör ezen cél szolgálatába kell állítanunk. Bárki bármilyen tehetséges legyen is, ezt soha sem szabad szem elől tévesztenie.

Mi katonák nem csinálhatunk „primadonna-kultusz”-t. Mi mindnyájan csavarok vagyunk egy nagy gépezetben. De éppen ez teszi kötelességünké azt, hogy tehetségünket és képességünket a legmagasabb fokra kifejlesszük, mert néha egyetlen csavar ellenállóképességén múlik az egész gépezet teljesítő-képessége.

A katonaeszmény lelki alkatát nem a katonai elgondolások alapján akarom elétek tárni. Ez talán túlságosan szakszerű és talán tárgyilagosságánál fogva unalmas is lenne; nem kapna meg benneteket a színes, az élő szemlélődés erejével. En polgárember által alkotott katonaeszményt állítok elétek, úgy, ahogy azt egy emelkedett szellemű és nagyműveltségű magyar polgárember látja. A katonaeszményt Kornis Gyula egyetemi rektor beszámolójából veszem, amelyet mint a Közoktatásügyi Tanács elnöke a katonai nevelőintézetek meglátogatása alkalmával, illetve ezzel kapcsolatban szerkesztett. A tudós lelkiismeretességétől hajtva, a kutató éles szemével és a költő fantáziájával rögzíti meg az eszményi magyar katona típusát, mint eszményi mértéket, amelyhez a katonai nevelőintézetekben látandókat és tapasztalándókat hasonlítani akarja. Ez a mérték, amivel szemléljének nekiindult, reánk nézve éppen oly megtisztelő, mint amilyen kötelező. Amit Kornis egyetemi professzor a magyar katonaeszményről mond, az számunkra célkitűzés kell, hogy legyen. Azon ideális kép, amelyet az eszményi magyar katonáról megrajzol, kikívánczozik a beszámoló futólagos kereteiből, mert inspiráló ereje és nevelő hatása

van. (Éppen ezért olvastattam fel a beszámoló ezen részét.) Ilyennek lát bennünket a magyar polgár, ilyennek kell lennünk. Minden erőnk meg kell feszítenünk, hogy ezt a katonaeszményt a mély hivatástudattal telített és harcias szellemtől áthatott magyar katonát magunkban kialakítsuk. A hivatástudatnak minden mást el kell homályosítani bennünk és mindent ezen tudat erősítésére kell felhasználnunk. Mindig az a cél lebegjen szemünk előtt, hogy elhívattatunk magyar katonának, hogy ezt az országot, ha kell, utolsó lehelletünkig szolgáljuk.

Van azonban a katonaeszmény fogalmának egy kevésbé művészi, talán inkább mesterségbeli oldala, amelyre én tartom kötelességemnek a figyelmet felhívni.

Mindnyájan tudjuk, hogy a háború az erőszak ténye. Erőszakot csak nagyobb erőszakkal, brutalitást, csak nagyobb brutalitással lehet legyőzni. Azt is tudjuk, hogy a háború a bizonytalanság területe. Bizonytalanság közepette csak egy biztos és ez az, amit én teszek. Ezért a háborúban a cselekvés különösen fontos. Innét van az, hogy minden Harcászati Szabályzat elítéli a tétlenséget úgyannyira, hogy bizonytalan helyzetekben még a téves cselekvést is többre becsüli, mint a várakozást és a habozást. Nem szabad bevárni, amíg az ellenség cselekszik, hanem nekünk kell cselekvésének élébe vágni és és neki ezáltal törvényt szabni. Cselekvésünk annál hatásosabb lesz, minél erőteljesebb, minél kíméletlenebb, minél meglepőbb.

Láthatjuk tehát, hogy a katona mestersége fenkölt és eszményi tartalma mellett, alapjában véve brutális mesterség. Ehhez a mesterséghez keménység, sőt kíméletlenség kell. Ezt a keménységet, ezt a kíméletlenséget magunkban nevelnünk kell és erre készülnünk kell. Erre az önnevelésre annál is inkább szükségünk van, mert mi magyarok, kicsit lírikusak, kicsit szentimentálisak és kicsit érzékenyek és könnyen megbocsájtók vagyunk. Nincs meg bennünk az önző ember kíméletlensége és a törtető kérlelhetetlensége. De nincs kifejlődve bennünk a nemzeti öncélúság tudata sem, amely a nemzet érdekét mindenek fölé helyezi. Pedig az öncélúságra és az önzésre ma éppen igen nagy szükségünk lenne, mert ma, mi magyarok egyedül vagyunk. Nincs meg már a nagy keret, amely óvott bennünket és amelynek hatalmas haderején belül jól és veszély nélkül megfért, sőt ennek színt és lendületet adott a „nótás kapitány“ és „táncos huszár“ kedélyes, kicsit hetyke, de mindig szentimentális katona-típusa. Ez a keret széthullt, a kedélyesség megszűnt. Ma itt állunk egyedül, magunkra hagyatva, életnek-halálnak kitéve, a Duna-medencében. Egyedül vagyunk, de ez azt is jelenti, hogy önállóak vagyunk. Senki sem segít, de tehetünk azt, amit akarunk. Azonban ezzel az önállósággal élni kell tudnunk s ehhez elsősorban önzés és keménység kell.

Amidőn a Leventekörben sok szépet hallotok, szép eszmék, művészi elgondolások és a tudomány jegyében dolgoztok, féltetek benneteket attól, hogy ellágyultok. Féltetek a cselekvő erőt, a keménységet, a brutalitást, mert a művészet ellágyíthatja kedé-

lyünket, a tudás pedig kételyt fakaszthat és habozóvá tehet. Féltetek attól, hogy mások, más nemzet fia, akik kevésbé csiszoltak és műveltek, erőszakosabbak és brutálisabbak lesznek, mint ti és erélyes cselekvésükkel megelőznek benneteket. Ezért bármivel foglalkoztok is, sohasem feledjétek, hogy mesterségünk a brutális cselekvés jegyében áll. Még a szépet, a nemeset, az emelkedettet is mind ennek a szolgálataiba kell állítani. Nincs erőtlenség és petyhüdt nemesség.

Legutóbb a Ludovika Akadémiát 40 évvel ezelőtt végzett évfolyam találkozója zajlott le itt az intézetünkben. Ez alkalommal abban a szerencsében részesültem, hogy az ünneplő évfolyam asztalához meghívattam. Meghatódottan ültem le közéjük. Éreztem, hogy egy nagy nemzedék asztalánál foglalok helyet, amelynek végére felzárkózva nekem is szerencsém volt a világháborút végigküzdeni. Ma ez a nagy nemzedék lassanként kiválik a tettek színteréről, és mi, akik e nemzedék végén voltunk, immáron egy újabb nemzedék élére kerülünk, amely már nem vett részt a világháborúban. E két nemzedék között állva, mi vagyunk letéteményesei azon nagy erényeknek, amelyek a háborús nemzedéket áthatották. Örökösök vagyunk, de ezt a nagy örökséget, amelyet átvettünk, tovább kell adnunk és ezen a helyen, ahol én állok, ezt különösen kötelességemnek tartom. E nagy nemzedék példáján akarlak titeket erősekké és keményekké nevelni, hogy — ha rá kerül a sor — éppen úgy bírjátok ki a háború szenvedéseit és éppen úgy tartsatok ki, mint ők kitartottak négy éven át hősiess, önfeláldozó küzdelemben. Az ő példájuk lelkesítsen benneteket, amelyekből itt csak egyet, a legidevágóbbat akarom megemlíteni.

1914. szeptemberében a Jegodínje magaslat eljoglalása után 2.500 halottat számoltak össze. Ezen halottak közül egyet sem ért lövés, hanem mindnyájan szűrt sebből véreztek el, ami azt mutatja, hogy a magaslat elkeseredett kézitusa színhelye volt. A halottak magyar és szerb bakák voltak. A magaslaton a magyarok maradtak az urak. Kiverekedték azt maguknak. Úgy érzem, hogy nemsokára el fog dőlni az is, hogy ki legyen az úr a Duna-medencében. Én remélem, hogy mi leszünk és ez nagy részt rajtatok fog múlni, ezért készüljétek a nagy verekedésre. Legyetek kemény magyar katonák és a katona eszméjében levő műveltséget és emelkedettséget támasszátok alá reális, erőteljes és egészséges cselekvő szellemmel. Az így alátámasztott műveltség erőt ad és nem vezet dekadenciába, amelyet csak álműveltség, álkultúra termelhet ki magából.

Fel tehát munkára magyar katonáifjak, kemény és nagy elődeitek nyomdokain a valódi műveltség és kultúra útjain, hogy beteljesedjen az, amit Kornis egyetemi professzor beszámolójában megjósol, hogy hadseregünk tisztisarjadéka a nemzetnek igen magas műveltségű vezető rétege lesz.

Legyen a Ti nemzedéketek a szerencsés, nagy nemzedék, amelynek asztalánál majdan hegyet foglal az, amitől a kegyetlen sors a háborús nemzedéket megfosztotta: a dicsőség és a győzelem.

vitéz Szombathelyi ezds.

ZRÍNYI MIKLÓS HAZAFIAS ÉS HADTUDOMÁNYI ESZMÉI A „TÖRÖK ÁFIUM ELLEN VALÓ ORVOSSÁG”-BAN.

Írta: Tatay Dezső akadémikus.

Zrínyi legkiválóbb munkája az Áfium. Belőle ismerhetjük meg igazán egész egyéniségét, teljes művoltát. Akkor írta, mikor Lipót sorsára hagyta Nagyváradot, Szt. László király városát. Várad akkoriban Erdély kulcsa volt, nem csoda, ha e nem várt veszteség elkeserítette a magyar hazafiakat. Zrínyi rádöbben a török veszélyre s mindenkit fel akar riasztani a kábultságból. „*Ime kiáltok, ime üvöltök, hallj meg engem élő magyar, ibol a veszedelem, ibon az emésztő tűz!*” Világosan látta a helyzetet. A német nem tud s nem is akar segíteni, Erdély még kevésbé, tehát a magyarnak magának kell cselekednie, mert már a tizenkettedik órában van.

Az Áfium mind politikai, mind hadtudományi szempontból igen értékes mű. Zrínyi katonai műveltségéről s politikai előrelátásáról egyaránt tanuságot tesz. Úgy hat az emberre, mint meggyőző szónoki beszéd. Zrínyi egész valóját betölti az a nagy gondolat, hogy Hazáját a török rabiga alól önerejéből felszabadítsa. Előtte Báthory István és Bethlen Gábor is gondolt a török kiűzésére, de Báthory lengyel segítséggel, Bethlen pedig a császáréval akarta végrehajtani. Zrínyi új formában hozta felszínre az eszmét: hogy a magyar önerejéből űzze ki a törököt, mert csak így lehet független, önálló nemzet. De ehhez a nagy feladathoz össze kell fogni. A torzsalakodást, pártviszályt félre kell tenni. Ha megtisztul és összetart a nemzet, akkor mindazok „*kik most unalommal néznek ránk és csúfsággal említenek bennünket*”, érezni fogják a magyar erőit.

Először is bebizonyítja, hogy mennyire nem számíthatunk idegen segítségre. Ki is kockáztatná értünk a bőrét. „*A vízben haló embertől fél a hajóban ülő is, hogy őtet is be ne vonja magával*”. Sorra veszi az összes számításba jövő nemzeteket. Még ha véletlenül jönne is valamelyik, úgy járnának vele, mint az eddigi segítségekkel, melyek „*Hazánkba jöttek nyáron, s aratás után ősszel jól megrabolván*

országunkat, visszamentek s magunkat magunknak hattak”. Tehát csak magunkra számíthatunk. „*Fegyver kell és igaz vitézi resolutio*”. Vagy megvédjük magunkat, vagy vitézül meghalunk. Mert „*praestat mori uti leonem, quam vivere sicut asinum*”.

Kívánatosnak tartja egy állandó nemzeti hadsereg szervezését, mely kerete legyen a háború esetén fegyverbe álló hadseregeknek. Kivétel ne legyen, pór és nemes egyaránt fegyvert fogjon.

A magyar nemzeti hadsereget magyar vezér vezesse, mert csak az ismerheti legjobban a magyar nép lelki tulajdonságait, állhat legközelebb a lelkéhez és vezetheti leginkább győzelemre.

Zrínyi eszméi hadtudományi és nemzeti szempontból is érdekesek. Három és fél évszázaddal ezelőtt hirdette ezeket, mikor még csak zsoldos hadsereg volt, mely mindenféle népből toborozva, pusztán pénzért küzdött idegen vezérek alatt. Önálló, független magyar hadsereg, magyar vezérek vezetése alatt. Ez volt Zrínyi álma. Milyen messzire látott a jövőbe! Tudta, hogy ezen fordul meg Magyarország sorsa.

De nem elég a bátor és vitéz hadsereg, képzett hadseregek is kell lennie. Diskurzusaiban épp azt fejtegeti, hogy a katona tanuljon, elméleti és tapasztalati tudásra tegyen szert. De kítől tanuljon? Zrínyi egymaga tanul egész nemzet helyett az egész nemzetért. Átolvassa „*a vitéz magyarok vitézséggel tűndöklő, világ fogytáig jó hírrel megmaradó cselekedeteit és azokból megbátorodik*”, áttanulmányozza a kiválóbb hadtudományi munkákat (főleg Macchiavellitől) s írásba foglalja a maga és nemzete okulására, hozzácsatolva a saját gondolatait is.

¹ Elhatározás.

² Jobb meghalni oroszlánként, mint élni szamárként.

Mindenről megemlékeznek, a hadsereg vezetőiről, fegyverzetéről, ellátásáról, fegyelmezéséről, még a ruhájáról is.

A hadsereg ne martalócokból álljon, a rakoncátlan hajdunál, nemesnél, többet ér a fegyelemre hajló pór. A vezetés magyar és egységes legyen. Mindig kell tartalék-seregnak lennie. Ez annál érdekesebb, mert Zrínyi idejében ennek a császári hadviselésben még nyoma sincs. A csata színhelyéhez képest gyalogságot vagy lovasságot kell túlnyomó részben alkalmazni.

A vezető legyen bátor, mert fontos a példaadás, legyen jó szónok, tartson fegyelmet és rendet, gondoskodjék a sereg biztonságáról, foglalkoztassa seregét mindig, mert a tétlenség tunyává teszi katonáit. Igyekezzenek „nyelvet“ (kémet) fogni, legyen titoktartó.

A katona kapja meg járandóságát, ne raboljon és ne lopjon. Zrínyi megvet minden rablást, ez annál feltűnőbb, mert a katonának ez akkoriban szabad volt. A német zsoldos sereg fizetése az volt, amit össze tudott harácsolni.

Zrínyi bízik nemzetében. „A magyart kévánom magamnak segítségül“, mondja büszke, hazafias önérettel. Miért? „Azért, mert az a legalkalmasabb, leggyorsabb és ha akarja a legvitézesebb nemzetség“.

De, hogy a célt elérjük, azért dolgozni és tanulni kell. „*Nam Dii laboribus omnia vendunt*“.³

Mindezekből láthatjuk, hogy Zrínyi, ahogy korábban nevezték, „a magyarok szabljája“, nemcsak époszával, de hadtudományi munkáival is méltó helyet foglal el irodalmunkban. Minden anyagi és szellemi erejét Hazája boldogulására fordította. Főcélját: a török kiűzését nem valósíthatta meg, de ez nem rajta mult. *Sors bona nihil aliud*, ez volt a jelmondata, de a jószerecséje nem adatott meg neki. Korában nem érvényesülhetett, mert nemzetének egyeneslelkű, bátor harcosa volt, mert látták, hogy Hazájának talpraállítása, régi nagvságának visszaszerzése a célja. De ezt nem engedhette meg a magyar nép pusztulásán dolgozó kamarilla. Ősét, a szigetvári hőst veszni hagyta a császári zsoldos sereg, az unokát cselekedni nem engedte a bécsi kormány.

Vértanuja lett eszméinek, meghalt anélkül, hogy megvalósíthatta volna őket, de örököül hagyta ránk. Belőlük megismerhetjük a kor szellemét s láthatjuk, hogy ő századokkal előbbre látott koránál.

Olvassuk Zrínyi műveit! Okulhatunk belőlük, mert eszméi sok tekintetben még mindig frissek és újak s mai nehéz helyzetünkben biztos kivezető utat mutatnak a jövő felé.

³ Mert az istenek mindent munkáért adnak.

SZÜKSÉGES-E, HOGY A FIATAL TISZT IRODALOMMAL ÉS MŰVÉSZETTEL FOGLALKOZZÉK?

*Irta: Móra László hadnagy**

A régi békevilág egyik legjellegzetesebb alakja a „snejdig“ és fess „tiszt úr“ volt, akit a déli korzón éppúgy ott láttunk, mint délután a kávéházban, hogy aztán este sokszor kártyacsaták, éjjeli zenék és mulatozások között kezdje a másnapot ugyanezzel a tevékenységgel. Azóta jött a háború és a forradalmak kora. Megváltoztunk, magunkra eszméltünk. A megmaradt csonka határokon belül új honalapító élet indult meg, mely a nemzet minden tagjától megfeszített és több munkát követel, mint amennyit esetleg csak a saját hivatása kíván. A tisztre is több kötelesség és feladat hárul ma, mint egykor. A tudás, a könyv fegyver, és nekünk minden fegyverhez értenünk kell, hogy hivatásunknak megfeleljünk. Hivatásunk pedig a honvédelem. Küzdenünk kell már most békében a Haza titkos, alattomos belső ellenségei ellen, akik a nyomtatott szó útján terjesztik bomlasztó eszméiket. Főleg ezért kell a tisztnek az irodalomhoz is értenie, érteni ahhoz, hogy felfogásunkat, igazunkat hirdetni, bizonyítani, a közvéleménybe átvinni tudjuk a toll segítségével.

Nem a véletlen játéka, hogy Krisztus leg-harcosabb rendjét, a jezsuitákat katonatiszt alapította. A tisztnek, mint a haza szerzetesének, minden esz-

* Pályadíjnyertes dolgozat.

közt, irodalmat, művészetet meg kell ragadnia a nagy cél érdekében.

A nehéz, gondterhes idők mai magyar társadalmának nem példaképe az elmúlt idők sarkantyút pengető, cigányozó tisztje. *Ma tekintélyt, elismerést szerezni csak komoly munkával lehet.* A tisztikarnak járó megkülönböztetett tiszteletet ki is kell érdemelni, ne szóljon az csak az egyenruhának. A tisztnek a nemzet fáklyavivői között a legelső sorban kell járnia. Nemcsak a laktanyában, hanem bárhol a társadalmi életben vezetnie kell. Ehhez pedig a szorosánvett szakműveltség nem elég. Értenie kell az irodalomhoz és a művészetekhez is, mert ezeknek ismerete adja meg azt az erkölcsi és szellemi fölényt, ami minden tekintély alapja. A vezető szerephez tudás, szellemi és erkölcsi emelkedettség, nemzeti öntudat és lelkes hit kell; mindezt pedig csak komoly munka, nehéz önképzés útján lehet elsajátítani, magunkban kialakítani. Elsősorban ezért kell tehát a tisztnek az irodalommal és művészetekkel foglalkoznia.

Ezenkívül a művészet, zene, irodalom stb. ápolása a lelket erősíti, nemesíti. A rossz társaságtól, a könnyelmű szórakozásoktól elvonja az embert, fel-emeli egy tisztult légkörbe. A tiszt is a sokszor egyhangú munka és a nehéz kötelességteljesítés fáradal-

Magyar tájak.

SZENTNEMÉNYI BÉLA főhadnagy olajfestményei.

mait nemes szórakozásokban piheni ki. Az irodalomhoz és a művészetekhez értő tiszt örömet találja ezek művelésében, erőt gyűjt, felfrissül a további munkához. Tehát a tisztnek, mint egyénnek is szüksége van a nemes szórakozást nyújtó, lelket felemelő, önbizalmat adó, művészettel való foglalkozásra.

A katonai szolgálat a háború mellett a béke-életnek is neveli a katonát. A műveltség fokozása is célja a szolgálatnak. A művelt fő, a nemes szórakozásban felfrissült ember hasznavehetőbb és ellenállóbb a bomlasztó törekvésekkel és a fádalmakkal szemben. A tisztnek, mint a reábízott emberek vezetőjének, nevelőjének ebben is elől kell járnia. Nem szabad elfelejteni, hogy mindenki csak annyit adhat, amennyit maga is bír.

Francia háborús művek megállapították, hogy Henry Barbusse „A tűz” c. regénye többet ártott a francia hadsereg lelki frontjának, mint a német tűzérés idegeket felőrölő pergőtüze. A defetista, háborúellenes irodalmi termékek hatása közismert. Ezért nemcsak kívánatos, de kötelességünk is az irodalommal foglalkoznunk. Nálunk különösen vígan burjánzik még ma is a színpadi és irodalmi defetizmus! Mialatt az ententebizottság ellenőrzött és megszégyenített bennünket, a nagyközönség lelkesen tapsolt a magyar dzsentri-asszony és az ententetiszt szerelmi történetének az „Antoniá”-ban. Vagy ott van Biró Lajos *Hotel Imperiálja*, mely egy tisztnek a háborúból való kiábrándulását festi; a háború elleni propaganda ez. Minden öntudatos magyar embernek kötelessége, hogy megakadályozza ezeknek a bomlasztó mérgeket lehelő daraboknak a hatását. Megakadályozni úgy, ahogy a bolgár diákok tették B. Shaw: „A hősök” c. szatirikus darabjának bemutatásánál Bécsben, mert alakjaiban nemzetük vezéreire ismertek.

Nemcsak megakadályozni volna kötelességünk az ilyen szellemi termékek terjedését, hanem ellenirányú darabokkal kötelességünk volna a nemzetben az önbizalmat, a katonai szellemet, az elszántságot, a nemzet erkölcsi erejét a legmagasabb színvonalra emelni. A kard és a lant elválaszthatatlanul össze-

forrtak a múltban és összefüggnek ma is. A magyar katonaköltőkről, írókról és művészekről köteteket lehetne írni. A mai tisztnek, mint Balassi, Zrinyi, Kisfaludy stb. jogutódjának, ápolnia és fejlesztenie kell ezt a hagyományt. Egykor a török, a labanc s más külső ellenség elleni aggodalom adta a pennát a hazája sorsát féltő katonaköltő kezébe. Ma is hasonló a helyzet, csupán a forma, a kifejezőmód változott. A cél, amelyért küzdünk, ugyanaz.

A tisztnek a tudományos irodalommal is tisztában kell lennie. Nem elég a jószándék és a lelkesedés, hanem aki értekezést vagy szakdolgozatot ír, annak a műfajelméletet, a belső és szerkezeti törvényeket, stb-t mind ismernie kell. Ehhez pedig szükséges, hogy a cikk írója foglalkozzék az irodalommal.

Voltak hadvezérek, akik egyúttal ügyes *szónokok* is voltak. Napoleon egy-két szava elég volt, hogy ezrekbe bizalmat, lelkesedést öntsön. A tisztnek a nemzeti és fegyvernemi ünnepélyeket fel kell használnia, hogy gyujtson, lelkesítsen az emberekben. Izgatnia kell a Haza eszméi érdekében. Az átértzett jó beszéd sohasem marad hatástalan.

A képzőművészetekkel foglalkozó tiszt kifelé is megbecsülést szerez. Miért ne készítenék ily irányban tehetséges tisztet pl. a hősi emlékműveket? Másrészt a kiképzést is igen megkönnyítik a szemléltető rajzok, ábrák, amelyekkel a tiszt könnyebben érthetővé teszi elméleti előadását pl. az ágyú szerkezetét stb. A zenéről, mint a lelkiállapotra és kedélyre hatás leghatalmasabb eszközéről se feledkezzünk meg. Önbizalom nélküli, csüggedt ember is felemeli fejét, ha a vérpezsdítő katonaindulókat hallja.

A hadsereg színvonalát a tisztikar adja meg. Kötelességünk, létérdekünk ezt a színvonalat minél magasabbra emelni, nehéz fáradtságos munka árán is. Mert gondoljunk arra, amire nagy Apponyink gondolt a nemzeti hadseregről szóló vitában, amikor azt mondotta: „Sokkal nagyobb tényező az a nemzet életében, mint hogy az kizárólag katonai szempontból bíráltassék el!”

1.

2.

3.

4.

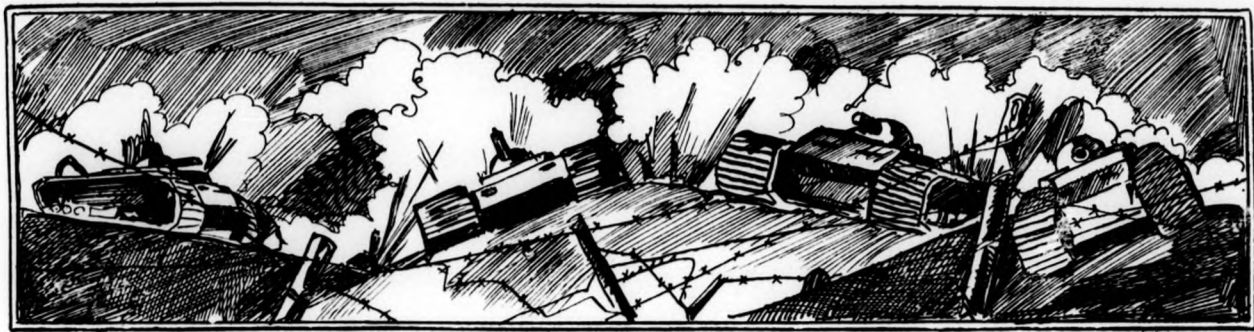

5.

6.

MÉSZÁROS SÁNDOR aks. felvételei: 1.) Tükröző víz. 2.) Csend a tavon. 3.) Szeptemberi délután. 4.) Felhők a patakban. 5.) Gyakorlat Piliscsabán. 6.) Lövészet Nagytétényben.

Országi Wirtrederok

A MODERN KOR TECHNIKAI VÍVMÁNYAI MENNYPEN BEFOLYÁSOLJAK A SZÉLESSÉGI ÉS MÉLYSÉGI TAGOZÁST MENET ALATT ÉS HARCBA?

*Irta: Tormássy Tíbor akadémikus**

Amióta emberek élnek a földön, mindig voltak érdekellentétek, amelyek legtöbbször a „birtoklás“ kérdése körül csoportosultak. A népek fejlődésének küzdelmében legtöbbször az erősebb ragadta magához a diadalt, nem mindig az, akinek az oldalán az igazság állott. A politikai idealizmus fontos kérdésekben csaknem mindig megbukott a durva önzésen. Éppen ezért a politikai realizmusnak kellett átvennie az irányító szerepet, amely megállapítja a nemzet természetes fejlődési irányait, számol az ellenálló tényezőkkel és tisztában van azzal, hogy egy nemzet sem fog lemondani az „ultima ratio“-ról, a fegyveres megoldásról, ha a lét-nemlét kérdése forog kockán. Háborúk voltak, vannak és belátható ideig lesznek is. A háború, „az erőszak ténye“, egyidős az emberiséggel. Célja ezer esztendő előtt ugyanaz volt, mint ma: Clausewitz klasszikus meghatározása szerint saját akarataunknak az ellenségre való rákényszerítése. A cél tehát minden időben ugyanaz volt, a mód a cél elérésére azonban minden időben más és más. A „mit?“ változatlan, a „hogyan?“ a kortól függ. A harc megvívásának módját egyéb tényezőknél kívül a haditechnika mindenkori állása befolyásolja legjobban. A nyilak és kardok korában még megérthető, hogy az ellenfelek közös megállapodással jelölték ki az ütközetek színterét, ma ez nevetséges lenne. Minden időben más és más harcmódot eredményezett a haditechnika. Azt azonban megállapíthatjuk, hogy minden kor minden technikai eredményt felhasználta a küzdelem sikeres megvívása érdekében; és hogy ez különösen áll a mai időkre, amikor a világháború gazdag tapasztalatait egy technikailag magas fokú álló fehér civilizáció dolgozza fel lázas izgalommal. Aki tisztában van vele, hogy milyen erő rejlik a technikai fölényben (olasz-abesszin háború), sosem feledkezhet meg a

haditechnika éber szemmel tartásáról. Mert legalább egyenlő technikai felkészültséggel és helyes elhárító módszerekkel kell neki indulni a küzdelemnek. A technikai meglepetések ugyanis igen kellemetlenek és sokszor a legjobb tervek is halomra dörntenek, noha rendszerint nem hosszúéletűek, mert az ellenfél hamarosan megtalálja rá az ellenszert. Az előbbi gondolatot célozza ez a pályatétel, amely a technika állandó fejlődése miatt mindig időszzerű kérdés.

Visszapillantás.

Vizsgáljuk a fejlődés rövid multját és próbáljuk megkeresni a jövőbe vezető irányokat, hogy realisan kiértékelve megállapíthassuk valószínű befolyásukat a szélességi és mélységi tagozásra.

Már a legősibb fegyverek közt is megkülönböztethetünk távolhatású (kövek) és közelhatású (dorong) fegyvereket. Később a fémeket a haditechnika szűrő és vágó (dárda, kard) fegyverekké alakította, melyeknek fölénye a dorong fölött szembeszökő. A kard fénykorában a viaskodóknak természetesen párharcban kellett eldönteniök a küzdelmet. Nem mondott le azonban az ember a távolhatású fegyver hatalmas előnyeiről és megteremtí a nyilat, amely szerkezetileg a közelharc fegyveréből, a dárdából fejlődött ki. A nyíl megjelenése azonnal változtatta a harcmódot is. A döntés azonban még a kard dolga. A lőfegyverek megjelenése alaposan megtépázta a közelharcok eddigi fontosságát. A harcéljárás azonnal a kor új technikai vívmányához, a lőfegyverhez igazodott. Lényege ez volt: A lőfegyvert oda kell vinni, ahonnan az ellenséget már hatásosan tűz alá vehetjük. Aztán állandóan közelítve feléje, szüntelenül tüzelni kell rá, hogy minél nagyobb kárt tegyünk benne; és ha a csatateret el nem hagyja, párviadalban kell elúzni, mert

* A Leventekör hadtudományi osztályának pályázatán pályadíjat nyert dolgozat.

az a győztes, aki a csatatér birtokában van. Így még a XIX. században is körülbelül 600—1000 lépésről kezdték meg a tüzelést és tömör sorokban trombitaszóra nyomultak előre, dobütésekre ütemezve lőttek még sokszor 30 m-ről is egymásra és csak aztán elegyedtek kézitusába. A gyorstüzelő önműködő fegyverek megjelenése alapjaiban rázta meg ezt a parádés katonai felvonulást és kis egységekre való szétbontást, terepbe simulást, nagy mélységi és szélességi tagozás felvételét tette szükségessé. A gyorstüzelő fegyverek jelentik a modern harcéljárás hajnalát. Az ő jegyükben zajlott le a világháború. Azonban már a világháború magában hordozta új harceszközök csiráit is, melyeket a háború utáni haditechnika tökéletesít és valósít meg és amelyekkel — minden valószínűség szerint — a jövő harcát fogjuk megvívni.

Jelen és jövő.

Próbáljuk most megállapítani a haditechnika mai fejlettségét és a jövő fejlődési lehetőségeit.

1. A lőfegyverekről.

A lőfegyverek lényege: Az élő szervezetre vagy a holt anyagra ártalmas (vagy ártalmas anyagot befogadó) lövedéket a lőporgázok feszítő erejével a célba juttatjuk, hogy azt megsemmisítsük vagy harcélptelenné tegyük. Elvben a jövőben sem várható változás. A tökéletesítés irányai:

a) *Nagy tűzgyorsaságra való törekvés*, amelyet már a háborúban is felmutattak és amely még fokozható. Ez teszi lehetővé a még rövid ideig mutatózó tömör célok teljes megsemmisítését is. Ennek képviselője a géppuska és a golyószóró. Szükség van a nagy tűzgyorsaságra, mert a jövő harcában igen nagy sebességgel mozgó célok (repülő) is adódnak, amelyekre hatásosan sokszor csak másodpercekig lehetünk. A tűzérésnél a tűzgyorsaság a tűzcsapások erejét növeli. A légvédelmi lövedéknél a gyors légi célok leküzdésére a tűzgyorsaság szintén elengedhetetlen. A tűzgyorsaság növelése azt jelenti, hogy egységnyi területbe, az időegység alatt több becsapódás esik, mint eddig, ami a találati valószínűséget és ezzel a cél leküzdhetőségét növeli. A tűzgyorsaság miatt megnőtt találati valószínűséget csökkenthetjük: 1. ha az időegység tört részei alatt, azaz az eddiginél gyorsabban mozgunk (ez a földi alakulatoknál a modern gyorstüzelő fegyverekkel szemben nem jön számításba). 2. A célterületet megnagyítjuk, miáltal az egységnyi időben leadott lövések sokkal nagyobb területre oszlanak meg és így a találati valószínűség csökken. Elméletileg annyszorosára kellene növelnünk a célterületet, ahányszorosára nő a modern tűzgép lösebessége. Így tehát azt mondhatnók, hogy a tűzgépek lösebesség-növelésével fokozatosan új meg új tér- és távközök megállapítása lesz a szabályzatszerkesztők feladata. Ez azonban elmélet, amelyet gyakorlatban meg nem valósíthatunk, hiszen a végtelenségig nem növelhetjük a kiterjedést. Határt szab ennek mindjárt a „vezethetőség” elve, amely nem engedi pusztán

a kisebb találati valószínűség, tehát a kevesebb véráldozat gondolatáért köteleiket szétmállani. A reánk tüzelő önműködő fegyverek hatását tehát a vezetés által megszabott kereteken belül az eddiginél fokozottabb szélességi és mélységi tagozás felvételével csökkenthetjük.

Milyen hatásuk van a saját gyorstüzelő fegyvereknek? A gyorstüzelő fegyverek bonyolultabb és nehezebb szerkezetű gépek, amelyeknek a kezeléséhez és mozgatásához több ember szükséges. Így emiatt és tetemes lőszerfogyasztásuk pótlásának nehézségei miatt hova-tovább hátrább húzódní kényyszerülnek, mert a küzdőknek magasságában való alkalmazásuk hamarosan harcélptelenné válásukat vonná maga után. A hátrahúzódo gyorstüzelőgépek így tehát vagy az átlövés vagy a hézag (el)lövés kényyszerülnek alkalmazni. Ha azonban arra gondolunk, hogy a modern tűzgépek a nagy lőtávolságra, nagy kezdősebességre, nagy átütő erőre és főként nagy pástázó hatásra való törekvése mindinkább a röppályák laposítását idézte elő, világos lesz, hogy az átlövés elé jelentékeny akadályok gördülnek. (Jóllehet vannak államok, amelyek az átlövésnek nyújtanak előnyt. Itt a hézag kérdése nem olyan égető). Amely tűzgép azonban lapos röppályával lő (és ez a modern tűzgépek zöme), az a legtöbb lőtávon hézagot követel magának. Ez pedig erőink szükségzerű szétvonását követeli meg.

Láthatjuk tehát, hogy mind az ellenséges, mind a saját tűzgépek lögyorsaságának növelése a tér- és távközök növelése mellett szól, sőt nem egyszer alkalmazhatóságuk alapfeltétele.

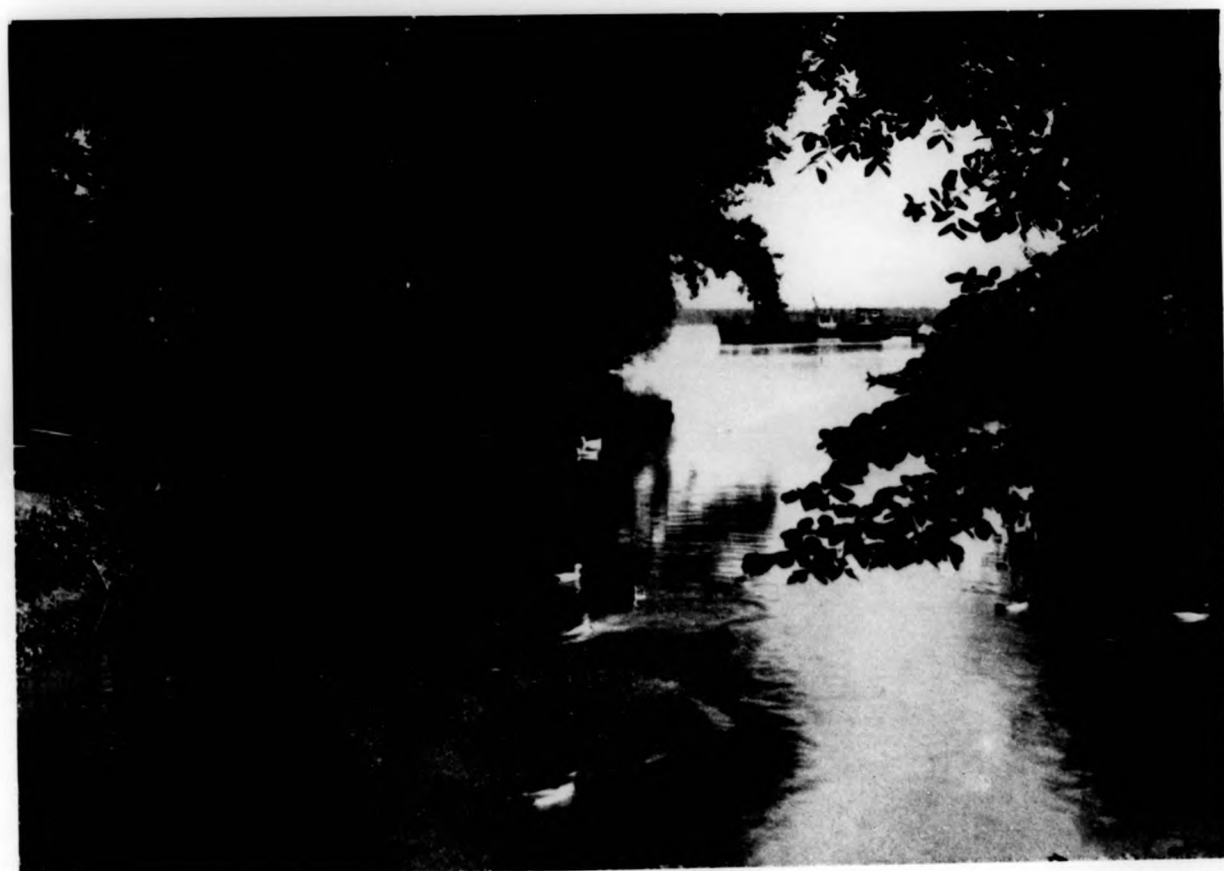
b) A lőfegyverek fejlődésének másik irányja: a *lőtávolság növelése*. A védő küzd a berendezkedéshez szükséges időért és kényseríti a támadót, hogy minél messzebb kezdje meg a fáradságos megközelítést, minél később és minél jobban megtépzva jusson el az állásokhoz. De a nagy lőtávolságát a támadó is előnyösen használja fel. Összefoglalva: a nagyobb lőtávolságú modern tűzgépek kitolják a szétbontakozás határát és ezzel csökkentik valójában a menetet. Ez a tagozást annyiban befolyásolja, hogy azt előbb kényserülünk felvenni. A harcterület ezzel mélységében nőtt, a harc erőssége fokozódott. A jövő képe tehát úgy rajzolható meg, hogy mindig több a harcalakzat és kevesebb a menetalakzat. A harcterület mélységét a tűzérés tűzkörletén túl kinyújtották a repülő egészen hatósugaruk határáig (mely hatósugár napról-napra nő), úgyhogy nemsokára feltehető lesz a kérdés, hogy beszélhetünk-e egyáltalán olyan értelemben menetalakzatról (2 ho. egy útvonalon), mint a világháború előtt. A gyalogsági nehézségek lőtávolsága szintén megnyult (gp. közvetett lövéssel 3—4 km, av. 3—4 km), úgyhogy a gyalogsági tűzhatás körlete is sokkal előbbre helyeződött.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a lőtávolság megnövekedése a menetalakzat korábbi megbontását, illetve nagyobb tér- és távközök felvételét (sok kis oszlop) vonja maga után. Ez ismét a vezetés nehézségét növeli, hiszen az ideális az lenne, ha zárt oszlopban vihetnénk oda az erőket, ahol a

Balatoni pince.

vitéz DARVAS ISTVÁN alezredes felv.

Parti részlet Dunaalmáson.

SOMLYÓDY ÁRPÁD százados felv.

kézitusában a csatát eldönthetnénk. A modern tüzgép azonban könyörtelenül beleüt ebbe az elgondolásba, tehát a vezetés kénytelen új megoldásokra áttérni vagy vállalni a nagyobb vérveszteséget a jobb vezethetőséggel.

c) A mai kor vívmánya és a jövő törekvése: *a lövedékek hatáskörzetének növelése*. A kő és tömör vasgolyóknál jóval nagyobb hatást értek el a láncos golyók, a kartács és végül a robbanó golyók. A fejlődés iránya ma is ez. A találati valószínűség nő, ha nő a lövedék hatáskörzete. Így a világháborús tábori lövegek hatáskörzetét csaknem kétszerezésére sikerült növelni. Ezzel azt érték el, hogy a lövegek számát valójában megkétszerezték, mivel azonos területet kevesebb löveg is hatásos tűz alatt tarthat. Különösen jelentős ez kevés tüzérséggel rendelkező hadseregeknél. A srappell helyett áttérnek az érzékenygyújtós gránátra. Mint tudjuk, a becsapódási ponttól távolodva a repeszdarabok sűrűsége csökken és átütőképességük kisebb lesz. Ez észszerűen azt a következtetést vonja maga után, hogy menjünk távolabb a becsapódási ponttól. Azaz a védelem kis csoportjainak elhelyezésénél az eddigi 8—10 méter 20—30 méterre való megnövelése szükséges, hogy ugyanazon becsapódás csak egy csoportot veszélyeztessen.

A növekvő hatáskörzet is a tagozás növelését kívánja meg.

d) A lövedékben a célba juttatott *újszerű romboló anyag* is a mai kor vívmánya. Gondolok itt elsősorban a gázra. A tüzérségi gázlövés gyakori lesz a jövő háborúban, noha átütő eredményeket nem jósolhatunk. A mérgező anyag a becsapódás pontjától anyagi tulajdonságai és a robbanótöltet nagyságának mértékében terjed el. Ha tapadó, ki kell kerülnünk; ha a levegőben eloszló, esetleg színtelen anyag, hatását nem befolyásolhatjuk tagozásunkkal, noha tömör alakzatban ekkor sem célszerű mozognunk.

2. A repülőkről.

A repülő a jövő háború távolharc-tüzérsége. A rep. feladata: a) a látás, b) a rombolás, c) és a mindkettő biztosításáért folyó légi harc. A földi erőkre az első kettő van kihatással.

a) A rep. látása. A rep. igen értékes adatokat szolgáltat a vezér elhatározásához és a tűzvezető tevékenységéhez. A rep. „látása“ manapság fokozatosan nő veszélyében, úgyhogy nemsokára felér egy alacsony támadással.

Ugyanis a rep.-ből irányított távolharc-ütegek hordtávolságukon belül bármikor rajtaüthetnek menetelő vagy pihenő csapatokon; és a helyesbítés rádióval azonnal megtörténhet. A rep. látása elől ki kell vonnunk magunkat mindenáron. Minden úton és minden faszorban meneteljen, lehetőleg rejtve egy-egy kisebb oszlop, hogy a tü. rep. figyelme és tüze szétforgácsolódjék. A tömör célok vonzzák a tü. rep. figyelmét és így a tüzet is. A vonat zöme maradjon kint a távolharc tüzérség tűzkörletén addig, amíg a saját tüzérségünk és később a gyalogságunk térnyerése a figyelmet és a tűz zömét el nem

vonja. A távolharc tüzérség hatáskörébe érve (15—20 km) tehát elvben célszerű már úgy menetelni, mint a tü. eddigi hatásos tűzkörletében. (Ezt a menetnél részletezem.)

b) A rep. romboló feladatát tekintve csaknem földi tüzgéphez hasonlítható. A rep. a lövedéket személyesen viszi a célba. Előnye: 1. a lőtáv kitolódik a rep. hatósugaráig, 2. szórása a közvetlen rárepülés folytán aránylag nem nagy, 3. lőszerpazarlása a tüzérséghez viszonyítva alig felemlíthető, hiszen csakis akkor veti le bombáit, ha érdemesnek ítéli meg. Hátránya azonban, hogy a lövedék oda szállítása a tüzérséghez viszonyítva igen drága. A rep. mozgó földi célok ellen nagy magasságból történő egyes dobással vagy lövéssel nem számíthat kellő eredményre. Tehát csak alacsony támadással számolhatunk.

Az alacsony támadásra jellemző, hogy az egészen 30—50 m mélyre leereszkedő gépek sebessége még fokozódik, hogy az újbóli felemelkedéshez és az esetleges gyors eltűnéshez elegendő sebességgel rendelkezzenek. Ilyen nagy sebességgel mozgó gép főhatás iránya fizikai törvények miatt a repülési iránytól már alig térhet el. A rep. hatása földi csapatokra lehet: 1. gp. tűz, 2. kisebb bombák, 3. gázfűvés vagy gázpermetezés.

1. A ma már csaknem mindenütt beépített merev gp. csak a repülési irányba tud hatni. Oldalszórása aránylag kicsi. Ebből kifolyólag a hosszú, egyenes vonalak hálás célok, a területcélok ellenben nem. A repülőn alkalmazott földi gp. lögyorsasága földi célok ellen nem lenne kielégítő, mert csak tíz méterenként ad egy becsapódást (ugyanis a rep. gép a másodperc alatt leadott 8 lövés leadása közben kb. 80 m-t tesz meg). Ezért a földi célok elleni eredményes hatás kedvéért is elengedhetetlen a motorikus gp. bevezetése. Az utóbbi másodpercenként 25 lövést képes leadni, ami 3 m-es elméleti tűzsűrűséget biztosít, ha függőlegesen lőnének le a csapatra (ami a haditechnika jövő feladatai közé sorozható). A gp. tűzmegnyitása csak 400—500 m-ről célszerű, mert messzebből a durva célzás (a gép irányítása) miatt találni lehetetlen. Ezt a távot 5—7 mp alatt kell berepülni, ha nem akarja, hogy sebessége csökkenjék. Ezalatt az idő alatt 130—160 lövést tud leadni. Ha a célpontul az élt választja, a találatoknak kb. 70%-a kb. 50—60 m-es mélységben a célpont körül és főleg a mögött helyezkedik el. Szabályos sűrűségű mélységi szórásra a kormányfelületek befolyása miatt nem gondolhatunk. A találatkép elnyúlt alakja a rezgésből, szélből stb.-ből adódik és nem a vezető öntudatos szórási akaratából. Az 5—7 mp. végén azonban a vezető figyelme a felemelkedésre irányul és nem a lövésre. Tehát kb. 150 lövést képes a mai fejlettségi fokon és eljárással leadni a rep. 50—60 m-es területre. A rep. gp. tüze: „ponttűz lazított szorítókkal hosszú sorozat“-nak felel meg. A szórás kép hossz tengelye a rep. irány. Az alacsony támadást azonban legalább raj-, nagy célok ellen század-kötelékekben fogják végrehajtani, mégpedig egymás után ugyanazon lőiránnyal, vagy nagy terület ellen egyszerre.

Mindezekből megállapíthatjuk: 1. a rep. csak a repülési irányba tud hatni, 2. hosszú menetoszlopok hálás céljai a rep-nek, noha 50—60 m-nél nagyobb mélységet egy gép egy lecsapás alkalmával veszélyeztetni nem tud. Ebből kifolyólag a hosszú oszlopokat szélességbe kell szétvonni, azaz több kis oszlopban kell menetelni. Ha még az egyes oszlopokat is, rajig le, széthúzzuk, úgy a várható hatás anyagi szempontból nem nagy. A rep. elleni tagozódással való védekezés formája kb. négyzet, mert ez az alak teszi egyenlő esélyűvé a bármily irányú rep. támadás hatását.

2. A kis bombák sortüze még kellemetlenebb hatást érhet el, mint a gp. tűz. A kb. $\frac{1}{2}$ —1 kg-os bombák a rep. törzs alján, rendszerint hosszirányban vannak felfüggesztve, egyes és sorozatdobásra képesítve. Ehhez a dobó eljárásához már eleve alacsonyan repül a gép és lehetőleg alkalmas terephullámok mögül csap a menetelő oszlopra, hogy 30—40 m magasan elrepülve felette, rászórja bombáit. Ehhez ismét összefüggő vonalak szükségesek, miután a hatás megint csak a repülési iránnyal eshetik egybe. Ha $\frac{1}{10}$ mp-es különbséggel működő kioldószerkezetet veszünk alapul, 8 m-enként kapunk becsapódást, ami egy zárt oszlopban haladó egységben pusztító hatást érhet el. Itt is az úttestnek idejében való elhagyása és rajig le 50 m-es szélességi és mélységi tagozás besulykolt gyors felvétele jelent hatásos elhárítást.

3. A repülőgépekről történő gázpermetezés és gázfuvás a jövő háborújában valószínűleg szintén előfordul. Különösen a kis töménység esetében is ható, mérgező gáz ráfúvása a meglepett oszlopra megrendítő hatással lehet. Jóllehet itt is érvényesül az egyenes vonalak veszélye, a gázok gyors terjedése miatt ez kisebb lesz.

Összefoglalva a repülő hatását a szélességi és mélységi kiterjedésre, ezt mondhatjuk: 1. Nagy oszlopokat nagy szélességbe és kis mélységbe kell szétvonni, úgyhogy fölényes légierők behatása esetén zászlóaljnál nagyobb oszlopok zárt meneteltetése a jövőben már nem lesz megengedhető. Ebből a szempontból minden utat ki kell használni. 2. Ezen oszlopon belül is — fokozott légi veszély esetén feltétlenül — az alosztályok közé kb. 100 m-es távköz beiktatása lesz szükséges. 3. A jól beszervezett figyelőszolgálat által idejében jelzett rep. támadás előtt pedig egészen rajig tagozva (rajok közt 50 m tér- és távköz) igyekezzünk kivonni magunkat, azon leszárt elv szemeltartásával, hogy a rep-nek jó cél a vonal, rossz a nagy elmosódott folt.

3. A páncélos járóművekről.

Lényegileg páncélozott tűzgépek, melyek ha mozognak, nagy eredményt nem érhetnek el, ha pedig megállnak, hamar leküzdhetők. Mindkét esetben úgy kell viselkednünk velük szemben, mint a földi tűzgépek megjelenése esetén. Ellenük a tagozódás csak alkalomszerű és jó biztosítás esetében csak az éleken valószínű. Harcban a harckocsik véleményem szerint (nagyobb sebességüket kihasználva) nem mű-

ködhetnek együtt „közvetlenül“ a gyalogsággal, mintegy pórázon vezetve azt, hanem közvetve, oldalt, szárnyakon bevetve elért eredmények révén. Így hatásuknak bővebb méltatását nem tartom szükségesnek.

4. A műszaki zárakról.

Az akadályok célja a mozgás meggátlása. A modern haditechnika az akadályok egész seregét alkalmazza, tökéletesíti, illetve rendszeresíti. Csupán a leghatásosabb akadályt: a területelzárást tárgyalom, mivel a műszaki zár minden tulajdonsága megtalálható benne.

Ha az akadályokon hézagok vannak, kényszerülünk a hézagokat kihasználni, ahol pusztító tűz vár reánk és ekkor a hézagot teljesen kihasználva, főleg mélységbe tagozva préseljük át magunkat; avagy másutt hézagokat készítünk. A területzárakon való áthatolás hasonlít az erőszakos folyamátkeléshez. Az áthatoló különítmények (első áthajózó lépcső) megnyitják a kapukat a záron és a széles területben előnyomuló oszlopok a kapu túlsó felének kézbe vétele után (hidfő) ékszerűen tömörülnek és kelnek át. A túloldalra legezőszerűen ismét szétterülnek. Ezek a kapuk kellemetlen gyűrűk, amelyekben át kell bujni, ha nem akarunk a zár teljes felszedésével hosszú ideig késlekedni. A műszaki zárak hatását abban foglathatjuk össze, hogy: 1. mindig tömörülést idéznek elő, 2. hatásuk a tér- és távközökre a folyók hasonló hatásával megegyező.

5. A híradóeszközökről.

Az eddigiekből kiviláglik, hogy a modern haditechnika vívmányai általában az eddiginél nagyobb mélységi és szélességi tagozás felvételére ösztönöznek. Mint mondtuk, ennek határt szab többek közt a vezethetőség. Ha már most a nagyobb távolságokat a híradás gyorsan és surlódásmentesen, főként pedig biztosan át tudja hidalni, úgy, hogy a vezetés kívánalmainak eleget tud tenni, akkor a kiterjedés növelése lehetséges. A modern kor ezen híradó eszköze a rádió. A rádió szerepe a kiterjedés szempontjából tehát az, hogy lehetővé teszi a kor többi vívmánya által követelt nagyobb kiterjedés felvételét.

A menet.

A menet lényege: erőinket abba a területbe visszük, ahol harcot vívni és dönteni akarunk. A menet nem cél, csak eszköz. Ennek szemeltartásával fontos tehát, hogy erre minél kevesebb erőt vesztegessünk. Minél kevesebb fáradságot, de még kevesebb véráldozatot.

A menetelő csapatot először a repülő támadása veszélyezteti. Mivel ez a támadás bármikor bekövetkezhet, célszerű lenne a már kifejtettek szerint mindig rep. tád. ellen tagozódva menetelni. Az bizonyos, hogy a vérvesztés ekkor lenne a legkisebb. Az idő- és erővesztés azonban ekkor lenne a legnagyobb, ugyanis a terepen menetelni igen fáradságos és lassú. Itt tehát a biztonság és a ma foko-

zottan hangoztatott gyorsaság viaskodik egymással. A vezér feladata annak a megállapítása, hogy mikor szorítsa háttérbe a biztonságot a gyorsaság, ha a harchelyzet például úgy kívánja. Az állandóan tagozódva való menetelés a gyorsaságot veszélyezteti, a bizonyos észszerű széthúzódnás nélküli menetelés pedig, elg-es légi fölény esetén, nagy veszteségeket okozhat. Gyakorlati értékű közép megoldást kell tehát találnunk.

Kiindulási alap erre az a körülmény, hogy a légi támadás veszélye nem egyforma nagy minden időben és helyen.

1. Időben.

Pl. „Ma 12 h-ig saját légi erők AB—CD sáv feletti légtérben viszonylagos légi fölényt biztosítanak.“ Ha a parancsnok ezt tudja, akkor 12 h-ig a menet gyorsaságát tartja fontosnak, azután inkább a biztonsággal fog törődni. Tehát a veszély az időben sem egyforma, hanem az általános légi helyzet-től függ, ennek megfelelően már csak ezért sem szükséges állandóan tagozódva menetelni.

2. A veszélyeztetés foka a tereptől is függ.

A rep. tád-ra alkalmas területek: szorosok, szűk völgyek mélyén vezetők utak, útkeresztezések, helységek ki- és bejáratai stb.; általában olyan területek, ahol már maga a terep miatt a tömörülés valószínű, de meglepetés esetén a gyors széthúzódnás a terep miatt nehéz. Ez a támadás sikerének valószínűségét növeli. Nem alkalmasak: a bokros, ligetes nehezen áttekinthető területek, az erdők pedig valószínűleg akadályok. A rep. tád, valószínűsége tehát a terep miatt sem mindenütt egyforma. A pk. a menet előtt tehát kiértékeli ebből a szempontból is a terepet és meghatározza azokat a területeket („A“ szoros, „B“ út-vasútkeresztezés stb.), ahol a gyors, folyamatos előnyomulás szempontja helyett a biztonságot kell szem előtt tartania. Különösen elg-es légi fölény esetén ezeken a területeken a már ismert szélességi és mélységi tagozásban halad át az előre felvonultatott légvédelmi tűzgépek oltalma alatt. Ezzel a módszerrel biztosítjuk a gyorsaságot és a biztonságot is a kellő mértékben. A veszélyeztetés mértékétől függően rendelheti el a parancsnok azt, hogy csak szd-ig, vagy pedig annál kisebb egységig is tagozódjanak. Azzal azonban számolhat, hogy minél inkább széttagolja egységét, annál később tudja az előbbi menetoszlopot megalakítani. Az ilyen időnkénti „preventív“ rep. elleni tagozódás következtében az oszlop földi gilisztához hasonlít, amely a veszélyeztetett területen megvastagodik és amely vastagodás egészen addig tart, amíg a vég is át nem haladt.

Ugyanígy kell viselkednünk a távolharc tüzéség tűzkörletébe érve oly területeken, ahol a tűzrajtaütés valószínű (térképről könnyen bemérhető hidak, útkeresztezések stb.).

A sok oszlopban való menetelés nemcsak a rep., hanem a gyorsanmozgók ellen is szükséges. Gyorsanmozgók meglepetését úthozkötöttségük miatt je-

lentékenyen csökkenthetjük, ha minden úton mené-
telünk. Elképzelhető az is, hogy nagyszámú és állandóan zavaró gyorsanmozgók ellen is kénytelenek leszünk bizonyos helyeken (oldalunkba vezető mű-
utak) gyorsanmozgók elleni preventív tagozódást felvenni, amely a rep. elleni tagozódással megegyező lehet.

A lőtávolság növekedése miatt már a gyorsan-
mozgók tűzgépei ellen sem biztosítanak a menetben az eddigi távközök a biztosító részek között. Ugyanis, ha az elv az, hogy pl. az eog. annyira legyen az ehad. előtt, hogy meglepő gp. tűzbe ne juthasson, az eddigi 500—1000 m-t észszerűen emelni kell 1000—1500 m-re; és így a többi távközöknél is. Ez a szükségesség. Ez azonban az oszlopok nagy megnyúlását idézi elő, nemkülönben a hátsóbb részek esetleges elkésését. Itt ismét a vezetés szabja meg a határt. Mindenesetre a zömökkel való összeütközés előtt inkább nagy távkozékkal meneteljünk, mert akkor még csak alárendelt erőkkel ütközhetünk össze, amelyek tűzgépeik hordtávolságát teljesen kihasználva igyekeznek feltartóztatni bennünket. A zömhöz közelebb jutva célszerű távközöinket csökkenteni, hogy el ne késsünk.

A modern kor technikai vívmányai a menet tér- és távközöinek megnövelése mellett szólnak, mivel ragaszkodunk ahhoz az elvhez, hogy a menet alatt minél kevesebb vérvesztést szabad szenvednünk. A harchelyzet, a gyorsaság, a vezetés azonban sokszor mellőzni fogja a biztosabb nagy tagozást, vagy csak bizonyos helyekre és időre korlátozza. Végső fokon a korszerű követelmény nem annyira a nagyobb tagozás, mint inkább a vezetés nagyobb rugalmassága.

A harc.

Az elg. erőit csak harcban tudjuk megsemmisíteni. A győzelemhez bizonyos helyen és időben túlsúly szükséges. Az eddigi nagy szélességi és mélységi tagozásban menetelt erőket a harchoz össze kell vonni, hogy a túlsúly elérhető legyen. Ebből a szempontból következik, hogy a harc előtt egy bizonyos területben (készenlét) a tömörülés alig lesz elkerülhető. A döntésre hivatott erők minden eszközzel arra törekcsenek, hogy lököerejüket „minél kevesebb véráldozattal“ az elg. minél alaposabb meggyengítésével a közelharchoz juttassák, hogy a harcot eldöntsék. (A továbbiakban csak a két oldali szoros kötelekben súlyon küzdő erők tagozási viszonyait tárgyalom.)

A harcterület, melyben a döntést ki kell vív-
nunk, a modern tűzgépek hatására megnövekedett. és pedig a lőtávolság növekedésével főleg mélységében, a lögyorsaság növekedésével főleg szélességében. A fáradságos megközelítés, a terepre való letérés előbb kezdődik. A franciák már a korszerű távolharc lövegek hordtávolságának felső határán, 15—20 km-en megkezdik a szétbontakozást.

Előnyomulásunkat az elg. tűzgépei igyekeznek feltartani. Ezeknek hatását vagy 1. saját tűzgépek összefogott tűzével (aktív mód), vagy 2. nagyobb

kiterjedéssel közömbösítjük. Különböző harcsávokból egy cél leküzdésére összefogott tüzgépek működésének alapja a hézag. Ezt a hézagot pedig az eddigi szélességi viszonyok nem biztosítják kellőleg, a csapatok véreben pedig egyáltalán nincs benn a hátra szorult tüzgépek számára szükséges hézag fenntartására való állandó gondolás. Ezért sokszor már a megközelítés alatt a gépek kényszerülnek tüzüket beszüntetni, mert a célokra a laposabb röp-pálya miatt átlövésrel hatni nem tudnak, hézag pedig nincs. Ez a körülmény a mainál nagyobb szélességi kiterjedés felvételét kívánja, hogy a szükséges hézag biztosítható legyen. A megnövekedett találati valószínűség csökkentése az élő erő nagyobb szét-húzását kívánja, amint már kifejtettem. A két kívánalom együttesen nagyobb harc-sávokat eredményezne. Ennek azonban bizonyos veszélyei vannak: 1. a túlságosan szétvont erők hatásukat egy pontra nem tudják kellőleg érvényesíteni; 2. a túlnagy kiterjedés a vezetést megbéníthatja. Mindezeket összefoglalva, a mai szélességi kiterjedésnél nagyobb kiterjedés felvétele szerintem alig lesz lehetséges, mert a jövő szétforgácsoló harcában a vezetés fokozottabban lép elő, már pedig szélességben vezetni (szd-on belül) sokkal nehezebb, mint mélységből.

Ha már most a szélességi kiterjedést lényegesen meg nem növelhetjük, döntenünk kell, hogy a tüzgépeknek biztosítjuk-e a szükséges hézagot (aktív mód), avagy a találati valószínűség csökkentése érdekében a lökőerőket vonjuk szétjelebb. Természetes, hogy az aktív mód jobban biztosítja a lökőerő előrejutását, mert ha a tüzgépek a nagy hézagokban szabadon rácsaphatnak hol erre, hol arra az előnyomulásunkat veszélyeztető tüzgép-re, az a tüzgép nem lesz képes technikai kiválóságait kihasználni, ha egyáltalán meg nem semmisül. Mivel pedig a lökőerő szélességben szét nem húzódhatik, a megnövekedett találati valószínűség csökkentése érdekében, a mélységben való fokozottabb tagozás az egyedül megmaradó lehetőség. Így például a század eddigi kiterjedésében csak egy szakasz nyomulna elő, a többi nagy mélységben mögötte. A védő most vagy az előnyomuló lökőerőre fogja össze tüzeit, akkor a nagy hézagokban már előbb állásba vitt (és a nagy tűzösszefogás lehetősége miatt számbelileg fölényben levő) támadó tüzgépek csapnak le rá és letartják, vagy leküzdik. A támadó tűzösszefogásaira szükség van azért is, mert a védelem tüzeinek tervszerűségét csak számbeli fölényrel lehet kiegyensúlyozni. Ez a fölény pedig a támadó elhatározás alapja. Ha pedig a védő tüzeit a gsz-ós sűrű harc-

járőrök védelme alatt állásba vitt tüzgépcsoportok ellen összpontosítja, akkor a lökőerő előnyomulását lényegesen nem akadályozhatja.

A jövő harcterület képét így képzelhetjük el: a laza, nagy hézagokban hatalmas tüzerőt kifejtő gépcsoportok tolják előbbre és előbbre az oszlopszerű, mélységben erősen tagolt lökőerőket. Mert ha csak egy szakasznak a rohamtávolságig való eljutását ki tudjuk erőszakolni (ami elsősorban tűzkérdés), akkor az idegileg és lelkileg megtört védő állásaiba ez az egy szakasz is betörhet, abban az érzésben, hogy mögötte újabb és újabb erők nyomulnak majd előre.

Elképzelésem előnyei: 1. tüzgépeinket sokkal jobban kihasználhatjuk, mint eddig; 2. a tüzgépek így még a betörés pillanatáig is tudnak támogatni (úgyhogy a gsz. ezen elgondolás szerint nem az utolsó 200 m, hanem a mélységi öv főfegyvere lenne); 3. a lökőerő okvetlenül szükséges nagyobb kiterjedése biztosított; 4. a vezetés a mélységből a legkönnyebb.

A védő a már kifejtett elgondolások szerint lökőerőt jobban szét fogja húzni és a tüzgerincre nem szélességben, hanem az eddiginél nagyobb mélységben fog berendezkedni. A modern tüzgépek lehetővé teszik, hogy az arcvonalból jelentékeny erőket kivonhasson és visszatarthassa a főtámadás végrehajtására. Ezek szerint a modern tüzgépek hatása a védelemre abban fejezhető ki, hogy a védelemben kevesebb lesz a védelem és több lesz a támadás.

A harc már csaknem teljesen a tüzgépek jegyében folyik le, épp ezért kényszerülünk mozgásunkat a tűz igényeihez alkalmazni, noha nem avult el az az elv, hogy a tűz a mozgás biztosítására hivatott.

Láttuk, hogy a technika sok tekintetben új helyzetet teremtett, mely új helyzetet mindenkori, így ma is alaposan ki kell értékelnünk, ha nem akarunk súlyos tandíjakat fizetni az első hetek tapasztalatlanságaiért. A technika azonban állandóan halad és minden állam törekszik a technikai meglepetésre is. A technika fejlődésének állandó figyelése tehát minden tiszt első békekötelessége. Természetes, hogy miután békében az új vívmányok gyakorlati meg-tapasztalása nem áll módunkban, gyökeres változtatások bevezetése pusztán az elméleti fejtegetések alapján nem okszerű. Készen kell azonban lennie a tisztnek arra, hogy a mindenkori technikai következményeket helyesen ki tudja értékelni, s hogy minden akadályon és nehézségen át is diadalra tudja vezetni a reábízott csapatot.

Budai váróldal.

Magyar táj.

KERN FERENC százados, örökös táj olajfestményei

AZ ERKÖLCSI ERŐK ÉS AZ ANYAGI FELKÉSZÜLTSG ÉRTÉKELÉSE.

Irta: Zalay Tamás akadémikus.

Élénk vita tárgya, vajjon a hadviselésben melyik tényező a fontosabb: az erkölcsi erő-e, vagy pedig az anyagi felkészültség? Arról természetesen alig lehet szó, hogy valamelyik tényező a másik teljes hiányában a győzelem kivívásához elegendő lenne. Bizonyos esetekben azonban, különösen ha két személy egymás ellen harcol, halljuk azt, hogy az egyik pusztán magatartásával a másikat lefegyverzi. Ez a helyzet azonban vizsgálatunk tárgyát nem képezheti, mert a hadsereg mint szervezett tömeg lép fel, s mint ilyen más tulajdonságokkal rendelkezik, mint az egyén.

A kérdés mindenestre már azért is kényes, mert az egyik tényezőt, az erkölcsi erőt feltétlenül jól megfogható mértékkel mérni képtelenek vagyunk. Ugyanis az erkölcsi erő állandóan változik, romlik s újjáéled mind az egyéneken belül, mind pedig a tömegben. Azt mondhatjuk, hogy kiszámíthatatlan az a hatás, amelyet egy váratlan esemény, vagy esetleg egy jelentékeny példaadás az erkölcsi erőben nemleges, illetve tevőleges irányban előidézhet.

Mindezek ellenére az átlagos normát mégis fel kell tételeznünk az erkölcsi erőben is, mert bizonyos, hogy az erkölcsi erő is csődöt mondanak, ha alapjuk nincsen. És éppen ennek a meglévő, illetve megnemlévő erkölcsi alapnak a felismerése vezet minket az erkölcsi erő józan kiértékeléséhez az anyagi felkészültséggel párhuzamosan.

Igy kísérlem meg én is felépíteni ezt a kis dolgozatot. Rövid vezérfonala a következő. Mi is az az erkölcsi erő? Az egyén és a tömeg erkölcsi ereje? Milyen hatásoknak van alávetve az erkölcsi erő? Az anyagi felkészültség értékelése. Ezután következik az összevetés, majd a bizonyítása annak, hogy minden hadsereg, de különösen a kis hadsereg részére a mindenható erő az erkölcsi fölény.

Az egyén megnyilvánulásaiban mi, akik az egyéneken kívül állunk, megfigyelhetünk különböző jelenségeket, sőt több egyénnél végezve a vizsgálatokat, arra az eredményre jutunk, hogy az egyének között különbségek vannak, különösen abban, hogy a cselekvéseiket hogyan hajtják végre. Az egyén ugyanis megfigyel, ezt magáévá teszi s a megfigyelés vagy esetleg más indítékok alapján cselekszik. Ha cselekszik, akkor már általunk megfigyelhető s ilyenkor mondjuk azt, hogy „de bátor ez az ember“,

vagy pedig „igen szívós“ s ugyanakkor nem gondolunk arra, hogy a megállapításunk tulajdonképpen az illetőknek egy erkölcsi tulajdonságát dicséri, vagy esetleg annak hiányát jelenti ki. Itt már említettem két tulajdonságot: a *bátorságot* és a *kitartást*. Pedig ezek még nem egyedüli megnyilvánulásai az erkölcsi erőnek. Ilyen tulajdonságok még az *önbizalom*, az *akaraterősség*, az *önfegyelmelés* és a *következetesség*, mely tulajdonképpen a kitartás megnyilvánulása.

A bátorság az egyén, de különösen a harcos legszebb erénye. De a bátorság is többféle lehet. Van bátorság, amely abból ered, hogy nem ismeri a veszedelmet; van olyan, amely a veszedelem méretével tisztában van, de a teljes lelki nemtörődömség vagy esetleg a fatalizmus táplálja, s van olyan bátorság, amely ismeri ugyan a veszedelmet, de az önmagából kiinduló erő hatása alatt cselekszik úgy az egyén, hogy azt mások „bátor“ szóval jellemzik. Míg az előző kettőben erkölcsi erőről alig lehet szó (bár a fatalizmus is egy bizonyos megkövesedett belső erő), addig a harmadik esetben éppen az erkölcsi erő az, amely egy cél elérése érdekében táplálja az egyént cselekvéseinek végrehajtásában.

A többi tulajdonságokból is feltétlenül következtethetünk az egyén erkölcsi erejére. Így az akarat-erő az erkölcsi erő kikristályosodása, s minden cselekvésünkre ráüti bélyegét. Lehetetlent nem ismer s így az önbizalom mérhetetlen forrásává válik. Az önfejelem nem más, mint saját cselekvéseink, tetteink és indulataink korlátokba töreése, amihez éppen a legnagyobb erő kell, mert „aki önmagát legyőzi, az egész világot is legyőzheti“. A következetesség pedig különösen ott fontos, ahol valamely cél eléréséhez nem a pillanatnyi erőfeszítés, hanem hosszú, egyforma, taposómalom-szerű munka szükséges. Azt mondják, hogy „lelket, idegeket őrlő“ munka. Igen jól jellemzik, mert aki ilyen munkát véghez visz, óriási erőről tesz tanúságot. Eddig a különböző, és sajnos, igen kevésre vett tulajdonságok mögött egy lappangó erőt tapasztaltunk. Azt mondtuk róla, hogy belső erő. Azt az elnevezést, hogy erkölcsi erő csupán előlegeztük.

A köznapi életben az erkölcs szó alatt szorosan a vallás-erkölcsre gondolnak. S itt van az a pont, ahol a vallás és az általunk erkölcsi erőnek nevezett lelki tulajdonság kapcsolódik. Gyarló ember létünkre munkánk sikeréhez egy magasabbrendű lény segítségét kérjük, mert létezését, — ha

nem tanultunk volna is apologetikát, — lelkünk egész bensőjével érzi. Vajjon az az egyszerű földműves nem az Egektől, helyesebben az egek Urától kéri-e az esőt, hogy vetése újjáéledjen? S ha tudja is, hogy az eső a természeti erők összjátékának az eredménye, minden bizonnyal mégis arra gondol, hogy kell valakinek lennie, aki ezeket az erőket irányítja, vezeti. S ez az Istenkeresése az embernek, ez a felfelé való törekvés adja azt az egyetlen szilárd pontot az ember életében, amelybe a gyarló ember belekapaszkodhat. Mert bennünket egész életünkben a sors szeszélye, pillanatnyi fordulatai, „véletlenei“ ide-oda dobálnak. Így tehát a Felsőbb Lény akaratának kell betudnunk azt, hogy ide állított bennünket, ahol állunk.

És most kérdezzük? Vajjon szent-e annak a család, a nemzet, a Haza eszménye, aki nem tudja magát abba beállítani? Aki nem tudja, mivégre van a világon; aki nem hiszi azt, hogy cselekedeteiért egy Legfelsőbb előtt felelős; aki nem akarja belátni azt, hogy felebarátaival vállatva kell küzdenie közös célokért és hogy nem élhet csupán azért, hogy saját önző céljait elérje.

Aki előtt mindez nem áll tisztán, az érthetetlen embermészárlásnak tartaná a háborút. Az ilyen ember nem hiszi, hogy a harc szükséges, hogy nemesebb, magasztosabb céljai vannak s hogy az alázatos megadás, a meghajlás a hatalmasabb előtt saját fájának, családjának a pusztulását vonja maga után. Mert hány rabszolga emberlélek tengődnek, ha nem lehetne őket embervérrel megváltani. A természet rendje, a nem írott, de belénkoltott törvények azt nyilatkoztatják felénk, hogy *harc nélkül nincs élet, nincs fejlődés.*

Am ugyanakkor megnyugodhatunk abban az igazságban: „Győz a jobb“. S ezt újra a Felsőbbrendű Lény, az Isten irányítja.

Miért kellett ez a kis eszme-futtatás? Mert bizonyítani kívántam, hogy a belső erkölcsi erőnek alapja a mély vallás és az Istenbe vetett hit. E nélkül az alap nélkül az erkölcsi erő az első komoly megpróbáltatásra kártyavárként összeomlik.

Tehát az erkölcsi erő cselekvéseink indítóereje; mely származhat izzó hazaszeretetből, saját célunk igazának a tudatából, odaadó barátságból, ellenségünk gyűlöletéből, de sohasem nélkülözhet egy magasabb eszménybe, a Felsőbbrendűségbe vetett hitet.

Mivel fejleszthetjük ki ezt az erkölcsi erőt? Neveléssel. A mi magasztos célunk, hogy honvédeinkben kifejlesszük az izzó, mindent feláldozó hazaszeretetet s ugyanakkor kötelességünk arra taní-

tani őket, hogy a Haza védelme szent feladata minden magyar embernek s hogy ez a vallásos meggyőződésünkkel nem áll ellentétben.

De addig is, míg ezt elérnénk, rögös az út. Hogyan tudja ezt a hivatását a tiszt, a vezető a legjobban betölteni? Röviden, úgy, ha alantasainak mindenben, a legmesszebbmenően példaképe.

A vezető megtestesítője kell legyen annak az ideálnak, amely észrevétlenül is benne él minden alantosának képzeletében. Szilárd a gyengítő pillanatokban; erős az akarata végrehajtásában; kitartó a munkájában, szívós a példaadásban, s ha kell, életét is odaadó a harcokban. Mert minden hadsereg erkölcsi ereje a tisztéken nyugszik. Ez másként nem is lehet, mert ha meghal a pásztor, elszéled a nyáj.

Az erkölcsi erő az a tőke, amely a tisztikar, a vezetők kezében nyugszik, kiknek azután kötelességük azt fejleszteni, nagyra nevelni, ha kell erélyes és szigorú eszközökkel.

Ami a hadseregnek a tisztéken, a vezetőkön kívüli részének erkölcsi erejét illeti, itt új szempontokkal találkozunk. Sajnos e nagyobb rész erkölcsi erejét oly magasságba képtelenek vagyunk emelni, mint ahol a tisztéké kell, hogy legyen. Itt ha többet elérni nem tudunk, megelégszünk azzal is, ha honvédeink tisztában vannak a magyar Haza követeléseinek igazságával, annak az állapotnak a tarthatatlanságával, amely miatt háborút indítunk, azonkívül fel kell vértézünk őket a bomlasztó eszmeáramlatok hatása ellen. Neveljük beléjük az izzó fajimádatot és az ellenséggyűlöletet. Az egyszerű embert ugyanis a mindennapi élet küzdelmei lekötik, s ha a rendes megélhetése megvan, dehogyis törődik mással. S itt kell őket megfogni. Élhet ő boldogan egy csonka hazában? Ezt kell megvilágítani neki: „A hazának szüksége van tereád“.

Ez a nevelés egyik fele, az egyszerű ember értelmére ható. Nagyjelentőségű azonban az a része is, amellyel az illető érzelmeire hatunk, pl. „Magyar ember vagy!“ „Magyar ember nem fél semmitől, a világ egy nációjától sem!“

Tanítsuk a magyar föld népét dicső őseink emlékére, a magyar történelmet vessük az emlékeztetőbe s verjük ki belőle a „hej ráérünk arra még“-et, hogy helyébe „A magyarok Istenére esküszünk, rabok tovább nem leszünk!“ érzése lépjen.

Ha elérjük azt, hogy minden honvéd érzi, hogy nem akárki, hanem magyar, hogy a Haza nem nélkülözheti őt s hogy egyetlen ellenségtől sem kell félnie, olyan erkölcsi erőt raktározunk el bennük, mely az első hívó szóra, buzdító jelre, lelkesítő példára kitör és elsöpör minden akadályt.

Azonban gyenge, gyarló ember létünkre a külső világ nagy mértékben hat reánk. Így a szilárd erkölcsi erő is állandóan változik. Tehát szemügyre kell vennünk mindazokat a jelenségeket, amelyek a lélekre s azokat, amelyek a testre hatnak.

Az erkölcsi erő is lelki tulajdonság s mint ilyen egyenes függvénye a lelkiállapotnak. Így megértjük mindjárt azt, hogy mennyire másként tekintjük a körülöttünk zajló életet, ha pl. valami kellemes hírt hozó levelet kapunk. Mennyire másképpen harcoltak akkor a magyar csapatok az olasz hadszíntéren, amikor győzelmesen vonultak előre, mint amikor annak a hírért vették, hogy Erdélyben az oláhok öldökölnek és pusztítanak. A kiváló székely ezredek haza akartak menni. Vagy vegyük azt a helyzetet, amikor a magyar ezredek szomszédai megbízhatatlan nemzetségek voltak s így az ezred állandó veszélyben, a végén már rémképeket látott. Ezen nem lehet csodálkoznunk. Még a legkiválóbb szellemű csapatok ellenálló erejét, erkölcsi erejét is megrongálták, kikezdték a rossz vagy a pusztító hírek.

De még mennyivel fokozódik az erkölcsi erőnek a romlása, gyengülése, ha a lelki romlás testi kimerüléssel, a teljesítőképesség túlfeszítésével karöltve jelentkezik. Hogy csak rövid példát mondjak, felemlítem azt, hogy este mennyivel nehezebben megy a munka, pedig csupán kisfokú álomosságról lehet szó.

A harc szellemi és testi erőpróba, mely mindkét erőnket a legvégsőkig kimerítheti. Nem is csodálkozhatunk tehát, hogyha az egyszerű harcosnak néha csökken az akaratereje. S kinek kell mindig a helyén állania? A tisztnek, a vezetőnek! Feltétlen engedelmisséget követelő bátor példaadása, félelmet nem mutató magatartása, nyugodtsága lesz igazi biztosítéka a győzelemnek.

Most pedig térjünk át a másik tényezőre, az *anyag felkészültségre*.

Anyag mindaz, amire a háború megvívásához szükség van. (A mi értelmezésünkben!) S anyagi felkészültség? Ez már széleskörű fogalom. Magában foglalja az anyag minőségét, mennyiségét és az utánpótlási fokát.

Mi az anyagnál elsősorban természetesen a fegyverekre gondolunk, melyek használatánál, mint fontos tényezőket — ahogy már előbb is említettem — azok minőségét (korszerűség), mennyiségét s a veszteség utánpótlásának a fokát, gyorsaságát, biztonságát értjük.

Mindhárom tényező általunk jobban megfogható valami, mert itt nem várt fordulatoktól nem kell tartanunk. A különböző fegyverek teljesítőké-

pessége előttünk ismert s tanult dolog, így a velük való számolás is könnyű. Pl. egy repülőgép, mely 1000 km-es útra tud üzemanyagot magával vinni, minden biztonsággal nyugodtan elküldhető pl. 400 km-re felderíteni. Ezt a teljesítményt elvárjuk tőle. A percenként 500 lövést leadó géppuskáról biztosan tudjuk, hogy — hacsak nem válik hasznavehetetlenné — ezt a teljesítményt mindig fel tudja mutatni. Az anyagi minőséget mindenesetre nagy mértékben meghatározza az ország anyagi helyzete.

Ami a mennyiséget illeti, az méginkább a vagyoni tehetőség függvénye, azonkívül függ a hadsereg létszámától is. Ideális lenne mindenkinek golyószórót adni a kezébe, de ahhoz kezelő legénység is kell, de különben is így elveszne a gyalogság másik nagy ereje, a lökőerő.

Ezután szólnom kell az utánpótlásról. Természetesen az anyag is veszteségeket szenved, ám ezt teljesen ki tudjuk értékelni. A 8 helyett 6 géppuskával rendelkező század teljesítőképességével teljesen tisztában vagyunk. Ugyanakkor azonban annak az ismerete, hogy a veszteségek pótlása milyen időbe telik, szintén hozzájárul harcténykedéseink tervezéséhez. Itt fontos szerepet visz az ország anyagi állapota és a megszervezettség.

De nemcsak a fegyverekről kell gondoskodnunk, hanem mindazon szükségletek kielégítéséről is, amelyek a mindennapi harc folyamán felmerülnek. Ilyenek a lőszer, az élelem, a ruházat, az egészségügyi anyagok. Itt újra nagy figyelmet kell fordítanunk a tervszerűsége és a folytonosságra. Mindnyájan ismerjük a „Vois sacrée“ nevű francia csodautat, amelyen 300.000 ember napi szükségletét látták el a világháborúban. Vagy gondoljunk arra, hogy Przemysl hős védőinek utolsó, kelet felé irányuló kitörése csupán élelem, lőszer stb. beszerzésére irányult. Óriási fontossága van tehát ennek, különösen akkor, ha a világháború anyagcsatáira és pl. a hegyiharc nehézségeire gondolunk.

Az anyag holt valami. Fegyverek, lövegek míg működésüket meg nem kezdik, míg tüzelőállásban nincsenek, holt terhek, amelyeket szállítani kell. Így például egy gyalogszakasz, melynek három golyószórója volna, csupa málhásállatból állana; ha pedig lemálháznák, nehezen mozog, nehézkessé válik. A három kg-os puska helyett egy közel tíz kg-os golyószóróval a mozgás megnehezül s az ember teljesítőképessége csökken. Ez különösen pl. üldözéskor lép előtérbe. A löveg űrméretének növelésével növekszik a súly s ezzel a vonóerőszükséglet is nagyobb lesz s a mozgékonyosság csökken. Már pedig a harc

alatt a gyorsabb van fölényben. Napoleon az élelmezési raktárai körül harcoló osztrák seregeket fölényes vezetésével, gyors, meglepetésszerű mozdulataival verte tönkre.

Mindebből azt következtetjük, hogy az anyagi felkészülés nem mehet a végletekig. Minőségben még esetleg messzebb mehetünk (ár), de a mennyiséget megszabja a megkövetelt mozgékonyasági szempont.

A megadott kereteken belül határt szab az, hogy mindenki addig nyújtózkodjék, ameddig a „tákarója ér“, azaz erején felül egy áliam sem képes fegyverkezni. Valamely ország nemzeti vagyonán felüli kiadásokra csupán akkor képes, ha esetleg szövetségeitől kap fegyverkezésre pénzt, amely körülményt megint nem szabad szem elől téveszteni. A guruló aranyfrank Oroszországban, a rubel Szerbiában fejlesztette a hadsereget, vásárolta a fegyvereket. Ám ezek az államok is, de különösen azok, amelyek ilyen szövetséggel nem rendelkeznek, más eszközhöz is: az erkölcsi erők fokozottabb fejlesztéséhez folyamodnak, hogy hadseregüket acélosabbá tegyék.

Miután a két tényezőt külön szemügyre vettük, eljutottunk az *erkölcsi erő és anyagi felkészültség mérlegeléséhez.*

A következőkben azt szeretném bebizonyítani, hogy minden hadsereg éltető eleme a nagyra nevelt erkölcsi erő.

Hogy ezt a nehéz kérdést jobban megvilágítsam, tételezzünk fel két ellenfelet egyenlő anyagi felkészültséggel és létszámmal.

Ebben az esetben tehát a két fél közül anyagi tekintetben egyik sem ér el fölényt. S miután Pyrrhus-i győzelmeket nem tételezünk fel, joggal azt kérdezzük, mi dönti el a két fél harcát. Nemde valamilyen tényező titkos közreműködése szükséges ahhoz, hogy valamelyik fél a mérkőzésből győztesként kerüljön ki. S ez a titkos tényező sok elemre bontható. Ilyenek a fölényes vezetés, a hadsereg szilárd fegyelme, az erkölcsi erők magasabbrendűsége.

Ezek a tényezők mind erkölcsi javak. A hadvezetés normái Hannibal óta, s mióta ember él, ugyanazok, tehát a fölényes vezetés csupán a tervek, a harcos akarat vaskövetkezetességű végrehajtásában van. Falkenhayn a vöröstoronyi csatában nem fuvat visszavonulást arra a hírre, hogy az oláh 2. hadsereg a hátát veszélyezteti, hanem úgy szólván kibőjtöli ezt a riasztó hírt s tervét olyan erővel hajtja végre, hogy mire az oláh 2. hds. támadása valóban veszélyessé válhatik, addig már az 1. oláh hds. elszigetelve megsemmisül. Mert újra mondom,

minden terv, amelyet agyunkban kigondoltunk, csak akkor válhat sikeressé, ha attól — sokat kockáztatva ugyan — de egy pillanattig sem térünk el, hanem a riasztó hírek, előre nem látott események ellenére is, az utolsó pontig el nem tántorítva végre is hajtjuk azt. Aki a sorsot bátran kezeli, aki nem retten meg véletlen balsikertől, annak a szerencse a rabszolgája lesz. Mert a szerencse is nagy kelléke a hadvezérnek: „Sors bona nihil aliud“.

Az ilyen tulajdonsággal rendelkező vezetőben valóban bíznak az alantasai s így a vezető nagy cselekvő erőt önt beléjük. Vakmerően teljesítik minden parancsát abban a szent meggyőződésben, hogy ő az egyedül helyes parancsolja. Ha az ilyen parancsnok azt rendeli el pl. egy századnak, hogy itt és itt tartson ki, akkor az a század tudni fogja, hogy az ő feláldozása nem hiábavaló. Így növeli a tiszt, a parancsnok alantosaiban az erkölcsi erőt, az utolsóig való engedelmséget. S az ilyenekre lehet azután építeni is.

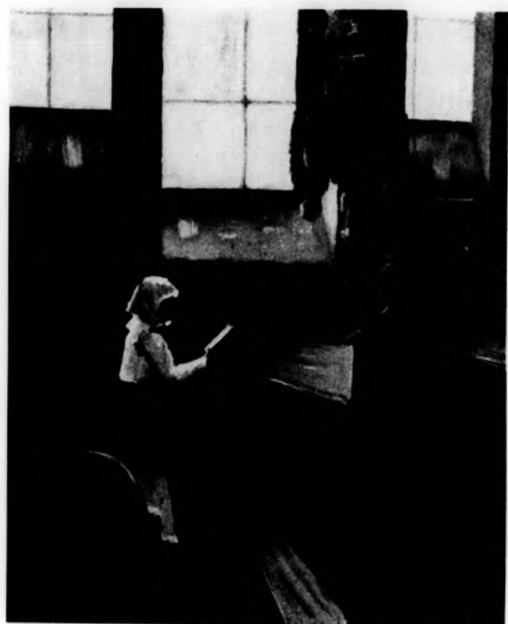
A két tényező, az erkölcsi erő és anyagi felkészültség további összetevése során hasonlítsunk össze két olyan ellenfelet, amelyeknek erkölcsi ereje egyforma ugyan, de anyagi felkészültségük, létszámuk különböző.

Itt könnyű a dolgunk, mert kimondhatjuk, hogy a nagyobb létszámú, nagyobb anyagi felkészültséggel háborúba induló hadsereg lesz a győztes. Itt természetesen tekintetbe kell még vennünk a kiképzés fokát is, mely ha a gyengébb félnél szakszerűbb és magasabb fokon áll, akkor az az erőkülönbséget bizonyos mértékig ki is egyenlítheti.

Ilyen esettel azonban nem találkozunk, mert ha már minden egyforma lenne is a vezetésben és az erkölcsi erőben, a szerencse csillaga mégis az egyik félhez fog pártolni, annál is inkább, mert két egyforma hadvezér nincsen. (Egyenlő ellenfelek harcára megközelítő történelmi példa a catalanumi csata.)

Az eddigi két sajátos eset vizsgálata folyamán azt láttuk, hogy az anyag csak meglévő holt valami. A szellem, az ember, az „ember a talpán“ az, ami ezt az anyagot mozgatja, felhasználja s úgy használja, ahogyan a legjobb, ott és addig, ahol és amíg kell. Az emberi értelem az, amely az anyagot eszközzé teszi, mely eszköz neki szolgál. Ne várjuk, hogy a gépkocsi vagy a harcokosi magától megindul, a géppuska vagy az ágyú magától megszólal, ha még oly sok és kiváló volna is.

Ezek után vegyük a legáltalánosabb esetet: egyenlőtlen létszám, ugyanolyan anyagi felkészültség és ami a legfőbb, más-más erkölcsi erővel rendelkező hadseregek küzdelmét.

PRÓNAY LAJOS aks. olajfestménye.

Ábitat.

A régi prot. kápolna a L. A. I. kertjében.

BAJSA BÁLINT aks. pasztellje.

(A vezetés hiányt pótló erejét már előbb említettem, itt csupán néhány példát szeretnék felhozni s ezekből a végső következtetést levonni. Azt hiszem, így kellőleg megvilágítva a szóbanforgó esetet, az erkölcsi erők fontosságának kidomborítását el is értem.)

„A“ félnek percenként 500 lövést leadó géppuskája van, míg a „B“-nek 800-at ad le a géppuskája. Itt úgy-e szembetűnik „B“ fél kétségtelen fölénye. De ez rögtön kiegyenlítődik, ha arra gondolunk, hogy „A“ fél pl. 1 percig tovább marad a jó kilövést adó ponton, mint „B“, — természetesen mindkettőt egyenlő erősségű tüzérségi s gyalogsági tűz alatt tartva képzeljük. S vajjon, miért marad „A“ tovább az őrhelyén? Nem kedves-e neki is az élete? És mégis ott marad, mert tudatában van annak, hogy az szent kötelessége hazája, övéi iránt. Mert gondolhatunk-e arra, hogy a tiszt a mai szét-szórt harcmodorban ellenőrizni s kényszeríteni tudja minden emberét kötelességének a teljesítésére. Mélyebbről kell annak a kötelességérzetnek ki-indulnia.

A világháború elején az oroszok lőtávolsága 10 km volt, míg a mi ágyúink hordtávolsága alig 8 km, de sok volt olyan is, amely csak 5—7 km-re vitt. „Rövid a kardod, toldd meg egy lépéssel“ s ütegeink előbbre vonultak fel, hogy ezt a különbséget kiegyenlítsék. Hát nem lett volna biztonságosabb hátul állásban lenni? Igen, de gyalogos bajtársainknak támogatásra volt szükségük s ezt csak előlről lehetett jól megoldani.

E két rövid példát annak az állításnak a megvilágítására használom, mely szerint nagyobb erkölcsi erővel a fegyverek minőségbeli eltérését ki tudjuk egyenlíteni.

A kiképzés jóságával, alaposságával is ki lehet az erőkülönbségeket egyensúlyozni. Ez látszólag nem tartozik szorosan az erkölcsi erőhöz, azonban rögtön világosabb lesz előttünk, ha ezt mondjuk: a helyes kezeléshez nyugalomra, hidegvérre van szükségünk. Ismerjük a lángszórót a háborúból. Borzalmas fegyver! Hatótávolsága 40—60 m között változik. A lángvető csapját megnyithatom akkor, amikor az ellenség még csak 50 m-re van, de akkor is, ha már 10 méterre megközelítette az állásunkat. Magyarázatra nem szorul az sem, hogy a lángvető hatása mikor nagyobb. Mert a kezelő tudja, hogy hozzá ember nem ér, ha egyszer megnyitja a lángvető csapját, viszont ahhoz óriási önuralom, jó idegzet kell, hogy 10 m-re engedjem magamhoz az ellenfelet. S a tapasztalat azt mutatja, hogy a mű-

velt ember idegei erre kevésbé berendezettek, mint az egyszerű földműveséi. Míg amazz a sajátmagára parancsolt nyugalma tartja fenn, addig emez inkább természetes tulajdonságai folytán marad nyugodt. Ám, ha a tanultabb ember, aki egyszersmind vezető, parancsnok is, elveszti a bátorságát, akkor az egész helyzet menthetetlen. Ebből megint csak arra jutunk, hogy az erkölcsi erő mindennél fontosabb.

Ilyen példát még számtalant lehet felsorolni. Az ütegre rohamozó lovasság soraiban egy 250 m-re megnyitott kartácstűz óriási pusztítást visz véghez. Egy oldalozólag — habár veszélyes helyen felállított — géppuska a biztosabb helyen álló társának a többszörösét éri. S így tovább, de mindenütt ott találjuk az embert, a mindent észével irányító talpigkatonát, ki erkölcsi erő nélkül nevetséges bábbá zslugorodna össze.

Hogy vagyunk a létszámkülönbségekkel? Vajjon azt is ki tudjuk-e egyenlíteni a sokat dicsőített erkölcsi erővel? A haditapasztalat fényes példákkal igazolja, hogy igen. Bizonyára hallottunk magyar járőrökről, amelyek ellenséges századokat fogtak el. Ilyen esetekben különösen nagy szerepet tölt be a nemzeti katonai jóhírnév. A maroknyi honfoglaló magyarságtól remegett Európa. „A magyarok nyilaitól ments meg Uram minket“, így imádkozták a litániákban. Attila hatalmától remeg a hatalmas Róma is s a pápát küldi engesztelőül, holott Attila serege legalább is létszám dolgában a római alatt állott. Fényes példa az ókorból a Cannae-i csata, amelyben az alig 14.000 főnyi pun hadsereg tönkrevérei s a szó szoros értelmében lemészárolja az 50.000 főnyi fényes római sereget. Itt a pun harcoss fölényén kívül a fölényes vezetés, a könnyű lovasság előnye s a meglepetés óriási erkölcsi hatása is közrejátszott a győzelem kivívásában. S ezután Apuliába ment pihenni a pun sereg. A pihenés alatt harcoss vérében megpuhult punokat most már az erkölcsileg felülemelkedett s magát rövidesen összeszedő római had veri ki az országból. Tragikus sorsa ez a szép jövőt érdemlő, harcoss nemzetnek.

Vége-hessza nem lenne, ha most mindazokat a példákat felsorolnám, amelyek azt mutatják, hogy erkölcsi erővel a létszám különbségeket ki lehet egyenlíteni. Szükségét érzem annak még, hogy fel- említssem Bem tábornok hadjáratait Erdélyben, melyekkel Erdélyt megtisztította a pusztító oláh hordáktól és a császári seregektől. Szinte hihetetlen vizs véghez. Marok székely seregével ide-oda cik-kázva, ott felbukkanva, ahol nem is sejtik, veri szét sorra ellenfeleit, nem hagyván nekik időt arra, hogy egyesüljenek, mert ha az sikerül nekik — tudja jól

Bem — kis seregének megsemmítésével végződött volna. Sikereiben mindenesetre oroszlánrésze volt hadvezérei lángelméjének. Fölényes vezetésével elérte azt, hogy ellenfeleit állandóan nem várt helyzetek elé állítsa. Ezekben a meglepetésszerű helyzetekben az erkölcsileg alantasabb ellenfél nem tudta magát feltalálni s így a meglepetés náluk teljes mértékben éreztette bomlasztó hatását.

Végül vizsgáljuk *támadásban és védelemben az erkölcsi erő szerepét.*

A támadás egy magát erősítő folyamat. Nem télenkedik, hanem cselekszik, eredményeket mutat fel, s magával rántó ereje van. Hasonlítsuk a folyam sodrához. A gyengébb úszó lefelé könnyen úszik, hiszen a víz sodra viszi. Így van a támadásnál is. Hatalmas lendülete olykor még a rohanni nem akarót is magával ragadja. Különösen egy pontja van, amely óriási — hacsak rövid időre is szükséges — erkölcsi erőt kíván meg: a betörés pillanata. Háborút járt tisztek beszélnek, hogy hány sikeresnek ígérkező betörés maradt el, mert az első betörő rajt, szakaszt vagy századot mindent elpusztító, jól fekvő tüzérségi tűz talált. Igen, ezen a válságon át kell vergődnie a támadó harcosnak. Utána jön a mélységi övben való harc. Oldalozó tűz, rejtett lövegek, nem várt ellenlökések minduntalan meglepik a támadót s ehhez járul még a saját tüzérségi tűz gyengébb támogatása is. Mindebből látszik, hogy igenis — habár nagy előnyei vannak a támadásnak — mégis egész embert kíván. Az óriási fáradalmakat, nélkülözéseket, veszteségeket csak vasakarátú, acélidegzetű, magára önuralmat parancsoló katona bírja ki.

A védelem merev. Kötöttség a helyhez, s az ebből folyó kellemetlen lélektani hatás jellemzi. Kitéve érezzük magunkat a támadó tűzének. Ezenkívül az állandó bizonytalanság lassan felőrli az idegeket. Ha pedig látja a védő, hogy a támadó jön, hiába minden elhárító fegyver, minden erőlködés, valósággal kétségbe esik. Mindehhez járul még a modern harceszközök borzalmas hatása, a gázálcnak türelmet bomlasztó viselése, a repülőgépek alacsony támadásai, az ellenséges nehéz tüzérség mindent beomlasztó tüze. S nincs megkönnyebbülés! 2—5—10 napig a fedezékben, kint tombol a pergőtűz. Utána pedig következik az ádáz kézitusája.

A támadás tehát frisseséget, gyorsaságot, leleményességet követel, a védelem szívós kitartást. Természetesen, az anyagi felkészültség mellőzéséről szó sem lehet. Mind a támadás, mind pedig a védelem óriási anyagfelhasználással jár.

*

Ezzel eljutottunk a végső következtetésekhez. Mihez kezdjen a kicsiny, a gyengébb anyagi felkészültségű hadsereg? Mozgó háború, meglepés, villámgyors felbukkanás, újra eltűnés, megtévesztés azok az eszközök, melyekkel a kis hadsereg eredményt tud elérni.

A magyarság katonai jóhírve töretlen! Fel kell használnunk ezt az előnyt. Csak úgy tudunk eredményt elérni, ha nagyra neveljük honvédeinkben a magyar nemzeti katonai öntudatot, az áldozatkészséget, a hazaszeretetet.

Szabályzataink több helyen is említik, hogy arc-támadást minden csapattal végre lehet hajtani, oldaltámadást már csak magasabb erkölcsi erővel rendelkező csapattal, míg a meglepetés előnyeit magában foglaló átkarolásnál csak kiváló csapatok hozzák meg a kívánt eredményt.

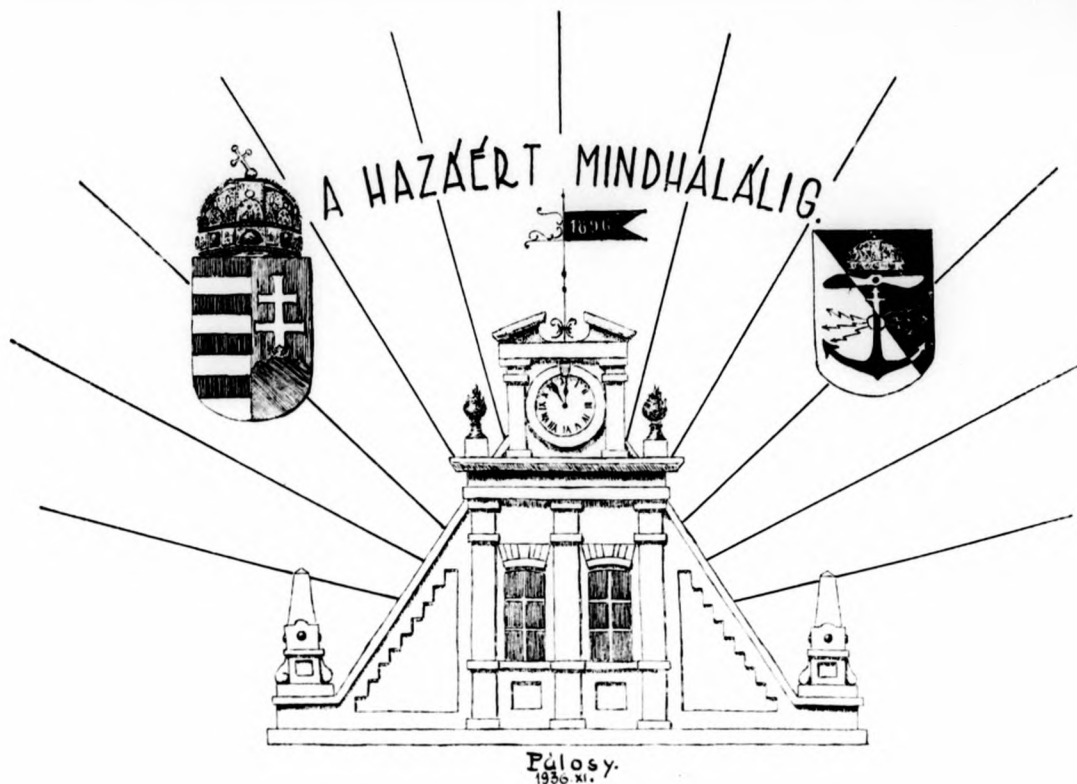
Induljunk el 1848-as őseink példája után, akik kaszát, kapát ragadva tönkre verték a fényes osztrák lovasezredeket. Térdre kényszerítették a hatalmas osztrák hadsereget. Csak idegen segítséggel tudta őket legyőzni az osztrák uralom!

*

Talán nem érdektelen, ha megemlítem, mi ösztönzött e dolgozat megírására.

Egy polgári egyénnel vitatkozva, az a kérdés merült fel köztünk, vajjon a legvégső döntő tényező, amely valamely háború sorsát intézi, a számbeli fölény-e, vagy az erkölcsi tulajdonságok és a katonai erények. Ő azt állította, hogy az egymás mellett élő népek között oly óriási katonai erkölcsi különbség nincsen, hogy vele a számbeli és az anyagi fölényt ellensúlyozni lehetne. Ezt azonban semmiképpen sem akartam belátni. S ennek alátámasztására írtam az egész dolgozatot. Mert hiszem, sőt tudom, hogy legvégső fokon az erkölcsi erő lesz az, amely a harcot eldönti. Különösen nekünk magyaroknak nem szabad elismernünk az anyag uralmát, mert ezzel a saját kezünkben vernénk ki a fegyvert. Anyagilag lehetünk gyengék, de a magyar katonának sohasem szabad elfelejtenie, hogy ezeréves multra tekint vissza, olyan multra, amelyre nagy népek is büszkék lehetnének. A harcokban, Nyugatot védő harcaiban megfogyatkozott magyarságnak mindig oldalán állt és fog állni a történelem Szent Igazsága, ami pedig a legnagyobb erkölcsi erő alapja.

FORRASMUNKAK: Clausewitz: A háborúról. — Hungaricus: A jövő harcászata. — Szinay: Csapatpedagógia. — Szinay: A Magyar Katonai Szemle és a Szabályzatok. — Szinay: Idevonatkozó részei.

A HAZAFIAS ÉS ERKÖLCSI NEVELÉS SZÜKSÉGESSÉGE ÉS ANYAGA A HONVÉDSÉGBEN.

*Irta: Székely Ákos akadémikus, II. főcsoport.**

Minden emberi cselekmény testi és lelki erők együttműködéséből keletkezik. Ez a két erő mindig kapcsolatos egymással, mert még a legösztönösebb izomműködés sem nélkülözi a lelki elemet, sőt nemcsak kapcsolatosak, hanem kölcsönösen hatnak egymásra, egyik erősítheti, vagy gyöngítheti a másikat. A test erőállapota befolyásolja a lelki erőt, de kétségtelen, hogy viszont a lélek, az ember akarata indítja cselekvésre a testet, irányítja, vezeti azt működésében, sőt képes a test erőkifejtésének hihetetlen felfokozására, rendkívüli fáradalmak, a legnagyobb nélkülözések elviselésére képessé tételére.

A lelki erőt, az ember akaraterejének alapját, mivel erkölcsi tényezők összessége, erkölcsi tulajdonságokból ered és táplálkozik, *erkölcsi erőnek* nevezhetjük.

A testi és erkölcsi erő legjobb próbája a katonai szolgálat és a háború.

A haditapasztalatok azt bizonyítják, hogy az erkölcsi erőnek a számbeli és az anyagi erőviszonyokon kívül mindig rendkívül fontos, sokszor döntő szerep jutott. A lelkesedés, az elszántság, a szívós, az utolsó percig való kitartás, a győzelem törhetetlen

* Pályadíjnyertes dolgozat.

akarata nem egyszer diadalra segítette a különben gyengébb küzdőfelet a számára nagyobb, felszerelésben tökéletesebb, anyagiakban gazdagabb ellenséggel szemben, vagyis a győzelem mérlegét a kitartó, a jobb erkölcsi erő billentette el.

A lezajlott világháborúban a viaskodó hatalmi csoportok nemcsak megmozgatható, élő embertömegeiket és a technika vívmányait, tehát fizikai erejüket állították a harc szolgálatába; az arcvonalban küzdőknek, illetve a polgári lakosságnak nemcsak testi, hanem lelki, erkölcsi erejét is igyekeztek megtörni.

Négy hosszú, poklokkal teljes éven át a világ mindnégy táján túlerővel szemben elszántan, büszkén és diadalmasan verekedtünk; csapataink emberfeletti erőfeszítések árán, a legnagyobb veszteségek ellenére is ellenséges földekre mélyen benyomulva, a leg hősiesebben visszavertek minden támadást; türtük összeszorított foggal, dacos elszánással a legborzalmasabb nélkülözéseket, a legszörnyűbb megpróbáltatásokat, mindaddig, míg erkölcsi erőnk csorbitatlan volt. Mikor azonban hátországunk lakosainak békében kellőleg meg nem alapozott, elhanyagolt erkölcsi erejét a háború mérhetetlen szenvedései és terhei aláásták, az antant- (Northcliffe-) és az erőre kapott

belföldi defetista propaganda és izgatás pedig felmorzsolta azt, ami belőle megmaradt, a végromlásunk bekövetkezett. Az antanthatalmak tehát nem kizárólag fölényes számbeli, technikai és anyagi túlerejüknek köszönhetik győzelmüket, hanem annak is, hogy tovább bírták erkölcsi erővel.

Ha ma a nemzet erejének fokozásáról van szó, kétségtelen, hogy elsősorban honvédségünkre kell gondolnunk, mert az állam ereje hadseregében jut kifejezésre.

A katonai hivatás már magában véve is igen erős, edzett, szívós testet és törhetetlen acélos lelket kíván. A békeszolgálat is sokkal nehezebb, testet, lelket jobban fárasztó, mint bármely más foglalkozás. A háborúban meg éppen emberfeletti megpróbáltatások, nélkülözések és szenvedések leküzdésére kell a honvédnek képesnek lennie. Békében aránylag könnyű a honvédet engedelmességre, a parancs teljesítésére szorítani, mert mindenkor ellenőrzés alatt áll és esetleges mulasztását mindig nyomon követheti a megtorlás. A háborúban azonban éppen a legválságosabb, a legveszélyesebb pillanatokban, mikor az életösztönt kell leküzdeni, marad magára és csupán becsületérzése és kötelességtudása ellenőrzi, hogy hűséges-e, ha kell, mindhalálig. Ilyen önfeláldozás rendkívül magasfokú erkölcsi erő nélkül el sem képzelhető.

A mai magyar harcászati számbeli és technikai gyengeségünket akarja pótolni és nem más, mint a magyarságban rejlő kiváló erkölcsi tulajdonságok felhasználása mozgékony harcászati céljaira. Ez a harcmodor éppen az egyén kiváló erkölcsi tulajdonságain alapszik. Nem kell-e pl. éjjeli vállalkozáshoz nagy erkölcsi erő, nem szükséges-e valamely önálló, viszonylagosan is kis kötelék minden egyes emberének rendkívüli erkölcsi erővel rendelkeznie, mikor tudja, hogy számra sokkal nagyobb és gépekkel sokkal tökéletesebben felszerelt ellenféllel szemben kell a harcot megállania, minél nagyobb ellenséges erőt magára vonnia, sőt azt lekötnie, míg a döntés máshol megtörténik? Az ilyen feladatok mind a vezetőtől, a tisztektől, mind pedig a legénységtől igen nagy önbizalmat, lelki erőt és kötelességtudást követelnek.

Az erkölcsi erő szükségességét már az eddigiek is kétségtelenül bebizonyították, kérdés most, hogy miként lehet az erkölcsi erőt fokozni, erősíteni?

Az erkölcsi erő lelki tulajdonságokon alapszik. Minél jobbak, fejlettebbek ezek a lelki tulajdonságok, annál tökéletesebb az erkölcsi erő. Az erkölcsi tulajdonságokat neveléssel, *erkölcsi neveléssel* lehet fejleszteni, erősíteni, csak tudni kell, hogy milyen erkölcsi tulajdonságokon alapszik az erkölcsi erő, milyen lelki tulajdonságokat kell neveléssel fejleszteni?

A háborúban résztvevő népek, nemzetek erkölcsi tulajdonságait vizsgálva és azokat a mieinkkel összehasonlítva, azt látjuk, hogy *bátorság, vitézség, elszántság, kötelességtudás és önfeláldozás* tekintetében bármelyik nemzettel szemben megálltuk a versenyt.

A hazafias szellem, a nemzeti érzés, a faji öntudat és fajszeretet, nemkülönben az *összetartás* azonban ellenségeinkben, háborús-szövetségeseinkben, sőt a hazai nemzetiségekben is sokkal erősebb volt, mint bennünk. Nem azért volt ez így, mert ezek a lelki tulajdonságok a magyar emberből hiányoztak, hiszen történelmünk a hazaszeretet számtalan ragyogó példáját jegyezte fel, hanem azért, mert mi magyarok ezeknek a rendkívül fontos erkölcsi tulajdonságoknak az ápolását és fejlesztését rajtunk kívül álló okok miatt s részben a saját hibánkból is, de kétségtelenül elhanyagoltuk. A magyar hazaszeretet, a faji öntudat és büszkeség, a magyar összefogás és egymásra utaltatás szükségének tudata a magyar lelkekben úgyszólván csak vadon tenyésztett, csak szunnyadt; a rossz erkölcsi tulajdonságokat pedig nem irtottuk, azok szabadon burjánzottak. Ha nem is kizárólag, de jó részt emiatt roppant meg hamarabb a mi erkölcsi erőnk, mint ellenségeinké és ezért tudtunk csak oly nehezen és későn talpraállni.

A hazafias érzés rendkívüli fontosságát napjainkban az olasz és a német példából láthatjuk. Mindkét nemzet nagyszerű megerősödését és tekintélyét a felébresztett hazaszeretethez, a felfokozott nemzeti és faji érzésnek, a faji öntudat és büszkeség kivirágzásának és határtalan önbizalmának köszönheti.

Ezért, ha vissza akarjuk szerezni mindazt, ami a miénk, de akkor is, ha csak elpusztulni nem akarunk, feltétlenül szükséges — egyéb nemes erkölcsi tulajdonságokon kívül, főként az erős hazafias érzésből és a megbonthatatlan nemzeti egységből fakadó és táplálkozó törhetetlen magyar erkölcsi és akarat-erőnek, a megingathatatlan önbizalomnak a megteremtése, elmélyítése és fenntartása, elsősorban a honvédségben.

Mivel tehát a hazafias érzés, a faji öntudat és büszkeség kifejlesztésével tudjuk erkölcsi erőnket, önbizalmunkat különösen erőssé és tökéletessé tenni, a nevelésnek hazafiasnak is kell lennie, vagyis a nemzet szükséges erkölcsi erejét *hazafias és erkölcsi neveléssel* fejleszthetjük ki.

A hazafias és erkölcsi nevelés jórészt polgári kötelesség ugyan, mert az áldozatrakész hazaszeretet, kötelességtudás és engedelmisség, a becsületérzés, istenfélelem és a keresztény erkölcsök alapjait a szülői házban kell lerakni s az iskolában kifejleszteni és megerősíteni, mégis a katonai hazafias és erkölcsi nevelés is múlhatatlanul szükséges, sőt igen kényes és nehéz feladat. Ugyanis tényleges katonai szolgálatra nem csupa hazaszeretettől áthatott, istenfélő, kötelességtudó, engedelmes és fegyelmezett magyar ifjú vonul be, hanem igen gyakran erkölcsileg, lelkileg gyengék, sőt megmételezettek is, kik sem Istent, sem hazát nem ismernek, tekintélyt nem tisztelnek, szívükben nem szeretet, hanem osztálygyűlölet van, a másik magyarban nem testvérüket, hanem ellenségüket látják, mindenekfelett pedig anyagiag gondolkozásúak.

Az ujoncok lelkéből tehát először is a gatz kell kigyomlálni s a lélek talaját a nemes magvak és elvek befogadására előkészíteni; csak ezután lehet pótolni mindazt, amit a polgári hazafias és erkölcsi nevelés bármi okból elmulasztott; végül a hazafias érzés és a nemes erkölcsi tulajdonságok kellő megerősítésével a honvéd lelki, erkölcsi kiképzését tökéletessé kell tenni.

Természetes, hogy a testi kiképzés, a test edzése és a katonai ismeretek elsajátítása is végtelenül fontos s azokat a lelki kiképzés rovására elhanyagolni nem szabad. Bizonyos, hogy „hiába kész a lélek, ha a test erőtelen“, — de az is kétségtelen dolog, hogy még a legerősebb test is értéktelen, majdnem hasznavehetetlen, ha nem erős lélek kormányozza. Ezért a nélkül, hogy a testi és a katonai szakkiképzés szenvedne, időt kell áldoznunk a hazafias és erkölcsi nevelésre, melynek jó és eredményes végrehajtása igen fáradságos, nagy körültekintést, széles látókört, nagy általános tudást, lélektani ismereteket és nem közönséges pedagógiai érzéket igénylő súlyos kötelesség. Különösen nehéz ez akkor, ha meggondoljuk, hogy a hazafias és erkölcsi nevelés legfontosabb és leglényegesebb feladata az, hogy mindazok az erkölcsi tulajdonságok, elvek, kötelességek, amelyeket a hazafias és erkölcsi nevelés a honvédekbe beleoltott, *meggyőződésen* alapuljanak. Hiába vitéz, elszánt, edzett a katona, ha kötelességét nem meggyőződésből teljesíti, ha nem megbízható, mert ebben az esetben munkája sohasem tökéletes; lelkesedése, elszántsága, kitartása az első nagyobb teherpróbánál ellobban, kialszik, megtörik.

Különösen fontos a meggyőződés, ha a *fegyelemre gondolunk*, ami a katonai hivatásnál elengedhetetlen és nélkülözhetetlen. Bizonyos, hogy engedelmisséget és fegyelmet büntetésekkel, vagy ilyenekkel való fenyegetéssel, szóval megfélemlítéssel is lehet teremteni, sőt bizonyos ideig fenn is tartani. Az a fegyelem azonban, melyet csak a büntetéstől való félelem tart fenn, nem sokat ér, sőt tapasztalat szerint éppen akkor mond csődöt, mikor a legnagyobb szükség volna reá: a legválságosabb helyzetekben, az életveszély pillanatában. A legembertelenebb eszközökkel lehetne ugyan oly nagy félelmet, illetve oly hosszantartó benyomást kelteni, mely az életösztönnél is erősebb lenne, de ez csak akkor következhetne be, ha az alárendelt megfélemlített, fogcsikorgató állattá süllyedne. Az ilyen embertől azonban hiába várnánk „öntevékenységet“—et; semmi esetre sem állná meg helyét akkor, amikor a vezetés részben vagy egészben megszűnik, már pedig a modern harcban, gondolkodó, öntevékeny, az adott helyzetet mérlegelni tudó, önálló elhatározásra képes egyéniségekre lesz szükségünk. A meggyőződésen alapuló fegyelem tehát az a tökéletes fegyelem, amely a honvédet a mellett, hogy önbizalmát, öntevékenységét a legcsekélyebb mértékben sem csorbítja, mégis a kötelesség- és parancsszabta útról leterni sohasem engedi.

Ilyen fegyelmet csak olyan emberben lehet ébreszteni, akinek eszéhez, szívéhez hozzá lehet férközni, aki tehát értelmes, megértő lény. A Harc.

Szab. I. R. 1. füzet 39. pontja is ezt igazolja, mert: „A fegyelem legszilárdabb támasza *minden egyes katona ama meggyőződése*, hogy a feltétlen engedelmesség és az összetartás háborúban úgy az egyénnek, mint az összeségnek javára válik“.

Mindezekon felül pedig a hazafias és erkölcsi nevelésnek azt is el kell érnie, hogy honvédeink leszerelessük után szeretettel, jó érzéssel és szép emlékekkel gondoljanak vissza szolgálati idejükre és útravalóul a polgári életbe kötelességtudást, fegyelmet, tekintély- és törvénytiszteletet vigyenek magukkal, hogy később kifogástalan magyar állampolgárokhoz illően teljesítsék kötelességüket.

Hogy *mi a célja és anyaga* a katonai hazafias és erkölcsi nevelésnek, azt már az eddigiekből is meg lehetne állapítani, azonban szabályzatainkban is olvasható.

A H. Sz. I. R. 1. füzet 38. pontja szerint: „A csapat *belső értéke* dönti el végső fokon a harcot. A csapat belső értékének tényezői — a kiképzésen kívül: — az áldozatrakész *hazaszeretet, becsület-ézés, kötelességtudás*...“

A Szolg. Szab. I. R. 112. pontja szerint a *fegyelem* „törvénytiszteletet és kötelességtudást követel, nem szabad az önálló gondolkodást és elhatározó képességet csökkentenie.“

Szabályzataink erkölcsi nevelésre vonatkozó egyéb határozványainak összefoglalása: „Erkölcileg arra kell a honvédet nevelni, hogy Istenbe vetett hitel hazáját mindenek felett szeresse, érte életét és vérért a magyar vitézség hagyományaihoz híven mindenkor kész legyen odaadni, kishitúséget ne ismerjen, fáradalmakat és nélkülözéseket pedig önmagadással viseljen.“

Mindezeket az előző fejtegetésekkel egybevetve, nyilvánvaló, hogy a *katonai hazafias és erkölcsi nevelés célja*: istenfélő, hazáját mindenek felett szerető, vitéz, elszánt, kitartó, parancsnokaiban, de magában is bizó, törhetetlen akaraterejű, tökéletesen fegyelmezett, öntevékeny, halálig hű és engedelmes honvédek, megbízható és jó állampolgárokat nevelni. *Anyaga* pedig: vallásosság, istentélelem, becsületérzés, őszinteség, bajtársiasság, közszellem, különösen pedig az egyetértés rendkívüli jelentősége. A haza fogalma, jelentősége. Hazaszeretet. A haza az a föld, melyen kívül nincs számunkra hely: táplál, eltart, életet, kenyeret ad. Minél gazdagabb a haza, annál boldogabb lehet minden egyes fia. — Közérdek, magánérdek, saját érdek alárendelése a közérdeknek. Kötelességtudás. A hazai földrajz ismeretése különös tekintettel a trianoni feldarabolás gazdasági és erkölcsi veszteségeire. A hazai történelem ismerete, kivált a magyar hazaszeretet és a magyar katonai erények: vitézség, bátorság, önfeláldozás, kitartás, győzni akarás ragyogó példáinak, valamint ellentétként a magyar pártoskodás, a testvérharcok elrettentő eseményeinek kiemelésével. A nemzetközi veszedelem, szörnyű tanulságai. Ezzel kapcsolatosan a nemzeti érzés, a faji öntudat és büszkeség felkeltése, önfeláldozás, akaratere fontossága. Hagyományok, törvények, a törvényes rend és törvényes vezetők, hatóságok tisztelete. Szerénység, de ön-

éret és önbecsülés. Kötelességérzet, öntevékenység, önbizalom. Végül: a meggyőződésen alapuló fegyver és ehhez a meggyőződéshez, valamint az ahhoz szükséges általános tudás és műveltség, hogy a honvéd az elvont fogalmakat megértse és leszerelése után jó és megbízható magyar állampolgár legyen.

Tömören összefoglalva ezek alkotnák a katonai hazafias és erkölcsi nevelés általános erkölcsi és vallás-erkölcsi, történelmi és földrajzi, továbbá általános ismeretekre tagozódó anyagát.

A hazafias és erkölcsi nevelés tehát nem könnyű feladat, de bármennyire nehéznek látszik is, nem megoldhatatlan, csak akarni kell, mint azt az alábbiak is igazolják. Lépten-nyomon hallhatjuk, hogy a magyar nép elfásult, önző, anyagiasság-gondolkodású, eszményi célokért nem lelkesedik, pártoskodó, egységes nem tud lenni, a „turáni átok“ nehezedik rá.

Mindez igaz, de csak részben!

Ha visszaforgatjuk történelmünk lapjait, a magyar hazaszeretet és önfeláldozás számtalan oly gyönyörű példáját látjuk, melyre csak büszkék lehetünk. Évszázadokon át igyekeztek a magyarságot fajiságától, nyelvétől megfosztani, a kuruc és az 1848/49-i szabadságharc idején a magyar hazaszeretet és önfeláldozás mégis csodákat művelt. A világháborút megelőzőleg a hazafias érzés és a nemzeti szellem ápolása mostohagyermek volt, mégis a hagyományos magyar vitézség és kötelességtudás előtt legádázabb ellenségeink is tisztelettel meghajtották zászlóikat.

A hazafias szellem és a nemzetet nagyra tevő összes kiváló erkölcsi tulajdonságok a magyar szívekben tehát megvannak, csak napvilágra kell őket hozni, erősíteni, fejleszteni. Ne ócsároljuk igazságtalanul fajtánkat, hanem tanítsuk, neveljük, vezessük; ne nézzük le magyar testvéreinket, hanem emeljük fel magunkhoz. Lássuk meg hibáit, de ne kürtöljük világgá, hanem minden eszközzel, szép szóval, neveléssel, de ha kell, vaskézzel, könyörtelenül irtsuk azokat.

A magyar egység nem elérhetetlen. Történelmünk tanulsága szerint a magyar össze tudott fogni éppen a legnagyobb veszedelmek idején, ha volt hivatott vezetője. A pártoskodás és testvérharc nem magyar különlegesség, megtaláljuk ezt valamennyi nemzet történelmében; de arról se feledkezzünk meg, hogy ha a magyar pártviszályok és testvérharcok okait és elfajulásait keressük, mindig rátalálunk a bujtoogató, testvérgyűlöletet szító idegen befolyásra. A „turáni átok“ ennél fogva hazug, legalább is könnyelműen használt, de kétségtelenül defetista jelszó.

Mindezek azt bizonyítják, hogy a katonai hazafias és erkölcsi nevelés nem olyan kilátástalan, mint sokan hiszik, vagy legalább is mondják. Az bizonyos, hogy látható, könnyen felismerhető eredménye nincs, mindenesetre nem olyan, mint a milyent a kiképzés egyéb ágazataiban elérhetünk, ami természetes dolog, hiszen a belső érték, az erkölcsi tulajdonságok nem láthatók, azok csak közvetve nyilvánulnak meg. Mégis érdemes időt szakítani rá,

mert sokkal könnyebben, jobban és rövidebb idő alatt lehet kiképezni azt a honvédet, akinek kötelességtudása és engedelmissége megértésen, meggyőződésen alapul és mindenkor megbízhatóbb, mint az olyan, akit csupán a büntetéstől való félelem szorít engedelmisségre. Tehát az erkölcsi nevelésre fordított idő busásan meghozza kamatait a kiképzés más ágaiban is.

Kétségtelen, hogy csak neveléssel nem mindig érhetünk célt. Akad olyan ujonc fölös számmal, akinek szívére pusztán szép szóval, neveléssel nem lehet hatni. Ilyen esetekben törvényes kényszereszközökkel élni nemcsak elkerülhetetlen, hanem szükséges. A nevelés és a kényszereszközök alkalmazásának helyes mértékét megtalálni nem könnyű, de nem is lehetetlen, ha képesek vagyunk alárendelteinket egyénileg megismerni és értékelni, ami különben is alapkövetelmény.

Hogy az erkölcsi nevelést végző tisztnek, általában az előjárónak milyen tulajdonsággal kell rendelkeznie, milyen magatartást kell mindenkor tanúsítania, elég ha a Harc. Szab. I. R. 1. füzet 42. pontját idézem, mely egyben az erkölcsi tényezőknél és így a hazafias és erkölcsi nevelésnek fontosságát ismételtelen leszögezi: „Ha a csapat látja, hogy parancsnoka szigorú pártatlansággal örökös a rend és fegyverem felett, de érdemeket is nyomban megjutalmaz, ha érzi, hogy fölényes, nyugodt vezetéssel minden felesleges teljesítménytől megóvja, előbb mint magáról, róla gondoskodik, osztozódik vele jóban és rosszban egyaránt, akkor örömet áldozza fel utolsó erejét is a siker érdekében. Akkor még az esetben is megmarad a belső kapocs a vezető és csapat között, ha az összeköttetés minden anyagi eszköze csődöt mondana.

Csakis ezen, a csapat bizalmára és becsülésére felépített belső kapocs képesít kiváló teljesítményekre, csak ez éli túl a harc válságát, sőt a balsikert is.”

Az előadottakat egybevetve, kétségtelen, hogy ha boldogulni akarunk, a magyar összefogást, önbizalmat, erkölcsi erőnket a magyarságban rejlő nemes erkölcsi tulajdonságokat az emberileg elérhető legmagasabb fokra kell kifejlesztenünk. Mivel ezt főként a hazafias érzés, a faji öntudat és büszkeség felfokozásával, tehát nemcsak erkölcsi, hanem hazafias neveléssel érhetjük el, a hazafias és erkölcsi nevelésre multhatatlanul és tagadhatatlanul szükség van általánosságban, de különösen a honvédségnél. Ha egyéb feladatunk mellett ezt is tökéletesen és eredményesen megoldjuk, akkor háború idején megérdemelten hivatottak leszünk a vezetésre, békében pedig abban a különleges megbecsülésben részesülünk, melyet a polgári társadalom részéről el kell érünk, meg kell érdemelnünk.

De, ha ezirányú munkánkat és fáradozásainkat nem méltányolnák, akkor se csüggedjünk.

Mutassuk meg, hogy ebben az anyagi világban a honvédtiszt hivatása nem pusztán kenyérkereset, szolgáljuk szegény, szerencsétlen Hazánkat önzetlenül, becsületből akkor is, ha egyedüli jutalmunk a híven teljesített kötelesség tudata lenne.

A KITASZÍTOTT

(allegorikus kép)

A KITASZÍTOTT

A szülői házból kivaszított fiút az élet eleinte sok örömmel, élvezettel ajándékozta meg, de ez nem tart örökké.

Lassan elveszti lába alól a talajt s kezd feltartóztatlanul süllyedni.

Már-már összezsapnak feje fölött a hullámok, mikor megszólal szívében egy hang, vágyódás a tisztább, szebb élet, a napfény után. Visszatér azonban ezzel együtt az első idők boldogsága s belerezdül a fájdalom hangjába — ha kevésbé is — az öröm, a régi elfelejtett öröm hangja is.

vitéz DOROMBY LÁSZLÓ II. főcsoportheli aks. rajza és szövege.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN MŰSZAKI ALKOTÁSAI.

*Írta: Párdányi (Schöller) Rezső akadémikus, II. főszerkesztő.**

A XIX. század elején a magyar technika messze elmaradt a művelt nyugati államokétól. Az ország műszaki berendezése kerékkötője volt a gazdasági és közvetve szellemi életünk fejlődésének. Közutainkon rendszeres közlekedés nem volt lehetséges, összefüggő víziutunk sem volt. A folyók mellett óriási, gazdaságilag kihasználatlan területet foglaltak el a mocsarak. A Tisza gyakori áradása nyomorba döntötte az ottani birtokosokat. Pestet 1838-ban elöntötte az árvíz. A Duna kétfelé választotta az országot és a fővárost. Nem ismertük a gőzhajót, a vasutat, a gázvilágítást. Mindez azonban csak a művelt külföldi előtt tűnt fel, az ország lakossága irtóztott az újítás gondolatától, inkább kínlódott a régi rosszal. Jönnie kellett valakinek, aki ezt a konzervatív magyar felfogást megváltoztatta, műszaki alkotásaival megszüntette a „nagy magyar parlagon” és irányt szabott technikai fejlődésünknek. Ez az ember Széchenyi István gróf volt. Lássuk alkotásait.

1. A LÁNCHID.

Egyik legkiválóbb alkotása a Lánchíd. A Duna két partját addig 42 hajóból álló kezdetleges hajóhid kötötte össze, amely már szűk volt az egyre növekvő forgalomnak; amellettszélzajlás idején lebontották, hajó áthaladásakor pedig szétnyitották. A két főváros között a közlekedés tehát gyakran szünetelt.

Már 1819-ben állandó hídtervet készít egy Campnailler József nevű linzi mérnök. Mivel a terv nem megfelelő, Széchenyi Angliába utazik s ott Brunellel, később Tierney Clark Vilmosmal és Telforddal hídtervet készített. Brunell 5 nyílású függőhidat tervez; a láncok és egyéb szerkezeti vasalkatrészek súlyát 1750 t-ra, ezek költségét 20.000 font sterlingre becsüli.

Clark Vilmos és Telford megegyeznek abban, hogy a gellérthegyi szorulatnál nem volna célszerű csak egy oszlopot is a folyóba állítani, mert az jégtorlaszt s így áradást okozhatna, viszont az akkori hajóhid és a mai Országház közötti szakaszon még két oszloppal is nagyobb maradna az átfolyás szelvénye, mint a gellérthegyi szorulatnál. Így ott nem kell veszélytől tartaniok.

Rennie és Albano a Duna medrét alaposan megvizsgálva négyféle tervet készít. Ezek: a) háromnyílású függőhid, b) kétnyílású függőhid, c) ötnyílású öntöttvas ívhíd, d) hétnyílású kőhid.

Vázlatos tervet dolgozott ki Odgen, Hartley, Wright, Walker angol és Vásárhelyi Pál magyar mérnök. A híd pályázaton ott találjuk az Eskü-téri híd tervét is.

Széchenyi — a tervek feletti döntés előtt — angol szakértőkkel nézeti és bíraltatja meg azokat. Ezek a három alkalmazható hídfajta közül — vasboltú, vasláncú, faboltú — egyhangúan a függő lánchidat ajánlják, melynek másnemű hiddal szemben két nagy előnye van: víznek és jégtorlasznak kevésbé áll útjában, minthogy legnagyobb nyílásokkal építhető, továbbá sokkal alacsonyabb feljárókat kíván, mint bármely másféle híd. Ez pedig döntő érv a két város alacsony partjaira való tekintettel.

Hogy a közönséget Clark Vilmos hídjának elfogadására bírja, megírja hídjelentését. Célját eléri. Már csak azért van

* Pályadíjnyertes dolgozat.

fennakadás, mert a nussbergi vasgyárosok (Hoffmann és Madersbach), akik Lugosnál már építettek egy kisebb nyílású (22 öles) öntöttvas ívhidat, a budapesti hidat is a saját szerkezetük szerint készült (100 öles = 189.65 m) íves tartókkal akarják megépíteni. Ezt Széchenyi nem fogadja el.

A végleges hídtervet a király 1839 májusában szentesíti. E szerint a Lánchíd két hídfőn és két, 48 m magas mederpilléren, valamint az ezeken áthúzott hatalmas láncon nyugszik. Hosszúsága 375 m, a két mederpillér egymástól való távolsága 202.4 m, szélessége 11 m, ebből a kocsútra 7.4 m esik. A láncok váltakozva 10 és 11 szemből állottak.

A híd építési költsége 6,244.801 frt. volt. A pénzügyek kezelésével Sina bárót, a dúsgazdag osztrák földbirtokos-bankárt bízzák meg.

Clark Vilmos a helyi viszonyok szemrevételezése után kijelenti, hogy a meder- és a parti pillérek csak akkor felelnek meg, ha azokat zárógátakkal alapozzák, mivel a folyam medre nagyobbára homok, kavics s a vízszint magassága mintegy 25'-nyival változik.

A híd építését a tervező mérnök öccse, Clark Ádám vezeti. Az alapkövetétel 1842. aug. 24-én volt. Örvendetes jelenség, hogy a nélkülözhetetlen idegen szakmunkásokon kívül (főleg angol, kevés olasz, német és szláv), csak magyar munkásokat alkalmaztak.

Clark Ádám első feladata az építőanyagok előteremtése volt. A kőanyagot nagyrészt hazánkból veszi (Sóskút, Vác), a gránitot Mauthausenből. A mészmargát a beocsini kolostortól vették, a cementet a budai oldalon berendezett cementgyárakban maguk gyártották. Az alapozáshoz, illetőleg a mészgödör körülzárásához szükséges anyagot részben Óbudáról szállították. Az öntöttvas alkatrészeket itthon készítették a Széchenyi alapította vasöntő- és gépgyárban.

Clark Vilmos a hídpillérek alapozását az építögödör körülzárásával tervezte. Nagy nehézségekbe ütközött a zárógátakhoz szükséges faanyag beszerzése, mert az első teherbíró réteg, a hordképes agyag, mélyen volt a mederfenék alatt. A budai mederpillér helyén a víz 3–4 m mély, a kavicsréteg 5 m vastag volt. Rendkívüli, 12–24 m hosszúságú cölöpökre volt tehát szükség. A cölöpök keresztmetszete 38/38 cm volt. Ehhez kitűnő minőségű tölgyfát talált Szlavoniában, fenyőfát Bajorországban, vörösfenyőfát a steierországi hegyekben. A pillérek alapozása volt a legtöbb nehézséggel járó munka. Ezt a külföld is nagy figyelemmel kísérte. A zárógátak mindegyike három sor, egymástól 1.50 m-re levő szoroson egymás mellé helyezett négyszögletű cölöpökből állott. A cölöpsorok között levő kavicsot kikotorták s helyét agyaggal töltötték meg, hogy a vízátszivárgást a minimumra csökkentsék. Az ily módon körülzárt helyről a kavicsot az alapozó réteggig kikotorták s a vizet kiszivattyúzták. Itt épült fel a pillér.

A folyampillérek zárógátjai előtt jégtörőket is alkalmaztak. A cölöpverő gépeknek a száma 100-on felül volt. A kosok átlagos súlya 17 tonna, esési magassága 50 cm. Vizer István 1845-ben — tekintettel a híd oszlopainak építése közben támadt nehézségekre — azt találja, hogy jobb lett volna londoni mintára a Duna alatt alagutat építeni. A zárógátak és az állások készítésekor s a pillérek falazásakor naponta kb. 800 munkás dolgozott.

„Hol a föld?”

*SZALAY ANTAL a.k.s.
pasztelje (II. fősop.)*

Bafatoni táj.

vitéz DOROMBY LÁSZLÓ a.k.s. olajfestménye (II. fősop.)

Széchenyi azt tervezte, hogy a vasalkatrészeket is Magyarország szerzi be. De Clarkék meggyőzték, hogy ezeknek az előállítására drága és csak erre a célra használható gépek beszerzése miatt nem lenne rentabilis.

A munkahidakon összeállított láncokat erre a célra szerkesztett óriás daru és csigamű segítségével húzták fel. A húzóerőt egy 25 HP-s gép közvetítette. A lánc alkotórészeinek súlya 4200 tonna volt. Az utolsó (12.) láncszakasz felhúzása közben az emelőlánc egyik szeme elszakadt s a főtartólánc a hídra zuhant. Az okozott kár egy hónappal késleltette a híd befejezését, de nagy mértékben hátráltatták azt az előző évi, 1848-i események is. Kétségtelen dolog, hogy rendes viszonyok között egy esztendővel előbb elkészült volna a híd. 1848. dec. 30-án már ütegek és lovak mennek át a hídon, sőt mielőtt egészen elkészülne, a fővezérség parancsára megkísérlik felrobbantását is, a robbanás azonban csak a láncot és a pillért rongálja meg. Az építés ettől eltekintve, természetesen és a legnagyobb lelkiismeretességgel, előrelátással folyt le. 1849. november 20-án adták át a hidat ünnepélyesen a forgalomnak.

Ami a láncok szerkezetét illeti, kétségtelen dolog, hogy az csak mérsékelt forgalmat enged meg s hogy a hídpálya merevsége csekély. De ennek az az oka, hogy a budapesti Lánchíd építésének idejében a függő hidakat nem méretezték oly nagy forgalomra, mint más szerkezetű hidakat s a hídpálya merevítésére alkalmazott merevítő tartókat, amelyeket korlát gyanánt használnak, csak szemmértékkel vették fel, úgy, hogy azok csak a hídpálya lengéseit enyhítik, de a pályát egész merevvé nem teszik.

A híd építése óta a mérnöki tudomány sokat haladt; szerkezete egyben-másban elavult s a modern technikai és forgalmi követelményeknek már nem felelt meg. Szükségessé vált tehát vastestének átépítése és útpályájának megújítása. Az újjáépített hídon a láncszemek kétszer olyan hosszúak, mint a régin voltak. Az új hídszerkezetet megfelelően merevítették. A régi híd vasszerkezetének súlya 2150 t, az újé több mint kétszer akkora: 5400 t. Jóllehet Széchenyi Lánchídja szerkezetileg többé-kevésbé elavult, mégis fővárosunk egyik büszkesége, vonalainak szépsége páratlan, ma is Európa legnagyobb nyílású lánchídja.

Hogy Széchenyit eme alkotása közben milyen messzeható tervek foglalkoztatták, mutatják a „Hídjelentés”-ben foglalt következő szavai:

„Ez oly varázslati példa lesz, mely ellenállhatatlan ébreszti fel azon nemzetdicsőítő közszomjat, mely Dunánkat s többi folyóinkat regulálni s azokat a tengerrel összekötni vágya; Ludovica útjára vasutat rakna; mocsarainkat szárítaná; egész hazánkat vízesatornákkal kapcsolná össze; minden folyón híd vonna; Pestből kikötőt bűbájolna; ahová csak egyetlenegy a Tiszából jövő csatorna ásása után kikeletkor legolesőbb és legjobb úton, mellyel a Teremtő megáldá, Tokajból, Zimonyból, Eszékről, Sziszekekről, Bécsből, sőt még Konstantinápolyból is bátran jöhetne a most annyira kifejlett gőzhajó.”

2. A DUNASZABÁLYOZÁS ÉS HAJÓZÁS.

Széchenyi a Lánchíddal egyidőben karolta fel a Dunaszabályozás és a dunai hajózás ügyeit, hogy a kereskedelem és közlekedés szolgálatába állítsa azokat. Keletet víziúton hazánkon át akarja összekötni Nyugattal és meg akarja te-

remteni a Bécs—Konstantinápoly közötti rendszeres gőzhajó-összeköttetést.

A gőzhajózás előkészítésekép azonban a Duna szabályozása vált szükségessé, mert a folyó főleg a csallóközi zátonyoknál, a Drenkova—Orsova közti Dunaszűkületnél és a Vaskapunál csaknem járhatatlan volt. De a közvélemény a Duna és általában a folyók szabályozását ellenezte. A hajózás elé még II. József korában is mesterségesen emeltek akadályokat; a vizek mentén kivágták a fákat és a folyóba dobták, hogy a vontató utakat elállják velük. A közvéleményt nehezen sikerült meggyőzni.

Mivel Magyarország elmaradt közlekedési viszonyai közt különben is a víziutak kiépítése látszik első szükséges lépésnek, főként az angliai útjain megismert gőzgépek felhasználásával, — 1830-ban megkezdte a Duna-szabályozás előkészítését. Ebben az évben írja egyik levelében: „Az Alduna hazánk életére, azt kell nyűgeitől megszabadítani és a Fekete-tengerig hajózhatóvá tenni”. A Stádiumban is sürgeti a Dunaszabályozást, hogy az országot tájékoztassa a munka halaszthatatlanságáról. Maga pedig a saját költségén összetákolta hajóján — a Desdemonán — műszaki szempontból kezd tanulmányozni a kérdést, s hozzá oly sikerrel, hogy csakhamar kijavítja azt az első számvetést, mely szerint a szabályozás költsége túlságosan alacsony — 50.000 forint — volt.

Hogy a Duna és a többi nagy folyó kiöntéseinek elejét vegye, a túlnagy kanyarulatok átmetszésével kb. 3 m-el alacsonyabb középvízszintállást akar elérni. Ennek a tervnek a kivihetlenségéről Vásárhelyi Pál, a zseniális magyar mérnök győzi meg. Most annál szívósabban ragaszkodik az Alduna szabályozásához, s ennek a tervét Vásárhelyivel készítteti el. Közben maga is többször végighajózik a Dunán s tanulmányozza a hajózásnak legnagyobb akadályát az Aldunán, az Orsova alatt lévő Vaskaput. Útja közben igen nehéz politikai feladatokat old meg, meggyőzi az oláhokat, Milos szerb fejedelmet, Ada-Kaleh basáját; hogy az ő érdekük is a szabályozás, kéri tehát beleegyezésüket. Az oláh politikusok versenyezve mutatták ki jóindulatukat és hálájukat iránta. Turn-Szeverin község mai helyén Széchenyi hatására épült, főterét róla nevezték el.

Mialatt az Alduna szabályozását politikai úton biztosítja, Vásárhelyi elkészül tervével. Ő főleg 1834. októberében végezte felvételeit, amikor a rendkívül alacsony vízállás következtében a zuhatagok vízjárási- és meder viszonyainak lehető hű képét kaphatta. A terv szerint a felső zuhatagokon (Stenka, Kozla-Dojke, Izlas-Tachtalia, Grében, Jucz), valamint a Vaskapun át is zsilipes csatornát alkalmaznak. A Vaskapunál levő vízszintkülönbségeket kamarazsilipekkel akarta kiegyenlíteni. A vízalatti sziklarobbantásokat még nem kísérletezték ki kellően, ezért Vásárhelyi ezzel nem számolt. A költségeket másfélmillió forintra becsülte.

Széchenyi ezt a tervet Német- és Franciaországban, majd Angliában híres vízépítő mérnököknek mutatja be és azok — általában kedvező — nyilatkozatát jegyzőkönyvbe foglalja. Hogy e tárgyból maga is szakismereteket szerezzen, angliai tartózkodása alatt búvárharanggal leszáll a víz mélyére, hogy lássa a vízalatti robbantások végrehajtását. Megtanulja a cement-készítés és betonkeverés elméletét. Kiválogatja és megrendeli a legjobb kotrógép és emelődaru szerkezetét. Alapos ismereteket szerez a gőzhajók műszaki és mechanikai berendezéséről és mert kifogástalan gőzhajót nem talál, megrendeli a Triesztben építendő magyar gőzhajó gépezetét.

Vásárhelyi a munka végrehajtásába már 1834-ben, az alacsony vízálláskor belekezdett s a hajóútban lévő sziklacsúcsok egy részét — amennyire lehetséges volt a napi 1000—1500 munkással — eltávolította. A munka teljes végrehajtását Széchenyi nem érthette el, de lehetővé tette, hogy rendszeres hajójárat indulhatott Pozsony és Galac között. Igaz, hogy háromszori átszállás, illetve átrakodás volt szükséges, de mekkora haladás volt ez a megelőző állapotokkal szemben! A gőzhajóforgalom számára tehát tűrhető állapotot teremtett mintegy 250.000 frt-ért. Ez összeg egy részét (10.000 frt) sajátjából adja Vásárhelyinek s biztatja, hogy ezzel a tőkével létesítsen annyit, mint Krisztus a hét hallal és két kenyérral. Példáját azonban senki sem követi, a hiányzó összeget nehezen tudja előteremteni.

Az első magyar gőzhajót, mely Széchenyi fáradozásainak eredménye, 1830. őszén bocsájtják vízre. A következő évben tőkét teremt két újabb gőzhajó építésére. Egy évvel később kijárja a nádornál, hogy az állam a pozsony—pesti hajóút folytonos üzemképességének elérésére gőzgéppel hajtott folyamkotrógépet vásároljon. — Tevékenyen részt vesz a Duna-gőzhajózási Társulat megalakításában.

Véleménye szerint a magyar hajózás nagy kerékkötője az, hogy nincsenek magyar hajósok, s nincsenek téli kikötők. Paleocapa olasz mérnökkel tervet dolgoztat ki a kikötő és egy hajógyár építésére. Ezek el is készülnek (1835).

E munkák közben állandóan újabb és újabb nehézségek támadnak, amikkel csak az ő hallatlan akarateréje és munkabírása tud megbirkózni. Naplóiban írja 1832-ben: „Lenyesik szárnyamat, lábamon járok; levágják lábaimat, kezemen fogok járni; kiszakítják kezeimet, hason fogok mászni; csak használhassak!”

3. A TISZA-SZABÁLYOZÁS.

A Duna-szabályozással körülbelül egyidőben (1833-ban) állítja nemzeti programjába a Tisza-szabályozást. Ő előtte ezt csak ötletszerűen, apró részletekben, az erők folytonos szétforgácsolásával végezték. Amit az egyik vidéki társulat épített, azt a másik mulasztása, vagy a különböző szakaszokon a munka egyöntetűségének és tervszerűségének hiánya csakhamar elrontotta. Széchenyi ismételten beutazta az egész Tiszavölgyet és annak érdekeltégét a szabályozásnak tényleg meg is nyerte. Az volt a terve, hogy Fiumével összeköttetést létesít a tiszai—szávi gőzhajózás, a sziszek—károlyvárosi vasút és a károlyváros—fiumei Lujza-út felhasználásával. Tiszai útjai közben megállapította, hogy a folyó termékeny völgyében a szabályozás útján mintegy harmadfél millió holdra terjedő gazdag talajt adhatnának vissza a hazai termelésnek. Hogy ezekről a kérdésekről a közönséget felvilágosítsa, könyvet ad ki „Véleményes jelentés a Tisza-szabályozási ügy fejlődéséről” címmel. Ebben gyakorlati gondolkodásához híven kifejti, hogy a szabályozást az érdekeltek költségén akarja megvalósítani, azokén a gazdákén, akiknek hasznuk lesz a Tisza vízöntött területeinek lecsapolásából. Megállapítja, hogy egy egész Tiszavölgyre alkalmazott általános költségvetési rendszer lehetetlen. Másrészt az egész Tiszavölgyét kis érdekeltégi darabokra felosztani s minden ilyen érdekeltéget a maga területének önálló megvédésére utasítani szintén helytelen és lehetetlen. A tőke előteremtésére tehát az a javaslat: „Más, mint az érdekeltek, a munkákat nem fizethetik, mert legfelsőbb meggyőződésem szerint a közállománynak ajándékozni semmit sem kell, semmit sem szabad.”

A szabályozás terheit illetően az országgyűlés törvényt hoz. (1840. X. t.-c.) Ennek pontjai:

1. A nádori bíróság állapítja meg a teherviselés kulcsát.
2. A szükséges költségeket a birtokosok hordozzák.
3. A vízi munkálatok költségeit minden birtokos a birtok és a nyerendő haszon arányához képest fizetni tartozik.
4. Akik a munka befejezte után láthatólag többet fizettek a kulcs alapján, mint amennyi hasznuk volt belőle, azt visszakövetelhetik.

Az 1840. januárjában összehívott nagygyűlést arra bírja rá, hogy a szabályozás műszaki vezetését ne külföldre, hanem magyar mérnökre bízzák. Azután kimutatja a beruházás jövedelmezőségét s a költségeket 6 millió frt-ban állapítja meg s egyúttal előadja, hogy ezt az összeget honnan fogja előteremteni.

1846-ban megalakítja a Tisza-Szabályozási Társulatot. A szabályozás technikai végrehajtását Vásárhelyi Pálra bízta. 101, majd 122 kanyarulat átvágását tervezte, hogy a folyó hosszúságát, amely számos kanyarulata miatt völgye hosszúságának több mint kétszeresét tette, lehetőleg megrövidítse. E mellett szükségesnek tartotta a partok feltöltését is, árvédelmi töltés építését, hogy az árvíz a tágas, nagy síkságokat el ne boríthassa. Mivel a Tisza keresztmetszelve általában igen mély és keskeny medret mutat, az áradás könnyen beáll s a töltések legtöbb helyen nélkülözhetetlenek. A töltések méretezését és a víztől való távolságát későbbi tanulmányoktól teszi függővé.

Francesconi olasz folyam-mérnök, akinek a tervekről alkotott véleményét kikérték, teljesen helyeselte a terveket. Az átvágásokat szintén nélkülözhetetlennek mondotta és azokat véleménye szerint a torkolattól számítva alulról fölfelé, a töltéseket ellenben fölülről lefelé kell építeni.

Vásárhelyi tervével szemben állott a Beszédes-féle és Lám Jakab-féle terv. Az utóbbi úgy találta, hogy a Tisza természetellenes folyása miatt már Tokajig se képes 170.000 m³-sec vizet elvezetni, ezért ebből 70.000 m³-t a Szamos—Kraszna—Érvölgyön s a Berettyó vizén át a Kőrösön, majd ezúton Csongrád alá kell vezetni.

Széchenyi ellenfelei közül sokan vannak a Paleocapa-féle terv mellett, mely a 101 átvágás helyett először csak 15 legfontosabbat ajánl. Közben Vásárhelyi váratlanul meghal, mielőtt tervét véglegesen elfogadnák. A munkák technikai irányítását Széchenyi Kecskés mérnökre bízta, az elfogadott terv pedig a Vásárhelyi és Paleocapa-féle terv összevetése. E szerint először a töltéseket készítették el; az átvágásokat pedig elhalaszthatóknak tartották arra az időre, amikor a töltések hatása alatt az érdekeltég anyagi ereje gyarapodott. A Tiszán építési rendszeresítette a gőzhajójáratot, mint a Dunán, sőt a Balatonon is megindít egyet a „Kisfaludy” gőzhajóval.

Hogy a magyar víziutakat teljes mértékben felhasználhassa, tanulmányozza a Felső-Tiszának és a Szamosnak hajózhatóságát. Röpiratot ír „A balatoni hajózásról” címmel, ebben szabályozni kívánja az ottani partviszonyokat, s a lápokat le akarja csapoltatni. A Balatonból utat kíván nyitni a Dunához. (Sió!).

4. CSATORNÁK.

Széchenyi irataiban számtalan helyen említi a nagyszámú mocsarakat, melyek gátolják a közlekedést, egészségtelen párolgással megfertőztetik a levegőt és sok földet tesznek hasz-

navehetetlenné. Ezért honi mérnökökkel elkészített a Pest—szolnoki és a Pest—szegedi csatornaút tervét.

1846-i tervezetében több levezető csatornát jelöl meg. Fontosabbak a nagysápi mocsár lecsapolására készítenő, Bal-sánál a Tiszába torkoló, majd a Bodrogtó szintén a Tiszával összekötő csatornák. A munkálatok további fázisaként öntözőcsatorna-rendszer kiépítését sürgeti. A terveket Paleocapa dolgozta ki.

A Duna—Tisza közt létesítendő csatorna gondolata vezeteti őt akkor is, midőn a Duna-balparti vasúttal szemben br. Sina Györgynek jobboldali vasúttervét pártolja, mivel ez kilátásba helyezte, hogy a vasútnak Pesttől való folytatásaként csatornát létesít a Tiszáig. Egy ilyen tervet készített 1843-ban Beszédes Józseffel.

5. KÖZUTAK ÉS VASUTAK.

Hogy a szárazföldi közlekedést fejlessze és könnyítse, utak és vasutak építését határozza el. Közútaink 1813-ban még oly rossz állapotban voltak, hogy a katonai trén kora reggeltől késő éjszakáig csak 2 mérföldnyire tudott rajtuk előrehaladni. Ha megeredt az őszi eső, mindaddig, amíg meg nem fagyott, vagy föl nem szikkadt a sár, az esetleges postajáratok kivételével más jármű ezeken az utakon nem járt, mert lehetetlen volt.

Széchenyi főleg a vasúthálózat fejlesztésén fáradozik, de a közutat is számításba vevő együttes közlekedési hálózatot dolgozott ki, ami azért is nagyjelentőségű, mert a fővonalak eldöntésétől függ az, hogy a további közlekedési eszközök iránya milyen legyen. Általában azt mondhatjuk, hogy a Széchenyi által javasolt vasútvonalak és folyószabályozások tényleg megvalósultak, még pedig nemcsak az elsőrangú, hanem a másod- és harmadrangú vasutak is. Annyira ismerte az országot és annak közlekedési szükségleteit, hogy életrevaló terveitől józan ésszel el sem lehetett térni.

A közvélemény a közutakat illetően hamar pártjára áll, egyes megyék (Somogy, Bács-Bodrog, Borsod, Szabolcs) elhatározzák, hogy a nemesség fogja viselni az útépités költségét. 1833-ban a kormány támogatásával fog hozzá az Alduna szorosában, a Kazán-szorosban vezetendő országút építéséhez. Az utat Vásárhelyi tervezte. A munka nagy része sziklarepezésekből állott, a robbantásokat hajóra szerelt állványokról végezték. Ez az út a szárazföldi közlekedésnek Dél-Magyarország határán egyik fontos eszköze ma is. 1834-ben megindítja a később róla elnevezett dunamelléki nagy műút építését is.

Széchenyi közlekedési programját a „Javaslat a magyar közlekedésügy rendezéséről“ c. műve tartalmazza, amelyet az 1848-i országgyűlés elé terjesztett. Természetesnek tartja, hogy az utakon teljes vámentesség legyen. A közlekedés és kereskedelem felvirágzását csak így módon reméli. — E javaslat benyújtásakor 2100 km rendszeresen kiépített közútunk volt. 26 vármegyének egyáltalában nem volt közútja.

A Tiszaszabályozás megindítása idején megalapítja az „Országos közlekedések osztályát“, amelynek ő lesz az elnöke. Kijelenti azonban, hogy ezt a tisztséget csak azért vállalja, hogy így a kormánnyal karöltve többet használhasson hazájának. Népszerűsége Kossuthal folytatott heves vitái miatt egyre fogy, a kancellár nem nézi jó szemmel bizottsága munkáját és felszólítja, hogy részletes tervet nyújtson be a tervezett vasúthálózatról.

Széchenyi óriási elfoglaltsága és a rendelkezésére álló kevés munkaerő miatt nem tud alapos tervezetet adni, ezért a vasútépités ügye nehezen halad előre. Abban az időben a vasút még igen kezdetleges stádiumban volt, hisz Stephenson gőzvasútvóját 1829-ben találta fel. Innen van különben, hogy Széchenyi első és főtörekvése Magyarország közlekedésének kifejlesztése terén a víziutak megteremtése volt.

Az ország vasúthálózatának tervét 1845-ben dolgozza ki. Ez a centralizáció elvének megfelelően 4 fővonalból áll Budapestről kiindulva:

1. Pozsonyon át Bécs felé.
2. Székesfehérváron és Károlyvároson át Fiume felé.
3. Szolnokon és Aradon át Erdély felé.
4. Miskolcon és Kassán át Galícia felé.

Természetesen ezekhez megfelelő számú mellék- és szárnyvonal csatlakozott. Összesen 298 mérföldnyi (kb. 2300 km-nyi) vasút létesítését tervezte.

Természetesen e tekintetben is óriási akadályokkal kellett megküzdenie. Ez részben érthető a roppant költségek miatt. A számított 80 millió forint az akkori viszonyok között hallatlan összeg volt. Széchenyi korát megelőzve rájött annak a szükségességére, hogy a vasúttakat s ezek között is elsősorban a fővonalakat államköltségen kell megépíteni.

Az első vasútvonalat Béctől—Győrig akarták megépíteni. Szenvedélyes vita támadt azonban akörül, hogy azt a Duna jobb vagy balpartján vezessék. Ez a pályavonal tulajdonképpen az alulról Győrig terjedő gőzhajójárat kiegészítése lett volna, mert akkor még kisebb vízálláskor a Felső-Dunán mélyebb járatú hajók nem járhattak. Széchenyi a két terv közül mind tárgyi (Duna-Tisza csatorna), mind személyi okoknál fogva egészen határozottan a jobboldali pártjára állott és ennek megvalósítására mindent elkövetett. Hasonlóképpen támogatta a jobboldali vasútnak Pesttől—Debrecenig tervezett folytatását és a dunai közlekedésnek a fumei kereskedelmi úttal való összeköttetését.

Széchenyi korán belátta a magyar tengerpart és Fiume közlekedési jelentőségét, természetes tehát, hogy szükségesnek tartotta a budapest—fiumei vasút létesítését.

A vasúthálózat terveit Kovács Lajos, Clark Ádám és Saskú Károly készíti el. E nagy tervek természetesen évtizedes munkát igényeltek, Széchenyi ennek csak megindítója és főmozgatója volt. Az első kiépített vonalat Pest és Vác között 1846. július 15-én nyitották meg.

6. VÁROSRENDEZÉS stb.

Széchenyi ilyen nagyszabású munkáin kívül kisebb műszaki tervekkel is foglalkozott. Az 1838-i árvíz után indítványozza a főváros határainak felmérését és szabályozási terveinek kidolgozását. Folytonosan szépíteni, fejleszteni akarja fővárosunkat. Az alapítandó műgyetem részére a szervita kolostor telkén díszes épületet terveztek. — A Lánchíddal kapcsolatban súlyt helyez a dunai rakodópartok rendezésére is. 1842-ben ismerteti a választott polgárság ülésén a várost körül fogó vízcsatorna tervét. 1845-ben felveti a gázvilágítás eszméjét. 1847-ben vasgyárat alapít Pesten. A következő évben fegyvergyárrá alakítja ezt át és az ehhez szükséges 50.000 frt költséget sajátjából előlegezi.

A Margit-sziget fölötti szigeteket — most Szunyog-szigetet — üdülőhelyé akarja átalakítani.

Már első angliai utazásán megszerzi egy gázfejlesztő készülék modelljét és a kivitelét gátló szigorú törvény ellenére

hazahozza. 1848-ban már egy második Duna-híd építésére indít mozgalmat, mert már régen foglalkozott ennek a gondolatával.

A hengermalom és vele a magyar malomipar is az ő alkotása. A malomban az őrlést egy, akkor új szabadalom szerinti, kis acélhengereken nyugvó rendszerrel végezték. Ezt a rendszert a Ganz és Társa cég kisebb javítással az egész világon elterjesztette.

Hogy pedig a magyar technika ne csak az ő ötletei nyomán kapjon újabb lökést a fejlődéshez s hogy legyenek, akik folytassák, tökéletesítsék megkezdett műveit, állandóan azon buzgólkodik, hogy olyan bizottságot szervezzen, amely csupán Magyarország fejlesztésével foglalkozik.

Széchenyi műszaki alkotásai — ha változott, a fokozódó követelményeknek megfelelően átalakított alakban is, de ma is élnek. Széchenyi megszabta a fejlődés irányát s ezen úton haladtak az utódok, haladunk ma is. A Dunán és a Tiszán azóta több híd épült, a vasúthálózat sűrűbb és nagyobb teljesítményű lett. Az Alduna- és Tisza-szabályozást befejezték, a Tiszántúl öntözési terve elkészült. Megépítették a Duna-Tisza- és a Siócsatornát is. Hajózásunk nagyot fejlődött, a magyar kereskedelmi hajó a Dunáról már a tengerre jár ki. Megvan a budai alagút. Fővárosunk részben az ő elgondolásai alapján épült nagyra. Az Állami Gépgyár

világhírt szerzett a magyar iparnak. Minden alkotása az életrevalóságát és a fejlődésképességet bizonyítja.

A csonka ország mai helyzetében is követi Széchenyi elveit. A cél most is ugyanaz: a technikai alkotások segítségével fejlesszük az ország kulturális és kereskedelmi életét a magyar nép boldogulása érdekében.

A Legnagyobb Magyar élete és művei mindenkor fáklyaként világítják meg a nemzet küzdelmes útját, mely a szebb magyar jövő felé vezet.

FORRASMUNKAK:

Gróf Széchenyi István: Véleményes jelentés a Tiszaszabályozási ügy fejlődéséről.

— — Hítel.

— — Hídjelentés.

Lipthay Sándor: Gr. Széchenyi István műszaki alkotásai

Zelovitch Kornél: A budapesti Lánchíd.

— — Széchenyi mérnöki alkotásai.

Gaal Jenő: A Legnagyobb Magyar.

Fekete-Várad: Széchenyi-anthológia. — Naplórészletek.

Szekfű Gyula: Három nemzedék.

— — A mai Széchenyi.

Gonda Béla: Az aldunai Vaskapu és az ottani többi zuhatag szabályozása.

Bagyó János: Gr. Széchenyi István közlekedésügyi reformja és tevékenysége.

MAGYAR FEJEK.

vitéz Doromby László akadémikus ceruzarajzai.

ÁRAMFORRÁSOK KAPCSOLÁSA.

Írta: Lányi Andor akadémikus, II. főcsoport.

Ha valamely elektromos fogyasztó több energiát fogyaszt, mint amennyit az áramforrás neki szolgáltatni képes, akkor több áramforrást kell kapcsolnunk. Ha nem ezt tesszük, akkor az áramforrás túlterhelődik, ami idő előtt tönkreteszti azt, továbbá rossz a hatásfoka a nagy belső feszültségesség miatt. De egy meghatározott maximális energiánál többet nem is tud egy áramforrás szolgáltatni. A kapcsolás lehet soros vagy párhuzamos. A vegyes kapcsolás e kettő kombinálása, ezért nem érdemel nagyobb figyelmet, másrészt ritkán fordul elő.

Soros kapcsolás esetében a feszültségek sorbakapcsolódnak, azaz összeadódnak. Ezáltal érjük el az energianövekedést. Galvánelemeket így kapcsolunk telegebbé. Sok elem sorbakapcsolása esetében azonban a belső ellenállások is sorbakapcsolódnak, miáltal az egész belső ellenállás tetemesen megnövekedik. Érdekesebb e kapcsolási mód alkalmazása az erőáramú telepeknél. Ritka, de érdekes megoldás a Thury-féle egyenáramú áramelosztó rendszer, ami — bár nálunk a szabvány nem tűrte meg hátrányai miatt — Franciaországban még virágzik. Nem akarom itt fejtegetni a nagyfeszültségű energiaátvitel fontosságát és gazdaságosságát, ezt ismertnek tételezem fel. Az egyenáramú gépeket azonban maximálisan 1000 volt feszültségre lehet szerkeszteni a kollektor miatt. Mennél nagyobb ugyanis a feszültség, annál nagyobb a kefészikrázás, ami — ha nincsenek a kefék pontosan a semleges vonalban — annyira nagy lehet, hogy az egész kollektort közrefogja. Ekkor keletkező tünevény a körtűz, ami nagyon szép látvány lehet, de talán nem is kell említenem, hogy a kollektor megolvad és a dinamó e drága alkatrésze eldobható. A távvezetéshez azonban 1000 volt nagyon kis feszültség, ezért több gépet kell sorbakapcsolni. Pl. 10 ilyen gép sorbakapcsolásával 10.000 voltot lehet elérni, ami már elég tekintélyes feszültség s távvezetésre is alkalmas. Az első dinamó negatív vezetékét földelt, az utolsó pozitív vég kimegy a vonalra és szabályos kört írva le a fogyasztási helyeken, a telep közelében földelődik. A főfogyasztónál áramátalakító van. Ez mótordinamó. Pl. 10 sorbakapcsolt mótort meghajt tíz önálló, egymással párhuzamosan kapcsolt üzemfeszültségű dinamót; jobb hatásfok elérése céljából háromvezetékes rendszerrel vezetjük az áramot a fogyasztóhoz. Ha növekedik a terhelés, csökken a mótort fordulatszáma, csökken az ellenelektromótoros erő, több feszültség és áramerősség jut egy gépre. Ha csökken a terhelés, növekedik az átalakító gép fordulatszáma, ezzel az ellenelektromótoros erő, tehát a mótort kevesebb feszültséget vesz fel. Az átalakító gépek tehát éppen ellentétesen viselkednek, mint a normális áramforrás, mert minél nagyobb a terhelés, annál nagyobb feszültséget emészt a mótort. Hogy mégis állandó fe-

szültséget vegyünk ki a gépből, a mótortokat egy shunttel látjuk el, ami automatikusan annál jobban bekapcsolódik, minél kisebb a terhelés és így állandó a kapcsain uralkodó feszültség. Ha akárhol be akarunk kapcsolni az áramkörbe, sorbakapcsolunk be, s hogy a vonalon a teljes áram átfolyhassék, leshuntöljük a fogyasztót. Ilyenkor az a feszültség, amit leve szűnk, csak a mi szükségleteinknek megfelelő nagyságú. Vigyázzunk azonban, mert a föld és a fogyasztónk között az üzemi feszültség tízszerese is lehet, ezért a fogyasztót gondosan szigetelni kell a földtől.

A Thury-rendszer előnye a ma általánosan használt váltóáramú párhuzamos rendszerekkel szemben az, hogy a szigeteléseket a tényleges, effektív feszültségre kell méreteznünk, míg váltóáramnál annak 1,41-szeresére. Ez pl. 100 KV-os áramnál lényeges különbség. Előnye még, hogy az oszlopokon feszültség alatt is végezhető szerelés, nem kell kikapcsolni erre az időre az áramot, mint a párhuzamos rendszeréknél. Ez fontos, mert az áram kikapcsolása az összes üzemet megbénítja, tehát egyenlő az üzembiztonsággal, ami pedig nagyon káros, mert az üzembiztonság fontosabb, mint a jó hatásfok. Ezzel azonban nem állítom, hogy ez a rendszer valami nagyon nagy üzembiztonsággal dolgozik a sok mótort és érintkezési hiba következtében. Ha a párhuzamos rendszerben valahol megszakad az áram, a szakadásig használható, míg a sorosnál megszakad mindenütt. A mótordinamó hatásfoka is rosszabb, mint a transzformátoré, ezenkívül az áramot nem lehet akárhol transzformálni, csak ahol szem előtt van a forgó átalakító. Ez nagy hátrány a nyugvó átalakítóval, a transzformátorral szemben. A gondos földelés is sok nehézséget okoz. A gépeket féltő gondal kell a földtől szigetelni. A mótortok és dinamók fadóboogán állanak. Még így is fordult elő szerencsétlenség. Egy gépész, aki a fadóboogán állt, kezével feszültség alatt álló vezetékhez nyúlt a dinamón; halálos ütést kapott, mert a doboogó ott, ahol állott, szegzeve volt, s ezen át földelődött. Az utólagos vizsgálat megállapította, hogy a két szembenálló szeg között a fa elszenesedett az ütéstől. E hátrányok miatt ezt a rendszert, mely Ikerváron egyetlen volt Magyarországon, leszerelték. Ez részint az új feszültség szabvány miatt is történt, ami a váltóáramot rendszeresítette. A rendszer azonban nem a múlté, még ma is él Franciaországban, ahol Lyon környékén 100.000 voltos rendszerre építették ki.

Most rátérek a gyakrabban használt áramforráskapcsolásra: a párhuzamos kapcsolásra. Párhuzamos kapcsolásnál az azonos pólusok közös gyűjtősinre dolgoznak. Párhuzamosan csak egyenlő feszültségű áramforrásokat lehet kapcsolni, ellenkező esetben a nagyobb feszültségű áramforrás a kisebb feszültségű áramot hajt át és utóbbi ahelyett, hogy az áramszolgáltatás egy részét átvénné, fogyasztóként kapcsoló-

Széchenyi azt tervezte, hogy a vasalkatrészeket is Magyarországon szerzi be. De Clarkék meggyőzték, hogy ezeknek az előállítása drága és csak erre a célra használható gépek beszerzése miatt nem lenne rentabilis.

A munkahidakon összeállított láncokat erre a célra szerkesztett óriás daru és csigamű segítségével húzták fel. A húzóerőt egy 25 HP-s gép közvetítette. A lánc alkotórészeinek súlya 4200 tonna volt. Az utolsó (12.) láncszakasz felhúzása közben az emelőlánc egyik szeme elszakadt s a főtartó-lánc a hídra zuhant. Az okozott kár egy hónappal késleltette a híd befejezését, de nagy mértékben hátráltatták azt az előző évi, 1848-i események is. Kétségtelen dolog, hogy rendes viszonyok között egy esztendővel előbb elkészült volna a híd. 1848. dec. 30-án már ütegek és lovak mennek át a hídon, sőt mielőtt egészen elkészülne, a fővezérség parancsára megkísérlik felrobbantását is, a robbanás azonban csak a láncot és a pillért rongálja meg. Az építés ettől eltekintve, tervszerűen és a legnagyobb lelkiismeretességgel, előrelátással folyt le. 1849. november 20-án adták át a hidat ünnepélyesen a forgalomnak.

Ami a láncok szerkezetét illeti, kétségtelen dolog, hogy az csak mérsékelt forgalmat enged meg s hogy a hídpálya merevsége csekély. De ennek az az oka, hogy a budapesti Lánchíd építésének idejében a függő hidakat nem méretezték oly nagy forgalomra, mint más szerkezetű hidakat s a hídpálya merevítésére alkalmazott merevítő tartókat, amelyeket korlát gyanánt használnak, csak szemmértékkel vették fel, úgy, hogy azok csak a hídpálya lengéseit enyhítik, de a pályát egész merevvé nem teszik.

A híd építése óta a mérnöki tudomány sokat haladt; szerkezete egyben-másban elavult s a modern technikai és forgalmi követelményeknek már nem felelt meg. Szükségessé vált tehát vastestének átépítése és útpályájának megújítása. Az újjáépített hídon a láncszemek kétszer olyan hosszúak, mint a régi voltak. Az új hídszerkezetet megfelelően merevítették. A régi híd vasszerkezetének súlya 2150 t, az újé több mint kétszer akkora: 5400 t. Jóllehet Széchenyi Lánchídja szerkezetileg többé-kevésbé elavult, mégis fővárosunk egyik büszkesége, vonalainak szépsége páratlan, ma is Európa legnagyobb nyílású lánchídja.

Hogy Széchenyit eme alkotása közben milyen messzeható tervek foglalkoztatták, mutatják a „Hídjelentés”-ben foglalt következő szavai:

„Ez oly varázslati példa lesz, mely ellenállhatatlan ébreszti fel azon nemzetdicsőítő közszomjat, mely Dunánkat s többi folyóinkat regulálni s azokat a tengerrel összekötni vágya; Ludovica útjára vasutat rakna; mocsarainkat szárítaná; egész hazánkat vízesatornákkal kapcsolná össze; minden folyón hidat vonna; Pestből kikötőt búbájolna; ahová csak egyetlenegy a Tiszából jövő csatorna áása után kikeletkor legolesőbb és legjobb úton, mellyel a Teremtő megáldja, Tokajból, Zimonyból, Eszékről, Sziszekekről, Bécsből, sőt még Konstantinápolyból is bátran jöhetne a most annyira kifejlett gőzhajó.”

2. A DUNASZABÁLYOZÁS ÉS HAJÓZÁS.

Széchenyi a Lánchíddal egyidőben karolta fel a Dunaszabályozás és a dunai hajózás ügyeit, hogy a kereskedelem és közlekedés szolgálatába állítsa azokat. Keletet víziúton hazánkon át akarja összekötni Nyugattal és meg akarja te-

remteni a Bécs—Konstantinápoly közötti rendszeres gőzhajó-összeköttetést.

A gőzhajózás előkészítésekép azonban a Duna szabályozása vált szükségessé, mert a folyó főleg a csallóközi zátonyoknál, a Drenkova—Orsova közti Dunaszűkületnél és a Vaskapunál csaknem járhatatlan volt. De a közvélemény a Duna és általában a folyók szabályozását ellenezte. A hajózás elé még II. József korában is mesterségesen emeltek akadályokat; a vizek mentén kivágták a fákat és a folyóba dobták, hogy a vontató utakat elállják velük. A közvéleményt nehezen sikerült meggyőzni.

Mivel Magyarország elmaradt közlekedési viszonyai közt különben is a víziutak kiépítése látszik első szükséges lépésnek, főként az angliai útjain megismert gőzgépek felhasználásával, — 1830-ban megkezdte a Duna-szabályozás előkészítését. Ebben az évben írja egyik levelében: „Az Alduna hazánk életére, azt kell nyűgeitől megszabadítani és a Fekete-tengerig hajózhatóvá tenni”. A Stádiumban is sürgeti a Dunaszabályozást, hogy az országot tájékoztassa a munka halaszt-hatatlanságáról. Maga pedig a saját költségén összetákolat hajóján — a Desdemonán — műszaki szempontból kezdi tanulmányozni a kérdést, s hozzá oly sikerrel, hogy csakhamar kijavítja azt az első számvetést, mely szerint a szabályozás költsége túlságosan alacsony — 50.000 frt — volt.

Hogy a Duna és a többi nagy folyó kiöntéseinek elejét vegye, a túlnagy kanyarulatok átmetszésével kb. 3 m-el alacsonyabb középvízszintállást akar elérni. Ennek a tervnek a kivihetlenségéről Vásárhelyi Pál, a zseniális magyar mérnök győzi meg. Most annál szívósabban ragaszkodik az Alduna szabályozásához, s ennek a tervét Vásárhelyivel készítetteti el. Közben maga is többször végighajózik a Dunán s tanulmányozza a hajózásnak legnagyobb akadályát az Aldunán, az Orsova alatt lévő Vaskaput. Útja közben igen nehéz politikai feladatokat old meg, meggyőzi az oláhokat, Milos szerb fejedelmet, Ada-Kaleh basáját; hogy az ő érdekük is a szabályozás, kéri tehát beleegyezésüket. Az oláh politikusok versenyezve mutatták ki jóindulatukat és hálájukat iránta. Turn-Szeverin község mai helyén Széchenyi hatására épült, főterét róla nevezték el.

Mialatt az Alduna szabályozását politikai úton biztosítja, Vásárhelyi elkészül tervével. Ő főleg 1834. októberében végzte felvételeit, amikor a rendkívül alacsony vízállás következtében a zuhatagok vízjárási- és mederviszonyainak lehető hű képét kaphatta. A terv szerint a felső zuhatagokon (Stenka, Kozla-Dojke, Izlas-Tachtalia, Grében, Jucz), valamint a Vaskapun át is zsilipes csatornát alkalmaznak. A Vaskapunál levő vízszintkülönbségeket kamarazsilipekkel akarta kiegyenlíteni. A vízalatti sziklarobbantásokat még nem kísérelték ki kellően, ezért Vásárhelyi ezzel nem számolt. A költségeket másfélmillió forintba becsülte.

Széchenyi ezt a tervet Német- és Franciaországban, majd Angliában híres vízépítő mérnököknek mutatja be és azok — általában kedvező — nyilatkozatát jegyzőkönyvbe foglalja. Hogy e tárgyól maga is szakismereteket szerezzen, angliai tartózkodása alatt búvárharanggal leszáll a víz mélyére, hogy lássa a vízalatti robbantások végrehajtását. Megtanulja a cement-készítés és betonkeverés elméletét. Kiválogatja és megrendeli a legjobb kotrógép és emelődaru szerkezetét. Alapos ismereteket szerez a gőzhajók műszaki és mechanikai berendezéséről és mert kifogástalan gőzhajót nem talál, megrendeli a Triesztben építendő magyar gőzhajó gépezetét.

Vásárhelyi a munka végrehajtásába már 1834-ben, az alacsony vízálláskor belekezdett s a hajóútban lévő sziklacsúcsok egy részét — amennyire lehetséges volt a napi 1000—1500 munkással — eltávolította. A munka teljes végrehajtását Széchenyi nem érthette el, de lehetővé tette, hogy rendszeres hajójárat indulhatott Pozsony és Galac között. Igaz, hogy háromszori átszállás, illetve átrakodás volt szükséges, de mekkora haladás volt ez a megelőző állapotokkal szemben! A gőzhajóforgalom számára tehát tűrhető állapotot teremtett mintegy 250.000 frt-ért. Ez összeg egy részét (10.000 frt) sajátjából adja Vásárhelyinek s biztatja, hogy ezzel a tőkével létesítsen annyit, mint Krisztus a hét hallal és két kenyérrel. Példáját azonban senki sem követi, a hiányzó összeget nehezen tudja előteremteni.

Az első magyar gőzhajót, mely Széchenyi fáradozásainak eredménye, 1830. őszén bocsájtják vízre. A következő évben tőkét teremt két újabb gőzhajó építésére. Egy évvel később kijárja a nádornál, hogy az állam a pozsony—pesti hajóút folytonos üzemképességének elérésére gőzgéppel hajtott folyamkotrógépet vásároljon. — Tevékenyen részt vesz a Duna-gőzhajózási Társulat megalakításában.

Véleménye szerint a magyar hajózás nagy kerékkötője az, hogy nincsenek magyar hajósok, s nincsenek téli kikötők. Paleocapa olasz mérnökkel tervet dolgoztat ki a kikötő és egy hajógyár építésére. Ezek el is készülnek (1835).

E munkák közben állandóan újabb és újabb nehézségek támadnak, amikkel csak az ő hallatlan akarateréje és munkabírása tud megbirkózni. Naplóiban írja 1832-ben: „Lenyesik szárnyamat, lábamon járok; levágják lábaimat, kezemen fogok járni; kiszakítják kezeimet, hason fogok mászni; csak használhassak!”

3. A TISZA-SZABÁLYOZÁS.

A Duna-szabályozással körülbelül egyidőben (1833-ban) állítja nemzeti programjába a Tisza-szabályozást. Ő előtte ezt csak ötletszerűen, apró részletekben, az erők folytonos szétforgácsolásával végezték. Amit az egyik vidéki társulat épített, azt a másik mulasztása, vagy a különböző szakaszokon a munka egyöntetűségének és tervszerűségének hiánya csakhamar elrontotta. Széchenyi ismételtelen beutazta az egész Tiszavölgyet és annak érdekeltiségét a szabályozásnak tényleg meg is nyerte. Az volt a terve, hogy Fiumével összekötést létesít a tiszá—szávai gőzhajózás, a sziszek—károlyvárosi vasút és a károlyváros—fiumei Lujza-út felhasználásával. Tiszai útjai közben megállapította, hogy a folyó termékeny völgyében a szabályozás útján mintegy harmadfél millió holdra terjedő gazdag talajt adhatnának vissza a hazai termelésnek. Hogy ezekről a kérdésekről a közönséget felvilágosítsa, könyvet ad ki „Véleményes jelentés a Tisza-szabályozási ügy fejlődéséről” címmel. Ebben gyakorlati gondolkodásához híven kifejti, hogy a szabályozást az érdekelték költségén akarja megvalósítani, azokén a gazdákén, akiknek hasznuk lesz a Tisza vízöntött területeinek lecsapolásából. Megállapítja, hogy egy egész Tiszavölgyre alkalmazott általános költségvetési rendszer lehetetlen. Másrészt az egész Tiszavölgyét kis érdekeltégi darabokra felosztani s minden ilyen érdekeltiséget a maga területének önálló megvédésére utasítani szintén helytelen és lehetetlen. A tőke előteremtésére tehát az a javaslata: „Más, mint az érdekelték, a munkákat nem fizethetik, mert legbelsőbb meggyőződésük szerint a közállománynak ajándékozni semmit sem kell, semmit sem szabad.”

A szabályozás terheit illetően az országgyűlés törvényt noz. (1840. X. t.-c.) Ennek pontjai:

1. A nádori bíróság állapítja meg a teherviselés kulcsát.
2. A szükséges költségeket a birtokosok hordozzák.
3. A vízi munkálatok költségeit minden birtokos a birtok és a nyerendő haszon arányához képest fizetni tartozik.
4. Akik a munka befejezte után láthatólag többet fizettek a kulcs alapján, mint amennyi hasznuk volt belőle, azt visszakövetelhetik.

Az 1840. januárjában összehívott nagygyűlést arra bírja rá, hogy a szabályozás műszaki vezetését ne külföldre, hanem magyar mérnökre bízják. Azután kimutatja a beruházás jövedelmezőségét s a költségeket 6 millió frt-ban állapítja meg s egyúttal előadja, hogy ezt az összeget honnan fogja előteremteni.

1846-ban megalakítja a Tisza-Szabályozási Társulatot. A szabályozás technikai végrehajtását Vásárhelyi Pálra bízta. 101, majd 122 kanyarulat átvágását tervezte, hogy a folyó hosszúságát, amely számos kanyarulata miatt völgye hosszúságának több mint kétszeresét tette, lehetőleg megrövidítse. E mellett szükségesnek tartotta a partok feltöltését is, árvédelmi töltés építését, hogy az árvíz a tágas, nagy síkságokat el ne boríthassa. Mivel a Tisza keresztmetszelvevénye általában igen mély és keskeny medret mutat, az áradás könnyen beáll s a töltések legtöbb helyen nélkülözhetetlenek. A töltések méretezését és a víztől való távolságát későbbi tanulmányoktól teszi függővé.

Francesconi olasz folyam-mérnök, akinek a tervekről alkotott véleményét kikérték, teljesen helyeselte a terveket. Az átvágásokat szintén nélkülözhetetlennek mondotta és azokat véleménye szerint a torkolattól számítva alulról fölfelé, a töltéseket ellenben fölülről lefelé kell építeni.

Vásárhelyi tervével szemben állott a Beszédes-féle és Lám Jakab-féle terv. Az utóbbi úgy találta, hogy a Tisza természetellenes folyása miatt már Tokajig se képes 170.000 m³-sec vizét elvezetni, ezért ebből 70.000 m³-t a Szamos—Kraszna—Érvölgyön s a Berettyó vizén át a Kőrösig, majd ezúton Csongrád alá kell vezetni.

Széchenyi ellenfelei közül sokan vannak a Paleocapa-féle terv mellett, mely a 101 átvágás helyett először csak 15 legfontosabbat ajánl. Közben Vásárhelyi váratlanul meghal, mielőtt tervét véglegesen elfogadnák. A munkák technikai irányítását Széchenyi Kecskés mérnökre bízta, az elfogadott terv pedig a Vásárhelyi és Paleocapa-féle terv összevetése. E szerint először a töltéseket készítették el; az átvágásokat pedig elhalaszthatóknak tartották arra az időre, amikor a töltések hatása alatt az érdekeltiség anyagi ereje gyarapodott. A Tiszán épüget rendszeresítette a gőzhajójáratot, mint a Dunán, sőt a Balatonon is megindít egyet a „Kisfaludy” gőzhajóval.

Hogy a magyar víziutakat teljes mértékben felhasználhassa, tanulmányozza a Felső-Tiszának és a Szamosnak hajózhatóságát. Röpiratot ír „A balatoni hajózásról” címmel, ebben szabályozni kívánja az ottani partviszonyokat, s a lápokot le akarja csapoltatni. A Balatonból utat kíván nyitni a Dunához. (Sió!).

4. CSATORNAK.

Széchenyi irataiban számtalan helyen említi a nagyszámú mocsarakat, melyek gátolják a közlekedést, egészségtelen párolgásokkal megfertőztetik a levegőt és sok földet tesznek hasz-

navehetetlenné. Ezért honi mérnökökkel elkészített a Pest—szolnoki és a Pest—szegedi csatornát tervét.

1846-i tervezetében több levezető csatornát jelöl meg. Fontosabbak a nagysápi mocsár lecsapolására készitendő, Balsánál a Tiszába torkoló, majd a Bodrogtózt szintén a Tiszával összekötő csatornák. A munkálatok további fázisaképp öntözőcsatorna-rendszer kiépítését sürgeti. A terveket Paleocapa dolgozta ki.

A Duna—Tisza közt létesítendő csatorna gondolata vezeti őt akkor is, midőn a Duna-balparti vasúttal szemben br. Sina Györgynek jobboldali vasúttervét pártolja, mivel ez kilátásba helyezte, hogy a vasútnak Pesttől való folytatásaképpen csatornát létesít a Tiszáig. Egy ilyen tervet készített 1843-ban Beszédes Józseffel.

5. KÖZUTAK ÉS VASUTAK.

Hogy a szárazföldi közlekedést fejlessze és könnyítse, utak és vasutak építését határozza el. Közútaink 1813-ban még oly rossz állapotban voltak, hogy a katonai trén kora reggeltől késő éjszakáig csak 2 mérföldnyire tudott rajtuk előrehaladni. Ha megered az őszi eső, mindaddig, amíg meg nem fagyott, vagy föl nem szikkadt a sár, az esetleges postajáratok kivételével más jármű ezeken az utakon nem járt, mert lehetetlen volt.

Széchenyi főleg a vasúthálózat fejlesztésén fáradozik, de a közutat is számításba vevő együttes közlekedési hálózatot dolgozott ki, ami azért is nagyjelentőségű, mert a fővonalak eldöntésétől függ az, hogy a további közlekedési eszközök iránya milyen legyen. Általában azt mondhatjuk, hogy a Széchenyi által javasolt vasútvonalak és folyószabályozások tényleg megvalósultak, még pedig nemcsak az elsőrangú, hanem a második- és harmadrangú vasutak is. Annyira ismerte az országot és annak közlekedési szükségleteit, hogy életrevaló terveitől józan ésszel el sem lehetett térni.

A közvélemény a közutakat illetően hamar pártjára áll, egyes megyék (Somogy, Bács-Bodrog, Borsod, Szabolcs) elhatározzák, hogy a nemesség fogja viselni az útépités költségét. 1833-ban a kormány támogatásával fog hozzá az Alduna szorosában, a Kazán-szorosban vezetendő országút építéséhez. Az utat Vásárhelyi tervezte. A munka nagy része sziklarepesztésekből állott, a robbantásokat hajóra szerelt állványokról végezték. Ez az út a szárazföldi közlekedésnek Dél-Magyarország határán egyik fontos eszköze ma is. 1834-ben megindítja a később róla elnevezett dunamelléki nagy műút építését is.

Széchenyi közlekedési programját a „Javaslat a magyar közlekedésügy rendezéséről” c. műve tartalmazza, amelyet az 1848-i országgyűlés elé terjesztett. Természetesnek tartja, hogy az utakon teljes vámentesség legyen. A közlekedés és kereskedelem felvirágzását csak ily módon reméli. — E javaslat benyújtásakor 2100 km rendszeresen kiépített közutunk volt. 26 vármegyének egyáltalában nem volt közútja.

A Tiszaszabályozás megindítása idején megalapítja az „Országos közlekedések osztályát”, amelynek ő lesz az elnöke. Kijelenti azonban, hogy ezt a tisztséget csak azért vállalja, hogy így a kormánnyal karöltve többet használhasson hazájának. Népszerűsége Kossuthal folytatott heves vitái miatt egyre fogy, a kancellár nem nézi jó szemmel bizottsága munkáját és felszólítja, hogy részletes tervet nyújtson be a tervezett vasúthálózatról.

Széchenyi óriási elfoglaltsága és a rendelkezésére álló kevés munkaerő miatt nem tud alapos tervezetet adni, ezért a vasútépités ügye nehezen halad előre. Abban az időben a vasút még igen kezdetleges stádiumban volt, hisz Stephenson gőzvasútját 1829-ben találta fel. Innen van különben, hogy Széchenyi első és főtörekvése Magyarország közlekedésének kifejlesztése terén a vízutak megteremtése volt.

Az ország vasúthálózatának tervét 1845-ben dolgozza ki. Ez a centralizáció elvének megfelelően 4 fővonalból áll Budapestről kiindulva:

1. Pozsonyon át Bécs felé.
2. Székesfehérváron és Károlyvároson át Fiume felé.
3. Szolnokon és Aradon át Erdély felé.
4. Miskolcon és Kassán át Galícia felé.

Természetesen ezekhez megfelelő számú mellék- és szárnyvonal csatlakozott. Összesen 298 mérföldnyi (kb. 2300 km-nyi) vasút létesítését tervezte.

Természetesen e tekintetben is óriási akadályokkal kellett megküzdenie. Ez részben érthető a roppant költségek miatt. A számított 80 millió forint az akkori viszonyok között hallatlan összeg volt. Széchenyi korát megelőzve rájött annak a szükségességére, hogy a vasutakat s ezek között is elsősorban a fővonalakat államköltségen kell megépíteni.

Az első vasútvonalat Béctől—Győrig akarták megépíteni. Szenvedélyes vita támadt azonban akörül, hogy azt a Duna jobb vagy balpartján vezessék. Ez a pályavonal tulajdonképpen az alulról Győrig terjedő gőzhajójárat kiegészítése lett volna, mert akkor még kisebb vízálláskor a Felső-Dunán mélyebb járatú hajók nem járhattak. Széchenyi a két terv közül mind tárgyi (Duna-Tisza csatorna), mind személyi okoknál fogva egészen határozottan a jobbpartinak a pártjára állott és ennek megvalósítására mindent elkövetett. Hasonlóképpen támogatta a jobbparti vasútnak Pesttől—Debrecenig tervezett folytatását és a dunai közlekedésnek a fumei kereskedelmi úttal való összeköttetését.

Széchenyi korán belátta a magyar tengerpart és Fiume közlekedési jelentőségét, természetes tehát, hogy szükségesnek tartotta a budapest—fiumei vasút létesítését.

A vasúthálózat terveit Kovács Lajos, Clark Ádám és Saskú Károly készíti el. E nagy tervek természetesen évtizedes munkát igényeltek, Széchenyi ennek csak megindítója és főmozgatója volt. Az első kiépített vonalat Pest és Vác között 1846. július 15-én nyitották meg.

6. VÁROSRENDEZÉS stb.

Széchenyi ilyen nagyszabású munkáin kívül kisebb műszaki tervekkel is foglalkozott. Az 1838-i árvíz után indítványozza a főváros határainak felmérését és szabályozási terveinek kidolgozását. Folytonosan szépíteni, fejleszteni akarja fővárosunkat. Az alapítandó műegyetem részére a szervita kolostor telkén díszes épületet terveztek. — A Lánchíddal kapcsolatban súlyt helyez a dunai rakodópartok rendezésére is. 1842-ben ismerteti a választott polgárság ülésén a várost körülfogó vízcatorna tervét. 1845-ben felveti a gázvilágítás eszméjét. 1847-ben vasgyárat alapít Pesten. A következő évben fegyvergyárrá alakítja ezt át és az ehhez szükséges 50.000 frt költséget sajátjából előlegezi.

A Margit-sziget fölötti szigetet — most Szunyog-szigetet — üdülőhellyé akarja átalakítani.

Már első angliai utazásán megszerzi egy gázfejlesztő készülék modelljét és a kivitelét gátló szigorú törvény ellenére

hazához. 1848-ban már egy második Duna-híd építésére indít mozgalmat, mert már régen foglalkozott ennek a gondolatával.

A hengermalom és vele a magyar malomipar is az ő alkotása. A malomban az őrlést egy, akkor új szabadalom szerinti, kis acélhengereken nyugvó rendszerrel végezték. Ezt a rendszert a Ganz és Társa cég kisebb javítással az egész világon elterjesztette.

Hogy pedig a magyar technika ne csak az ő ötletei nyomán kapjon újabb lökést a fejlődéshez s hogy legyenek, akik folytassák, tökéletesítsék megkezdett műveit, állandóan azon buzgólkodik, hogy olyan bizottságot szervezzen, amely csupán Magyarország fejlesztésével foglalkozik.

Széchenyi műszaki alkotásai — ha változott, a fokozódó követelményeknek megfelelően átalakított alakban is, de ma is élnek. Széchenyi megszabta a fejlődés irányát s ezen az úton haladtak az utódok, haladunk ma is. A Dunán és a Tiszán azóta több híd épült, a vasúthálózat sűrűbb és nagyobb teljesítményű lett. Az Alduna- és Tisza-szabályozást befejezték, a Tiszántúl öntözési terve elkészült. Megépítették a Duna-Tisza- és a Siócsatornát is. Hajózásunk nagyot fejlődött, a magyar kereskedelmi hajó a Dunáról már a tengerre jár ki. Megvan a budai alagút. Fővárosunk részben az ő elgondolásai alapján épült nagygyá. Az Állami Gépgyár

világhírt szerzett a magyar iparnak. Minden alkotása az életrevalóságát és a fejlődésképességet bizonyítja.

A csonka ország mai helyzetében is követi Széchenyi elveit. A cél most is ugyanaz: a technikai alkotások segítségével fejlesszük az ország kulturális és kereskedelmi életét a magyar nép boldogulása érdekében.

A Legnagyobb Magyar élete és művei mindenkor fátklyaként világítják meg a nemzet küzdelmes útját, mely a szebb magyar jövő felé vezet.

FORRASMUNKAK:

Gróf Széchenyi István: Véleményes jelentés a Tiszaszabályozási ügy fejlődéséről.

— — Hítel.

— — Hídjelentés.

Liptay Sándor: Gr. Széchenyi István műszaki alkotásai

Zelovitch Kornél: A budapesti Lánchíd.

— — Széchenyi mérnöki alkotásai.

Gaál Jenő: A Legnagyobb Magyar.

Fekete-Váradi: Széchenyi-anthológia. — Naplórészletek.

Szekfű Gyula: Három nemzedék.

— — A mai Széchenyi.

Gonda Béla: Az aldunai Vaskapu és az ottani többi zuhatag szabályozása.

Bagyó János: Gr. Széchenyi István közlekedésügyi reformja és tevékenysége.

MAGYAR FEJEK.

vitész Dorombhy László akadémikus ceruzarajzai.

ÁRAMFORRÁSOK KAPCSOLÁSA.

Írta: Lányi Andor akadémikus, II. főcsoport.

Ha valamely elektromos fogyasztó több energiát fogyaszt, mint amennyit az áramforrás neki szolgáltatni képes, akkor több áramforrást kell kapcsolnunk. Ha nem ezt tesszük, akkor az áramforrás túlterhelődik, ami idő előtt tönkreteszi azt, továbbá rossz a hatásfoka a nagy belső feszültségesség miatt. De egy meghatározott maximális energiánál többet nem is tud egy áramforrás szolgáltatni. A kapcsolás lehet soros vagy párhuzamos. A vegyes kapcsolás e kettő kombinálása, ezért nem érdemel nagyobb figyelmet, másrészt ritkán fordul elő.

Soros kapcsolás esetében a feszültségek sorbakapcsolódnak, azaz összeadódnak. Ezáltal érjük el az energianövekedést. Galvánelemeket így kapcsolunk teleppé. Sok elem sorbakapcsolása esetében azonban a belső ellenállások is sorbakapcsolódnak, miáltal az egész belső ellenállás tetemesen megnövekedik. Érdekesebb e kapcsolási mód alkalmazása az erősáramú telepeknél. Ritka, de érdekes megoldás a Thury-féle egyenáramú áramelosztó rendszer, ami — bár nálunk a szabvány nem tűrte meg hátrányai miatt — Franciaországban még virágzik. Nem akarom itt fejtegetni a nagyfeszültségű energiaátvitel fontosságát és gazdaságosságát, ezt ismertnek tételezem fel. Az egyenáramú gépeket azonban maximálisan 1000 volt feszültségre lehet szerkeszteni a kollektor miatt. Mennél nagyobb ugyanis a feszültség, annál nagyobb a kefészikrázás, ami — ha nincsenek a kefék pontosan a semleges vonalban — annyira nagy lehet, hogy az egész kollektort közrefogja. Ekkor keletkező tüntemény a körtűz, ami nagyon szép látvány lehet, de talán nem is kell említenem, hogy a kollektor megolvad és a dinamó e drága alkatrésze eldobható. A távvezetéshez azonban 1000 volt nagyon kis feszültség, ezért több gépet kell sorbakapcsolni. Pl. 10 ilyen gép sorbakapcsolásával 10.000 voltot lehet elérni, ami már elég tekintélyes feszültség s távvezetésre is alkalmas. Az első dinamó negatív vezetőke földelt, az utolsó pozitív vég kimegy a vonalra és szabályos kört írva le a fogyasztási helyeken, a telep közelében földelődik. A főfogyasztónál áramátalakító van. Ez mótordinamó. Pl. 10 sorbakapcsolt mótór meghajt tíz önálló, egymással párhuzamosan kapcsolt üzemszűrésű dinamót; jobb hatásfok elérése céljából háromvezetékes rendszerrel vezetjük az áramot a fogyasztóhoz. Ha növekedik a terhelés, csökken a mótór fordulatszáma, csökken az ellenelektromótoros erő, több feszültség és áramerősség jut egy gépre. Ha csökken a terhelés, növekedik az átalakító gép fordulatszáma, ezzel az ellenelektromótoros erő, tehát a mótór kevesebb feszültséget vesz fel. Az átalakító gépek tehát éppen ellentétesen viselkednek, mint a normális áramforrás, mert minél nagyobb a terhelés, annál nagyobb feszültséget emészt a mótór. Hogy mégis állandó fe-

szültséget vegyünk ki a gépből, a mótórokat egy shunttel látjuk el, ami automatikusan annál jobban bekapcsolódik, minél kisebb a terhelés és így állandó a kapcsolás uralkodó feszültség. Ha akárhol be akarunk kapcsolni az áramkörbe, sorbakapcsolunk be, s hogy a vonalon a teljes áram átfolyhassék, leshuntöljük a fogyasztót. Ilyenkor az a feszültség, amit leveszünk, csak a mi szükségleteinknek megfelelő nagyságú. Vigyázzunk azonban, mert a föld és a fogyasztónk között az üzemi feszültség tízszerese is lehet, ezért a fogyasztót gondosan szigetelni kell a földtől.

A Thury-rendszer előnye a ma általánosan használt váltóáramú párhuzamos rendszerekkel szemben az, hogy a szigeteléseket a tényleges, effektív feszültségre kell méreteznünk, míg váltóáramnál annak 1,41-szeresére. Ez pl. 100 KV-os áramnál lényeges különbség. Előnye még, hogy az oszlopokon feszültség alatt is végezhető szerelés, nem kell kikapcsolni erre az időre az áramot, mint a párhuzamos rendszereknél. Ez fontos, mert az áram kikapcsolása az összes üzemet megbénítja, tehát egyenlő az üzembiztonsággal, ami pedig nagyon káros, mert az üzembiztonság fontosabb, mint a jó hatásfok. Ezzel azonban nem állítom, hogy ez a rendszer valami nagyon nagy üzembiztonsággal dolgozik a sok mótór és érintkezési hiba következtében. Ha a párhuzamos rendszerben valahol megszakad az áram, a szakadásig használható, míg a sorosnál megszakad mindenütt. A mótordinamó hatásfoka is rosszabb, mint a transzformátoré, ezenkívül az áramot nem lehet akárhol transzformálni, csak ahol szem előtt van a forgó átalakító. Ez nagy hátrány a nyugvó átalakítóval, a transzformátorral szemben. A gondos földelés is sok nehézséget okoz. A gépeket féltő gondal kell a földtől szigetelni. A mótórok és dinamók fadóhogón állanak. Még így is fordult elő szerencsétlenség. Egy gépész, aki a fadóhogón állt, kezével feszültség alatt álló vezetékhez nyúlt a dinamóval; halálos ütést kapott, mert a dobogó ott, ahol állott, szeggezve volt, s ezen át földelődött. Az utólagos vizsgálat megállapította, hogy a két szembenálló szeg között a fa elszenesedett az ütéstől. E hátrányok miatt ezt a rendszert, mely Ikerváron egyetlen volt Magyarországon, leszerelték. Ez részint az új feszültség szabvány miatt is történt, ami a váltóáramot rendszeresítette. A rendszer azonban nem a múlté, még ma is él Franciaországban, ahol Lyon környékén 100.000 voltos rendszerre építették ki.

Most rátérek a gyakrabban használt áramforrás-kapcsolásra: a párhuzamos kapcsolásra. Párhuzamos kapcsolásnál az azonos pólusok közös gyűjtősinre dolgoznak. Párhuzamosan csak egyenlő feszültségű áramforrásokat lehet kapcsolni, ellenkező esetben a nagyobb feszültségű áramforrás a kisebb feszültségű áramot hajt át és utóbbi ahelyett, hogy az áramszolgáltatás egy részét átvénné, fogyasztóként kapcsoló-

dik a nagyobb feszültségű áramforrásra. A generátorok párhuzamos kapcsolása nem könnyű feladat. Az egyenáramú gépeket egyenlő feszültségre kell gerjesztetni, csak ezután lehet a kapcsolást elvégezni. A terhelés rákapcsolásakor azonban a fordulatszám, így a feszültség is csökken, miáltal a rákapcsolt dinamó mótorként hajtja magát. Ezért a rákapcsolandó gépet kissé túl kell gerjesztetni. A terhelés átvétele úgy történik, hogy egyrészt a hajtógép teljesítményét fokozzuk pl. több üzemanyag adagolással, másrészt a dinamót gerjesztjük. Ekkor nem fog a dinamó feszültsége növekedni, hanem mindjobban átveszi a terhelést a gerjesztett gép a másiktól. A dinamót kikapcsoláskor először le kell gerjesztetni, hogy terhelését átadja a még üzemben levő gépnek.

Nem ilyen egyszerű a dolog a váltóáramú generátoroknál. Itt nemcsak a feszültséget, hanem a periódust és a fázist is egyeztetni kell. Egyenlő pólusszámú gépeknél ez fordulatszám szinkronizálással történik. Ezt régen sztroboszkópius módszerekkel végezték el, ma már modernebbül. Erre nem térek ki részletesen. Ha a periódust szinkronizáltuk, a fázist kell egyeztetnünk, mert ha pl. ellentétes fázissal kapcsolunk össze két generátort, a két gép sorbakapcsolt rövidzárlatban levő gépként szerepel és elég. (A fázis egyeztetésre különféle berendezések vannak, ezek ismertetése azonban túlmegy a jelen értekezés keretén.) Ezután gerjesztjük csak a gépet. A rákapcsolandó gépet kissé gyorsabb fordulatszámmal járátjuk, amikor pedig pl. kigyúlnak a fázislámpák, akkor elvégezzük a párhuzamos kapcsolást. Ekkor terhelést kap a generátor, fordulatszáma a kissé gyorsabbról szinkronra csökken. Ezután már nem kell ügyelnünk a szinkronjárásra, mert azt ügyis fenntartják a szinkronizáló áramok. Ha az egyik gép késik, átadja a terhelést a másiknak, és mótorként hajtja magát a szinkronfordulatra. Ezt a mérőműszerek és automaták azonnal jelzik, mire a hibán a hajtógép üzemanyag adagolásának növelésével segíteni kell, nehogy a gyorsabb gép túl legyen terhelve. A párhuzamos kapcsolás megtörténte után a terhet az új géppel nem a gerjesztéssel vesszük át, mert ekkor a generátorunk mint túlgerjesztett szinkronmótor fog járni, hanem a hajtógép teljesítményét növeljük, s csak ezután gerjesztünk.

Az előbb leírt párhuzamos rendszer feltétlen alkalmasabb energiaelosztásra mint a Thuryé. Ezért a magyar szabvány-bizottságok a váltóáramot szabványosították. Így veszett ki nálunk a Thury-rendszer. A szabvány az 50 periodusú, háromfázisú áramot rendszeresítette különféle, az egész országban egységes, célnak megfelelő feszültségekkel. Pl. az alacsony feszültségek négyféle kombinációban kapcsolhatók ugyanannál a gépnél. Csillagba az egész gép 380 V, háromszögbe 220 V, 2—2 féltékercs párhuzasan kapcsolva csillagba 190 V, deltába 110 V. Ezt ma már a honvédség is használja, amennyiben nagyobb rádióállomásainak áramforrását képező egyenáramú dinamóit szabványos, tehát különféle feszültségekre átkapcsolható háromfázisú mótorral hajtja. Ez az egész országban megtehető, mert lassan mindenhol áttérnek a szabványfeszültségekre. A tábori

készülékeknél a feszültségátkapcsolás háromszög, csillagba teljesen mechanikussá van téve, hogy laikusok is át tudják kapcsolni.

A párhuzamos áramelosztórendszer hátránya a szinkronizálás nehézsége. Így pl. távkapcsolással, vagy automatikus kapcsolással nehéz egy generátort párhuzamosan kapcsolni. Ezen Ausztriában úgy segítettek, hogy nem szinkrongenerátorokat, hanem aszinkrongenerátorokat használnak. Ez túlfordulattal hajtott indukciós, aszinkron mótor. Van egy főgenerátor, ami szinkrongép, ez tartja a periodust. A többi gép aszinkron. Ha egy aszinkron gépet rá akarunk kapcsolni a hálózatra, azt mótorként kapcsoljuk. A mótor terheletlenül kis slippel fog járni, kevés áramot vesz fel. Ezután kapcsoljuk be a hajtógépet, ami a csuszamlást nullára csökkenti, ekkor az áramfelvétel is nulla, míg ha szinkronon túl hajtjuk a gépet, negatív slip és áramvisszaszolgáltatás jön létre. Lépcsőzetes vízeséseknél a legfelső a szinkron, többi aszinkrongenerátor.

A párhuzamos kapcsolás érdekes példája a munkakiegyenlítés. A munkakiegyenlítés elve:

Az elektromos áramfejlesztőtelep sokszor nagymérvű terhelésingadozásnak van kitéve. Ezt el kell kerülni, mert nem lehet a telepet maximális terhelésre méretezni, ez rontja a hatásfokot. Nem lehet minimálisra sem, mert akkor nem bírja a nagyobb terhelést. Ezért közép nagyságú gépet használunk és akkumulátort kapcsolunk vele párhuzamosan. Ha nagy a terhelés, az akkumulátor is részt vesz az áramszolgáltatásban, ha kicsi, akkor töltődik. Különösen fontos ez, ha lökésszerű a terhelés. Az itt használt nagy kapacitású akkumulátor a pufferbattéria, az üzem a pufferozás. A pufferozás szükséges feltétele, hogy a dinamó karakterisztikája meredekebb legyen a telepénél. Ha növekedik a terhelés, a dinamó feszültsége, mivel karakterisztikája meredekebb, a telep feszültsége alá süllyed, ekkor belép az akkumulátor a termelésbe. Hogy ezáltal az akkumulátor feszültsége ne essék nagyon, egy kis főáramkörű dinamót kapcsolunk a teleppel sorba, ami minél erősebb áramot ad az akkumulátor, tehát minél nagyobb lesz a belső feszültsége, azaz minél kisebb lesz a kapcsolófeszültség, annál nagyobb feszültséget ad. Ezáltal feszültség-stabilizátorként működik. E kis főáramkörű dinamó a pufferdinamó vagy booster. Hogy minél gazdaságosabb és állandóbb feszültségű legyen a pufferozás, különféle megoldások, rendszerek alakultak ki. Így a Pirani, az aluminium-vas cellás, Felten & Guillaume—Lahmeyerwerke, Lancashire, Higfield, Entz, Lyndon, Bijur, Westinghouse, Tirills stb. rendszerek. E megoldásoknál a telep kémiai energia formájában raktározta el az energiatöbbletet, ezért ezt a rendszert kémiai munkakiegyenlítésnek nevezzük.

A munkakiegyenlítés másik módja az, hogy a dinamó fölösleges energiáját mechanikai munkává alakítjuk át, s így raktározzuk el. Főleg Leonard amerikai mérnök munkakiegyenlítési módszerét sorolhatjuk ebbe a csoportba, bár ennek is vannak kémiai, azaz akkumulátoros megoldásai. Leonard elrendezését főleg ott használják, ahol a terhelés

óriási pozitív és negatív maximális értékek között változik. A kapcsolás lényege: a hajtó shuntmótor állandó gerjesztést, de változó armaturaáramot kap, fordulatszáma ezáltal változik. Ezt a feszültséget főáramkörű ellenállással lehetne szabályozni, ez azonban 1. teljes motoráramra segédgéppel hajtandó, s drága volna, 2. óriási energiavesztéssel járna, 3. a szabályozás szériesz jellegű lenne, ami azt jelenti, hogy pl. üresjárásnál hatástalan lenne. E hátrányok kiküszöbölésére Leonard az ú. n. vezérdinamót alkalmazza; ez külső gerjesztésű gép, s gerjesztése által szabályozható tág határok között a kapcsolófeszültsége. E szabályozás gyengeáramú, olcsó, könnyen kezelhető, átfordítható, nem szérieszjellegű. Negatív nyomatként a vezérdinamó motorként szalad, s az őt hajtó prime-mótor, mint generátor áramot szolgáltat vissza a hálózatba. E rendszernek is többféle megoldása van, ezek közül az Ilgner-berendezést tárgyalom, mert ez nemcsak érdekes és célszerű, hanem Magyarországon is használják.

A berendezés célja, hogy a más célokra is szolgáló hálózatot egyenletesen terhelje s emellett hatalmas változó energiát adjon. Egy tengelyben van egy háromfázisú, hálózatból hajtott motor, ami indítóellenállással ellátott, tehát nagy nyomattal induló aszinkronindukciós motor. Ugyanezen a tengelyen van egy lendítőkerek, egy vezérdinamó, és egy kis gerjesztőgép egyenáramtermelésre. A vezérdinamónak kis gerjesztő ellenállása és átkapcsoló karja van. A vezérdinamó szolgáltat áramot a főmotoroknak, ami a munkafogyasztóval van egy tengelyen. Működése a következő: A munkafogyasztót változó forgásiránnyal kell hajtani. A primemotor felgyorsítja a lendítőkereket. Ebben óriási energia halmozódik fel. A vezérdinamó áramirányát és feszültségét ellenállással és áramfordítóval szabályozzuk, ezek a vezérdinamó gerjesztőkörében vannak. A vezérdinamó áramát a hajtómotornak adja. Ha nagy a terhelés, a vezérdinamó lassul, de nem vesz ki nagyobb terhelést a hálózatból, mert a lendítőkerek nem engedni lelassulni a forgást és így forgási energiája adódik át a vezérdinamónak. Ha a terhelés kicsi, a primemotor teljes energiája a lendítőkerek gyorsítására fordítódik. Ezáltal a hálózatból kivett terhelés teljesen állandó. Hazánkban Diós-

győrben van Ilgner lendítőkerekes berendezés. Érdemes megfigyelni azokat a hatalmas méreteket, amelyek ennél a berendezésnél az állandó terhelést biztosítják. A hálózat 3000 voltos, 50 periodusú háromfázisú árammal hajtja az 1800 lóerős primemotort. A lendítőkerek súlya 35 tonna, ebből két darab van a tengelyre ékelve. A lendítőkerek átmérője 4.4 méter, kerületi sebessége 80 m/sec. Ez megfelel 15.000 tonna/méternégyzet mozgási energiának. Hogy fogalmunk legyen róla, hogy mekkora ez az energia, egy példát adok. Egy 5 Pulmann kocsi álló, 90 km/óra sebességű gyorsvonat mozgási energiája 7950 tonna, tehát fele a lendítőkerek energiájának. Diósgyőrben két kerék van, az energia tehát az említett vonat négyszerese. Van 2, egyenként 525 voltos, sorbakapcsolt vezérdinamó. Maximális áramerőssége 10.000 ampère, fordulata szinkronnál 365/perc. A hajtómotor 1000 V, 10.000 A, 12.000 lóerős. Tehát látható, hogy 1800 lóerővel hajtunk 12.000 lóerős gépet. A lendítőkerek légszűrődés ellen, ami 27 lóerőtöbbletet jelent, védőburokkal van körülvéve. A hajtómotornak e berendezéssel percenként 24-szer lehet megváltoztatni a forgásirányát. Elképzelhető, milyen hatalmas energia szükséges ehhez, ez mutatja az Ilgner elrendezés kiválóságát.

Közleményemben tulajdonképpen az energiacelosztás néhány példáját mutattam be. Valóban, az energiagazdaság a modern technikai világ egyik legfontosabb kérdése. Kétségtelen, hogy az energiacelosztásnak ma az elektromos energiacelosztás a legkérelmezesebb formája. Ennek módjait írtam le cikkemben. Az Ilgner berendezés csak mint érdekes energia felhasználás érdemel figyelmet, de fontos a hálózat állandó terhelése és feszültsége érdekében, mert e nélkül mások is kárt szenvednének, ez pedig az elektromos energia felhasználására és elterjedésére nagy hátrányt jelentene. Örömmel láthatjuk, hogy nálunk is szépen fejlődik az energiacelosztás, mely már lassan országos energiahálózatok kooperációjához vezet. Ezáltal teremtjük meg a legjobb gazdasági hatásfokú üzemet, főleg pedig az üzemi zavartalan folytonosságát. Mert ismétlem és evvel zárom is soraimat: A jó hatásfok fontosabb az üzembiztonságnál.

1.

2.

3.

4.

BENYOVSZKY GYŐZŐ a.k.s. felvételei: 1-2. Képek a Balaton mellől. 3-4. Pihenő közben a nyári gyakorlaton.

5. Átkelés a «Séd»-en.

5.

1.

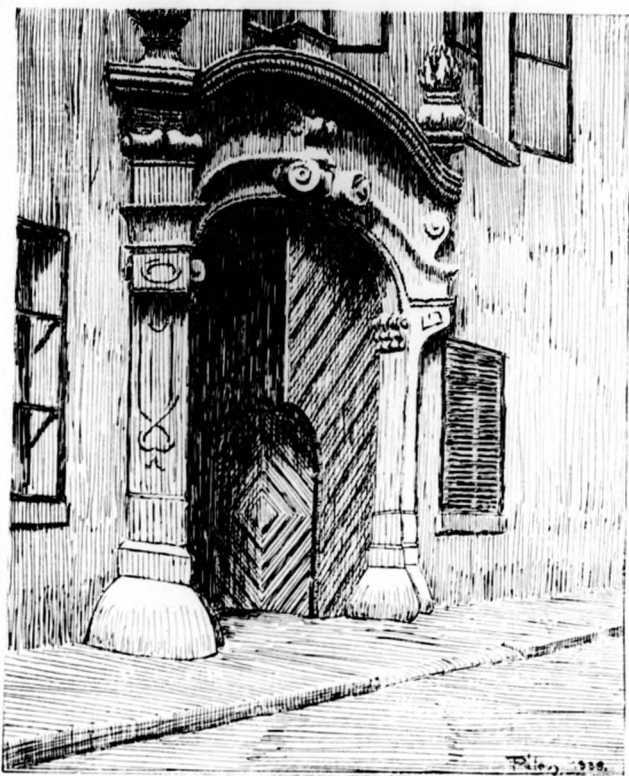
2.

SOMLYÓDY ÁRPÁD százados felvételei:
1. Dunai terrasznógrádverőcén. 2. Földmértani csoport munkában.

Nagymosás a Dunában.

DERESTEY SÁNDOR akadémikusnak
„világítással szemben készített”
pályadíjnyertes felvétele.

Régi budai kapu. Pálosy János alezr. tollrajza.

Akadémikusi 10 parancsolat.

Írta: Némethy Jenő akadémikus, II. főcsoport.

1. Elöljáró, bajtárs, alárendelt egyaránt magyar testvéred, akiknek hazafiúi szeretettel tartozol.
2. Meggyőződéssel tégy eleget a parancsoknak, mert az átértett engedelmesség a nemzet egységének pillére!
3. Ne feledd, hogy az önzetlen bajtársi szeretet a legerősebb nevelőeszköz!
4. Fiatalabb bajtársaddal szemben gondoskodó vezető és tanácsadó légy!
5. Kötelességteljesítő, komoly tisztnek készülj, mert minden okosan felhasznált óra építőköve a nemzet boldogulásához.
6. Oltsd bele lelkedbe, hogy az élet minden, még legjelentéktelenebb megnyilvánulását is a „magyar” bírálatával vizsgálj!
7. Irodalomban és művészetben ne elégedj meg saját felfogásod helyességével, hanem bajtársad szemét is nyisd meg az elnyomott nemzeti termékek előtt!
8. Idegenek nemzet- és fajrontó törekvéseit soha ne téveszd szem elől, hogy hatásos ellenjegyvereket találj a küzdelemre!
9. Önmagad meggyőzése és nevelése csak eszköz, a feladat: a bajtársak, a köz irányítása.
10. Ne holt betűket, teljesíthetetlen kívánságokat olvass ki ezekből a parancsokból, hanem fontosságukat átérzve, igyekezzél azokat a magad részéről is a gyakorlatba átültetni!

„LÖVEGEINKET EL NEM HAGYJUK ...”

Írta: Lészka György akadémikus.

Amikor bevonultam, a lövegekről csak annyit tudtam, hogy löni szoktak vele s olyankor akkorát durran, hogy az embernek ki kell tátani a száját, hogy el ne repedjen a dobhártyája.

Azután megismerkedtem a löveggel.

Szép, harcias külsejű jószág volt. Kissé félelmetesnek látszott, amint friss zöldre mázoltan állott a lövegszín komor félhomályában. Szinte csodálkoztam hideg nyugalmán, amint közömbösen tűrte, hogy avatatlan kezemmel megérintsem rajta a nyakatekert nevű alkatrészeket.

Igen, akkor nagyon tetszett nekem, csak az volt a baj, hogy titkon azt hittem, hogy azt a sok csavart meg gerendelyt sohasem fogom megtanulni...

Azután történt velem valami.

Egy őszi délelőtt én is ott állottam esküre emelt ujjakkal a nagy fedeles lovarda pálmadiszében. Előttünk két feldíszített löveg akasztotta bele a sarkantyúit a puha fűrészporda és mi az ötszáz újonccal meghatottan merevedtünk vigyázzba.

Födetlen fejünkre a nagy ablakokon át aranyszínt küldött a napsugár s a szívünk hangosan dobogott. A komor falak felől tompán gomolygott felénk az ötszáz torok szava.

S akkor egyszerre, mint a semmiből előpottyant csoda, ott lebegett előttünk ez a mondat:

...és lövegeinket el nem hagyjuk...

Szinte remegett a levegő attól az erőtől, ami ezekből a szavakból áradt. Nekem pedig valami soha nem érzett furcsa érzés szakadt a szívemre.

Igen, lövegeinket el nem hagyjuk!...

S valóban, ahogy ott állottak cserfalombosan, ásitó fekete torkukkal, széles acélperemű kerekekkel, valahogy úgy éreztem, hogy ezek a lövegek hozzám tartoznak, hogy ezeket soha, soha nem szabad elhagynom...

Az eskünek aztán vége volt.

Később már csak múltó hangulatnak gondoltam az egészet.

A lövegek hűséges kísérőtársaim lettek a kiképzésnél. Megszoktam őket, néha kicsit talán haragudtam is rájuk, amikor olajos lett tőlük a ruhám, vagy ha rettenetesen összeráztak a köves talajutakon.

Azután szép lett a löveg...

A kivonulásokon csattogó patájú lovakon vonultunk végig a városon s a lövegek ott gurultak köztünk súlyosan, nehezen, ijesztő dübörgéssel, s mi büszkén feszítettünk a nyeregben, amiért a miénknek mondhattuk őket.

A nagygyakorlat sok fáradságos óráját töltöttem el a löveg rázó ölében. Sokszor toltam nekifeszült vállal a kereket, ha már nem bírta a tengelyig érő sárban a gőzölgő hatosfogat. Elvezetettel néztem az elbődülő csöveket, amint hátrapattanva kilötte magából a suhogó gránátot. Hallgattam a levegőben jajgató leszakadt rézgyűrű sikoltó dalát, míg a gránát el nem érkezett a talajra, hogy acélorrát megmártva, tüzes oszlopban röpitse a földet az ég felé.

Ekkor már nagyon szerettem a löveget. Sokszor simogattam átmelegedett csövét, olajozgattam a löveg zárát, színce becéztem, mert büszke voltam rá.

És akkor egy este, a menetgyakorlat alatt, egy eldugott kis faluba érkeztünk.

Telepörnek osztottak be.

Eleinte lankadatlan buzgalommal hessegettem a körülözönlő gyerekek bámész hadát, akik kíváncsian megrohanták a kiigazítva álló négy löveget. Azután elűnták a mulatságot s elszéledtek.

Egy ideig egyedül állottam ott, karabéllyal a vállamon. Körülöttem halk suhogással közeledett a teliholdas nyári éjszaka.

A falu népe lassankint hazaszállingózott a földekről s a férfiak csoportosan ballagtak ki a teleptér szélére katonát látni. Csakhamar pipázó csoportok verődtek össze, s mindegyik közepén ott állott egy-egy háborútjárt öreg magyar. Itt is, ott is felhangzott a mese:

„...hát mikor én...”

És csak nézelődtem feljűk hallgatagon.

Az öregek nem engedték, hogy a legények megszólítsanak. Még a háborúból magukkal hozták, hogy az őrnek beszélnie nem szabad s ezt most tüntetően tiszteletben is tartották.

Igy hát egyedül sétálgattam elgondolkozva s hallgattam, hogy mint roppan meg a kavics csizmám talpa alatt.

A beszélgetőktől elhúzódva, egy ősz bácsi üldögélt csendesen pipázva egy félreeső földhányáson.

Merengve bámult maga elé s nekem, amint az arcára néztem, egy régi, régi kép jutott az eszembe, amit nagyon régen gyakran elnézegettem otthon valamelyik nagy könyvben édesapám dolgozószobájában.

Szinte megkapott a hasonlatosság a két arc között, valahogy úgy éreztem, hogy ez az öreg bácsi is biztosan olyan nagyon komoly dolgokon gondolkodik, mint amilyenek abban a régi vastag könyvben voltak.

Csendesen peregtek a percek. A férfiak lassan oszladozni kezdtek s egyszerre egyedül maradtam az öreggel. A hold hosszan elnyújtotta ülő alakjának árnyékát a földön. Amint felemelte a fejét és rám nézett, olyan furcsa érzés fogott el, hogy megborzongtam.

Azután felkelt az öreg és odaballagott hozzám.

Két ujját felemelve megbillentette zsiros kalapszélét s merően a szemembe nézett.

Alig bírtam ki tekintetét. Valami furcsa volt az arcában, mintha küzdene magával, hogy szóljon-e.

Csendesen álltam előtte és vártam, hogy megszólaljon.

Jó perc telt bele, amikor végre mély, fáradt hangon, melyhez hasonlót soha életemben nem hallottam, csendesen azt mondta:

— Aztán, fiatalúr, én nem voltam ilyen zsinóros tüzér, — s a karpaszományomra mutatott, — de azért még ma is tudom, amit egyszer nekem a katonáéknál mondtak... Vajjon maga is ilyen jól megtanulta-e?

Csodálkozva néztem rá, hangtalanul. Az öreg pedig felemelte reszkető göresős ujját s figyelmeztetően intett felém:

— Azt, fiatalúr, hogy a lövegeinket soha el nem hagyjuk!...

Azzal megbiccentve a kalapja szélét, megfordult és elment.

A csizmája nyomán fehérös porfelhőcskéket puffantott az út s ahogy hajlott háttal szomorúan ballagott, olyan volt, mintha az elmúlt idők távozó szelleme volna. Alakja lassan elmosódott a sötétségben s csak a megriadt kutyák ugatásából tudhattam, hogy merre jár.

Én pedig ott maradtam egyedül a csillagos ég alatt. A fejem felett millió csillag sziporkázott remegőn tapadva az égboltra.

Ahogy felnéztem rájuk, mintha ugyanúgy suttoztak volna felém, mint valaha az öreg lovarda boltozatos falai:

...lövegeinket el nem hagyjuk...

És ekkor, a nyakamon virító két krumplivirág vitézi vortomat bizonyító ereje ellenére, kénytelen voltam visszafojtani a lélegzetemet, mert féltem, hogy kilopakodik a szemembe az a csillogó kis valami, amit komoly katonához illően akkori-ban még nagyon szégyenletes dolognak tartottam...

A 25 éves ludovikás találkozó résztvevői (1936. nov. 15.)

ZRINYI IGY BESZÉL.

Írta: Panyigay Sándor örökös tag.

Hé, szolgám, búsuló magány, fakó arcodat
ne lógasd tovább! Künn törökök hada
hemzseg, itt éhség, szorongás fertőzi a
lelket; hát vedd elő ünneplő köntösünk,
oldalunkra fent szablyát kötünk és
zsebünket töltjük tiszta szinarannyal.

Nem védjük néma várjallal tovább a
penészes időt, — majd csikordul menten
a felvonóhid rozsdás eresztéke s ha
szembekerülünk is zord ítéletidővel:
barcolva halunk... Nem néma gúzsban!

Mint igaz hősök váraikból: kirohanunk.
Szánk Krisztust — Máriát kiált s ha
el is talál nyíl, kopja hősi, vitézi
módra esünk s a hullarablók illetlen
kézügyén mégiscsak felragyog a kincs.

Hé, szolgám, búsuló magány, fakó arcodat
ne lógasd tovább! Künn törökök hada
hemzseg, itt éhség, szorongás fertőzi a
lelket; hát vedd elő ünneplő köntösünk,
oldalunkra fent szablyát kötünk és
zsebünkben száz arannyal kirohanunk...

TEMPLOMBAN.

Írta: Erdélyi Tibor főbádnagy, örökös tag.

Tavaszt pingált
a házak közé a nap.
Ragyog az ég.
De bent a templom szegletében
Borongós sötét van már,
s csak félve suhan át
a boltívek között
egy aranyos-szárnyú fényes napsugár.
Két kézre omlik gazdagon
és táncos íve úgy örül,
hogy az olvasót szemelgető
imárukulesolt két kezet
pajkosan fonhatja körül.
— A kezek kérnek valamit,
amit egy szív dobog,
egy száj susog,
és amiről csak Isten tud
és senki más.
Két összekulesolt kéz,
szelid, rózsafüzéres, imás.
valamit nagyon, de nagyon kér.
... Gyógyulást? Szerelmet?
Otthont? Kenyeret?
Munkát? Gyermekeket?
Vagy az elorzott Haza
egy régi porszemét?
Senki se látja a könyörgő
arcát, haját, szemét,
csak aranypatakban
fürdő két kezét.
— S a pajkos napfény úgy örül,
hogy az imárukulesolt két kezet
pajkosan futhatja körül.

TAVASZ A LUDOVIKA KERTBEN.

Írta: Tormássy Tibor akadémikus.

A fák szíve fiatalosan dobbant,
A nap tavaszi csókja égetett.
A kertben titkos fények ugrándoztak
Kökorsón, réten és bokrok megett.

A Borbála-szobrocška újraéledt,
A kis tó rég lerázta láncait.
A téli álom nagy ködös meséjét
Kikacagja most bokrocška, csalit.

A bús, butácska őz a ketrecében
Mérészen szabadságról álmodik,
Míg a tavasz-erdőknek: emlék-képe
Bamba nagy szemén keresztülfolyik.

Az utakat csokolgatja a napfény
S vár rájuk könnyed, karcsú lábakat.
Tavasz van s most a kerti úton
Legszívesebben két ember halad.

NAPLEMENTE A BALATON PARTJÁN.

Írta: Balikó Lajos akadémikus.

Rád öntötte fényét, mikor utólszor
bukott le isteni szótól
megalázott véres korongja...
Aranyló-vörösen ránkeseppent vére
szívünkre száradt, mint szélbe
suhano pörnye párázó szomja...
Te ott álltál és nézted a habot-
elfedő bíborbalzsamot...
Te csak álltál és lested, mint hányják
fény-manós bányák
koporsóhegyéről, feléd,
a végtelen égnek hulló aranyát...
Te csak nézted! S a méla-lomha,
kék ködöt-füstölő fuvalomba'
füstkarikát küldött a pipás Gulács!
S míg ág-kezevel a fénytszűrő platán,
diadémot hozva a napból, talán
éppen terád rakta, te csak álltál
és nézted a tó fenekét
taposó jegenyék
jajgató sorát...

... És akkor
szívünkbe vájt a búcsú karma,
s a tónak altató vésztes nyugalma
ránkszakadt, mint vér-verte vihar.

A búcsúzó nap dajkacsókja nesztelen
olvadt el nagy, remegő csend-szekeren
velem suhanó emlék-kisdedem
halovány arcán.
Te nézted azt a könnyes arcot,
hangtalan hangod megbicsaklott,
és zokogott bennem a szíved...

Megadóan néztem a végtelen kéket,
s míg aranyló arcod elfehérlett:
... ott volt velünk az Úr!

A 15 éves ludovikás találkozó résztvevői (1936 okt. 18.)

A 20 éves ludovikás találkozó résztvevői (1936 jún. 21.)

A 30 éves ludovikás találkozó résztvevői (1936. nov. 14.)

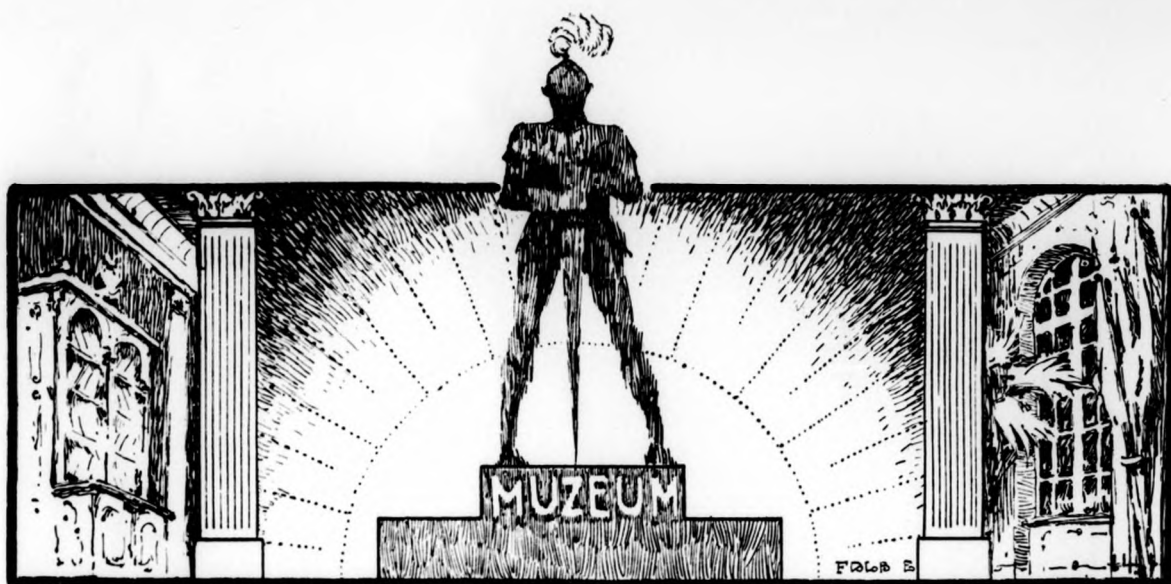
Téli részlet a L. A. I. kertjében.

VARGA TIBOR aks. felvétele.

Felhők között.

TÓMÓRY-MUTSCHENBACHER PÁL aks. felv.

ADALÉKOK A LUDOVIKA AKADEMIA TÖRTÉNETÉHEZ. A LUDOVICEUM MEGNYITÁSA 1849-BEN.

Mészáros Lázár hadügyminiszter, értesülván arról, hogy dr. Horner István orvos a gyöngyösi kórházban tíz év óta gyakorolja a hasonszenvi gyógymódot, 1848 decemberében Budára rendelte fel őt és a lefolytatott megbeszélés alapján kinevezte őt a Ludoviceum főorvosává. Utasította, hogy 1848 december 31-én jelentkezzék és az 1849 január 4-én megtartandó felvételi vizsgán már működjék. Amikor dr. Horner útnak indult, az országút tele volt a fővárosból menekültekkel, s amikor ő Petz alezredesnél, az intézet parancsnokánál jelentkezett, ez csodálkozását fejezte ki azon, hogy Horner be mert jönni a fővárosba, amelyet az ellenség bármely pillanatban megszállhat.

1849 január 4-én 50 ifjú jelentkezett felvételi vizsgára, akik közül 34 mind szellemileg, mind pedig testileg megfelelően, felvétetett az intézetbe. Másnap, mintha az ellenség nem állana a kapuk előtt, megkezdődtek az előadások. Január 6-án rémülve olvasta a város lakossága a Csányi László kormánybiztos aláírásával kifüggesztett plakátokat: „Az ellenség a fővárosba nyomul”. De a Ludoviceumban rendben folytak tovább a dolgok. A következő napokban a Ludoviceum igen látogatott volt, osztrák tábornokok és törzstisztek sűrűn fordultak meg az intézetben, melynek berendezése nekik nagyon megtetszett és nyíltan ki is mondták, hogy a Ludoviceum tovább is fenn fog maradni. Nehány nap múlva a Ludoviceum tanári kara (Hornernél: „előjárósága”) parancsot kapott, hogy Windischgrätz herceg előtt jelenjék meg. Nem ő, hanem hadsegédje, Rousseau fogadta a tanárokat s mind-egyiknek felírván nevét és szolgálati beosztását, azonnal becsátotta el őket, hogy sorsukról rövidesen értesíteni fogja őket.

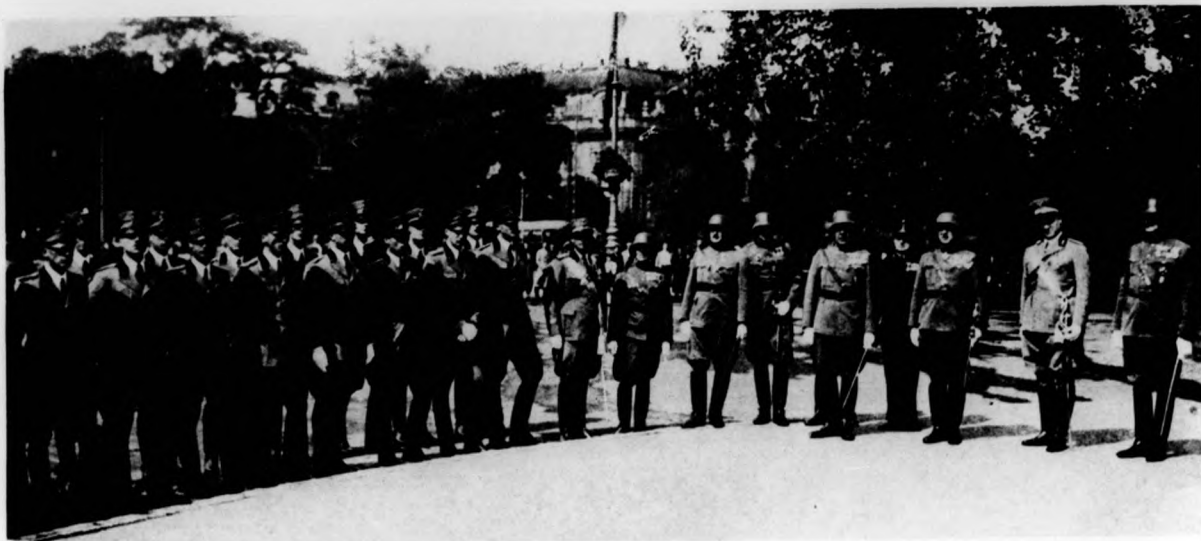
Január 16-án két század horvát gyalogság vonult az intézet elé. Az épület kapuinak megszállása után egy tiszt betért az udvarba és meghagyta, hogy a tanárok azonnal jöjjenek le. Ez megtörténvén, felolvasta nekik a parancsot, hogy aznap este 9 óráig az intézetből mindenki kitakarodjék. Az előjárók nyugodtan fogadták ezt az intézkedést. A növendékek hátukra vették ruhaneműiket és még aznap délután szétszéledtek az ország különféle részei felé. Horner orvos szintén felrakatta bútorait egy kocsira és január 17-én visszaérkezett Gyöngyös városába, ahol újból megkezdte kórházorvosi működését a Ludoviceum első orvosa.

Mindezt dr. Horner (később Vezekényi) István orvos a „Gyöngyösi Lapok” 1882. évi 12. és 13. számában írta meg. Ezzel végleg eldőlt az eddig sokat vitatott kérdés, hogy a Ludoviceumot a szabadságharc alatt megnyitották-e, vagy sem.

Bachó László.

A L. A. I.-ről az 1936. évben áthelyezett tisztek csoportja a tisztelétükre rendezett bajtársi búcsúvacsorán. (1936. aug. 18.)

Olasz katonai akadémikusok látogatása Budapesten és a Ludovika Akadémián (1936. aug. 14 - 21.)

A líbenai osztrák katonai középiskola 31 növendéke 2 tiszt vezetésével 1936 nyarán néhány hétig az akadémia vendége volt. A felvétel a búcsúzáskor készült az 1. fősop. parancsnok és a csoporttal foglalkozott tisztek részvételével.

Az osztrák kat. főredlisk. növendékek búcsúztatására (1936. július 14-én) rendezett bajtársi vacsora a L. A. I. fes.-nél. A szemben ülő sorban balról: vitéz HORVÁTH Győző ezds. a H. M. 9. o. vezetője, REGELE osztrák ezds., kat. attasé; vitéz JÁNY Gusztáv tbk., vitéz SZOMBATHELYI Ferenc ezds.

FOGSÁGOM TÖRTÉNETE.

Az átkos 1919. évi kommun uralma alatt a Ludovika Akadémia I. éves növendéke voltam. Első voltam a Ludovika Akadémia hallgatói közül, akit e gaz csorda és szemét had elfogott és izgatásért elítélt, ennek rövid története a következő.

A Ludovika Akadémiából *Káposztás Gyula* szintén I. évfolyambeli tüzér akadémikus — kívül már előzőleg is 3 és félévet együtt töltöttem Treiskirchenben, — süpett és felvétette magát a vörös hadseregbe, azonban étkezni és aludni bejárt a Ludovikába és állandóan dicsőítette a vörös forradalmat. Engem ez bántott, hogy ilyen haszontalan és önmagáról megfélelkezett ember miközben bejárjon, akik mindannyian becsülettel állottuk helyünket. Több ludovikás előtt, midőn egy alkalommal bejött, felelősségre vontam és felszólítottam a távozásra s miután erre semmi hajlandóságot nem mutatott, elhatároztam, hogy — ha kell — erőszakkal is eltávolítom.

A szóváltásra odajött az akkor szolgálatot teljesítő *Póbl Gyula* III. éves akadémikus is és felszólította, hogy mutassa fel belépési engedélyét, amennyiben akkor valamennyien el voltunk látva ilyen igazolvánnyal. Ezt felmutatni nem tudta, sőt nem is akarta, kijelentve, hogy ő vörös katona és nincs szüksége semmiféle engedélyre, eltávozni pedig egyáltalán nem volt hajlandó. Így az ügyről jelentést tett az ügyeleti tisztnek, *Cziegler Gusztáv* tüzérszázados úrnak, aki azután 4 szuronyos akadémikussal kivezettette, sőt írásban is adta neki, hogy eltávolította a Ludovika épületéből.

Ez történt 1919. évi április hó 13-án az esti órákban. Ezen az éjszakán éjjel 1 órakor vörös tengerészekből álló terror-szakasszal bejött a Ludovikába s miután az alvó ludovikásokat lefegyverezték, engem és *Cziegler* százados urat elfogatott és a terror-laktanyába vitetett, ahol mindkettőnkkel jegyzőkönyvet vett fel egy göndörhajú ifjú proletár. Ezek után a százados urat autón visszavitték a Ludovikára, engem ellenben ott tartottak és 14-én délelőtt 10 órakor átkísértek a Markó-utcai fogházba, ahol 2 napot, 2 éjszakát töltöttem betörők s egyéb gazemberek társaságában, bűzös levegőben, szennyes szalmaszákon és ehetetlen koszt mellett. A tárgya-

lást 17-én tartották meg, dr. *László Jenő*, a véstörvényszék elnöke volt a vádlóm.

A tárgyaláson tanuként kihallgatott ludovikások tagadták, hogy lázítottam, izgattam volna, de a bírók kérdésére, hogy mondtam-e valamit a vörös hadseregbe, azt feleltem, hogy amit mondtam, megmondtam a jegyzőkönyvben, most is azt mondom, hogy gazemberek. Dr. *László Jenő* akasztással fenyegetett és szigorú büntetést kért rám, de tekintettel fiatal koromra, csak 3 évi fegyházra ítélték azon reményben, hogy majd megnevelnek. Még aznap átszállítottak a gyűjtőfogházba, ahol 152. számú fegyenc lett belőlem, még fényképet is készítettek rólam, nehogy szökésre gondoljak.

Annak a szomorú rabságnak a történetét keserves lenne úgy leírni, amint volt, de nem is tudnám, kevés arra a pusztá betű.

Körülbelül 2 hétig állandóan külön cellába voltam bezárva, csak 1—1 órára mehettem ki a fegyház udvarára sétálni a többi fegyenc társaságában. Ilyenkor, mint a lovakat, úgy sétáltattak bennünket körbe-körbe s még beszélgetni sem volt szabad. Kérészemre aztán megengedték, hogy dolgozhassak és tetszémre bízták, hogy mi akarok lenni: asztalos, lakatos, ko-

ROMANELLI olasz kir. ezredes, megbatalmazott miniszter, a *Júniusi Bajtársak Szövetsége* kíséretében tett látogatása a Ludovika Akadémián (1936. szept. 4.)

vács, vagy szerelő. Az asztalosmesterséget választottam, legalább most már a nappalt tölthetem a munkateremben emberek között. Így lett belőlem asztalosinas, *Szalmári József* asztalosmester keze alatt, aki a lehető legszebben bánt velem. Eleinte itt is megrögzött betörőkkel és zsványokkal kellett együtt dolgoznom, de még így is jobb volt, mert szabadabban mozoghattam és el voltam foglalva. Elég volt este 5 órától reggel 7 óráig a 3 méter hosszú és 1 és fél méter széles cellában elmélkedni. Ilyenkor majd megőrültem, ha szüleimre és testvéreimre gondoltam, kikről semmit sem tudtam és ők is csak később értesültek elítélteüsemről és hollétemről.

Azt az érzést leírni és elfelejteni nem lehet, amit akkor éreztem, midőn édesatyám és ösém először jöttek meglátogatni; fegyveres őr fedezete mellett. — mint fegyenc — találkoztam velük.

Később az alsólendvai forradalom leverése után nagyon sokan kerültek az asztalosműhelybe letartóztatott urak, akik legkevesebb 10 évi, de legtöbbször életfogytiglani fegyházra voltak elítélve. A történeti hűség kedvéért álljon itt az ő nevük is: Csernok Rezső, Bagi Lajos, Sebestyén Jenő, Fangler János, Gaál Dénes, Kláber Leó, Fettel László, Stefka László, Bergmann Gyula, Szombathy Tibor, Nusál Béla százados, Kanyuk hadnagy; e nevezettek jó részt tiszték és polgári jobb állású egyének voltak. De az egyszerűbb polgári osztályból is megszedte áldozatát a vörös örület, így voltak itt Német József, Sveighoffer János, Reich Pál, Leskó István, Kviatkovszki Endre, ezekkel együtt már sokkal kellemesebben telt el az idő és együtt is hagytuk el a fogházat augusztus 3-án.

Augusztus 3-án már tudtuk, hogy a kommün megbukott, de azért még résztvettünk az Istentiszteleten a fegyházi kápolnában. Megható volt és feledhetetlen az a jelenet, midőn a kántor a Himnuszt kezdte orgonálni, mindenki sírvafakadt, még a legmegrögzöttebb betörök is és igaz lelkesedéssel énekeltek valamennyien — 4 hónap után először — a magyarok imáját.

Délután 3 órakor végre megnyílt a kapu előttünk és gyalog indultunk útba, amennyiben sem villamos nem közlekedett, sem pedig kocsit nem lehetett kapni. Én egész Budáig gyalogoltam édesatyám jó barátjához, dr. Marsovszky László miniszteri tanácsosékhoz, teljesen talpnélküli csizmában. Itt

Lengyel tiszték látogatása a L. A. I-nál (1936. aug. 8.)

vettek ápolás alá, szereltek fel ruhával. Körülbelül 10 napot töltöttem náluk; s mikor már annyira-amennyire rendbejöttem, jelentkeztem az akadémián. Édesatyám eközben feljött hozzám s az ő kérésére kaptam hatheti egészségügyi szabadságot. Ennek elteltével visszajöttem a Ludovikára, ahol tanulmányaimat folytattam és 1921 augusztus 20-án elnyertem vágyaim netovábbját, a hadnagy csillagot.

Ez az én fogságom története rövid dióhéjban. Hogy mit és mennyit szenvedtem e 4 hónap alatt, arról sokat lehetne írni. Dr. László Jenő ügyvédet, aki fölöttem pálcát tört és akasztással fenyegetett, a kommün után a Margitkörtüi fogház udvarán felakasztották. „Aki másnak vermet ás, maga esik bele!” szokták mondani.

Azóta már sok idő telt el, megnősültem, ma már boldog családapá vagyok. Lassanként magam is elfeledtem, hogy egyszer már fölöttem is hajszálon függött Damokles kardja.

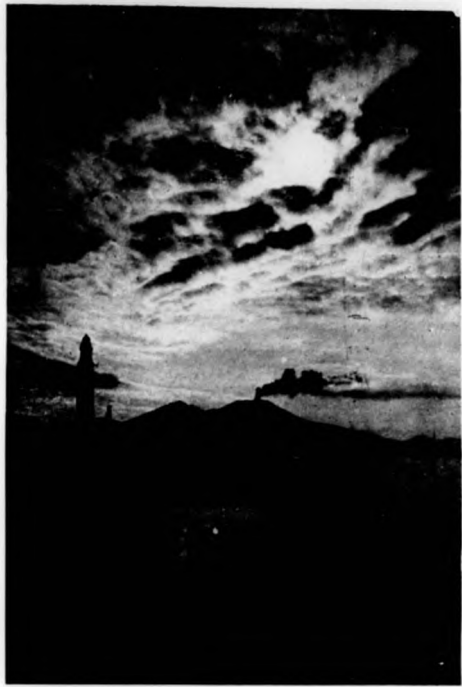
Az idő sűrű fátyola mindent beföd, feledteti a multat, csak az emlékek beszélnek, s ha a rámnézve értékes emlékeket előveszem, a fényképet, melyet sikerült megszereznem, akkor eszembe jut egy ember neve, sajnos, nem magyar emberé, Romanelli neve, kinek nagyon sokat köszönhetek, talán az életemet és velem együtt még sokan, mert ő volt az, aki kis számú csapatával örökösödött felettünk, midőn úgy volt, hogy Szamuelli átveszi a városparancsnokságot és bejön vérszomját oltani a gyűjtőfogházba. Az ő ellenállásán akadt meg a vérszopó minden terve, amennyiben ellenezte, hogy a városparancsnokságot átvegye.

Papp-Kökényesdy László
százados.

Vetter.

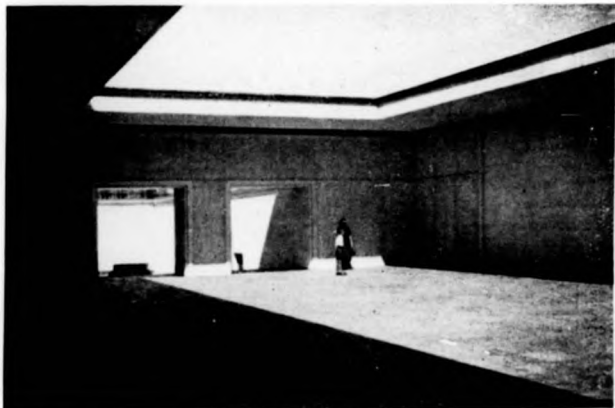
*VETTER altábornagy, 1848-ban a «Ludoviceum főigazgatója» címet is viselte.
(Bacsay-Amant Zoltán ny. fbdgy. újabb adata.)*

1.

2.

3.

4.

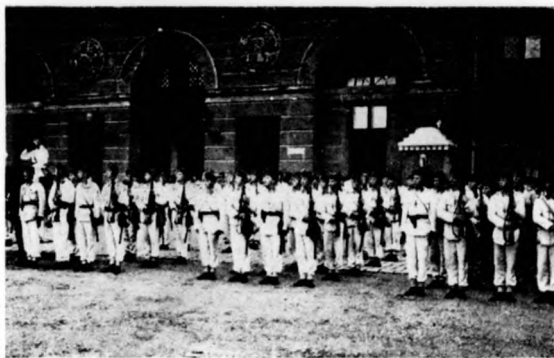
5.

6.

TOPERCZER OSZKÁR aks. felvételei:
1. Nápoly a Vezuvval. 2. Róma, Capitolium. 3. Bécs, hadsereg-emlékmű. 4. Pompei. 5. Nürnbergi részlet. 6. Salzburg, vár.

FELVÉTELEK AZ I. FŐCSOPORT NYÁRI GYAKORLATAIRÓL.

A gyalogzászlóalj indulása a nyári kihelyezésre.
(1936. július 1.)

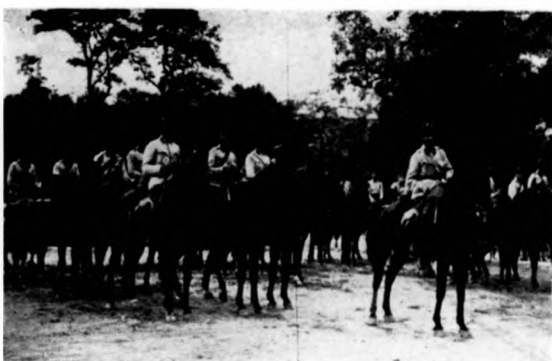
Bevonulás. Olasz kat. akadémikusok csoportja.
(1936. aug. 14.)

Kerékpáros járőr.

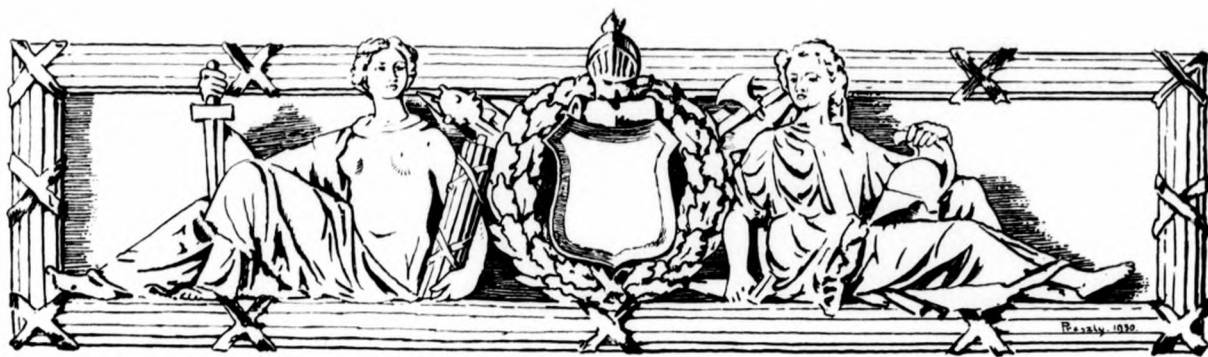

Aks. üteg tüzelőállásban.

Bevonulás a nyári kihelyezésről. (1936. aug. 14.)

AKADÉMIAI ÉLET

I. FŐCSOPORT

HADNAGYAVATÁS.

(1936)

A IV. évfolyamot végzett akadémikusoknak hadnaggyá avatása augusztus 20-án, Szent István napján, délelőtt folyt le díszes ünnepség keretében.

7 óra 30 perckor a díszteremben kihirdették a hadnagyi kinevezéseket és kiosztották a Ludovika Akadémia elvégzését tanúsító okleveleket, valamint a ludovikás gyűrűket.

Fél 9 órakor hálaadó istentisztelet volt, amelyen a lelkészek búcsúztató szavakat intéztek a felavatandókhoz. Ennek befejeztével az egyes fegyvernemeknél a rangban elsőként végzett új hadnagyok megkapták a nekik odaítélt alapítványi jutalmakat.

A nyilvános ünnepség az ősi Alma Mater park-

jában folyt le, ahol nagyszámú előkelő közönség gyűlt egybe.

Megjelentek: vitéz *Sipos* Árpád gyalogsági tábornok, a m. kir. honvédség főparancsnokának helyettese, vitéz *Rapaich* Richárd, *Schnörch* Ottó és vitéz *Marschalkó* Kornél altábornagyok, vitéz *Kis* János tábornok, *Hász* István és dr. *Soltész* Elemér táborigazgatók. Jelen volt *Mattioli* olasz kir. alezredes, katonai attasé, a látogatóban éppen Budapesten időző olasz katonai akadémiai növendékek élén.

Fél 11 órakor érkezett meg a Kormányzó Úr Ó Főméltósága képviselőjében vitéz *Shvoy* István gyalogsági tábornok, a m. kir. honvédség főparancs-

Vitéz *Sipos* Árpád gyalogsági tábornok, a m. kir. honvédség főparancsnokának helyettese tiszteletére rendezett bajtársi vacsora abból az alkalomból, hogy a tisztképzés és nevelésügyi szemléltői beosztásából megvált, s utóda vitéz *Marschalkó* Kornél altábornagy lett. (1936. május 23.)

noka, aki kíséretével a kivonult akadémikusi alakulatok, a felavatandó hadnagyok, valamint a tiszti és tanárikar arcvonala előtt elhaladva a Himnusz hangjai közben fogadta a kivonult alakulatok díszelgését.

Miután a felavatandók a Ludovika-szobor elé vonultak, ahová az akadémia zászlaját előre hozták, vitéz Jány Gusztáv tábornok, a főcsoport parancsnoka a következő beszédben búcsúztatta el az életbe kilépő tanítványait.

Fiatal Bajtársaim!

Ma megint felvette ünnepi köntösét az Alma Mater, mert a tanulás éveit bevégzett fiait ma az élet forgatagába bocsátja azért, hogy friss piros vérről gazdagodjék Hazánk teste, hogy Veletek a magyar élni akarásnak új harcos lovagjai lépjenek sorompóba. Nem véletlen, hogy azt ép első nagy királyunk, Szent István napján teszi.

A történelem megismétlődik, a mai kor is hasonlatos az ezer év előttihez. Akkor a honfoglalás, az ország birtoklásának biztosításáért vívott harcok a nemzet erőit kimerítették, a honépítő és alkotó munkát benn és kinn az ellenség meg akarta rontani és felhőbe borult a magyarság felszálló csillaga. Ma az ég még sötétebb, ellenségeink lelke még feketébb. Benn idegen faj bérencei vagy idegen eszmék örültjei csibolnak tüzet, hogy felélessék Szent István örökségét: a hitet Istenünkben és Hazánkban; körülötünk pedig a prédára éhes gyűlölet les réánk; átkos Trianon börtönében akarnak tartani bennünket. Ide halljuk szüntelen Rákóczi népének, Csaba királyfi utódainak elkínzott sóhajait és halljuk Délen a törökverő Hunyadiak türelmetlen lába dobbanását. Meddig még?

Ugye most átérzitek, hogy hivatástok nem színes pillangók álma, hanem a turul harcos küzdelme, hogy pályátok nem virágos mezőkön tovasikló csendes patak mentén vezet, hanem sziklákon fel a magasba tör, hol elbotlik, lezuhan a gyenge, de büszkén, keményen lép előre az erős, Ti fiaim!

Utatokra hadd adjak szövétneket a kezetekbe, melynek lángja sok színből összerakott és amely bevilágítja az utat akkor is, ha a kishitűek éjszakájának fekete kárpitja borítaná is el.

Az első kék, mint az égbolt: mutassa, hogy a Mindenható Istenbe vetett hit az, amely minden akadályon átsegít;

a második piros, mint a hajnal: mutassa, hogy a törhetetlen nemzeti érzés vezet a magyar virradathoz;

a harmadik aranylik, mint a nap: mutassa a becsület egyenes útját, melyről soha el ne térítsen semmiféle kísértő, igérjen bár vagyont, gyönyört, hatalmat, mert titek lehet minden földi jó, mégis lesodrótok a megvetés legsötétebb szakadékába, melyben a becsstelenség örvénylik feketén;

a negyedik csillog, mint kardotok acélja: mutassa, hogy kemény akarással kell tovább dolgoznotok, értelmeteket élesítenetek, tudástokat gazdagítanotok, hogy elhivatott vezérekké váljatok, akik a

csapataitokkal rettenthetetlenül áttöritek a poklot is, égjen az a vörös örület lángjától, vagy szikrázzék és gomolyodjék a ma csatatere acélt és mérget ontó gránátjaitól.

Ezzel búcsúzom Töletek, a Mindenható kíséren életetek útján, az ősi Alma Mater széttárja kapuit és útra bocsát azzal az élő hittel, hogy büszkén, keményen járjátok a magyar katona vérről és verítékekkel öntözött, de babéredőn átvívó útját, hogy bánat borúján, örömök és gyönyörök muzsikáján át is halljátok szüntelen, hogy ide morajlanak a Kárpátok vízesései, erre zúgnak vártán álló fenyvesei, hív a Táttra, a Pozsony, Kassa, Késmárk felől subogó szél, hívnak Erdély bércin égő tüzek, a Bánát, Bácska hullámzó búzavetése, melyek szemét magyar vér cázta acélossá, hívnak a nyugati végek, melyekről hangzik Mátyás fekete seregének dobbanása.

Halljátok a hívó szavakat úgy fiaim, nem is hívó szavak ezek, hanem kemény, követelő parancsok, melyek lángot gyújtók; ezek ne hagyjanak nyugodni, örülni semminek és csak egyet várjatok szüntelen, Legfelsőbb Hadurunk parancsszavát, a „Hajrá!”-t, hogy azután a fergeteg erejével törjétek az élre, magatokkal sodorva mindenkit, bátrát és kishitűt, derekat és reményvesztettet, míg csak ott nem álltok kemény ökölben kardotokkal az igazi határon és dacosan oda nem kiáltjátok a világnak: ne merd bántani a magyart!

Igy és erre esküdjétek!

Ezután következett az eskü, aminek elhangzása után a rangban legidősebb új hadnagy, Szentgyörgyi Tibor lelkes, katonás hangon tolmácsolta felavatott bajtársai nevében hódoló hűségüket a Legfőbb Hadúr iránt és jövődő hivatásuk magasztos átérzését, egyben pedig köszönetet mondott volt parancsnokaiknak és tanáraiknak. Legszebben a következőket mondta.

— *Igérjük, hogy ott leszünk, ahol felgyujtani vagy szítani kell az élet tüzét. Vagy ahol izzó parázsra. Ott leszünk, ahol meg kell vetni az izzó parázsra. Ott leszünk, ahol meg kell jogni a munka kérges tenyerét, ahol le kell törölni egy verejtékező homlokot. Ott leszünk mindenütt, ahol vérről kell megváltani, ami a miénk!*

Beszéde végén az ifjú hadnagyok ősi szokás szerint kardot rántottak és a kardpengék csengése közben a ludovikás jelmondat: „A Hazáért mindhalálig!” kiáltásával pecsételték meg fogadalmukat.

Végül vitéz Szvov István gyalogsági tábornok, a m. kir. honvédség főparancsnoka, a Kormányzó Úr nevében üdvözölte a m. kir. honvédség tisztikarának legfiatalabb tagjait.

— *Négy szó: — mondotta — jellemzilárdság, becsületesség, a kötelesség odaadó teljesítése és a fegyelem, amelyekkel nagy tetteket lehet véghez vinni. Ez a négy szó váljék örök tízparancsolattá számotokra és irányítsa állandóan lépteiteket!*

Az ünnepséget a kivonult alakulatoknak a Ludovikás induló hangjaira végzett feszes díszmenet zárta be.

(v. R. J.)

JELENETEK AZ 1936. ÉVI HADNAGYAVATÁSON.

Fogadás.

vitéz Jány tdk. beszél.

Eskü.

Kardrántás.

Díszmenet.

A díszmenet fogadása.

BESZÁMOLÓ A LEVENTEKÖR 1935–36. TANÉVI MUNKÁSSÁGÁRÓL.

A) AZ IFJÚSÁGI ELNÖK ÉVI JELENTÉSE.

A főcsoport parancsnokság a kör tanárelnöki tisztségét vitéz Szotyori Nagy Gyula vkszt. ezds. úrra bízta. Tanártitkár: Somlyódy Árpád szds., tanárpénztáros: Németh Miklós szds., tanárkönyvtáros és a Leventeköri dolgozóhelyiség gondnoka: Raffay Elemér szds. urak voltak.

A múlt év végén választott akadémikus főtisztviselők a következők voltak: ifjúsági elnök: Czebe Jenő, helyettese: Zalay Tamás; főjegyző: Homonnay Hugó, helyettese: Balikó Lajos; pénztáros: Gilde Barna, helyettese: Külkey Dénes.

A Leventeköri munka szolgálatában állott az idén is az aks-i kaszinó, a Leventeköri olvasó- és dolgozóterem, a Nagykönyvtár, az Irredenta-könyvtár, a kedvezményes színház- és mozijegyek,* valamint az akadémián kívül tartott előadások, hangversenyek, tárlatok stb. látogatása is.

Az egyes osztályok önállóan dolgoztak és tartották üléseiket a szerda délutáni órákban.

AZ OSZTÁLYOK MŰKÖDÉSE.

1. **Irodalmi osztály.** Vezetőtanár: vitéz Rózsás József szds., osztályelnök: Móra László, jegyző: Hodonyi János, könyvtáros: Kubinyi Tibor.

Elsősorban a nemzeti és a katonai szempontoknak az irodalomban való elvi és gyakorlati érvényesítését tartotta szem előtt. Könyv- és színházkritikával helyes útmutatást adott. Az irodalmi osztály rendezte a Kör ünnepségeit és „Berszenyi emlékülésével” méltóan hozzájárult a nagy költő halálának évfordulójára rendezett országos ünnepségekhez. Az emlékülés tárgysorozata, amelynek elejét a Közoktatásügyi Tanácsnak az akadémiát meglátogató tagjai is meghallgatták, a következő volt: 1. Bevezetőt mondott Móra László aks. 2. Berszenyi nemzeti és katonai jelentőségét méltatta a vezetőtanár. 3. Berszenyi költészetét jellemezte Hodonyi János aks. 4. Berszenyi-verseket adtak elő: Démy-Gerő László és Tábori Pál aks-ok. 5. Berszenyi „Közelítő tél” c. versét megzenésítette és zongorán előadta Nádor Ödön aks. 24 osztályülésen 28 felolvasást, 2 szabadelőadást, 16 szavallatot tartottak a tagok. Főleg a katonai vonatkozású írókkal és költőkkel, többek között Gyóni Gézával foglalkoztak.

Különösen értékes előadást tartott Hodonyi János aks. Berszenyiről, Kubinyi Tibor aks. vitéz Somogyváry Gyuláról és Uzoni Károly aks. Áprily

* A színházjegyek ügyeit — Pápai Imre főhadnagy úr irányításával — ez évben is Juhász János tiszthelyettes, főkapus végezte dicséretreméltó buzgalommal és pontossággal. A jegyforgalom főbb adatai: a megváltott jegyek száma 1008 volt 4944 pengő értékben, amely összegből a nyújtott kedvezmények révén 1795 pengő megtakarítás mutatkozott. Ezenkívül bizonyos színházi és filmelőadásokra többször nagyobb számú ingyenjegyek is kerültek kiosztásra.

Lajos költészetéről. Mint szaváló kitünt Démy Gerő László aks.

2. **Hadtudományi osztály.** Vezetőtanár: Farkas Antal vkszt. szds., osztályelnök: Szakonyi Dezső, jegyző: Tormássy Tibor, könyvtáros: Morlin Imre aks.

Az osztály, mely 19 ülésén 17 felolvasást és 8 szabadelőadást tartott, alapos munkát végzett. Heti szemlén beszélt meg az elmúlt hét hadtudományi, katonai és politikai eseményeit. Az a körülmény, hogy az előadáshoz hozzászóló bírálók száma 142 volt, igazolja, hogy az osztály tagjait a határozott felfogásra és az önálló gondolkodásra való törekvés vezette. Az osztály kezelte az olasz-abesszín harc-helyzetet feltűntető abesszíniai térképet, amely az aks-i kaszinóban volt felállítva.

Magas színvonalú előadást tartott Major Valér aks. a „Gyorsanmozgók”-ról, Kalmár Károly aks. a „Politikai eszmearamlatok” és Morlin Imre aks. az „Örök béke” címmel.

3. **Légügyi osztály.** Vezetőtanár: Plattby Árpád főhadnagy, osztályelnök: Takács Gyula, jegyző: Horváth Brunó, könyvtáros: Hegedeős Kálmán.

Az osztály nemcsak az időszerű légügyi kérdések megvitatását, hanem a vitorlázó repülés gyakorlati elsajátítását is feladatául tekintette. 12 osztályülésen 16 munkaórán keresztül nagy ügybuzgalommal meg is oldotta a feladatát. Az osztály a Közlekedési Múzeumot és a Műegyetem Aerolaboratóriumát is megtekintette. Ez évben készül el egy nagy teljesítményű vitorlázó gép is, melyen a kör tagjai szorgalmasan dolgoztak, valamint a már meglévő két siklógépen végeztek alapos javítást.

Előadásaikkal kitűntek a következő aks.-ok: Kámory Lajos: „Óceánrepülés”, Takács Gyula: Mótoros repülés és bembázás”, Szentirmay Tibor: „Vadászrepülés és légvédelem.”

4. **Műszaki osztály.** Vezetőtanár: Bonyhay Jenő szds. Osztályelnök: Jankovich Lajos, jegyző: Turcsányi Tibor, könyvtáros: Faragó László.

Az osztályban a technikai kérdéseket kedvelő tagok képességeik szerint gyakorlatiasan dolgoztak. Üléseiken a korszerű technikai kérdéseket beszéltek meg és előadást tartottak ebből a tárgykörből. A Studio épületének megtekintésével tette változatossá az osztály a maga üléseit.

„Az elektromágneses hullámokról” c. előadásával kitűnt Jankovich Lajos aks.

5. **Nyelvgyakorló osztály.** Osztályvezető tanár: Dezséri Bachó László alezredes, osztályelnök: Görgeyi Valter, osztálykönyvtáros: Lipthay Kurt aks.

a) **Német nyelvcsoporthoz:** vezetőtanár: Horváth Bálint őrgy., jegyző: Porosz Géza aks.

b) **Olasz nyelvcsoporthoz:** vezetőtanár: Bachó László alez., jegyző: Ujlaky-Nagy Tibor aks.

Nemesi címer.

*R. RAKSÁNYI GYÖRGY
aks. faragása.*

*Batról:
ROMHÁNYI FERENC
aks. könyvtábla
domborítása.*

*Jobbrol:
Faragott fakeret,
HARGAI JÁNOS
aks. munkája.*

Az iparművészeti csoport munkáiból.

c) *Francia* nyelvcsoport: vezetőtanár: *Schultheisz Miksa* szds., jegyző: *Déry Jenő* aks.

d) *Angol* nyelvcsoport: vezetőtanár: *Raffay Elemér* szds., jegyző: *Bánföldy Antal* aks.

A nyelvcsoportok rendszeres munkával és szó-
rakoztató eszközökkel törekedtek tagjaik nyelv-
tudását tökéletesíteni. Hangos filmek és az olasz
kiállítás megtekintésével növelték a tagok érdeklő-
dését a nyelvek iránt.

6. **Fényképezési osztály.** Vezetőtanár: vitéz
Darvas István alezredes, osztályelnök: *Tömöry-
Mutschenbacher Pál*, jegyző: *Benyovszky Győző*,
könyvtáros: *Vértes Vilmos II.* aks.

Az osztály a gyakorlati fényképezés tökéletes
elsajátítására nevelte tagjait, melynek eredményéről
az évvégi fénykéпкиállítás gazdagon tanuskodott.
Az osztály fényképezési kiállítások, az Iparművé-
szeti Múzeum, a lakberendezési kiállítás, a *Stúdió*
és a *Hunnia* filmgyár megtekintésével tette még
szórakoztatóbbá és hasznosabbá tagjainak a levente-
körü foglalkozást.

igen tanulságos előadást tartott vitéz *Benkő
Ernő* aks. „Hogyan készül a film?” és *Tömöry-
Mutschenbacher Pál* aks. „Színes fényképezés”
címmel.

7. **Képző- és iparművészeti osztály.** Vezetőtanár:
Szabó Gyula szds., az iparművészeti csoport veze-
tője *Olcsvay Géza* iparművész. Osztályelnök:
Prónay Lajos, jegyző: *Horváth Andor*, könyvtáros:
Misángyi Vilmos aks.

Az osztály eredményes munkásságát, mely
mind a festészetre, mind a pasztellrajzra, plasztikára
és az iparművészeti munkákra kiterjedt, az év végén
rendezett kiállítás bizonyította legjobban. Az osztály
végezte nagy szorgalommal a *Borbála-ünnep* és a
ludovikás táncestély hangulatos termeinek díszítését.
Iparművészeti kiállítások, a *Műcsarnok*, a *Nemzeti
Salon* kiállításainak megtekintésével alkalmat adott
tagjainak, hogy a képző- és iparművészet legfrissebb
megnyilatkozásait is megismerjék és élvezhessék.

8. **Gép- és gyorsíróosztály.** Vezetőtanár: *Seregy
Sándor* alezredes, osztályelnök: *Galamb Ödön*, jegy-
ző: *Megyeri Elemér*, könyvtáros: *Halmos László*
aks.

Az osztály gyors- és gépírás elsajátításán fára-
dozott, aminek mindenki jó hasznát veheti jövőendő
élet-hivatása betöltésében.

9. **Ének- és zeneosztály.** Vezetőtanár: *Baranyai
Gyula* szkv. fhdgy., zenetanár. Osztályelnök az
énekkarnál: *Reé József*, jegyző: *Némay Ferenc*,
kottatáros: vitéz *Papp György*. Osztályelnök a ze-
nekarnál: *Szentgyörgyi Tibor*, jegyző: *Némethy
Tibor*, kottatáros: *Bán Ödön*.

Az osztály sikerült zene- és énekkari számok-
kal tette gazdagabbá és színesebbé ünnepségeinket.
Az osztályból önként alakult tánczenekar a ludo-
vikás táncestélyen nagy mértékben hozzájárult a
kellemes hangulathoz.

Czebe Jenő akadémikus.

B) ÜNNEPSÉGEINK.

Első ünnepségünk *december 6-án* volt. A Kor-
mányzó Úr Ó Főméltóságának magas nevenapját
most is a hagyományos bensőséggel és ragaszkodás-
sal ünnepeltük meg. Bevezetőül a zenekar részlete-
ket adott elő a „*Bánk bán*” c. operából. Majd *Czebe
Jenő* aks. ifjúsági elnök mondott lelkes ünnepi be-
szédet. Ezután vitéz *Pálffy Gyula* aks. szavaltta el
vitéz *Rózsás József* melodramáját a „*Rab Lehel
halálá*”-t nagy átérzéssel. Befejezésül *Ammer Jó-*

zsef „*Nem, nem, soha!*” c. karénekét adta elő az
énekkar.

Március 15-én egyszermind *Liszt Ferenc* emlé-
kének is hódoltunk. Az ünnepséget *Liszt Ferenc*
„*Magyar ünnepi dal*” c. szerzeménye vezette be,
amelyet az énekkar adott elő zenekari kísérettel.
Czebe Jenő aks. ünnepi beszédében a negyvennyol-
cas ifjak önfeláldozását és lelkesedését állította elének-
példaként. Ezután *Baranyai Gyula* tanár, az ének-

AZ 1936. ÉVI MÁRCIUS 15-
I ÜNNEPSÉGRŐL.

Jobbrol: Magánszereplők, ének-
és zenekar.

Atul: Közönség.

Pápai utcarészletek.

HORVÁTH ANDOR akadémikus rajzai.

és zenekar vezetője adta elő gordonkán a „Magyar Rapszódia“-t, majd a zenekar a „Toborzó“-t Kodály Zoltán „Hári János“ c. operájából. Ezt követően Démy-Gerő László aks. szavalt Petőfinek „A ledőlt szobor“ c. költeményét. A „Magyar Hiszekegy“ elnéklése után az ünnepség véget ért.

Május 20-án ünnepeltük a *Hősök napját* a világháborúban elesett tisztek emlékművénél. Vitéz Jány Gusztáv tábornok, főcsoport parancsnok úr megkoszorúzta az emlékművet lelkes szavak kíséretében. Majd Czebe Jenő aks., a pályadíjnyertes ünnepi beszédét mondta el az elesett tisztekről. Utána az énekkar Ammer József szerzeményét, a „Nem, nem, sohá“-t adta elő. Végül az akadémikusok díszmenetben vonultak el az emlékmű előtt.

Ugyancsak ezen a napon tartottuk *záró-közgyűlésünket* is. Somlyódy Árpád százados, tanár-titkár úr felolvasta a pályázatok eredményét. Az értékes jutalmakat vitéz Jány Gusztáv tábornok úr adta át. Majd Szotyori-Nagy Gyula vkszt. ezredes úr, tanár-elnök mondott köszönetet a Leventekör minden vezetőjének és tagjának, a tábornok úr

pedig meglepedését fejezte ki az elért eredmény iránt és többek között a következőket mondotta:

Minden alkalommal hangsúlyoztam, hogy a Leventekör munkájának — a hazafias és a jellemnevelés szempontjából — különös jelentőséget tulajdonítok és eredményeit nagyra becsülöm. Mindenki, aki csak egyoldalú munkát végez, előbb-utóbb eljárnak és nem éri el azt, amit képességei alapján egyébként el kellene érnie. Mindenki annyi ember, ahányféle munkához ért; és annyi egész ember, ahány téren eredményt tud felmutatni.

Ünnepségeink szépek és színvonalasak voltak, ami főképp az irodalmi osztály, valamint az ének- és zenekar munkásságának köszönhető.

Az egyes osztályokban mindenütt becsület, lelkes és kemény munka folyt; olyan teljesítményeket is láttam, amelyek tiszteknél is becsületre valósnak.

Az ittmaradók jövőre minél nagyobb számban álljanak be a Leventekör munkájába, s e közben kövessék a nagy célt: hogy a mi Csonka Hazánk felépítése mireánk vár!

Homonnay Hugó aks.

C) JELENTÉS A PÁLYÁZATOKRÓL, JUTALMAZÁSOKRÓL ÉS DICSÉRETEKRŐL.

A Leventekör elnöksége az 1935/36. tanévben is különféle pályatételeket tűzött ki a Leventekör tagjai számára. Az érdemesnek ítélt pályázók pályadíj és jutalom fejében emléktárgyakat, értékes könyveket kaptak, vagy pedig dicséretben részesültek. A pályadíjat nyert verseket és a kisebb prózai munkákat a Leventekör érdekműgyűjtésébe írták be a szerzők, míg a terjedelmesebb prózai munkák az érdekműgyűjtődobozába kerültek. A pályázatokon nyertes vagy jutalmazott munkák egy része a Ludovikás Leventében jelenik meg. A tanári bírálóbizottság véleményezése és a Leventekör elnökségének döntése alapján a következő eredmények alakultak ki:

1. Irodalmi pályatételek: a) A „*hazafias vagy tetszés szerinti lírai verse*“ beérkezett 10 pályamunka. Pályadíjat nyert: Tormássy Tibor, I. oszt. jutalmat nyert: Porosz Géza, II. oszt. jutalmat nyert: Kalmár Károly és Nádor Odön, dicséretet nyertek: Kolbay László, Perjámossy Béla, Czebe Jenő. b) *Novella (kisebb elbeszélés) lehetőleg történeti vagy katonai tárgyú* c. pályázatra beérkezett 4 pályamunka. Pályadíjat nyert: Jónás Endre, II. oszt. jutalmat nyert: Liszka György, dicséretet nyert: Tatay Dezső. c) „*Értekezés az irodalomtörténet, esztétika vagy bölcsélet köréből, tetszés szerint megválasztott tárgyról*“. Beérkezett 1 pályamunka. Pályadíjat nyert: br. Podmaniczky Tamás aks.

* A Ludovika Akadémia I. főcsoport protestáns egyháza ez évben is 50 P-t adott a Leventeköri pályadíjakra és jutalmazásokra; ugyancsak 50 P-t küldött e célra Mohay Károly alezredes úr, a kör volt tanár-tisztviselője.

2. Hadtudományi pályatétel: „*A modern katonai technikai vívmányai mennyiben befolyásolják a szélességi és mélységi tagozást menet alatt és harcban?*“ Beérkezett 3 pályamunka. Pályadíjat nyert: Tormássy Tibor, dicséretet nyert: Balikó Lajos.

3. Légügyi pályatétel: „*A repülőfényképezés alkalmazása a távol és közelfelderítés céljaira*“. Beérkezett 2 pályamunka. I. oszt. jutalmat nyert: Gilde Barna, dicséretet nyert: Veress János.

4. Műszaki pályatétel: „*Ultraszög hullámok*“. Beérkezett 2 pályamunka. I. oszt. jutalmat nyert: Jankovich Lajos, dicséretet nyert: Turcsányi Tibor.

5. Fényképezési osztály: „*Ellenfény mellett készült művészi felvétel*“. Beérkezett 10 pályamű. Pályadíjat nyert: Derestey Sándor, II. oszt. jutalmat nyert: Ambrus Kálmán, dicséretet nyertek: Karkiss János, Tömöry-Mutschenbacher Pál.

6. Képző- és iparművészeti osztály: „*Tetszés szerinti, elsősorban katonai tárgyú képző- vagy iparművészeti munka*“. Beérkezett 20 pályamunka. Pályadíjat nyertek: Külkey Dénes és Rakssányi György. I. oszt. jutalmat nyertek: Bajsa Bálint, Tabajdy Tibor, Prónay Lajos, Szalkay Zoltán. II. oszt. jutalmat nyertek: Gombos Sándor, Horváth Andor, Hargay János, dicséretet nyertek: Misángyi Vilmos, Pajor Tamás, Hanák Sándor, Sass Zoltán, Bujdosó Andor, Safáry Endre, Péchy György, Gorondy-Novák Jenő.

7. Nyelvi pályatétel: „*Az olasz-abesszín háború előzményei és lefolyása, bezárólag 1936. január végéig*“. Az olasz, német és angol csoportban beérkezett összesen négy pályamunka. Pályadíjat nyert: Boór László, Gilde Barna, Korbusz-Lipthay Kurt. Dicséretet nyert: Marényi Ernő.

8. Gyorsíró verseny: I. oszt. jutalmat nyert: Szirányi Béla, II. oszt. jutalmat nyert: v. Váry Gyula.

9. Gépíró-verseny: I. oszt. jutalmat nyert: Jónás Endre, II. oszt. jutalmat nyertek: Rozváczy Lajos és Gilde Barna.

10. Ének- és zeneosztály: „Liszt Ferenc művei magyar vonatkozásának méltatása“. Beérkezett 2 pályamunka. I. oszt. jutalmat nyertek: Czike Ernő és Ribényi Kamilló.

11. A főcsoport parancsnokság pályatétele: „Az erkölcsi erők, az anyagi felkészültség értékelése“. Beérkezett 3 pályamunka. Pályadíjat nyert: Zalay Tamás, I. oszt. jutalmat nyert: Hanák Sándor, II. oszt. jutalmat nyert: Gilde Barna.

12. A Leventekör elnökség pályatétele: „Szónoki beszéd a világháborúban hősi halált halt magyar tisztek emlékére“. Beérkezett 4 pályamunka. Pályadíjat nyert: Czebe Jenő, I. oszt. jutalmat nyert: Zergi Benő, II. oszt. jutalmat nyert: Morlin Imre, dícséretet nyert: Zalay Tamás.

13. Vitéz Rózsás József szds. pályatétele: „Szükséges-e, hogy a fiatal tiszti irodalommal és műveltséggel is foglalkozzék? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?“. Beérkezett 6 pályamunka. Pályadíjat nyert: Móra László, I. oszt. jutalmat nyert: Tatay Dezső, II. oszt. jutalmat nyert: Czebe Jenő, dícséretet nyertek: Zergi Benő és Zalay Tamás.

A folyó tanévben kitűzött 16 pályatételből 16-ra, vagyis azoknak 100%-ára érkeztek be munkák. Összesen 71 pályamű futott be. 13 pályamű nyerte el a kitűzött díjat, 15 pályamű részesült I. oszt. jutalomban, 13 pályamű II. oszt. jutalomban, 21 pályamű pedig dícséretben.

Ezek az alosztályok között a következőképpen oszlottak meg:

1. szd.	2 pályadíj,	2 I. oszt. jutalom.	—	II. oszt. jut.,	3 dícséret
2. szd.	3 pályadíj,	2 I. oszt. jutalom,	2 II. oszt. jut.,	3 dícséret	
3. szd.	3 pályadíj,	4 I. oszt. jutalom,	8 II. oszt. jut.,	9 dícséret	
Hu. szd.	3 pályadíj				
Üteg	3 pályadíj,	6 I. oszt. jutalom,	3 II. oszt. jut.,	7 dícséret	

A Leventekör ebben a tanévben is kiírta az alosztályok közötti pontversenyt. A pontozásban az alosztályok létszáma és az elért pályázati eredmények számítottak. Az alosztályok közötti sorrend a következő:

- I. a 3. század,
- II. az üteg,
- III. a hu. század,
- IV. a 2. század,
- V. az 1. század.

A vándordíjat tehát a 3. század nyerte el.

Örökös tagok lettek és főcsoport parancsnoki dícséretben részesültek:

Czebe Jenő, Gilde Barna, Homonnay Hugó, Zalay Tamás, Jankovich Lajos, Pacor Győző, Porosz Géza, Görgényi Walter, Fodor Gyula, Bánföldy Antal, Móra László, v. Pálffy Gyula, Takács Gyula, Szentirmay Tibor, Szentgyörgyi Tibor, Reé József, Tömöry-Mutschenbacher Pál, Karkiss János, Ambrus Kálmán, Szakonyi Dezső, Hamar András,

Major Valér, Prónay Lajos, Gorondy-Novák Jenő, Hanák Sándor, Bajsa Bálint, Galamb Ödön, Koltay Pál.

Évközben kifejtett buzgó és eredményes munkájukért: a) főcsoport parancsnoki dícséretben részesültek: Horváth Andor, Pajor Tamás, Misángyi Vilmos, Szenttoronyi Gyula, v. Váry Gyula, Jónás Endre, Toperczer Oszkár, Vértes Vilmos, Benkő Ernő, Benyovszky Győző, Demeter Gábor, Győrffy Gábor, Juhász Károly, Szóts András, Tabajdy Tibor, Rakssányi György, Vety György, Szalkay Zoltán, Safáry Endre, Hargay János, Bujdosó András, Kámory Lajos, Jakab Ödön, Mikus István, Tatay Dezső, Tábor István, Uzoni Károly, Ujlaky-Nagy Tibor, Görgy Vince, Faragó László, Vidos Gyula, Létay Gyula, Kovács Ottmár.

b) A Leventekör Elnöksége részéről jutalomban részesültek:

Czebe Jenő, Gilde Barna, Homonnay Hugó, Zalay Tamás, Balikó Lajos, Turcsányi Tibor, Szalkay Zoltán, Bujdosó András, Pacor Győző, Porosz Géza, Kápolnás Andor, br. Stipsicz Ferenc, Vágó Kálmán, v. Pálffy Gyula, Hodonyi János, Démy-Gerő László, Szentirmay Tibor, Szentgyörgyi Tibor, Reé József, Zergi Benő, Szakonyi Dezső, Tormássy Tibor, Galamb Ödön, Koltay Pál, Külkey Dénes, Móra László, Kandó Bertalan, Pap Árpád, Szendy Gábor, Pintér Pál, Falvay Andor, Molnár László, Jónás Endre, Paál Márton.

c) Leventekör Elnöki dícséretben részesültek:

Gereben Ferenc, Bárdossy Pál, Sárkány Mihály, Illye Nándor, Kalmár Károly, Haralyi László, Rozváczy Lajos, Tölgyessy József, Kubinyi Tibor, Szirányi Béla, v. Váry Gyula, Jónás Endre, Gáts Tibor, Prónay Lajos, Zolomy László, Mészáros Sándor, Ribényi Kamilló, Némethy Tibor, Szalay László, Kiss Zoltán, Gyulafia Lóránt, Nádor Ödön, Raáb Imre, Boór László, Vidék Attila, Göbölös Tasziló, Déry Jenő, Szelepcsényi Tibor, Bujdosó Andor, Hargay János, Molnár László, Barna Tamás, Kovács Károly.

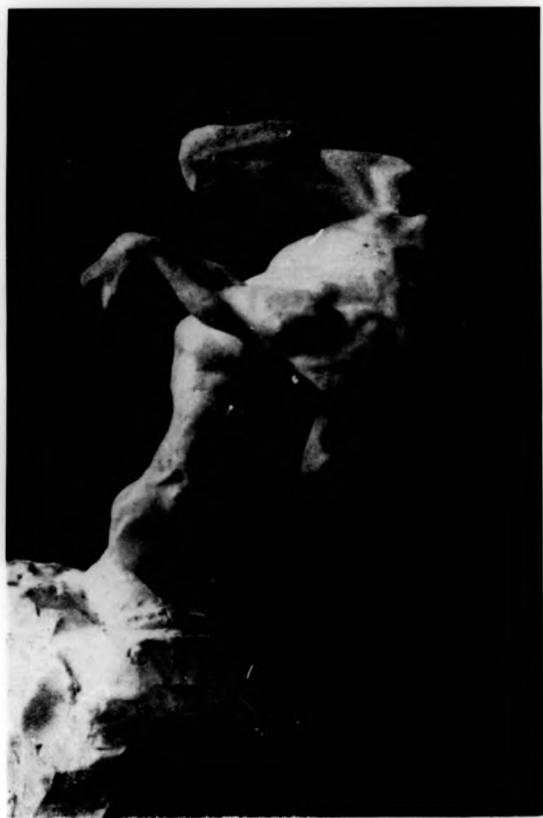
Somlyódy Árpád százados, tanárútitkár.

A Leventekör 1935/36. tanévi főtisztségviselői.

*SZENT LÁSZLÓ király, a magyar gyaloqság vezető
eszményképe.*

Erőfeszítés.

KULKEŰ DÉNES akadémikus szoborművei.

(A szobrokról a fényképfelvételeket BRUNHUBER Béla udv. fényképész készítette.)

FEGYVERNEMI ÜNNEPSÉGEK.

SZENT LÁSZLÓ-ÜNNEPÉLY.

1936 július 18-án zajlott le Jutason a Szent László-ünnep keretében az aks. zlj. által rendezett 10 km-es távgyalogló verseny, teljes felszereléssel. Az egyéni versenyben az első lett *Bolgár Kálmán* III. c) osztálybeli aks. 57 perces idővel. A csapatversenyben az 1. aks. szd. lett az első.

Ezt követően, a jelentőfutó lánctverseny került lebonyolításra 1 km-es távolságon.

Első lett a 3. aks. szd. csapata 7.22 perc idővel.

A fenti versenyekkel egyidőben a puska- és pisztoly-lőversenyek zajlottak le a veszprémi elemi lőtérén. Július 19-én, vasárnap, az ünnepek folytatódtak. Reggel táborig mise, illetve prot. istentisztelet volt a jutasi altisztképző intézet parkjában, melyen megjelent a főcsoportparancsnok úr, az aks. zlj. tisztikara és a jutasi altisztképző iskola tisztikara is.

Délben díszbéd volt a gyalogos és kerékpáros kiképzésben részesült aks-ok részére. A díszbéden résztvevő vitéz Jány Gusztáv tábornok úr és az aks. zlj. egész tisztikara. A díszbédén Szt. László-serleg-

gel a kezében *Szentgyörgyi Tibor* IV. éves aks. ünnepi beszédet mondott, méltatva a gyalogsági szellem ápolásának fontosságát és rámutatott a törhetetlen gyalogsági szellem szükségességére, példaképpen állítva az aks-ok elé nagy királyunknak, Szt. Lászlónak erényeit.

A gyalogsági szellem további ápolása és fenntartása a jövőben is szükséges. Öntudatos magyar gyalogsági szellem kell, hogy már az akadémián minden gyalogos-kiképzésben részesülő aks-t áthasson. Gyalogos, büszke öntudattal a csapathoz kikerülő fiatal tiszt hivatott a legénységben — mint hozzá legközelebb álló tiszt-elöljáró — ezt a szellemet naggyá fejleszteni.

E meg gondolásokat szem előtt tartva, teljesítette az akadémia parancsnoka az aks. zlj. pság azon kérését, hogy az intézet parkjában *Szt. László szobrát* felállíttassa. A szobor leleplezése ünnepélyes keretek között 1936. aug. 19-én történt meg.

Németh Miklós szds.

BESZÉD A SZENT LÁSZLÓ-SZOBOR LELEPLEZÉSÉN.

Az Alma Mater öreg fái alatt, ahonnan éppen tíz éve, hogy Szent László királynak, a magyar gyalogság vezérlő eszményképének kultusza elindult: ma új szobor áll. Bronztestét még lepel borítja, de már érezzük, hogy szelleme közünk van és betölt mindnyájunkat.

Itt állsz előttünk Te legmagyarabb, legharcosabb király, hogy felemelj magadhoz, hogy eszményképünk légy! Itt állsz közöttünk, a késő utódok, a ma és holnap magyarjai között s ezer év távlatából aggódva várod, méltók leszünk-e rá, hogy ajkunkra vegyük szent neved. Hulljon le Rólad a lepel! Állj közénk, adj hitet, erőt nekünk s hirdesd aranybetűkkel írott jel-szavadat: „Bíz z a t o k b e n n e m, m e r t n a g y a z é n e r ő m”. S mi bízni fogunk, mi hinni fogunk Benned, mert Te segíteni fogsz.

Segíteni a pusztító gránáttűzben, az előretörő „Hajrá”-ban, a vad kézitusában. Segíteni fogsz a minden bajban előlküzdőnek, a sárban, esőben nélkülözőnek, a harcok harcosának: a magyar gyalogságnak. Ott leszel velünk az új csatákban, a nagy országszerző viadalban. Hívószavadra előretörünk, biztató-sodra jobban álljuk a harcot. Ha szellemed összeforraszt bennünket, ha neved, eszméd együtt tart bennünket, akkor Szent György, Borbála s a többiek vitézeivel együtt felvesszük a harcot minden ellenséggel. Fohászunk hallgassd meg, kérésünk teljesítsd Te néma szobor s akkor mi neveddel ajkunkon, eszméd-űl szívünkben harcolni fogunk, hogy méltók legyünk Hozzád, Szent László király!

Czebe Jenő aks.

A Szt. László-szobor leleplezése. (1936. aug. 19.) Árvay Győző alezredes felvételei.

Boróczy Dénes főhadnagy, örökös tag rajzai.

BORBÁLA ÜNNEPSÉG (1936).

December 3-án 19 h 40 perckor a Prinz Eugen induló hangjai mellett vitéz nemes *Marschalkó* Kornél altbgy. úr, nevelésügyi szemlélő, nemes *Bangha* Imre altbgy. úr, tü. szemlélő, *Hász* István táborigaznádok úr és vitéz *Szombathelyi* Ferenc ezds. úr, a Ludovika Akadémia I. parancsnokával az élen léptek a vendégek az erre az alkalomra ünnepélyesen feldíszített terembe, majd megkezdődött a Borbála-est. Suppé: Könnvű lovasságának hangulatos zeneszáma után Dánffy Benő III. aks. katonásan és lelkesen szavalta Raffay Elemér századosnak ez alkalomra írt Prológusát. Ezután Démy-Gerő aks. előadta vitéz Vörös Tibor aks. által megzenésített „Hazafelé“ c. melodramát. Még alig csendesedett el a szereplőknek kijáró taps, máris szétnyílt a függöny s a reflektor fényében tündöklő Borbálát láthatta a hallgatóság. Búzdító szavak után a legifjabb tü. aks-ok fogadalmat tettek, hogy Nagy-Magyarország feltámadásáért mindent megtesznek, majd Borbála csodát ígért, feltámadást, mire szétnyílt a hátsó függöny s előttünk Nagy-Magyarország fenyőgalyakkal koszorúzott képe, s körülötte roham-

sisakos, szuronyos katonák őrizték a szent határokat. A zenekar a „Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország“ akkordjaiba kezdett s a legifjabb tüzérek sorban Borbála elé járultak, aki kardjával lovagjaivá avatta őket. Az egész jelenet rövid volt, de megható. Borbálát az egyik aks. huga (Endrődy Mária) személyesítette meg, kinek kedves közreműködését szegfűcsokorral köszönte meg a IV. Tü. osztály.

E szám után bajtársi vacsora következett. *Marschalkó* altábornagy úr rövid köszöntőt mondott a Legfőbb Hadúrra, majd *Szombathelyi* ezredes úr emelkedett szólásra s magasan szárnyaló beszédjében a Borbála-legendát felelevenítve a háborúban hősiességgel harcolt magyar tüzerbiztosokat követendő példaként állította a magyar tüzerbiztosok seregének élére. Ezután *Michnay* ezredes úr emlékezett meg a hagyományos Borbála-szokásokról, kiosztotta az irányzó versenyek díjait, majd átnyújtotta a Borbála-kardot *Raisz* Attilának, a rangban legidősebb tüzerakadémiakusnak s felszólította, hogy mondja el Borbála serlegbeszédjét.

Előkelőségek az 1936. évi Szt. Borbála ünnepségen.

„Megjött a János“ c. vidám jelenet.

A II. évfolyambeli tüzér aks-ok „avatása“.

A lelkes beszéd elhangzása után *Liszka György* aks. ügyes konferálása mellett megkezdődött a vidám rész. A „Házasságközvetítő“ c. darabban különösen vitéz *Rábay István* aks. a házasodni óhajtó hölgy szerepében aratott sikert. E szám után *Tölgyesy József* aks. igyekezett *Pluhár* stílusában helyszíni közvetítést adni az akadémia életéből. A próza után szinte jól esett a „Kis kacsá fürdik“ c. zenés jelenet, melynek zajos sikerét elsősorban e szám értelmi szerzője és rendezője *Muray Antal* százados úr könyvelhette el magának. Az est leghatásosabb jelenete kétségtelenül *Liszka György* aks. „Megjött a János“ c. kis párbeszéde volt, melyben *Tabajdy Tibor* és

Raksányi György aks-ok, két leszerelt tüzér szerepében igen megnevetették a hallgatóságot. Ezután következett a *Borbála-tekeres*, *Gajary Kuchinka Emil* aks. igen ügyes munkát végzett. A vers minden sora találó volt és mégsem bántó senkire nézve sem. Utóljára maradt a hagyományos „tüzéravatás“.

Borbála-mise.

December 4-én *Hász püspök* úr ünnepi misét mondott, majd utána a IV. évfolyam megkoszorúzta a kápolnában elhelyezett *Szen Borbála* képet.

Raisz Attila aks.

SIMONYI EMLÉKÜNNEP.

(1936)

Július hó 14-én rendezte *Jutason* az aks. huszár-század hagyományos *Simonyi-tereplovaglását*. Ezen a napon a nap sugarai is ünnepibb formát öltöttek és az akadémikusok szemei is ragyogtak az örömtől és az izgalomtól.

A verseny két részből állott: a 19 akadályos tereplovaglásból és a *Jutason* felállított 12 akadályos parconos-ból. A lovasok igen nehéz feladat elé voltak állítva a több mint 12 km hosszú, változatos, de festőien szép terepen. A start egy élő sövényvel kezdődött, majd a lovasok kedvenc akadályá, a karám következett. Ezután jött a kőbánya három meredek mászatója, amely már igen szép feladat elé állította a versenyzőket. Innen a jutasi tölgyerdő egy vágásán át vezetett az út, ahol egymás után következtek sorompó, ölfarakás. *Bulrincsi* előtt az erdőből kijutottaknak még egy kút vályúját át kellett ugratniok. Majd a vasúti őrház mellett kellett egy meredek töltést mászatni, melyen egy sorompó volt felállítva.

Jutas pusztá következett, ahol pihenőállomás volt. 15 h-ig pihent ló és lovas, hogy újult erővel

folytassa a hátra levő nehéz részt. Itt megemlést érdemel a *Séd* folyón való átkelés, mely néhány akadémikusnak strandfürdőül szolgált. Hat árok következett 2.50—4.50 m-ig. A tereplovaglást egy kő-rakás ugratása zárta be.

3⁰¹ pihenés után 12 akadályból álló 1.20 m magas parconos következett. Ezzel a verseny véget ért. Eredmény a következő:

IV. évfolyam:	III. évfolyam:
I. <i>Némethy Zoltán</i>	I. <i>Nagyalásnyai Gyula</i>
II. <i>Remete Tamás</i>	II. <i>Lipcsey Péter</i>
III. <i>Bónis Bertalan</i>	III. <i>Wácsek Frigyes</i>
IV. gr. <i>Széchenyi Ernő</i>	IV. vitéz <i>Buttykay Ernő</i>

Másnap ünnepélyes *Istentisztelet* volt, melyet *díszebéd* követett. A *díszebéd*en vitéz *Jány Gusztáv* tábornok, akadémiai parancsnok a *Kormányzó Úr* Ó Főméltóságára üritette poharát, majd a rangban legidősebb akadémikus, br. *Stipsicz Ferenc* mondotta el a *Simonyi* serleg-beszédét, mely a huszár-hagyományokra és a bajtársi összetartozásra figyelmeztette az akadémikusokat.

Altörjay György örgy.

LUDOVIKÁS TÁNCSTÉLY.

1936. február hó 8-án tartotta az I. főcsoport immár hagyományossá vált akadémiai táncestélyét.

Ünnepi díszbe öltöztek a főépület komoly tantermei és folyosói, az egész I. emelet és a földszint. A már hetekkel azelőtt elkészített hangulatos és ötletes terveket szorgos akadémikus kezek varázsolták valósággá s néhány óra leforgása alatt rá sem lehetett ismerni a helyiségek eredeti rendeltetésére. A jövőző tiszték — a ludovikások — multságának méltó színhelyévé változott minden.

Díszes és előkelő közönség tisztelte meg táncestélyünket. 21 óra tájban már egymást érték a gépkocsik az akadémia előtt s 22 órakor — midőn az előkelőségek átvonultak a díszterembe — az első

bálozó párok a: „Hármat jüttyentett már a rigó“ kezdetű csárdás ütemeire nyitották meg az estélyt.

Öröm volt látni a kipirult arcú boldog fiatal-ságot, amint teremről-teremre járva élvezték az estély ragyogását.

Valósággal meglepetés volt valamennyi, külön-féle elnevezésű tánc- és étterem, melyeknek berendezését és díszítését a következő aks-ok végezték:

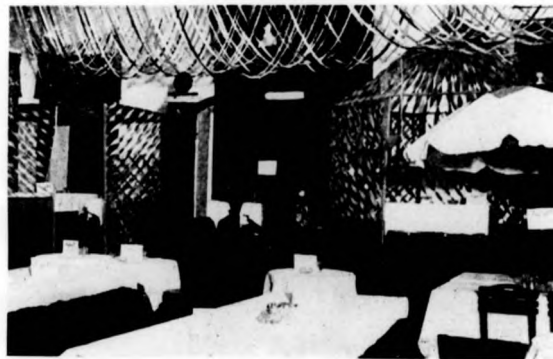
Gorondy Novák Elemér, Prónay Lajos, Hargai János, Bartóffy János, Sas Zoltán, Gáts Tibor, Külkey Dénes, Horváth Andor és Déry Jenő.

Reggel 7 óráig tartott a multság, mindvégig a legjobb hangulatban.

Almay Béla szds.

„Északi sark“ táncsterem.

Feldíszített étterem.

A kezdőtáncot megnyitó párok csoportja.

Táncos párok csoportja a szünet alatt.

Aks-ok és vendégeik társasága.

Előkelőségek.

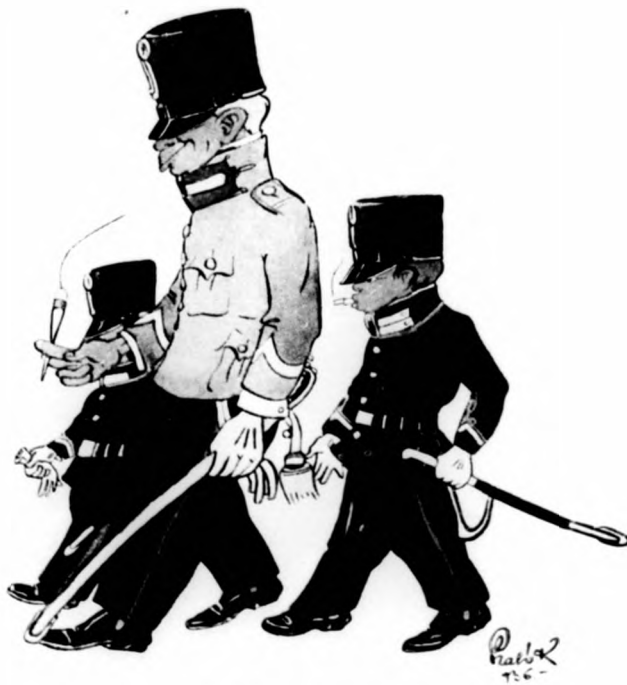
Felvételek az 1936. évi ludovikás táncestélyről.

Montolia mozgósított!! Titelnél be akar törni...

Az első próba

A két szárnysegéd

SZABÓ KÁROLY százados, ötöös tag karikatúraalbumából

A szülők öröme — a falu büszkesége.

SZABÓ KÁROLY százados, örökös tag most megjelent karikatúra-albumából.

*(A művészi kiállítású album 100 db. színes rajzot tartalmaz.
Megrendelhető 10,- P előjegyzési árban Sz. K. századosnál.
Szombathely, Széchenyi-utca 4.)*

*Vitéz JÁKFAI GÖMBÖS GYULA
néhai miniszterelnök és honvédelmi miniszter
FELAVATÁSI EMLÉKMŰVE
a Ludovika Akadémia I. főlépcsőházában
(a két oszlop között).*

A Ludovika Akadémián elhelyezett „régí honvéd zászlók” nagyrésze felsőbb rendelkezésre az 1935. év júniusában a m. kir. Hadimúzeumba került, ezért az Akadémia múzeumának részleges átrendezése vált szükségessé. — Felvételünk az így kialakult 1936. évi állapotában mutatja be a múzeumot.

II. FŐCSOPORT

BESZÁMOLÓ

A LEVENTEKÖR 1935 – 36. TANÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

A főcsoport Leventeköre a parancsnokság kijelölése alapján Jelic Gyula vkszt. alezredes elnöksége alatt a következő szakosztályokkal alakult meg:

Hadtudományi szakosztály. Vezetője: Benda Antal őrnagy.

Műszaki szakosztály. Vezetője: Kárpáti Elemér őrnagy.

Repülő szakosztály. Vezetője: Horváth Béla mű. tisztv.

Képzőművészeti szakosztály. Vezetője: Spóner Sándor I. o. törzskapitány.

Fényképezési szakosztály. Vezetője: Bihácsy György szds.

Német nyelvi szakosztály. Vezetője: Dr. Répássy János II. o. főtörzsorvos.

Angol nyelvi szakosztály. Vezetője: Schulek Tibor ev. lelkész.

Olasz nyelvi szakosztály. Vezetője: Dr. Mészáros János alesperes.

A Kör akadémikusi tisztviselői a tagok szavazása, illetve a főcsoport parancsnokság jóváhagyása alapján a következők lettek:

Ifjúsági elnök: csiktapolcai Lázár István akadémikus.

Főjegyző: Ferenczy János akadémikus.

Tagokul: a főcsoport valamennyi akadémikusa belépett.

Az egyes szakosztályok működése a következő volt:

Hadtudományi szakosztály: A szakosztály célkitűzése az akadémikusok önképzésének elősegítése volt általános katonai téren. Ennek érdekében a tagok megosztották egymás között azokat a tárgyköröket, amelyekről előadásokat tartottak. Ezenkívül minden ülésen megbeszélték a heti külpoliti-

kai eseményeket. Az olasz-abesszín háború eseményeit külön csoport tartotta nyilván s a helyzeteket az akadémikusi olvasószobában elhelyezett térképen rögzítette le. Az előadások közül a szakosztály hármát jegyzőkönyvi dícséretre tartott érdemesnek.

Műszaki szakosztály: A szakosztály keretében a következő nagyobb előadásokat tartották meg az akadémikusok: Hadi Jenő akadémikus: A felépítményi anyagok és a vasúti felépítmények fektetése. Pauksch Willibald akadémikus: A generátorgáz gyártása. Gerédy Ernő akadémikus: A Duna-Tisza-csatorna. Boromissza Gyula akadémikus: Hullámhosszmérés. Hady Jenő akadémikus: Villamosítás. Jobbágy László akadémikus: Épületek gázvédelme. Reményi Ede akadémikus: Központi fűtés. A szakosztály megtekintéseket is végzett. Ezek közül a következőket lehet megemlíteni: A Margit-híd kiszélesítésének munkálatai. Mavag gépgyár. Láng gépgyár.

Repülő szakosztály: A szakosztály tagjai megfelelő eredménnyel működtek.

Képzőművészeti szakosztály: A tagok jó eredménnyel működtek. Főleg a tanulmány-fejek rajzolásában gyakorolták magukat. Ezenkívül foglalkoztak pasztel-munkákkal, olajfestéssel, karrikatura-rajzolással és iparművészeti munkákkal. A tagok működéséről az évvégi pályázaton elért szép eredmény tesz legjobb tanúságot.

Fényképezési szakosztály: A cél azoknak az akadémikusoknak a kiképzése volt, akik hivatalból nem tanulnak fényképezni. Tekintettel a laboratórium kis befogadóképességére, a folyó tanévben csak a IV. éves akadémikusok részesültek kiképzésben. Az elért eredmény jó volt.

Nyelvi szakosztályok: A foglalkozás célja egyrészt a katonai nyelv elsajátítása és ezzel a tolmács-

Földmérési gyakorlat Süttön.
L. A. II. felv.

Terepfelvételi gyakorlat Süttön. Látvány-készítés.
L. A. II. felv.

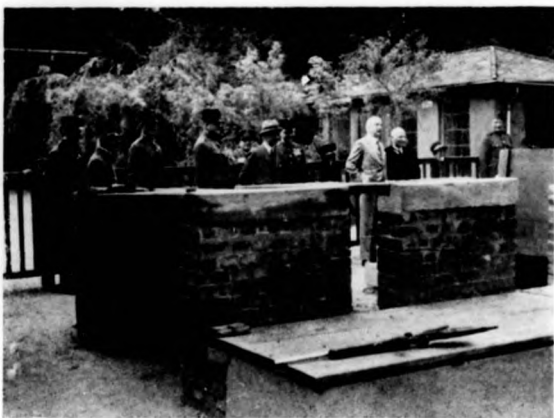
*Műszaki század harcserű lövészete Píliscsabán.
Stirling ezredes szemlét tart. L. A. II. feje.*

vizsgára való előkészítés, másrészt a társalgási nyelv gyakorlása volt. Az akadémikusok nagy kedvvel végezték a munkát, egyesek közülök minden szabad idejüket a nyelvtanulásra fordították. Nagymértékben előmozdította a sikert a sok képes külföldi folyóirat, melyek az olvasószobában állandóan az akadémikusok rendelkezésére állanak. Alig volt olyan foglalkozásmentes időpont, amikor az olvasószoba üres lett volna. Az eredmény nem is maradt el. Három akadémikus (Zsuffa György, Ádám Tibor és B. Szabó László) a tanév végén a katonai tolmácsvizsgát sikerrel letette.

Az irodalmi szakosztály a folyó tanévben nem alakult meg, mert az e kérdéssel foglalkozó akadémikusok idejét és munkáját teljes egészében kitöltötte a főcsoport ünnepségeinek előkészítése és az azokon való szereplés.

Az akadémikusok munkakedvének fokozására a Kör pályatételeket is tűzött ki, melyeket dísz- és használati tárgy jutalmakban részesített.

A pályázat részletes eredménye a következő:

A Közoktatásügyi Tanács tagjainak látogatása a II. főcs.-nál. Gr. Teleki Pál ny. miniszterelnök, dr. Kornis Gyula, dr. Szily Kálmán és dr. Tasnádi Nagy András államtitkárok. L. A. II. feje.

Akadémikusi neveléssel foglalkozó tételek csoportjában első díjat nyert Némethy Jenő akadémikus „Aks-i tízparancsolat“-ával, dícséretet érdemelt Szalay Antal akadémikus.

A katonapolitikai tételek csoportjában első díjat nyert Székely Ákos „A hazafias és erkölcsi nevelés szükségessége és anyaga“ című, második díjat nyert Némethy Jenő „A politikai és katonai vezetés összefüggése“ című munkája.

A magyar történelmi kérdések csoportjában díjat nyert Párdányi (Schöller) Rezső akadémikus „Gr. Széchényi István műszaki alkotásai“ c. munkájával.

A nemzetiségi kérdés-csoportban első díjat nyert: Kun György akadémikus „A nemzetiségi kérdés Magyarországon“ című, második díjat nyert Szász Ottó akadémikus „A Német Birodalom dunamenedencei törekvései“ című munkájával.

A külpolitikai kérdések csoportjában első díjat nyert vitéz Lupkovics János akadémikus „Kína jelene és jövője“ című munkájával, dícséretet érdemelt Balogh György és Kun György akadémikusok.

A magyar bábjáték pályázaton első díjat nyert vitéz Dorombi László akadémikus „Pató Pál úr“ című munkája.

A katonai szakkérdések csoportjában első díjat nyert Balogh György akadémikus „Milyen legyen az ideális tábori tüzérség“ című munkájával.

Az elektrotechnikai szakkérdések csoportjában díjat nyert Boromissza Gyula akadémikus „Az elektromos vontatás és a velejáró veszedelmek“ című munkájával.

A francia novella-pályázaton első díjat nyert B. Szabó László akadémikus „Après la bataille“ című novellájával.

A képzőművészeti munkák közül első díjat nyert vitéz Dorombi László akadémikus „Kitesztott“ című ceruzarajza és Bene András akadémikus „Jégesap“ című fényképe. Második díjat nyert Sa-

Marschalkó altábornagy szemléje. L. A. II. feje.

FELVÉTELEK A II. FŐCSOPORT NYÁRI GYAKORLATAIRÓL.

Cőlőverés

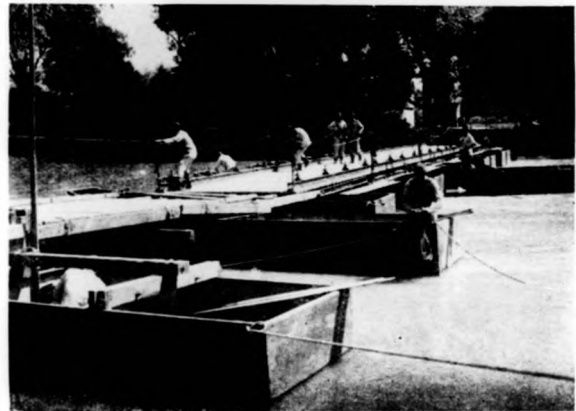
B. Szabó L. a.ks. felv.

Tajók vontatása.

Hadihídverés Szentendrén.

Gépköcsi vezetési gyakorlaton a Mecsekben. Pihenő.

Híradó vezetékgyakorlat Dunaalmáson.

L. A. II. felvételek.

FELVÉTELEK A II. FŐCSOPORT FARSANGI TÁNCSTÉLYÉRŐL. (1936.)

Táncbemutató. Fáklyás-tánc.

Táncbemutató. Menüett.

Büfé

„Csubaj-csárta”.

„100 napos” vacsora.

Diszmenet a Hősök emlékünnepeén.

lay Antal akadémikus „Hol a föld?” című pasztelrajza. Dícséretet érdemeltek: Bene András és Szalay Antal akadémikusok.

Az iparművészeti tervezésben első díjat érdemelt Szalay Antal akadémikus Mikulás-jelvénye, dícséretet kapott vitéz Doromby László tervezése.

A Magyar Katonai Szemle arany- illetve ezüst-plakettjeit nyerték a hadtudományi szakosztályban kifejtett legnagyobb munkásságukért Némethy Jenő akadémikus és Kóbor István akadémikus.

A Kör elnöksége a tanév folyamán a Kör érdekében kifejtett különösen tevékeny eredményes munkásságukért jutalomban, illetve dícséretben részesítette a következőket:

A Kör működése és az ünnepségek rendezése körüli érdemekért Lázár István akadémikust. A díszítési és díszletmunkálatok sikeres, sok fáradsággal járó és ötletes megoldásáért Kádár Zoltán akadémikus.

Az ünnepségeken való eredményes szereplésért Schreil Tibor, Dezséri Dezső, Ferenczy János, Lányi Andor, Somogyi Endre, Léway Győző, Zsuffa György, Némethy Jenő, Dervarics Tamás, B. Szabó László és Dedinszky Wladimir akadémikusokat. A terem díszítő munkálataiban való eredményes közreműködésért Bene András, Balogh György, Székely Ákos, Kelemen László, Nyirő József, Szalay Antal, v. Csoknyay Jenő, v. Doromby László, Barsay Adám és Udvarhelyi Ubul akadémikusokat.

A Kör fent ismertetett működésének alapján megállapíthatjuk, hogy a Kör hagyományainak szellemében fejlődött. A tagok az előző évek tanulságait felhasználva igyekeztek jobbat, szebbet produkálni, mint elődeik. Az eredmény nem maradt el s így akadémikusaink megmutatták, hogy nagy elfoglaltságuk mellett is tudnak időt szakítani tudásuk fejlesztésére és lelkük nemesítésére.

Csiktapolcsi Lázár István aks.

BESZÁMOLÓ A II. FŐCSOPORT ÜNNEPSÉGEIRŐL.

1935. október 6. Tanévnyitó istentisztelet és ünnepély. Az Oldal István alezredes parancsnoksága alatt kivonult aks. zászlóalj és tisztikar a fogadás után vallásfelekezetek szerinti istentiszteleteken vett részt. Ezután a tisztikar és az aks. zászlóalj felállott a hősi emlékmű előtt. Székely Ákos aks., akadémia-első, felolvasta az elesettek névsorát. Ezt az emlék megkoszorúzása követte. Majd a kivonultak „Imához”-zal adóztak a hősök emlékének. Az ünnepélyt díszmenet zárta be.

1935. október 13. A volt budapesti gyalogsági hadapródiskolában 1895-ben felavatott tiszték 40 éves találkozója. A ritka találkozóra az évfolyam volt tanárai és növendékei közül összesen 22-en gyültek egybe, hogy ápolják a hagyományokat és felelevenítsék az együtt töltött hosszú esztendőknél az idő távlatából most már csak kellemesnek feltűnő emlékeit.

1935. november 10. A volt budapesti és a volt kassai gyalogsági hadapródiskolákat 1910-ben vége-

zett tiszték 25 éves találkozója. A katonai pálya delén levő évfolyam nagy számban jött össze. A budapestiek az elmúlt esztendők szép emlékeit igyekeztek újból feltalálni a régen nem látott s azóta nagyot változott falak között. A volt kassai „zönger”-ek viszont szomorú szívvel idézték fel emlékükből a számukra ezidőszertint hozzáférhetetlen történelmi magyar várost s az abban töltött hosszú esztendőket. Szomorúságukat azonban enyhítette a viszontlátás reményébe vetett törhetetlen hitük s a velük együtt ünneplő pesti bajtársaik szerető ragaszkodása.

1935. november 17. A pécsi „Zrinyi Miklós” reáliskolai nevelő intézetben 1925-ben érettségi vizsgálatot tett volt növendékek 10 éves találkozója. A központiasabb fekvés miatt itt ünneplő évfolyam tanárai és növendékei közül sokan gyültek egybe, hogy adózzanak a bajtársi összetartozás évtizedeket is áthidaló szép érzésének.

Farsangi táncestély. Diszpáholy.

Mikulás-estély 1935. december hó 5-én.

Az estélyt műsor vezette be. Ennek első száma üdvözlő beszéd volt, melyben Székely Ákos rangidős akadémikus méltatta a nap jelentőségét. Az ünnepély víg műsorrésze „Zenés panoptikum” című táncparódia-sorozattal kezdődött. Igen tetszett a közönségnek a keringőre táncoló ősemberpár és az egyiptomi piramis-jelenet. Szereplők voltak: Módos Jenő, Odry Pál, Lévy József, B. Szabó László, Ferenczy János, Tövisházy Ottó, Dervarics Tamás, nemes Dezséri Dezső, Murai Tibor, Jobbágy László, Hernády István és Rostoványi György akadémikusok.

A táncokat Lévy Győző és Némethy Jenő akadémikusok állították össze. Betanította Zsuffa György akadémikus. A darab legérdekesebb része egy filmbetét volt, melyet a Hunnia filmgyár csikotapolczai Lázár István mérnök úr közvetítésével szívességéből készített el az akadémikusok számára. A darab címe: „Hogyan születik a bonviván” volt.

A két színpadi és egy hangosfilm részből álló darab szövegét Lázár István és Némethy Jenő akadémikusok írták, zenéjét Kelemen Endre akadémikus szerezte. A főszerepet igen ügyesen Ferenczy János akadémikus játszotta. A szokásos Mikulás-jelenetet Sztranyovszky Pál akadémikus írta és Somogyi Endre, Dezséri Dezső, Kádár Zoltán, Murai Tibor, Dervarics Tamás és Gál Sándor akadémikusok játszották.

A műsor után a közönség az ügyesen és ízlésesen feldíszített termekben csaknem teljes létszámban együtt maradt s a nálunk már hagyományává vált kitűnő hangulatban szórakozott a reggeli záróráig.

1936. december 6. Ünnepéves istentiszteletek, majd díszmenet a Kormányzó Úr legmagasabb névnapja alkalmából. A katonai ünnepséget délelben díszbédék követték.

Táncestély 1936. február 15-én. A táncestély két bemutatóval és egy magánszámmal kezdődött. Elsőnek Kálmán Etelka, az Operaház tagja adta elő a Vitézi bálon bemutatott keringőjét, utána 12—12 pár Riedl Margit mozdulatművésznő menüett-kompozícióját és fáklyástáncát adta elő. A tarka selyemruhák, a fodros nyakkendők, a hosszú fehér parókák, valamint a leányok virágos selyem öltözékei, a finom, csiszolt mozgás, néhány rövid percre XIV. Lajos udvarának fényét és előkelőségét idézte a nézők emlékezetébe. A fáklyástánc magyaros tűzét viszont csak még fokozta az előtte előadott menüett finom lágysága. Táncoló párok voltak: menüettben Filipp Erzsébet—Kelemen László, Örkényi Zita—Keresztes Zoltán, Rónay Baba—Poór Endre, Örkényi Zaida—Szilágyi Endre, Borufka Lili—Ferenczy János, Husz Piroska—N. Dezséri Dezső, Jersey Gitta—Molnár Gusztáv, Renner Klári—Dehény Tibor,

Mikulás-mulatság. Előkelőségek a nézőtérén. (1935.)

Jéjsap.

BENE ANDRÁS ahs. felvétele (II. fősop.)

Mikulás jelenet.

Zenés panoptikum.

MIKULÁS-MULATSÁG.

Lázár Kornélia—Barcsay Ádám, Dirner Baba—Baka Albert, Fonda Márta—B. Szabó László, Virth Hanny—Borsos Aurél; a fáklyástáncban: Zipszer Magda—Kádár Zoltán, Boda Zsuzsánna—Mikes Endre, Csizmadia Katalin—Czékus Endre, Csizmadia Gizella—Szentkúti Tibor, Karnik Vilma—Benedek Csaba, Zander Mária—Dervarics Tamás, Török Ilona—Vlasits Ernő, Papp Melinda—Jobbágy László, Filipp Kató—Zsuffa György, Urbán Edit—Dedinszky Wladimir, Urbán Irén—v. Doromby László, Kerényi Irén—Háry Kálmán.

A hangulat ilyen előkészítése után szinte természetes volt, hogy a farsangi évszak dacára nagyszámban megjelent előkelő közönségünk igen jól érezte magát szépen feldíszített termeinkben, melyek ötletesség, szépség és ízlés szempontjából még az eddigieket is felülmúlták. Különösen tetszett a „Csuha csárda“ virágos vadszőlővel befuttatott terme, tulipános ládáival, cserepes, mázos korsóival és szép magyaros kapujával.

A táncbemutatóban résztvevő akadémikusok ambícióját az mutatja, hogy a mi mulatságunkkal egyidőben a Vitézi bált nyitó toborzóra is előkészültek s ott oly sikerrel szerepeltek, hogy kiérdemelték legmagasabb előjáróink elismerését.

Március 15-i ünnepély.

Nívós, a nap jelentőségéhez illő ünnepély volt. A Himnusz után Kostyán Ákos főhadnagy emlékbeszédében méltatta az első március 15-ét és ennek keretében az e napon megindult szabadságharc kapcsán Görgey Arthur hadvezér tevékenységét. Beszéde után Szentkúti Tibor aks. elszavalta nagy lelkesedéssel Gyula Diák „Hitetlenekhez szólok“ című költeményét. A műsort Bükki Béla tanár magyar bábjáték-előadása zárta be. A kézierővel mozgatott figurák a magyar történelem nevezetesebb korszakait, majd pedig ismertebb költeményeket elevenítettek meg. Az előadás a bábjáték természeténél fogva nem annyira az akadémikusok hagyomány-érzékének ápolását szolgálta, hanem inkább arra oktatta őket, milyen eszközökkel tudják majd később, tisztakorukban, a legénység nemzeti érzését fejleszteni.

Hősök ünnepe 1936. V. 24-én.

Az ünnepségeknek inkább a katonai jellegét igyekeztünk kidomborítani. A vallásfelekezettek szertartási istentiszteletek után a főcsoport tisztjei, aksai,

altisztjei és legénysége felállott a hősi emlék előtt, ahol a szolgálatilag távollevő főcsop. pk. helyett Oldal István alezredes emlékezett meg azokról, akik életüket áldozták fel hazájukért. Ezután elhelyezte az intézet koszorúját, mire Székely Ákos aks. felolvasta az emléktáblára felvessett neveket. Emlékük előtt „Imához“—zal adóztunk, majd díszmenet zárta be az ünnepélyt.

100 napos táncmulatság 1935. VI. 7-én.

A főcsoportok közötti sportversenyeket befejező díjkiosztás estjén tartották meg IV. éves akadémikusaink 100 napos táncmulatságukat. Itt búcsúztak el ismerőseiktől, vendégeiktől, akik az akadémián töltött éveik alatt hűséges látogatói voltak az általuk rendezett mulatságoknak. Műsor nem volt. A táncot a kisebb létszámnak megfelelően csökkentett létszámú termekben minden formáság nélkül kezdtük meg. Tekintettel az évvégi fokozottabb elfoglaltságra s a mulatság nyári jellegére, ezúttal a termek díszítése elmaradt. Ez azonban nem rontotta a hangulatot, bár az, érthető okokból — másnap munkanap következett — a farsanginál valamivel hamarabb alábbhagyott, de kedélyben semmivel sem maradt hátrább.

Mikulás-jelvény pályázata.

Szalay aks.

Szeretem ide, szeretem oda...

...Sej=de gyeges az rozmariny...

A szemle fénypontja. A zabosláda titka.

SZABÓ KÁROLY százados, örökös tag karikatúra-albumából.

TEST-EDZÉS

BESZÁMOLÓ A LASE I. 1935–36. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

Az elmúlt tanév testnevelése ismét meghozta a versenyeredményekben nyilvánuló gyümölcsét. Ez a gyümölcs sok szorgalom, önmehtagadás és fáradtságos küzdelem végső eredménye, melyre minden résztvevő büszke lehet. Büszke lehet nemcsak személyileg, hanem elsősorban azért, mert általa a „ludovikás” név dicsőségét és megbecsülését öregbítette.

Emlékezésül megismétlem a ludovikás sport alapeszméjét, mely szerint a sport nálunk nem öncél, csupán eszköz, hogy hivatásunkkal járó nehéz kötelességekre acélozzuk magunkat.

Ezért az elért eredmények csak egy hányadát jelentik azon eredményeknek, amelyeket aks-aink elérhetnének tehetségük és fizikai adottságuk következtében. De teljes mértékben eléri a sport a célját, ha a tömegsport révén a minden akadémikusban szunnyadó küzdési vágyat tudatos és akaratos, harcosszellemmé alakítja ki.

Az elmúlt tanévben sportegyletünk 12 szakosztályának, illetve a bennük működő aks-oknak tömeg- és szakedzése tette lehetővé, hogy ezt a beszámolót megtarthassam.

Szomorú szívvel búcsúzunk e helyütt is vitéz Jány Gusztáv tábormagistertől, a LASE pártfogójától. Tiszteletünk és hálánk jeléül az október 5-i közgyűlésünkön vitéz Jány Gusztáv tbk. urat a LASE örökös dísztagjává választottuk.

Most pedig lássuk az eredmények felsorakoztatását és azon aks-aink neveit, akik az ő kezéből

vették át a küzdelmek és győzelmek külső látható jeleit, a bajnoki érmeket.

Az elmúlt tanév 11 díszplakettel kitüntetett legkiválóbb akadémikusa:

Szabó László IV. (atléta), Bolgár Kálmán III. (öttusázó), Pataki Imre IV. (lövész), Jeney László III. (vívó), Papp Árpád IV. (tornász), Maday Gyula IV. (tenniszező), Gombos Elemér II. (úszó), Péterdy Márton IV. (lovas), Szokolay Tamás III. (síelő), Mikulich Tibor IV. (gyorskorcsolyázó), Vető Károly III. (múkorcsolyázó).

Az akadémián alapított vándordíjak győztesei, illetve védői:

4×100 m stafétafutás: 3. gy. század.
Növekvő-stafétafutás: 3. gy. század.
Zrinyi-émlékverseny: 2. gy. század.
Mezői futó csapat bajnokság: 3. gy. század.
Atlétikai tömegsport: 2. gy. század.
Szertorna csapatbajnokság: 2. gy. század.
Vegyes úszóstafféta: 3. gy. század.
Kardesapat-bajnokság: 2. gy. század.
Kard egyéni bajnokság: Szendrő Géza III.
Tőr egyéni bajnokság: Jeney László III.
Tennisz egyéni bajnokság: Gosztonyi Jenő III.
Tennisz páros bajnokság: Gosztonyi—Gereben, üteg.

Öttusa-bajnokság: Bolgár Kálmán III.

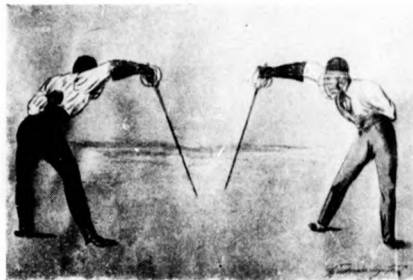
A századok (alosztályok) között kiírt összpontverseny vándordíját a 3. gya. század nyerte meg.

Hadipisztoly lövészet edzése. (1936.)

Céllövőpisztoly lövészet. (1936.)

Kéroltalt, Kardvívás a XIX. században. Középen: Törvívás és cselgáncs. — Szentmemenyi fhgy. rajzai.

I. A HÁZIBAJNOKSÁGOK EREDMÉNYEI:

Mezei-futóbajnokság: III. hó 15-én.

Bajnok Bolgár Kálmán III. 13 p 47 mp., 2. Kende Péter IV., 3. Hargay János I., 4. Kolonits Vilmos II., 5. Velty György III., 6. Hamar András IV.

Mezei futócsapat bajnok a 3. gy. szd. csapata, 2. a 2. gy. szd. és 3. az 1. gy. szd. csapata.

Atlétikai bajnokságok: V. 17. és 18-án.

100 m síkfutásban bajnok: Kolbay László III. 3. 11.2 mp.

200 m síkfutásban: Haraszthy Miklós II. 3. 23.4 mp.

400 m síkfutásban: Haraszthy Miklós II. 3. 55.4 mp.

800 m síkfutásban: Haraszthy Miklós II. 3. 2 p 11.4 mp.

1500 m síkfutásban: Andersen József IV. 1. 5 p 1.8 mp.

110 m gátfutásban: Herczeg László II. 2. 18 mp.

Távolugrásban: Haraszthy Miklós II. 3. 634 cm.

Magasugrásban: Haraszthy Miklós II. 3. 168 cm.

Hármasugrásban: Szabó László IV. 2. 1245 cm.

Rudugrásban: Papp Tihamér II. 2. 330 cm.

Súlylökésben: Szabó László IV. 2. 1279 cm.

Diszkoszvetés: Szabó László IV. 2. 3612 cm.

Gerelyhajítás: Szabó László IV. 2. 5405 cm. akadémia rekord.

Kézigránátdobás: Szabó László IV. 2. 7596 cm.

4×100 m stafétarfutásban bajnok a 3. szd. stafétája. A staféta tagjai: v. Papp, Kolbay, Safáry és Haraszthy aks-ok.

Növekvő stafétarfutásban bajnok a 3. szd. stafétája.

A „Zrinyi vándordijas”-emlékverseny; 10-es csapatverseny 1500 m-es távon. Győzött a 2. gy. szd. csapata 103 ponttal. A csapat tagjai: Marényi,

Hargay, Vén, Fraknoi, Kámory, Lukács, Czebe, Szörényi, Szabó és Varnay aks-ok.

VIVOBAJNOKSÁGOK, május hóban.

Junior kardverseny. 1. Pécsi György III. 3., 2. Szabó László IV. 2., 3. Jakab Ödön III. ü., 4. Gáts Tibor III. 3., 5. Lőrincz József IV. ü., 6. Hódsághy Béla IV. 2.

Szenior kardbajnokság: Bajnok Szendrő Géza III. 1., 2. Maday Gyula IV. 3., 3. Jeney László III. 3., 4. Pécsi György III. 3., 5. Zikélyi József III. 3., 6. v. Bánföldi Antal IV. ü., 7. Hódsághy Béla IV. 2., 8. Kacsó Endre IV. 2.

Törvívó bajnokság: Bajnok: Jeney László III. 3., 2. Gáts Tibor III. 3., 3. Szendrő Géza III. 1., 4. v. Bánföldi Antal IV. ü., 5. Morlin Imre II. ü., 6. Kacsó Endre IV. 2.

Gombos Elemér III. évf. aks., a hátúszás magyar rekordere (1930.)

Párbajtőr bajnokság: Bajnok: Jeney László III. 3., 2. Zikélyi József III. 3., 3. Bolgár Kálmán III. 3., 4. Szendrő Géza III. 1., 5. Jakab Ödön III. ü., 6. Kacsó Endre IV. 2.

A kardcsapat bajnokságot a 2. század vívócsapata nyerte meg. A csapat tagjai: Szabó, Hódsági, Kacsó és v. Pálffy aks-ok voltak.

USZÓBAJNOKSÁGOK, V. hó 4-én és 8-án.

100 m-es gyorsúszás, bajnok: Gombos Elemér II. 3., 1 p 5.6 mp., 2. Bartha Miklós II. 1., 3. Bírányi Dénes II. ü.

100 m-es hátúszás, bajnok: Gombos Elemér II. 3., 1 p 21.7 mp., 2. Bartha Miklós II. 1., 3. Gombos Gábor II. ü.

200 m-es mellúszás, bajnok: Toperczer Oszkár II. 3., 3 p 23 mp., 2. Trocsányi Pál III. ü., 3. Endrődy János III. ü.

400 m-es gyorsúszás, bajnok: Bartha Miklós II. 1., 5 p 59.8 mp., 2. Gombos Elemér II. 3., 3. Bolgár Kálmán III. 3.

4×50 m-es gyorsúszó staféta, bajnok az 1. szd. csapata, 2 p 13 mp. Csapat tagjai: Kubinyi, Bartha, Barna és Orincsay aks-ok, 2. a 3. szd. csapata, 3. az üteg csapata.

3×100 m-es vegyes staféta, bajnok: a 3. szd. csapata 4 p 10.4 mp. A csapat tagjai: Gombos, Toperczer és Voloncs aks-ok, 2. az üteg csapata, 3. az 1. szd. csapata.

TORNASZBAJNOKSÁGOK május hóban.

Korlátton, bajnok: Papp Árpád IV. 2., 2. Zajky György III. 2., 3. Balikó Lajos III. 3.

Nyújtón, bajnok: Papp Árpád IV. 2., 2. Ujlaky Nagy Tibor III. 2., 3. Zajky György III. 2.

Lovon, bajnok: Papp Árpád IV. 2., 2. Zajky György III. 2., 3. Balikó Lajos III. 3.

Gyűrűn, bajnok: Papp Árpád IV. 2., 2. Zajky György III. 2., 3. Mészáros Sándor III. 2.

Ókori görög boxolók.

Szentneményi főhadnagy rajza.

Fegyveres futók.

Gymnasium.

Műszabadgyakorlatban, bajnok: Zajky György III. 2., 2. Papp Árpád IV. 2., 3. Mészáros Sándor III. 2.

Asztalugrásban, bajnok: Papp Árpád IV. 2., 2. Zajky György III. 2., 3. Mészáros Sándor III. 2.

Összetett egyéni bajnokságban, bajnok: Papp Árpád IV. 2., 2. Zajky György III. 2., 3. Ujlaky Nagy Tibor III. 2.

Tornász csapatbajnokság (április 27-én). Bajnok a 2. gya. szd. csapata. Tagjai Papp Á., Papp T., Zajki, Ujlaky Nagy Tibor, Bárkányi, Mészáros aks-ok, 2. az 1. gya. szd. csapata, 3. a 3. szd. csapata.

BIRKÓZÓBAJNOKSÁGOK május hóban.

Pehelysúlyban, bajnok: Horváth Tasziló II. 1., 2. Halmos László II. 3.

Könnnyű súlyban, bajnok: Kápolnás Andor IV. ü., 2. Lukács Lőrinc III. 2.

Kis középsúlyban, bajnok: Orincsey László III. 1., 2. Tatay Dezső III. 1.

Nagy középsúlyban, bajnok: Domonkos József II. 1., 2. Veress János IV. 1.

Nehézsúlyban, bajnok: Győrffy Gábor IV. 2., 2. Szűcs Károly IV. 3.

TENISZBAJNOKSÁGOK, május 5. és 20.

Tenisz egyesben, bajnok: Gosztonyi Jenő II. ü., 2. Maday Gyula IV. 3., 3. Löcsey Endre III. 2., 4. Gereben Ferenc IV. ü., 5. Nádor Ödön II. 3.

Tenisz-páros, bajnok: Gosztonyi—Gereben aks-ok, 2. Maday—Nádor, 3. Irmay—Löcsey, 4. Misángyi—Baranyi.

KÉZILABDA-BAJNOKSÁG.

Bajnok-csapat a 2. gya. szd. csapata, 2. az üteg csapata, 3. az 1. gya. szd. csapata és 4. a 3. gya. szd. csapata.

ÖTTUSA BAJNOKSÁG V. 17—21.

Bajnok: Bolgár Kálmán III. 3., 11 pont, 2. Gombos Gábor II. ü., 15

pont, 3. Wacsek Frigyes III. hu., 17 pont, 4. Marczalkövy Gábor IV. ü., 5. Gajáry Kuhinka Emil III. ü., 6. br. Stipsitz Ferenc IV. hu.

TÉLI SPORTÁGAK BAJNOKAI:

Korcsolya-bajnokságok: Műkorcsolyázásban bajnok: Vető Károly III. 2., 2. Trócsányi Pál III. ü., 3. Mészáros Sándor III. 2., 4. Horváth Brunó II. 1., 5. Szalay László III. 1.

500 m-es gyorskorcsolyázásban, bajnok: Mikulich Tibor IV. 2., 57.6 mp, 2. Szabó László III. 2., 3. Andersen József IV. 1.

1500 m-es gyorskorcsolyázásban, bajnok: Mikulich Tibor IV. 2., 3 p 13 mp, 2. Szabó László IV. 2., 3. Andersen József IV. 1.

SIBAJNOKSÁGOK:

Sifutó-bajnokság (13,5 km) bajnok: Bolgár Kálmán III. 3., 3 óra 23 p 10 mp, 2. Marczalkövy Gábor IV. ü., 3. László Domokos II. 3., 4. Szokolay Tamás III. 3., 5. Löcsey Endre III. 2.

Lesikló-bajnokságban, bajnok: Móra László IV. ü., 2. Bolgár Kálmán III. 3., 3. Marczalkövy Gábor IV. ü., 4. Kermeszky Gábor II. 1.

LÖVÉSZBAJNOKSÁGOK.

Hadi puska, bajnok: Pataky Imre IV. 3., 2. Hegyemeghy László III. 1., 3. Horváth Andor III. 3.

Hadi pisztoly, bajnok: Kis Kónya Ernő IV. 2., 2. Megyery Elemér III. 2., 3. Pataky Imre IV. 3.

Kis puska, bajnok: Pataky Imre IV. 3., 2. Hegyemeghy László III. 1., 3. Vágó Kálmán II. 3.

Céllövő pisztoly, bajnok: Pataky Imre IV. 3., 2. Gilde Barna IV. 3., 3. Haralyi László II. 3.

Öttusa pisztoly, bajnok: Bolgár Kálmán III. 3., 2. Pataky Imre IV. 3., 3. Szentgyörgyi Tibor IV. 1.

Összetett bajnokságban, bajnok: Pataky Imre IV. 3., 2. Gilde Barna IV. 3., 3. Szentgyörgyi Tibor IV. 1., 4. Haralyi László II. 3., 5. Vágó Kálmán II. 3.

LOVASMÉRKÖZÉSEK EREDMÉNYEI.

III. éves huszár aks-ok: 1. Bóor László, 2. Nagyalásonyi Gyula, 3. Teleky Iván.

IV. éves huszár aks-ok: 1. Bónis Bertalan, 2. Némethy Zoltán, 3. br. Bálint Károly.

III. éves tüzer aks-ok: 1. Hajdu Benő, 2. Papp József, 3. G. Kuhinka Emil.

IV. éves tüzer aks-ok: 1. Isépy László, 2. Hanák Sándor, 3. Márkus Erős.

Az 50 km-es kerékpárverseny ellenőrző állomása. (1936.)

IV. é. gyal. aks-ok: Kacsó és Sztojalovszky aks-ok.

FŐISKOLAI ÉS EGYÉB POLGÁRI VERSENYEKEN ELÉRT EREDMÉNYEK.

Október hónap, okt. 26-án.

Főiskolai birkózóverseny: Pehelysúlyban 1. Lukács Lőrinc III. 2.

November hónap.

Országos főiskolai birkózó-verseny (nov. 16-án). Légsúlyban: 2. Horváth Tassiló II. 1. Pehelysúlyban: 3. Kápolnás Andor IV. ü. Kis közép-súlyban: 2. Ilyésfalvy Gábor IV. 3. Kis nehézsúlyban: 3. Györffy Gábor IV. 2. és Nehézsúlyban: 3. Galamb Ödön IV. 2.

UTE III. oszt. orsz. törverseny. 9. Hódsághy Béla IV. 2.

December hónap.

UTE IV. oszt. kardverseny (dec. 1.) 4. Jeney László III. 3.

MUSZ válogató úszóverseny (dec. 1.) *Gombos Elemér II. 3. aks. a bátúzásban, 100 m-es távon 1 p 12 mp-es idővel új magyar rekordot úszott.*

8 km-es főiskolai sífutóverseny (dec. 7-én). 2. Neszmélyi Endre II. 1., 3. Torday Szigfrid III. 1., 4. László Domokos II. 1., 5. Létay Gyula III. 1. 6. Kermeszky Gábor II. 1.

Sífutó csapatversenyben 1. a LASE I. csapata.

Lesiklóversenyben: 3. Bolgár Kálmán III. 3., 7. v. Papp György II. 3.

Főiskolai szenior síverseny (dec. 21.) Sífutóverseny (12 km) 2. Bolgár Kálmán III. 3., 3. Löcsey Endre III. 2., 4. László Domokos II. 1., 5. Neszmélyi Endre II. 1., 6. Kolonits Vilmos II. 2.

Sífutó csapatversenyben 1. a LASE I. csapata.

Ugró versenyben: 1. Szokolay Tamás III. 3.

Lesikló versenyben: 1. Szokolay Tamás, 5. Bolgár Kálmán III. 3.

Január hónap.

VAC IV. oszt. kardvívóversenyén (jan. 12-én) 8. Maday Gyula IV. 3.

Nyújtógyakorlat a LASE I-II. közötti sportversenyen. (1936.)

BBTE II. oszt. törversenyén (jan. 19-én). 6. Jeney László III. 3.

MFSE főiskolai tornaversenyén (jan. 26-án). Ujone korláton: 3. Balikó Lajos III. 3. Ujone lóugrásban: 1. Szőri József III. ü. 3. Papp Árpád IV. 2. Ujone függészkedésben: 3. Faragó László II. 1. Haladó korláton: 1. Szőri József III. ü., 2. Papp Árpád IV. 2., 5. Ujlaki Nagy Tibor III. 1. Haladó nyújtón: 1. Zajki György III. 2., 2. Papp Árpád IV. 2., 3. Szőri József III. ü.

Február hónap.

BTC tornaversenyén (febr. 2-án). Kezdő lóugrásban 3. Papp Árpád IV. 2.

BEAC „HALÁSZ ZSIGA” kardcsapat emlékverseny (febr. 8-án) a LASE I. csapata 2. lett. A csapat tagjai: Jeney, Szendrő, Gáts és Péchi aks-ok.

VAC III. oszt. törversenyén (febr. 16-án) 5. Gáts Tibor III. 3., 7. Péchi György III.

VAC orsz. kezdő tornaversenyén (febr. 16-án) kezdő korláton: 3. Zajki György II. 3.

Március hónap.

MVSz magyar törőcsapat bajnokságban (márc. 1-én) 6. a LASE I. csapata. tagjai: Szendrő, Jeney, Gáts, Péchi, Morlin és Péchy G. aks-ok.

NTE orsz. tornaversenyén (márc. 8-án) 8. Szőry József III. ü.

Április hónap.

Országos öttusaversenyen (ápr. 4-7-én) 5. Bolgár Kálmán III. 3., 12. Gajári Kuhinka Emil III. ü.

Osztrák-magyar úszómérkőzés (ápr. 26.) Gombos Elemér II. 3. aks. 100 m-es hátúszásban 1 p 11.6 mp-es idővel új magyar rekordot úszott.

„Laky” vándordíjas főiskolai atlétikai versenyen (ápr. 26-án).

100 m-es síkfutásban: 3. Sáfary Endre III. 3.

400 m-es síkfutásban: 1. Haraszty Miklós II. 2.

1000 m síkfutásban: 2. Bolgár Kálmán III. 3.

3000 m síkfutásban: 1. Bolgár Kálmán. 3. Haralyi János II. 2.

Magasugrásban: 1. Gaál Antal III. 2. 170 cm.

2. Haraszty Miklós II. 2. 165 cm. Gerelyhajításban: 3. Pajor Tamás II. ü.

Svéd stafétában 1. a LASE I. csapata.

Csapat tagjai: Sáfari, Cholnoky, v. Papp és Haraszty aks-ok.

Ezen vándordíjas pontversenyt és a vándordíjat a LASE I. atlétái nyerték.

MOVE BTSE tornaversenyén (Április 26).

Korláton: 1. Zajki György II. 3., 5. Pap Árpád IV. 2. Nyújtón: 5. Zajki Gy. II. 3. Lovon: 1. Szépmihályi Ervin IV. 1., 5. Zajki Gy. II. 3. Műszabgyakorlatban: 3. Zajky Gy. II. 3. Lóugrásban: 1. Pap Árpád IV. 2. Összetett versenyben 3. Zajki György III. 2.

A LASE I. mezői futóbajnokság győzteseit üdvözlő a főcsoport parancsnok úr. (1936.)

Vívójelenet a „Szinyay” emlékversenyen. (1936.)

Május hóban.

Pannonia E. E. üldözései nyolcas evezőversenyén (május 3-án) a LASE I. nyolcása 2. lett.

Gyephokkiban a LASE I. csapata a II. osztályú bajnokságban az 1. helyen végzett egy vereséggel és két győzelemmel

FŐISKOLAI BAJNOKSÁGOKBAN ELÉRT EREDMÉNYEK (május 31-én és június 1-én).

Atlétikai bajnokságokban:

200 m síkfutás 5. Kolbay László III. 2.

400 m síkfutás, bajnok: Haraszthy Miklós aks., ideje: 51.1 mp.

Rúdugrásban 5. Papp Tihamér III. 3. 340 cm.

Magasugrásban 3. Gaál Antal III. 2. 172 cm.

Céllövő bajnokságokban:

A legjobb főiskolai lövészegyesület címet nyerte a LASE I.

Hadipuska csapat, bajnok: a LASE I. csapata. Tagjai: Pataki, Cságoly, v. Váry, Duska és Hegymegi aks-ok.

Kisöbű-puska (bármilyen rendszerű), bajnok a LASE I. csapata. Tagjai, mint a hadi puskánál és Harsányi aks.

Kisöbű puska (egységesített), 2. a LASE I. csapata.

Céllövő pisztoly (bármilyen rendszerű), bajnok a LASE I. csapata. Tagok: Pataki, Duska, Cságoly, Haralyi és v. Váry aks-ok.

Hadipisztoly csapatbajnokságban 2. a LASE I. csapata.

A legjobb főiskolai lövész címet nyerte Pataki Imre IV. 3. aks. 2. Cságoly Tibor, 3. Duska László, 4. v. Váry Gyula, 5. Haralyi László, 6. Ivády Béla aks.

Hadi puska egyéni bajnokságban, bajnok: Pataki Imre IV. 2., 2. Cságoly Tibor, 5. v. Váry Gyula, 7. Vágó Kálmán aks.

Kisöbű puska egyéni bajnokságban, bajnok Pataki Imre IV. 2., 3. Cságoly Tibor, 6. Haralyi László aks.

Céllövő pisztoly, bajnok Pataki Imre, 3. Duska László hdgy, 5. Cságoly Tibor hdgy.

Hadi pisztoly, bajnok Haralyi László III. 3. Pataki Imre, 6. Cságoly Tibor hdgy.

A főiskolai bajnokságokkal kapcsolatban megjegyzem, hogy az elért eredmények csak egészen kis hányadát jelentik azoknak az eredményeknek, amelyek az aks-ok elérhetnének, de a bajnokságokon való részvételt megakadályozta az ugyanazon időben folyó főcsoportok közötti mérkőzés.

Összeállította:

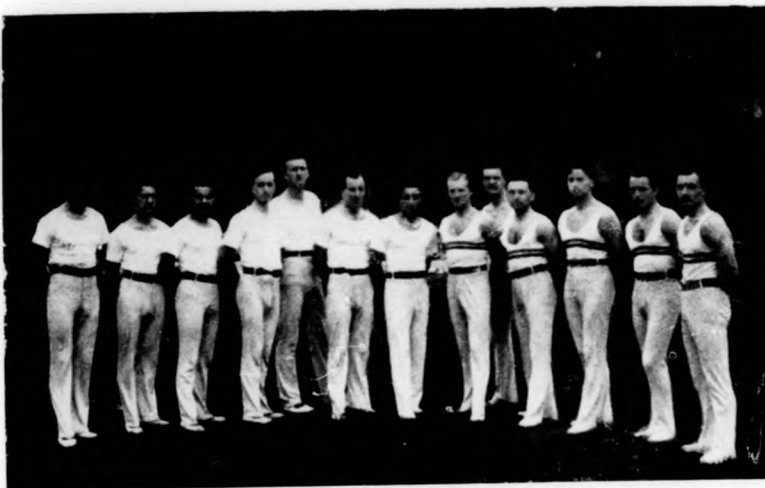
Maszlaj Lajos főhadnagy,
a LASE I. testnev. vezetője

A LASE I. mezői futóbajnokság rajtja. (1936.)

A LASE I. céllövő szakosztálya. (1936.)

A LASE I. és LASE II. tornászcsapata. (1936.)

BESZÁMOLÓ A LASE II. 1935—36. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL.

A sportegylet Oldal István ezredes elnöklöte, Massányi Tibor rhdgy., a testnevelés vezetője és Zámbo Dezső fhdy. irányítása mellett fejtette ki munkásságát.

E tanévben a fősúly a tömegsport fejlesztésén volt, de e mellett a sportvezetőség arra is módot igyekezett nyújtani, hogy az egyes sportágakban az átlagon felüli teljesítményt nyújtó aks-ok házi- és nyilvános versenyeken is tanulhassanak és gyűjthessenek tapasztalatokat.

Az egyesület 14 szakosztályban működött s az aks-ok sportszeretét jellemzi, hogy minden aks. legalább is egy szakosztályban fejtett ki tevékenységet.

A LASE II. tagjai által az 1935/36. tanévben rendezett versenyeken elért sporteredmények a következők:

FŐISK. UJONC PÁRBAJTÖRVERSENY: (1936 jan. 21.)

II. Keresztes Zoltán, VI. Kapuy László, VII. Czékus Endre, VIII. Poór Endre.

LASE I. TORNAVERSENYE: (jan. 26.)

Korlát: IV. Garzó Béla.

Nyújtó: II. Garzó Béla.

Lóugrás: II. Kovács László, III. Láng László.

Függeszékés: IV. Garzó Béla.

HÁZI VIVÓVERSENY: (márc. 4.)

Párbajtör: I. Czékus Endre, II. Kapuy László, III. Fábián József.

Kard: I. Somogyi Endre, II. Kapuy László, III. Fábián József.

FŐISK. GÖRÖG-RÓMAI BIRKOZOVERSENY: (márc. 14.)

Könnyűsúly: IV. Módos Jenő, V. Zsuffka György, VI. Kovács Ferenc.

Nagyközsúly: I. Nyirő Sándor.

Kisnehézsúly: IV. Lévy Győző.

Nehézsúly: IV. Lévy József.

FŐCSONPORTOK KÖZÖTTI „SZINAY” VÁNDORDIJVERSENY: (pisztolylövés öttusamódra és kardvívás: (ápr. 1.)

I. Nyárády Lajos, II. Kapuy László, III. Ujszászi György, V. Fábián József.

FŐISK. ATLETIKAI UJONCVERSENY: (ápr. 26.)

100 m. síkfutás: I. Verőczy Imre.

Súlylökés: I. Lévy Győző, II. Lévy József.

Diszkoszvetés: I. Lévy Győző, II. Lévy József.

Svéd staféta: II. LASE II. csapata.

Pontversenyben: II. a LASE II. csapata.

EVEZÉS: ÜLDÖZSEIS ELONYVERSENY 612 km: (máj. 3.)

I. LASE II. csapata.

HONV. TISZTEK E. E. 3x1000 M-ES NÉGYES PALÁNKOS STAFÉTAJA: (máj. 17.)

II. a LASE II. csapata.

ZOLDREGATTA UJONC NYOLCAS VERSENY: (máj. 24.)

I. a LASE II. csapata.

GYEPHOCKI-MERKÖZÉSEK:

LASE II.—Kőbányai HC = 1:1. (márc. 29.)

LASE II.—Sárga-Vörös = 1:2. (ápr. 19.)

LASE II.—MHC ifi = 6:0. (ápr. 22.)

LASE II.—LASE I. = 1:1. (ápr. 29.)

LASE II.—Széchenyi HC = 3:1. (máj. 3.)

FŐCSONPORTOK KÖZÖTTI VERSENYEK: (máj. 31—jún. 7.)

LOVÉSZET:

Kisbű puská egyém: I. Vajda László, II. Góthay Akos, V. Vadnay István.

Kisbű puská-csapat: I. LASE II. csapata.

Hadipuská-csapat: II. LASE II. csapata.

Hadipisztoly egyém: II. Gáspárdy Zoltán, IV. Vadnay István, VI. Poór Endre.

Hadipisztoly-csapat: II. LASE II. csapata.

Pisztolylövés öttusa módra egyém: I. Vattay Ferenc, IV. Fekert László, V. Vadnay István.

Pisztolylövés öttusa módra csapat: I. LASE II. csapata.

TORNA.

Korlát: IV. Garzó Béla, VI. Homolya Ernő.

Nyújtó: III. Garzó Béla, IV. v. Homolya Ernő.

Asztalugrás: I. v. Homolya Ernő.

Osszetett verseny: IV. v. Homolya Ernő.

Csapatverseny: II. LASE II. csapata.

vitéz Csoknyay Jenő aks. rajza (II. fősop.)

FELVÉTELEK A LÁSE I-II. KÖZÖTTI SPORTVERSENYRŐL. (1936.)

Ötusa „rajt”-ja a Gúgger-hegyen.
I. A. II. félv.

Kerékpárosok indulása.
I. A. II. félv.

Nézőközönség az atlétikai mérkőzésen.
I. A. II. félv.

Vízipóló.
I. A. II. félv.

I. A. II. négyvezetős csapata.

I.ASF. II. lővész-szakosztálya az 1935-36-ban nyert díjakkal. I. A. II. félv.

Bartóffy János aks. rajzai.

TENNISZ:

Egyéni: III. Vécsey Béla, IV. Reményi Ede, V. Benedek Csaba, VI. Dehény Tibor.

Páros: II. Vécsey—Dehény, III. Benedek—Reményi, IV. Dervarics—Thold.

Csapat: LASE II.—LASE I. = 7:2.

EVEZÉS:

Nyolcevezős: II. LASE II. csapata.

Négyes: I. LASE II. csapata (Jobbágy, Gaál, v. Gallay, Váry).

Dubló: I. LASE II. csapata (Ghyeczy—Hubaffy).

KERÉKPÁR:

Egyéni: II. Szabó Imre

Csapat: II. LASE II. csapata.

ATLÉTIKA:

100 m-es síkfutás: V. Tomm Barna, VI. Módos Jenő.

400 m-es síkfutás: II. Rostoványi Mihály, III. Módos Jenő, IV. Verőczy Imre.

110 m-es gátfutás: V. Verőczy Imre, VI. Szalay Antal.

Súlylökés: I. Lévy Győző, II. Lévy József, VI. Szalay Antal.

Diszkoszvetés: I. Lévy Győző, II. Lévy József, IV. Verőczy Imre.

Távolugrás: II. Lévy Győző, V. Verőczy Imre.

Kézigránát dobás: III. v. Hány Kálmán, IV. Tövisházy Ottó.

Gerelyhajítás: III. Szalay Antal, IV. Verőczy Imre, V. Hány Kálmán.

4×100 m-es stafetafutás: II. LASE II. csapata.

VIVAS.

Kard, egyéni: V. Kapuy László.

Kard csapat: II. LASE II.

Tőr egyéni: IV. Kapuy László.

Tőr csapat: II. LASE II. csapata.

Párbajtőr csapat: II. LASE II. csapata.

ÖTTUSA:

III. Czékus Endre, VI. Vlasits Ernő.

ÚSZAS:

200 m-es mellúszás: V. Schöller Rezső.

100 m-es hátúszás: IV. Rahóthy István.

Műugrás: I. v. Homolya Ernő, II. Pottyondy László, V. Kovács László.

4×200 m-es gyorsúszóstaféta: II. LASE II. csapata.

Vízipólo: LASE I—LASE II. 7:1.

GYEPHOKKI:

LASE I—LASE II. 1:1

KÉZILABDA:

LASE I—LASE II. 7:1.

DÍJLOVAGLAS:

III. Hedry József, V. Hirsch Rudolf, VI. Lupkovics János.

TÉLI SPORTVERSENYEK (febr. 12—15):

Síjárór: II. LASE II.

13 km-es egyéni futóverseny: IV. Schöller Rezső, VI. Ugron István.

Lesiklóverseny: I. Tomm Barna, V. Schöller Rezső, VI. Rédey György.

500 m-es gyorskorcsolyázás: I. Mory Tamás, II. Verőczy Imre, VI. Tövisházy Ottó.

1500 m-es gyorskorcsolyázás: I. Verőczy Imre, II. Mory Tamás, VI. Tövisházy Ottó.

Műkorcsolyázás: I. Eckert László, II. v. Homolya Ernő, III. Kóbor Tamás, IV. Pottyondy László.

Főcsoportok közötti téli sportverseny eredménye: I. LASE II., II. LASE I. Zámbo főhadnagy.

Pajor Tamás aks. torzrajzai.

**LEGYEN
BATOR
A
MAGYAR**

tervezte:—
Keviczky Kálmán

**Gampel Béla
beszédei.**

Veszési könyvnyomda Kiskúnyfélegyháza

KEVICZKY KÁLMÁN főhadnagy, örökös tag címlaptervezete.